

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

DOLNY
ŚLĄSK

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Raport końcowy

Badanie ewaluacyjne pn. „Analiza osiągniętych wartości wskaźników rezultatu oraz sytuacji uczestników projektów w sześć miesięcy po otrzymaniu wsparcia w ramach Priorytetów VI-VIII PO KL w województwie dolnośląskim”

Opracowanie:

Zachodniopomorska Grupa Doradcza Sp. z o. o.

Zespół w składzie:

Daniel Owczarek

Anna Dmowska

Łukasz Kosmala

Patrycja Krzykowiak

Emilia Pokropińska

Dr Marta Rzeczkowska – Owczarek

Szczecin, marzec 2013

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	3
NAJWAŻNIEJSZE POJĘCIA	4
STRESZCZENIE	5
SUMMARY	15
1 WPROWADZENIE	25
1.1 Główne założenia i cele badania	25
2 OPIS ZASTOSOWANEJ METODOLOGII	26
2.1 Analiza danych wtórnych (Desk research)	26
2.2 Metody i techniki społecznych badań ilościowych	27
2.3 Metody i techniki społecznych badań jakościowych	29
3 WYNIKI BADANIA	30
3.1 Uczestnicy projektów – charakterystyka społeczno-demograficzna	30
3.1.1 Uczestnicy projektów Priorytetu VI	30
3.1.2 Uczestnicy projektów Priorytetu VII	35
3.1.3 Uczestnicy projektów Priorytetu VIII	39
3.2 Osiągnięte wartości wskaźników	43
3.3 Udzielone wsparcie	53
3.3.1 Ocena otrzymanego wsparcia	53
3.3.2 Dostępność i promocja oferowanego wsparcia	79
3.3.3 Adekwatność otrzymanego wsparcia do potrzeb uczestników	91
3.3.4 Nabyte kompetencje	93
3.4 Rezultaty projektów w pół roku po zakończeniu w nim udziału	97
3.4.1 Obecna sytuacja zawodowa uczestników, a sytuacja w momencie przystąpienia do projektu	97
3.4.2 Percepcja wpływu uczestnictwa w projekcie na zmianę statusu na rynku pracy	104
3.4.3 Determinanty i destymulanty realizacji wskaźników	113
4 PODSUMOWANIE	137
5 WNIOSKI I REKOMENDACJE	143
Cel szczegółowy I - Analiza osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego dla celów szczegółowych określonych dla Priorytetu VI, VII, VIII PO KL w województwie dolnośląskim	143
Cel szczegółowy II - Ocena sytuacji uczestników w sześć miesięcy po otrzymaniu wsparcia w ramach projektów realizowanych w Priorytetach VI-VIII PO KL na Dolnym Śląsku.	144
ANEKS	147
SPIS TABEL	169
SPIS WYKRESÓW	170

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

WYKAZ SKRÓTÓW

CATI	Wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny
CAWI	Wspomagany komputerowo wywiad z wykorzystaniem Internetu
DWUP	Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
FGI	Zogniskowany wywiad grupowy
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IDI	Indywidualny wywiad pogłębiony
IP	Instytucja Pośrednicząca
IP2	Instytucja Pośrednicząca drugiego stopnia
IZ	Instytucja Zarządzająca
JST	Jednostka Samorządu Terytorialnego
MRR	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
PD	Plan Działania
PEFS	Podsystem Monitorowania Europejskiego Funduszu Społecznego
PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki
PUP	Powiatowy Urząd pracy
RO EFS	Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego
RPO	Regionalny Program Operacyjny
SzOP	Szczegółowy Opis Priorytetów
TDI	Telefoniczny wywiad pogłębiony

NAJWAŻNIEJSZE POJĘCIA

Indywidualny Plan Działania - osobisty program poszukiwania pracy przygotowany przy współpracy osoby bezrobotnej lub poszukującej pracy z pośrednikiem pracy, doradcą zawodowym, specjalistą do spraw szkoleń czy też Liderem Klubu Pracy. Efektem podjętych działań jest zatrudnienie osoby, podjęcie przez nią działalności gospodarczej lub innej pracy zarobkowej.

Osoba bezrobotna – oznacza osobę bezrobotną w rozumieniu Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99 z 2004 r., poz. 1001, z poz. zm.), w szczególności osobę, która jednocześnie jest osobą: niezatrudnioną i niewykonyującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia, nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie wieczorowym albo zaocznym, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy, ukończyła 18 lat i nie ukończyła 60 lat w przypadku kobiet lub 65 lat w przypadku mężczyzn.

Osoba długotrwale bezrobotna - osoba, która w przeciągu ostatnich 24 miesięcy była zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy przez co najmniej 12 miesięcy.

Osoba nieaktywna zawodowo – osoba pozostającą bez zatrudnienia (osoba w wieku 15-64 lata niezatrudniona, niewykonyująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w co najmniej połowie wymiaru czasu pracy), która jednocześnie nie zalicza się do kategorii bezrobotni (nie jest zarejestrowana w PUP).

Osoba poszukująca pracy - osoba poszukująca zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub chcąca skorzystać z innej formy pomocy określonej w ustawie, zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy. Osoba poszukująca pracy może być zarejestrowana w więcej niż jednym powiatowym urzędzie pracy.

Osoba samozatrudniona - osoba prowadząca własną, jednoosobową firmę spełnia jednocześnie wszystkie poniższe warunki: odpowiada wobec osób trzecich za rezultat pracy, samodzielnie wykonuje zleczone czynności, a zleceniodawca nie nadzoruje bezpośrednio tego procesu, nie jest ograniczona ani miejscem ani czasem wykonywania czynności, zleczone prace wiążą się z ryzykiem finansowym wykonawcy.

Subsydiowanie zatrudnienia - forma wsparcia polegająca na tym, że pracodawca przez określony okres otrzymuje zwrot części kosztów związanych z utrzymaniem pracownika (wynagrodzenie, ubezpieczenie społeczne, wyposażenie nowego stanowiska pracy).

Wsparcie pomostowe - wsparcie finansowe udzielane osobom, które rozpoczynają działalność gospodarczą w wyniku udziału w projekcie. Wsparcie powinno być przeznaczone na pokrycie przez przedsiębiorcę opłat ponoszonych w pierwszym okresie prowadzenia działalności gospodarczej, w tym m.in. składek na ubezpieczenie społeczne.

STRESZCZENIE

Cel i przedmiot badania

Zachodniopomorska Grupa Doradcza Sp. z o.o., na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, w okresie listopad 2012 r. – styczeń 2013 r., przeprowadziła badanie ewaluacyjne pn. „Analiza osiągniętych wartości wskaźników rezultatu oraz sytuacji uczestników projektów w sześć miesięcy po otrzymaniu wsparcia w ramach Priorytetów VI-VIII PO KL w województwie dolnośląskim”.

Badaniem objęte zostały Priorytety Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki realizowane na poziomie regionalnym:

- VI – Rynek pracy otwarty dla wszystkich
- VII – Promocja integracji społecznej
- VIII – Regionalne kadry gospodarki.

Podstawowym celem badania było określenie rezultatów realizacji Priorytetów VI-VIII Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na terenie Dolnego Śląska. Natomiast celami szczegółowymi były:

1. Analiza osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego dla celów szczegółowych określonych dla Priorytetu VI, VII, VIII PO KL w województwie dolnośląskim, w przypadku których w Podręczniku Wskaźników Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 jako źródło danych przewidziano badanie ewaluacyjne;
2. Ocena sytuacji uczestników w sześć miesięcy po otrzymaniu wsparcia w ramach projektów realizowanych w Priorytetach VI-VIII PO KL na Dolnym Śląsku.

Opis zastosowanej metodologii

Wśród narzędzi wykorzystanych w badaniu znalazły się analiza danych zastanych (desk research) oraz analizy oparte o dane pierwotne, zgromadzone zarówno metodami ilościowymi, jak i jakościowymi. Wykorzystano telefoniczny wywiad kwestionariuszowy (CATI), internetowy wywiad kwestionariuszowy (CAWI), indywidualny wywiad pogłębiony (IDI) oraz zogniskowany wywiad grupowy (FGI). Zastosowanie zarówno ilościowych, jak i jakościowych metod badawczych, pozwoliło na skuteczną triangulację zebranych informacji.

Charakterystyka uczestników projektów

W tej części streszczenia prezentujemy charakterystykę uczestników projektów, by było wiadomo, jaki był ich status społeczno-ekonomiczny. Zdecydowaną większość, wśród uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI PO KL, stanowiły kobiety (64%). Największy ich odsetek odnotowano w Poddziałaniu 6.1.2 (93%). Poddziałaniem, w którym objęto wsparciem największą liczbę osób było 6.1.3 *Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych*. Pod względem wieku, najliczniejszą grupę wśród uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI stanowiły osoby młode – między 15. a 24. rokiem życia (33,9%). Najwyższym wykształceniem legitymowali się uczestnicy Poddziałania 6.1.2, blisko 75% z nich posiadało dyplom szkoły wyższej. Zdecydowana większość uczestników projektów w Priorytecie VI to osoby zamieszkujące miasta, stanowiły one aż 73% próby. Ważną zmienną, wśród uczestników projektów w Priorytecie VI, był okres pozostawania bez pracy, szczególnie ważną jest tu grupa osób

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

długotrwale bezrobotnych. W całej populacji Priorytetu VI osoby te stanowiły 24,6%, większość z nich uczestniczyła w projektach z Poddziałania 6.1.3, ponieważ to Poddziałanie było kierowane właśnie do nich. Procentowy udział kobiet i mężczyzn w tej grupie był podobny. Większość badanych uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI w pytaniu o materialny standard ich życia odpowiedziała „żyjemy średnio” (42,6%) – to najczęściej wskazywana odpowiedź w przypadku większości Działań/Poddziałań.

Zdecydowaną większość wśród uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VII PO KL stanowiły kobiety (68%). Poddziałaniami, w których objęto wsparciem największą liczbę osób, były 7.1.1 *Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej* oraz 7.1.2 *Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie*. W projektach z tego zakresu wzięło łącznie udział 15 576 osób, liczba ta stanowiła 57% wszystkich uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VII. Najliczniejszymi grupami wiekowymi w tym Priorytecie były osoby w wieku 50-64 lata i 15-24 lata (po 22,7%) oraz niewiele mniejsza grupa osób w wieku 31-40 lat (21,7%). Zdecydowaną większość, wśród odbiorców wsparcia w Priorytecie VII, stanowiły osoby z wykształceniem ponadgimnazjalnym (40%) oraz osoby zamieszkujące miasta (71%). Blisko jedna trzecia (30,1%) uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VII, to osoby z orzeczoną niepełnosprawnością. Szczególnie wysoki poziom tej zmiennej odnotowano wśród ankietowanych mężczyzn (52%). Wśród odbiorców wsparcia z Priorytetu VII 22,7% to osoby długotrwale bezrobotne. Są to głównie uczestnicy projektów realizowanych w ramach Poddziałania 7.1.1. Blisko połowa odbiorców wsparcia w ramach Priorytetu VII to osoby średnio zamożne.

Wśród uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VIII PO KL ilościowo przeważały osoby, które otrzymały wsparcie w Poddziałaniu 8.1.1 (87%). Tu również dominowały kobiety (58%). Wśród odbiorców wsparcia z Priorytetu VIII PO KL w województwie dolnośląskim dominowali ludzie młodzi – poniżej 30 lat (łącznie 66,1%). Zdecydowana większość uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VIII, to osoby posiadające wyższe wykształcenie. Podobnie jak w pozostałych, w Priorytecie VIII większość uczestników projektów zamieszkuje miasta (81%). Pod względem statusu zatrudnienia, populacja Priorytetu VIII dzieli się na dwie grupy obejmujące osoby z dwóch Działań: odbiorcy wsparcia z 8.1, to przedsiębiorcy oraz pracownicy przedsiębiorstw i odbiorcy wsparcia z 8.2 – osoby związane ze światem nauki, studenci i doktoranci, którzy otrzymali dofinansowanie projektów naukowych oraz pracownicy JST. Jedynie nieznaczny odsetek (3,2%) populacji Priorytetu VIII stanowiły osoby niepełnosprawne. Wśród uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VIII PO KL na Dolnym Śląsku nie znalazła się ani jedna osoba długotrwale bezrobotna.

Oczekiwania uczestników projektów względem otrzymanego wsparcia

W badaniu sprawdzono między innymi, czy udział w projektach dofinansowanych z przedmiotowych Priorytetów spełnił oczekiwania osób, do których był skierowany. Z badania CATI/CAWI wynika, że 86,8% uczestników projektów otrzymało takie wsparcie, jakiego oczekiwało. Do działań, w ramach których wsparcie w 100% pokrywało się z oczekiwaniami uczestników projektów należało Działanie 6.3 Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich oraz Poddziałania 8.1.2 *Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie* i 8.1.3 *Wzmacnianie lokalnego partnerstwa na rzecz adaptacyjności*. Pewne uwagi krytyczne respondenci wyartykułowali podczas wywiadów grupowych. Dotyczyły one m.in. niskiego (niekiedy) poziomu merytorycznego szkoleń i trenerów oraz niezadowolenia z odbytych staży (uwagi zgłaszane przez osoby bezrobotne).

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Z charakterystyki grup docelowych projektów realizowanych w ramach poszczególnych Poddziałów wynika, że otrzymane wsparcie zostało ocenione nisko zazwyczaj przez osoby bezrobotne, oczekujące po interwencji projektu istotnej zmiany w swojej sytuacji zawodowej. Ogólne zadowolenie wyrażali respondenci, których sytuacja na rynku pracy była ugruntowana, a uczestnictwo w projektach poszerzało lub pogłębiało ich kompetencje.

Przydatność nabytych przez uczestników projektów umiejętności w ich praktyce zawodowej

Osoby bezrobotne i poszukujące pracy oraz nieaktywne zawodowo za najważniejsze nabyte umiejętności uznały kolejno: umiejętności zawodowe i umiejętność rozwiązywania problemów. Tylko pracujący wskazali, że najistotniejszą dla nich jest umiejętność radzenia sobie z problemami i – zaraz po niej – umiejętność pracy zespołowej.

Pomimo, że najniżej (ale nadal stosunkowo wysoko - 80%) stopień spełnienia oczekiwań związanych z uczestnictwem w projekcie oceniły osoby poszukujące pracy, to właśnie ci respondenci w największym stopniu obecnie wykorzystują wiedzę lub umiejętności zdobyte w trakcie udziału w projektach (odpowiedzi zdecydowanie tak i raczej tak w sumie 100%). Przyczyną tego kontrastu jest z jednej strony wysoka świadomość tych osób, co do ich potrzeb oraz umiejętności wyboru wsparcia najlepiej dopasowanego do ich potrzeb (fakt, iż były to osoby zarejestrowane w PUP, wskazuje także na wysokie prawdopodobieństwo fachowego wsparcia przez pracowników tej instytucji przy wyborze projektu, w którym uczestniczyli), natomiast z drugiej, bardzo jasno sprecyzowane oczekiwania – znalezienie pracy. Stopień ich zaspokojenia często jest rozpatrywany w systemie 0-1, znalezienie pracy jest dla tych osób głównym wyznacznikiem tego, czy projekt spełnił swoją funkcję czy też nie. Jednak w momencie gdy już mają okazję wykorzystać nabyte umiejętności, w pełni je doceniają.

W najmniejszym stopniu (na tle pozostałych uczestników projektów) wiedzę lub umiejętności zdobyte w trakcie udziału w projekcie wykorzystują osoby bezrobotne – 66% osób z tej grupy wsparcia. Są to zazwyczaj osoby, które poszukują swojego miejsca na rynku pracy poprzez eksperymentowanie, często bez określonej strategii, nie będąc w pełni świadomymi swoich predyspozycji zawodowych. Osoby bezrobotne podczas wywiadów grupowych zwracały szczególną uwagę na wysoką wartość wsparcia motywująco-psychologicznego, które otrzymały podczas udziału w projektach.

Krytyczne uwagi respondentów dotyczyły przede wszystkim zachwiania proporcji pomiędzy teoretycznymi a praktycznymi modułami projektów. Badani wskazywali podczas wywiadów grupowych, że te pierwsze przeważały nad drugimi, co jednogłośnie kwalifikowali jako istotną słabość projektów.

45% osób zatrudnionych i 57% osób samozatrudnionych wykorzystuje wiedzę i umiejętności nabyte podczas udziału w projektach.

Problemy i bariery w realizacji projektów z perspektywy ich uczestników

Badanie CATI/CAWI wykazało, że połowa uczestników projektów realizowanych w ramach badanych Priorytetów nie dostrzega żadnych problemów w realizacji projektów, w których uczestniczyli. Druga połowa respondentów wskazała na bardzo zróżnicowane przyczyny ograniczeń. Do głównych należą: zbyt mały wybór projektów (zdaniem 8% badanych wiele projektów powiela tę samą tematykę, co przekłada się na mały wybór tematów projektów) oraz brak możliwości kontynuacji projektu i – w związku z tym – udziału w nim (6%), zbyt niska kwota dotacji (4%; dotyczy tych, którzy z dotacji korzystali w ramach projektów; nie wskazali oni jednak podczas badania oczekiwanej wysokości środków) oraz ograniczenie terytorialne (4% - chodzi o trudności związane z dotarciem do miejsca,

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

gdzie był realizowany projekt, np. wynikające z zamieszkiwania na obszarach wiejskich). Ponadto, respondenci wskazywali na: brak gwarancji zatrudnienia po projekcie, zbyt długi czas trwania projektu, zbyt wiele biurokracji związanej z udziałem w projekcie, zbyt małą liczbę miejsc w ramach projektów, za dużo teorii kosztem praktyki, niedostosowanie wsparcia do potrzeb uczestników. Natomiast uczestnicy wywiadów pogłębionych wskazywali na niekompetencję kadry, zbyt krótki czas trwania projektów i niedopasowanie materiału do poziomu kompetencji uczestników.

Kompilacje form wsparcia najczęściej kierowane do osób pozostających bez zatrudnienia

Jak podczas badania podkreślali respondenci i eksperci, wzmocnienie efektu oddziaływania projektów daje połączenie kilku form wsparcia, tak aby kompleksowo wesprzeć uczestnika projektu, a co za tym idzie zwiększyć skuteczność oddziaływania.

W Priorytecie VI najczęściej stosowaną kombinacją wsparcia było połączenie kursu lub szkolenia z doradztwem zawodowym. Zaraz po nich – doradztwo zawodowe łączone z Indywidualnym Planem Działania. Najrzadziej natomiast stosowano koniunkcję doradztwa zawodowego ze stażem lub praktyką.

Natomiast w przypadku Priorytetu VII, najczęściej stosowanymi kombinacjami wsparcia były pośrednictwo zawodowe oraz kurs/szkolenie i doradztwo zawodowe.

Zastosowana konfiguracja form wsparcia a polepszenie sytuacji uczestników projektu

Konfiguracja form wsparcia przyczyniła się do polepszenia sytuacji uczestników projektu. Wskazują na to zarówno odpowiedzi większości uczestników projektów, według których łączenie wielu form wsparcia zapewnia uzyskanie optymalnych korzyści – opinię taką wyraziło 83,4% badanych uczestników projektów dofinansowanych z EFS. Ci, którzy zajmowali przeciwne stanowisko, twierdzili że samo łączenie kilku form wsparcia wcale nie musi być efektywne. Jest tak, jeśli np. aktualnie na rynku pracy nie ma popytu na wiedzę i umiejętności, które dana osoba nabyła dzięki otrzymaniu danej formy wsparcia. W takim wypadku bardziej sensowne jest korzystanie z tylko jednej postaci pomocy, o ile jest ona właściwie dobrana, np. pod kątem aktualnych potrzeb rynku (w przypadku przekwalifikowania, czy zwiększania zakresu kompetencji) lub też bieżących potrzeb uczestnika projektu.

W oparciu o wyniki badania CATI/CAWI, sprawdzono w przypadku ilu osób (bezrobotnych w momencie przystąpienia do projektu), które otrzymały daną konfigurację form wsparcia, zmieniła się sytuacja na rynku pracy. Największą skuteczność w tym zakresie, wykazano w przypadku połączenia dotacji na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej z inną formą pomocy (IPD, wsparcie pomostowe, doradztwo zawodowe).

Optymalna liczba form wsparcia przypadająca na jednego uczestnika projektu, która służy maksymalizacji efektywności działań w realizowanych projektach

Jak wynika z analizy wypowiedzi respondentów i biorących udział w badaniu ekspertów, nie należy mówić o konkretnej, optymalnej liczbie form wsparcia, lecz o optymalnej kombinacji. Nie liczy się to, ile metod wsparcia zostanie skierowanych na jedną osobę, ale jaka będzie jakość tego wsparcia, tzn. jak będą się wzajemnie uzupełniały oraz jak będą korespondowały z faktycznym zapotrzebowaniem rynku pracy oraz predyspozycjami odbiorcy tego wsparcia. Połączenie wielu form wsparcia nie będzie efektywne, jeśli nie będą one dobrane w sposób, który pozwoli uczestnikowi na osiągnięcie zakładanych przezeń celów i realną poprawę jego sytuacji społecznej i zawodowej.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Z zebranego materiału badawczego można natomiast wywnioskować, że minimalnie powinny być stosowane - przynajmniej w odniesieniu do bezrobotnych (w tym: długotrwale bezrobotnych i bezrobotnych z obszarów wiejskich) – dwie formy wsparcia. Najlepiej, jeśli będą one występowały w konfiguracji, o której mówiło wielu respondentów badania (również eksperci), czyli szkolenie wraz z praktyką/stażem u konkretnego pracodawcy.

W niektórych przypadkach – o ile jest taka potrzeba (szczególnie w odniesieniu do osób długotrwale bezrobotnych) – należy jeszcze dwie powyższe formy uzupełnić o wsparcie psychologiczne. Wynika to z tego, że u tego rodzaju osób występują nie tylko braki kompetencyjne, czy braki w doświadczeniu zawodowym, ale także wewnętrzne opory związane z różnego rodzaju barierami psychologicznymi, takimi jak brak wiary w siebie, we własne siły i możliwości itp.

Adekwatną formą wsparcia dla tej grupy jest również łączenie szkoleń z dzieleniem dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Nie należy go jednak stosować względem osób długotrwale bezrobotnych, ponieważ mogą oni nie poradzić sobie z rolą przedsiębiorcy.

Dostępność i promocja oferowanego wsparcia

Nie można jednoznacznie stwierdzić, czy wsparcie z EFS jest łatwo dostępne dla osób chcących z niego skorzystać w ramach projektów. Składa się na to kilka elementów, z których podstawowym wyznacznikiem jest subiektywne odczucie potencjalnych (lub faktycznych) uczestników projektów. Do trzech najistotniejszych wyznaczników dostępności wsparcia z PO KL zaliczają się: dostępność finansowa (uczestnicy preferują projekty, w których udział jest darmowy), terytorialna (dojazdy do innych miejscowości generują wydatki oraz zabierają dodatkowo czas, co zniechęca uczestników) oraz dostosowanie czasu udziału w projekcie do dyspozycyjności odbiorcy wsparcia (tak, aby nie kolidował z obowiązkami służbowymi lub innymi zobowiązaniami, np. opieka nad dzieckiem).

Podstawową pobudką udziału w projekcie (najczęściej wskazywaną przez respondentów) jest zakres oferowanego wsparcia, który odpowiada ich potrzebom (70% wskazań w badaniu CATI/CAWI). Dwie kolejne związane są z omawianymi wyżej kryteriami dostępności wsparcia: dogodny termin i miejsce realizacji projektu (po 10%), następnie zaufanie do instytucji realizującej projekt.

Przyczyną udziału w projekcie wymienianą przez respondentów badania jakościowego (wywiady grupowe) był temat. Co ciekawe, był on często na tyle interesujący, że niektóre osoby skłonne były wziąć udział w projekcie, choć ich dotychczasowe doświadczenia zawodowe nie były z nim związane.

Źródła wiedzy o projekcie wśród beneficjentów i skuteczność form promocji

Działania informacyjno-promocyjne realizowane przez projektodawców zostały uznane przez uczestników projektów za skuteczne i efektywne. Informacja docierała do klientów i była dla nich łatwo dostępna poprzez różne kanały, w tym media tradycyjne i tzw. nowe media.

Najpowszechniejszym źródłem informacji na temat projektów, w których uczestniczyli respondenci, był Internet (19% wskazań w badaniu CATI/CAWI). 15% uzyskało wiedzę z urzędu pracy, a 14% dowiedziało się /zostało skierowane do udziału w projekcie przez pracodawcę. Również 14% respondentów dowiedziało się od rodziny, przyjaciół lub księdza. 9% wskazało na instytucje pomocy społecznej oraz realizujące projekt. Ulotki lub plakaty informacyjne trafiły do 6% respondentów. 5% dowiedziało się od innych uczestników projektów oraz ze szkoły lub uczelni. Do 5% badanych informacja o projektach dotarła poprzez środki masowego przekazu. Pozostały 1% otrzymał informację dzięki instytucjom/stowarzyszeniom wspierającym osoby bezrobotne.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Adekwatność otrzymanego wsparcia do potrzeb uczestników

Formy wsparcia należy uznać za właściwie dopasowane do rzeczywistych potrzeb uczestników zrealizowanych projektów, a dokładniej do grup docelowych i za takie uważa je 93% uczestników projektów. Brak dopasowania, zgłaszany przez pojedynczych respondentów z poszczególnych działań, (głównie z grupy osób bezrobotnych oraz tych, u których udział w projekcie nie wywołał oczekiwanej zmiany) wynika z różnych przyczyn, które zostały omówione przy odpowiedziach na poszczególne pytania badawcze (np. niedopasowania materiału szkoleń do poziomu merytorycznego uczestników projektów).

Nabyte kompetencje przez uczestników projektów

Wyniki w tym obszarze należy omawiać osobno dla grupy osób pracujących i niepracujących.

Niepracujący wskazywali na to, że nauczyli się nowych rzeczy, ale zaznaczali, że w projektach, w których uczestniczyli, zbyt duży nacisk był położony na wiedzę teoretyczną, a zbyt mały na praktykę (kształcenie konkretnych umiejętności w działaniu). Tymczasem, ta grupa – jak wynika z analizowanych wypowiedzi – ma zapotrzebowanie przede wszystkim na praktyczne umiejętności, które pozwolą jej zaistnieć na rynku pracy. Niepracujący jako ważną umiejętność wyniesioną z udziału w projektach wymieniali zdolność do rozwiązywania problemów. Jest to oczywiście istotna zdolność, szczególnie w sytuacji, w której przez dłuższy czas bezskutecznie poszukuje się zatrudnienia.

Opinie osób pracujących, które były respondentami FGI, były bardziej podzielone. Większość z nich uczestniczyła w szkoleniach. Ocena tych szkoleń była zbliżona do tej, którą wystawiały osoby niepracujące (bezrobotni). Wskazywali oni, że proporcje między częścią praktyczną a teoretyczną były zaburzone (tej drugiej, zdaniem uczestników, było zdecydowanie za dużo, co oceniali negatywnie). Jednakże – warto to podkreślić – w tej grupie badanych zdecydowanie częściej pozytywnie waloryzowano projekty.

Wiedza zdobyta na szkoleniach jako źródło wprowadzania nowych metod pracy / zmiany sposobu produkcji / podejścia do zarządzania zasobami ludzkimi w wypowiedziach pracujących uczestników projektów

Wyniki tej części badania odnoszą się tylko do osób pracujących w momencie rozpoczęcia udziału w projektach. Uczestnicy, którzy zostali skierowani przez pracodawcę do udziału w projekcie w 85,3% wykorzystywali zdobytą w trakcie jego trwania wiedzę lub umiejętności. Prawie 6% uczestników stwierdziło, że raczej nie wykorzystuje tej wiedzy, a trudno było jednoznacznie określić ten fakt prawie 4% uczestników. Niemal 5% respondentów nie odpowiedziało na to pytanie.

Natomiast w zakresie usprawnień, wprowadzonych w przedsiębiorstwach w wyniku zakończonych szkoleń ich pracowników, niewiele ponad jedna trzecia respondentów wskazała, że faktycznie takie zmiany zaistniały. Należały do nich: zmiana podejścia do zarządzania zasobami ludzkimi (18,2%), zmiana metody produkcji/obsługi (9,1%), podniesienie kwalifikacji zawodowych pracowników (9,1%). Trudno było jeszcze określić takie zmiany 18,2% respondentów, a 45,5% wskazało, że udział w projekcie nie przyczynił się do zmian w tym zakresie. Zestawiając odpowiedzi osób, które stwierdziły, że w ich firmach nie odnotowano zmian w wyniku udziału w projekcie z innymi udzielonymi przez nie odpowiedziami wynika, że prawdopodobnie jeszcze takich zmian nie odnotowano oraz że nie zaliczają do tych zmian faktu podniesienia kwalifikacji zawodowych pracowników.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rezultaty projektów w pół roku po zakończeniu w nim udziału

Z przeprowadzonych badań wynika, że w okresie pół roku po zakończeniu udziału projektach realizowanych w ramach Priorytetów VI-VIII w województwie dolnośląskim, pracę podjęło 44% osób, które w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie, były bezrobotne lub nieaktywne zawodowo (są to zarówno osoby które zostały zatrudnione, jak i założyły własną działalność gospodarczą). Wynik ten jest wyższy biorąc pod uwagę osoby, które podjęły zatrudnienie po upływie 6 miesięcy od zakończenia udziału w projekcie i wzrasta do 56%. Największą zmianę odnotowano w grupie osób, które otrzymały wsparcie z PO KL, jako osoby bezrobotne niezarejestrowane w PUP (nieaktywne zawodowo - 60% z nich obecnie pracuje). Natomiast wśród bezrobotnych zarejestrowanych w PUP obecnie pracuje 38%. Ponadto, odnotowano wzrost wynagrodzenia w przypadku 14,4% osób pracujących, które uczestniczyły w projektach realizowanych w ramach Priorytetu VIII.

Jeśli chodzi o uczestników projektów, którzy w momencie rozpoczęcia udziału w projektach pracowali, to 6 miesięcy po ich zakończeniu pracę zachowało 90% uczestników. Najwięcej uczestników straciło zatrudnienie w grupie osób prowadzących działalność rolniczą – 33%. Brak jest danych, które by zaświadczały, że utrata pracy w jakikolwiek sposób była związana z udziałem w projekcie.

W ramach oceny sytuacji uczestników, a także w celu sprawdzenia trwałości otrzymanego wsparcia, przebadano uczestników projektów realizowanych w ramach ww. Działań/Poddziałań, którzy otrzymali wsparcie finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Jak wynika z badania, zdecydowana większość tych osób (80%), w dalszym ciągu prowadzi działalność gospodarczą, którą rozpoczęła dzięki otrzymanym środkom finansowym. Wysokie kwalifikacje pracowników przedsiębiorstw korzystających ze wsparcia, a co się z tym wiąże, wiedza merytoryczna, były drugim w kolejności, najczęściej wskazywanym przez respondentów w badaniu CATI/CAWI czynnikiem, który umożliwił utrzymanie się firmy na rynku (20%). Najczęściej jednak wskazywano na konkurencyjność oferowanych towarów i usług (27%).

Beneficjenci środków finansowych na rozpoczęcie działalności, zostali poproszeni o ocenę sytuacji prowadzonej przez nich firmy. Prawie połowa z nich, określa tę sytuację jako raczej pewną (tzn. występuje niewielkie ryzyko upadłości), a co piąty jako zdecydowanie pewną (nie występuje ryzyko upadłości). Prawie tyle samo osób nie było w stanie udzielić odpowiedzi na to pytanie, a połowę mniejszy odsetek (11%) uznał obecną sytuację swojej firmy jako raczej niepewną (występuje realne ryzyko upadłości). Żaden z respondentów nie określił sytuacji prowadzonego przez siebie przedsiębiorstwa jako zdecydowanie niepewnej.

Spośród wszystkich ankietowanych bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo w momencie otrzymania wsparcia uczestników projektów, którzy zyskali pracę, aż 78% wskazało, że zmiana ta miała bezpośredni związek z otrzymanym wsparciem. Odsetek odpowiedzi negatywnych wynosi 23%, przy czym warto zauważyć, że jedynie 10% respondentów wskazało na odpowiedź „zdecydowanie nie”.

Wartości wskaźników

Spośród wskaźników objętych badaniem ewaluacyjnym, na obecnym etapie nie osiągnięto wartości docelowych czterech (z 13) z nich.

Trzy obejmowała interwencja z Priorytetu VI:

- Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach – wartość osiągnięta wynosi 42,9% (wartość docelowa: 55%);
- Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku 15-24 lata, które podjęły pracę

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach – wartość osiągnięta wynosi 51,5% (wartość docelowa: 58%);

- Udział osób w wieku 50-64 lata, zarejestrowanych jako bezrobotne i poszukujące pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach – wartość osiągnięta wynosi 33,3% (wartość docelowa 35%).

Wskaźnik „problemowy” w Priorytecie VII to wskaźnik efektywności – odsetek beneficjentów, którzy podjęli pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które wzięły udział w projektach – wartość osiągnięta to 11,7% (wartość docelowa 40%).

Stymulanty i destymulanty osiągnięcia wartości wskaźników

Z przeglądu zapisów Planów działania dla poszczególnych priorytetów komponentu regionalnego PO KL dla województwa dolnośląskiego, dokumentacji konkursowych oraz wypowiedzi ekspertów udzielających wywiadów pogłębionych wynika, że podstawą osiągnięcia wartości docelowych wskaźników w Priorytetach VI-VIII są zapisy w kryteriach wyboru projektów. W związku z tym, w opinii ewaluatora kryteria dostępu oraz strategiczne, zawarte w Planach działania, zapewniają realizację wartości wskaźników.

Podczas badania sprawdzano również wpływ zmian dokonanych po dokonaniu przeglądu śródkresowego na poziom realizacji wskaźników:

- Priorytet VI – katalog dostępnych form wsparcia został pilotażowo poszerzony o instrumenty zwrotne skierowane do osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej. Zmiany te są obecnie na etapie wdrażania, zatem trudno jest ocenić ich wpływ na realizację wskaźników.
- Priorytet VII - w Poddziałaniu 7.1.3 wprowadzone zostały nowe typy działań z zakresu podnoszenia kwalifikacji kadr instytucji pomocy i integracji. Zdaniem ekspertów, wprowadzenie nowych typów działań dla tych kadr instytucji pomocy społecznej może być zachętą dla tych, którzy dotąd nie wzięli udziału w projektach. Wprowadzoną zmianą jest również Działanie 7.4 *Niepełnosprawni na rynku pracy*, w ramach którego realizowane będą programy aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych, oparte o indywidualne plany działania, szkolenia i zajęcia integracyjne. Jest to posunięcie słuszne, gdyż ma realne szanse przełożyć się na wzrost wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych, które zakończyły udział w projektach.
- Priorytet VIII - najbardziej znaczącą zmianą jest wykluczenie z możliwości uzyskania wsparcia dużych firm. Wprowadzona zmiana nie była spowodowana problemami z osiągnięciem wskaźnika, ale diagnozą, zgodnie z którą wsparcia najbardziej potrzebują mikro, małe oraz średnie przedsiębiorstwa. Ma to przełożenie na wskaźnik, ponieważ sektor MŚP to w dużej mierze jednoosobowe działalności gospodarcze, które potrzebują mniejszego wsparcia finansowego niż duże przedsiębiorstwa. Zatem liczba firm korzystających ze wsparcia zwiększy się, a to wpłynie na zwiększenie osiągniętej wartości wskaźnika.

Wnioski

- Wsparcie jest oceniane dobrze przez uczestników i przyczynia się do wzrostu zatrudnienia, o czym świadczą deklaracje samych respondentów, dotyczące ich sytuacji zawodowej przed i po zakończeniu udziału w projekcie. Pracę podjęło 56% osób, które w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie, były bezrobotne lub nieaktywne zawodowo (są to zarówno osoby które zostały zatrudnione, jak i założyły własną działalność gospodarczą). Wyniki badania wskazują, że w odniesieniu do większości uczestników projektów można mówić o trwałości udzielonego im wsparcia. Dowodzi tego m.in. stosunkowo wysoka przeżywalność firm utworzonym dzięki wsparciu z PO KL (80%), a także fakt, że spośród osób bezrobotnych i poszukujących pracy w momencie przystąpienia do projektu, 70% pracuje w obecnym miejscu zatrudnienia ponad 6 miesięcy (w przypadku 64% z nich, jest to pierwsza praca od zakończenia udziału w projekcie).

- Ze względu na rozproszenie projektów wybieranych w trybie konkursowym, istnieje ryzyko powielania się projektów tzn. dofinansowanie otrzymują projektodawcy, których projekty uzyskują odpowiednią ilość punktów, niezależnie od tego czy taki projekt był już realizowany. W efekcie, z uwagi na to, że niekiedy projekty tematycznie dublowały się, uczestnicy czasem mieli problemy ze znalezieniem projektu, który by im odpowiadał.

- Niewystarczające kwoty jakie mogą być przeznaczone na finansowanie poszczególnych elementów projektów (takich jak np. koszt wynajęcia sali szkoleniowej, wynagrodzenie trenera), stanowi duże utrudnienie dla ich realizacji. Pula założonych środków, może okazać się niewystarczająca do dofinansowania takiej liczby projektów, która zapewni osiągnięcie wartości docelowych wskaźników.

- Z możliwości uzyskania wsparcia w ramach Priorytetu VIII, wyłączono osoby zatrudnione na umowy cywilno-prawne, co zamknęło dostęp do projektów wielu osobom pracującym na takie umowy, w branżach zdiagnozowanych jako priorytetowe dla regionu (produkcji wyrobów chemicznych, produkcji sprzętu RTV, hotelarstwo i gastronomia, informatyka).

- Duże trudności występują w przypadku pomiaru wskaźników dotyczących osób niepełnosprawnych. Projektodawcy realizujący projekty, których grupą docelową nie są osoby niepełnosprawne (ale które również mogą w nich uczestniczyć), nie mają obowiązku odnotowywania ich udziału w projekcie. Ponadto wskaźnik dotyczący osób niepełnosprawnych nie obejmuje zróżnicowania pod względem stopnia niepełnosprawności. Osobom ze znacznym upośledzeniem, trudniej jest znaleźć pracę, ale na ten moment są one brane pod uwagę w takim samym stopniu, jak osoby z upośledzeniem lekkim i tym samym mogą generować jego niższą wartość.

- Jednym z podstawowych atutów osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy jest doświadczenie zawodowe. Dodatkowe kursy i szkolenia, bez możliwości praktycznego przećwiczenia nabytej wiedzy i umiejętności, są często bezużyteczne w oczach potencjalnego pracodawcy.

- Realizowane projekty szkoleniowe w ramach PO KL w zbyt małym stopniu tworzone są w oparciu o realne potrzeby rynku i pracodawców. Autorzy projektów przykładają niedostateczną wagę do diagnozy poszukiwanych przez przedsiębiorców kompetencji. W efekcie uczestnicy projektów – przynajmniej niektórzy – otrzymują wiedzę i kompetencje, które nie zwiększają ich szans na rynku pracy.

- Istotnym problemem szkoleń realizowanych w ramach PO KL jest to, że są skonstruowane w taki sposób, że zaburzona jest równowaga pomiędzy częścią teoretyczną a praktyczną. W efekcie, po zakończeniu projektu jego uczestnicy dysponują wiedzą teoretyczną, która nie jest ugruntowana za

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

pomocą praktyki i przez to szkolenia nie przyczyniają się do zwiększania ich szans na rynku pracy.

- Często szkolenia realizowane w ramach PO KL mają źle dobrane proporcje czasowe. Najczęściej polega to na tym, że są za krótkie w stosunku do przewidzianego materiału. Osoby prowadzące, chcąc zrealizować cały materiał są zmuszone do zbyt zdawkowej jego prezentacji. W efekcie uczestnicy projektów po zakończeniu szkoleń pozostają z wiedzą niekompletną i powierzchowną, która wcale nie zwiększa ich szans na rynku pracy. Istotne jest również to, by w optymalnych proporcjach w ramach projektów równoważyć zajęcia teoretyczne z praktycznymi, w taki sposób, by przekazać nie tylko wiedzę, ale również wytrenować konkretne umiejętności.

- Doświadczenie pracowników IP2 pokazuje, że ważne jest połączenie i skoordynowanie działań różnych instytucji działających w obszarze rynku pracy, zintegrowanie oferowanych przez nie usług tak, aby wsparcie udzielane danej osobie było kompleksowe, bardziej dostosowane do jej potrzeb. W dużej mierze chodzi o to, aby unikać powielania wsparcia tzn. aby zapobiegać sytuacjom, w których osoba otrzymuje z danej instytucji wsparcie np. z zakresu doradztwa, po czym zgłasza się do innej instytucji, która również proponuje jej to samo wsparcie. Działania takie możliwe są do wprowadzenia w zakresie systemowym, niemniej jednak, pojawiła się rekomendacja dotycząca premiowania projektów zakładających szerszej zakrojonej współpracę z innymi podmiotami. Zasadniczym celem tak zakrojonej współpracy byłaby kompletność i komplementarność usług świadczonych odbiorcom wsparcia.

SUMMARY

Objective and subject matter of the research

From November 2012 to January 2013, Zachodniopomorska Grupa Doradcza Sp. z o.o. [*West Pomeranian Advisory Group, a limited liability company*] conducted an evaluation research to the order of the Marshal Office of Lower Silesia Province entitled “The analysis of achieved values of outcome indicators and the situation of project participants six month after receiving support under Priorities VI-VIII of Human Capital Operational Programme (HC OP) in Lower Silesia Province”.

The research covered Priorities implemented on the regional level:

VI – The labour market open for all

VII – Promoting of social integration

VIII – Regional human resources for the economy

The main objective of the research was to specify the outcomes of the implementation of Priorities VI-VIII of Human Capital Operational Programme in the territory of Lower Silesia Province. The specific objectives comprised:

The analysis of achieved values of outcome indicators with respect to the regional component for specific objectives as described for Priorities VI, VII, VIII of the HC OP in Lower Silesia Province, for which the Handbook on Indicators of Human Capital Operational Programme 2007-2013 provides for evaluation research as the source of data;

The assessment of participants' situation six months after receiving support under projects implemented within Priorities VI-VIII of the HC OP in Lower Silesia.

Description of methodology applied

The evaluation research has been conducted by Zachodniopomorska Grupa Doradcza Sp. o.o. to the order of the Marshal Office of Lower Silesia Province. The tools that were used comprised desk research as well as analyses based on original data collected both by means of quantitative and qualitative methods. The implementation of the research project involved the use of computer-assisted telephone interview (CATI), computer-assisted web interview (CAWI), individual in-depth interview (IDI) and focus group interview (FGI). The application of both quantitative and qualitative research methods allowed for an efficient triangulation of compiled information.

Description of participants in the projects

The main role of this part of summary, is a presentation of socio-economic status of projects participants. An overwhelming majority of participants in projects implemented within Priority VI HC OP were women (64%). The largest percentage of women was recorded in Sub-measure 6.1.2 (93%). The largest number of individuals took part in sub-measure 6.1.3 *Improvement of employment ability and increase of the level of professional activity of the unemployed*. As for the age, the most numerous group of participants in projects implemented within Priority VI included young people, between 15 and 24 (33.9%). The educational structure of participants in projects implemented within Priority VI depended on the Measure/Sub-measure under which a given project was financed. The most highly educated participants could be found in Sub-measure 6.1.2; nearly 75% of them had

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

a university diploma. A vast majority of project participants within Priority VI were individuals living in towns and cities, who constituted as much as 73% of the sample. The length of time during which project participants within Priority VI stayed out of work constituted an important variable; particularly vital here is the group of the long-term unemployed. Within the entire population of Priority VI, such individuals constituted 24.6%; most of them participated in projects within Sub-measure 6.1.3., because the Sub-measure was directed just to them. The percentage shares of women and men in this group are similar. When asked about their financial standard of living, the majority of participants in projects implemented within Priority VI answered 'we live on an average level' (42.6%). This was the most frequently selected answer in most Measures/Sub-measures.

An overwhelming majority of participants in projects implemented within Priority VII HC OP were women (68%). The largest number of individuals took part in sub-measures 7.1.1 *Development and dissemination of active integration by social assistance centres* and 7.1.2 *Development and dissemination of active integration by district centres for family support*. Projects within this area had the total of 15 576 participants, which constitutes 57% of all participants in projects implemented within Priority VII. The most numerous age groups within this Priority included individuals in the age 50-64 and 15-24 (22.7% each) and a slightly smaller group of individuals in the age 31-40 (21.7%). A prevailing majority of support recipients within Priority VII were individuals who had post-secondary education (40%) and those living in towns and cities (71%). Nearly a third (30.1%) of participants in projects implemented within Priority VII are individuals with officially determined disability. Among those examined, especially the group of men showed a high level of this variable (52%). Support recipients within Priority VII include 22.7% of the long-term unemployed. These are mainly participants in projects implemented under Sub-measure 7.1.1. Nearly half of support recipients within Priority VII are moderately well-off.

Most participants in projects implemented within Priority VIII HC OP were individuals who received support within Sub-measure 8.1.1 (87%). This group was also dominated by women (58%). Support recipients within Priority VIII HC OP in Lower Silesia are primarily young people, under the age of 30 (66.1% in total). A vast majority of participants in projects implemented within Priority VIII completed higher education. Similarly to the other Priorities, most participants in Priority VIII projects live in towns or cities (81%). With regard to employment status, the Priority VIII population can be divided into two groups that encompass individuals from two Measures: support recipients under 8.1 are entrepreneurs and company employees, while support recipients under 8.2 are those that belong to the scientific community, students and doctoral students who received co-financing for their scientific projects, as well as employees of local government units. The disabled constitute only a low percentage (3.2%) of Priority VIII population. The participants in projects implemented within Priority VIII HC OP in Lower Silesia did not include anyone who would be long-term unemployed.

Expectation of participants in projects concerning the support received

Research authors verified, among other things, whether the participation in projects co-financed under the Priorities in question met the expectations of those for whom such projects were intended. The CATI/CAWI survey shows that 86.8% of participants in projects received the support they had expected. The Measures within which support granted satisfied the expectations of project participants in 100% included Measure 6.3 Local initiatives for the increase of the level of professional activity within the rural areas, as well as Sub-measures 8.1.2 Support to adaptation and modernization processes in the region and 8.1.3 Strengthening local partnership for adaptiveness.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Some critical remarks were made by respondents during group interviews. They concerned, among other things, low (in some cases) competence level of the trainings and trainers and dissatisfaction with the traineeships (comments made by unemployed).

The description of target groups of projects implemented within individual sub-measures shows that the support received was usually assessed critically by the unemployed, who expected that the project would lead to a considerable change in their employment situation. A general satisfaction was expressed by respondents who had a strong position on the labour market and whose participation in projects developed or increased their competences.

Usefulness of skills acquired by project participants in their professional practice

Participant who were unemployed and looking for work, and inactive persons, as the most important skills they have obtained recognized professional skills and problem-solving. Only working respondents pointed that the most important for them is the ability to deal with problems and - after it - the ability to work as a team.

Despite the fact that the lowest (but still relatively high – 80%) level of the expectations associated with their participation in the project found job seekers, this group contains the most respondents who currently use knowledge and skills acquired through participation in projects (responses 'definitely yes' and 'rather yes' are total of 100%). The reason for this contrast is on the one hand, a high awareness of the people about their needs and the ability to support the choice that best suits their needs (the fact that these people were registered in DEA also points to the high probability of support from the professional staff of the institution in project selection), but on the other hand, a very clearly defined expectations - finding a job. The degree of satisfaction is often seen in the 0-1 system, finding a job is the major determinant of whether or not the project has fulfilled its function or not. However, at the time when they have the opportunity to use skills they fully appreciate it.

The knowledge or skills acquired during the participation in the project is used to the least extent (as compared with the remaining participants in the projects) by the unemployed, making 66% of individuals from that support group. These are usually individuals who search for their place on the labour market by experimenting, often without any set strategy or full awareness of their own aptitudes. During group interviews the unemployed mentioned in particular the high value of motivating and psychological support which they received during their participation in the projects.

The respondents' critical remarks were primarily focused on disrupted balance between theoretical and practical modules of the projects. The respondents during the group interviews indicated that the theoretical part outweighed the practical, which unanimously qualify as a major weakness of the projects.

45% of employees and 57% of self-employed people use knowledge and skills acquired during participation in projects.

Problems in and barriers to the implementation of projects from their participants' point of view

The CATI/CAWI survey showed that half of participants in projects implemented within the examined Priorities did not notice any problems in the implementation of the projects in which they participated. The other half of participants pointed to a very varied reasons for limitations. Main limitations include: too small selection of projects (according to 8% of respondents many projects cover the same subject matter, which results in small scope of subjects of projects possible to choose by the participant) and lack of option to continue the project and in effect – participation in (6%), too

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

small sum of the grant (4%; covers those who used grants within projects; the respondents did not determine the expected amount of grants) and territorial restriction (4%; regards difficulties in reaching the venue where the project was implemented, e.g. resulting from the fact that they lived in rural areas). Moreover, respondents pointed to: lack of employment guarantee following the completion of the project, too long duration of the project, too much bureaucracy related to the participation in the project, too few number of vacancies within projects, too much theory at the expense of practice, failure to adjust support to the participants' needs. While the participants in in-depth interviews pointed to incompetence of the staff, too short duration of projects and failure to adjust the material to the level of participants' competences.

Compilations of support forms addressed most frequently to individuals who are out of work

As the respondents and experts emphasized, the impact of the projects have is enhanced by combining several forms of support in order to support a participant in the project in a comprehensive manner, and thus increase the effectiveness of the impact.

The most frequently used combination of support in Priority VI was that of a course or training and career counselling. Right after that was career counselling combined with Individual Action Plan. The least frequently used combination was that of career counselling with traineeship or practice.

While in Priority VII the most frequently used support combinations included job agency and course/training with career counselling.

The applied configuration of support forms and the improvement in the situation of project participants

The combination of support forms contributed to the improvement in the situation of project participants. This can be attested by the responses of most project participants, according to whom the combination of several forms of support allowed for obtaining optimal benefits; such opinion was expressed by 83.4% of surveyed participants in projects co-financed under the ESF. Those who had opposing views claimed that combining several forms of support itself did not have to be effective. This is the case if, for instance, the labour market does not show any demand for knowledge and skills which such an individual acquired owing to the receipt of a given form of support. In such a case it is more reasonable to use only one form of help, as long as it is properly selected, e.g. as far as current market needs (in the event of retraining or extending the scope of competences) or current needs of the project participant are concerned.

On CATI/CAWI survey results, were checked how many participants (who were unemployed at the beginning of project), who received the configuration of support forms, changed their situation on labour market. The biggest effectiveness is shown in case of configuration of grant to start own business with other support form (for example, IPD (Individual Action Plan), financial support applied to people who started up own companies, support, counseling).

The optimal number of support forms for one project participant that serves the maximization of the efficiency of measures in the implemented projects

As the analysis of the experts in-depth interviews show, we should not consider a particular optimal number of support forms but an optimal combination of them. It does not matter with how many support methods an individual is provided; what matters is how they are matched with each other (quality of support), i.e. how they complement each other and how they correspond to the actual

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

demand of the labour market and the aptitudes of the recipient of that support. Even a combination of several forms of support will not do any good if they are not configured in a manner that enables the participant to reach the goals that such an individual establishes and that improve their social and professional situation in real terms.

However, based on collected empirical data, one could specify the minimum number of support forms, at least in respect of the unemployed (including the long-term unemployed and the unemployed in rural areas), i.e. 2. It would be best if they were combined in a manner mentioned by many respondents in the research (also experts), that is a training together with traineeship/practice with a given employer.

In some cases, if there arises such a need (particularly in respect of the long-term unemployed), the two above-mentioned forms should be supplemented with psychological support. This results from the fact that such individuals show not only gaps in competences or gaps in professional experience, but also internal resistance related to various psychological barriers, such as lack of faith in themselves, in their powers and capabilities, etc.

The combination of trainings with the allotment of subsidies for the start-up of business activity is also an appropriate form of support for this group. This should not, however, be applied to the long-term unemployed, as they may be unable to cope with the role of entrepreneur.

Availability and promotion of support offered

One cannot unanimously determine whether support under the ESF is easily available to those who want to use it within projects. This is made up of several elements of which the subjective feeling of potential (or actual) project participants constitutes the basic indicator. When one considers this fact and analyses the statistics of answers provided by respondents in the quantitative survey, the three most essential indicators of availability of support under the HC OP include: financial availability (projects with free participation are preferred), territorial availability (travelling to other towns generates expenses and takes extra time), as well as the adjustment of hours in which the participant takes part in the project to the availability of the support recipient (so that they do not interfere with professional or other duties, e.g. taking care of children).

The main reason why people take part in a project (most frequently indicated by respondents) is the scope of the support offered which meets their needs (70% of answers in the CATI/CAWI survey). Two further reasons are related to the aforementioned criteria of support availability: convenient date and place of project implementation (10% each), then confidence in the institution which implements the project.

The reason for participating in the project mentioned by the respondents of qualitative survey (group interviews) was its subject. Interestingly, it was often so engaging that some individuals were inclined to take part in the project even though their professional experience until that moment had not been related to the subject.

Sources of information about the project among beneficiaries and the effectiveness of promotion

The information and promotional actions undertaken by project promoters were considered by project participants to be successful and effective. Information reached customers and was easily available to them through various channels, including traditional and the so-called new media.

The Internet was the most frequently quoted source of information about projects in which the respondents participated (19% of answers in the CATI/CAWI survey). 15% of them learned about the

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

projects at employment agencies and 14% learned about them from / were delegated to participate in them by their employers. Another 14% of respondents learned about the projects from their families, friends or a priest. 9% of respondents pointed to social assistance institutions and those which were implemented the project. Leaflets and information posters targeted 6% of respondents. 5% learned from other participants of the project and from school or university. The mass media made 5% of project participants familiar with the projects, while institutions/associations which support the unemployed – 1% of them.

Adjustment of support received to the needs of participants

The forms of support should be considered to be appropriately adjusted to the actual needs of participants in the implemented projects, and more precisely, to target groups, 93% of projects participants found it positively. Lack of adjustment reported by individual respondents from individual measures (mainly from the group of the unemployed and those for whom participation in the project did not result in the expected change) arises from various reasons which have been discussed in the answers to individual research questions (e.g. non-adjustment of training materials to the competence level of the participants in projects).

Competences acquired by participants in the projects

The outcomes in this area should be discussed separately for the employed and the unemployed. The unemployed pointed to the fact that they learned new things, but they emphasised that in the projects in which they participated too much emphasis was placed on theoretical knowledge and too little on practice (teaching particular skills in action). Meanwhile, this group, which is shown in the analysed answers, needs primarily practical skills which would enable it to appear on the labour market. Those out-of-work mentioned the problem solving skill as the most important skill acquired from the projects. Naturally, this is an essential ability, particularly if one has been looking for a job for a long period of time without any results.

The opinions of the employed who were FGI respondents were more divided. Most of them took part in trainings. Their assessment of the trainings was similar to the one that was expressed by those out-of-work (the unemployed). They pointed to the fact that the balance between the theoretical and the practical parts was disrupted (the theoretical part was in excess, which was found negatively). However, it is worth emphasising that this group of respondents much more frequently valued the projects highly.

Knowledge acquired during trainings as a source of introducing new working methods / change to production method / approach to human resources management in the responses of project participants in employment

This part of summary shows the results only for participants who were employed at the beginning of the project. Individuals who were delegated to take part in projects by their employers used the knowledge or skills acquired during such projects in 85.3%. Nearly 6% of participants claimed that they did not use that knowledge and 4% found it difficult to provide a clear response to this question. Almost 5% of respondents did not answer this question, while slightly over a third of respondents claimed that there were actually some improvements introduced in their companies as a result of trainings in which their employees took part. These improvements included: change in the approach to human resources management (18.2%), change in production/service methods (9.1%), increase in

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

occupational qualifications of employees (9.1%). 18.2% of respondents found it difficult to specify such changes, and 45.5% of them indicated that participation in the project contributed to changes in this respect. When one compares the answers of individuals who claimed that no changes had been noted in their companies as a result of the participation in a project with other responses they provided, it can be seen that probably such changes were not noted yet and that such respondents did not consider the fact of increasing occupational qualifications of the employees as one of them.

Outcomes of projects six months following their completion

The research results show that from 6 months since the respondents completed the projects implemented within Priorities VI-VIII in Lower Silesia Province, 44% of persons who were unemployed or inactive at the beginning of the project, now work (these are both people who have been employed, as well as set up their own business). The percentage is higher if we take into account respondents who has found work after 6 months – 56% in total. The biggest change was noted in the group which received support under the HC OP as unemployed registered with DEAs (professionally inactive; at present 60% of them work). However, 38% of registered unemployed work. In addition, there was an increase in salary for 14.4% of workers who participated in projects under Priority VIII. In case of participants who worked at the beginning of project – six months after project was finished, 90% of them kept their vacancies. The most people who lost their job, were in group of those who carried out the agricultural activity – 33%. There's no data which would prove that losing job was the result of the participation in project.

In order to assess the participants' situation and to verify whether the support received is durable, the participants in projects implemented as part of the so called Measures/Sub-measures who received financial support to establish their business activity were examined. The results show that a vast majority of them (80%) continue their business activities which they established owing to the financial means they received. High qualifications of employees in companies which took advantage of the support, and thus the expertise, were the second factor most frequently mentioned in the CATI/CAWI survey that made it possible for a company to survive in the market (20%). However, the most frequently mentioned factor was the competitiveness of goods and services offered (27%).

Beneficiaries of financial means earmarked for the start-up of business activity were asked about their opinions of the situation in which the companies that they run are. Nearly half of them described the situation as rather secure (i.e. there is only a slight risk of bankruptcy), and every fifth respondent described the situation as definitely secure (no risk of bankruptcy). Nearly the same number of individuals were not able to answer this question, and half of that number (11%) of respondents considered the current situation of their companies as rather insecure (there is a real risk of bankruptcy). None of the respondents declared the situation of their company as definitely insecure.

Of all the project participants who were unemployed or professionally inactive when they received support but later found a job, as much as 78% pointed to the fact that this change was directly related to the support they received. There are 23% of negative answers, but it is worth mentioning that only 10% of respondents indicated the answer 'definitely not'.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Values of indicators

Among the indicators covered of evaluative research at this stage is not reached values of 4 (of 13) of them. Three are related to Priority VI:

- The share of the unemployed and job seekers who began work within 6 months after participation in the project in the total number of people who completed their participation in the projects - value obtained: 42,9% (target value: 55%);
- The share of the unemployed and job seekers aged 15-24 who began work within 6 months after participation in the project in the total number of people who completed their participation in the projects – value obtained: 51,5% (target value: 58%);
- The share of persons aged 50-64 years, registered as unemployed and seeking work, which began work within 6 months after participation in the project, the total number of persons who have completed their participation in the projects –value obtained: 33,3% (target value: 35%.
- The "problem" indicator in Priority VII is an indicator of efficiency - the percentage of beneficiaries who began work within 6 months after participation in the project in the total number of people who took part in the project - value obtained is 11,7%.

Stimulants and destimulants of achieve values of indicators

A review of records of Action plans for each Priority of regional component of HC OP for the province of Lower Silesia, competitive documentation and analysis of in-depth interviews with experts, show that the base of achievement of target values of indicators for Priority VI-VIII, are provisions in the project selection criteria. Therefore, in the opinion of the evaluator access criteria and strategic criteria contained in Action plans, ensure the implementation of the indicators.

The impact of changes made after the mid-term review on the level of implementation of the indicators, were also part of the study:

- Priority VI - the catalog of available forms of support has been extended to a repayable financing instruments, for persons planning to start a business (pilotage). This change is currently during the implementation, and it is difficult to assess their impact on the indicators values.
- Priority VII - in Sub-measure 7.1.3 introduced new types of activities in the field of increasing of qualification human resources of institution of social assistance and integration. According to experts, the introduction of new types of activities for those people can be an incentive for those who have not taken part in projects. New operation was also introduced - Measure 7.4 called "Disabled in the labor market", in which will be implemented actions in a scope of socio-professional integration of persons with disabilities, based on individual action plans, training and integration activities. This is the positive change, because it has a real chance to contribute into an increase of indicator of the employment among people with disabilities who have completed participation in projects.
- Priority VIII - the most significant change is the exclusion of the possibility for support of large companies. This change was not due to problems with achieving the indicator, but the diagnosis, according to which micro, small and medium-sized enterprises the most need support. This is reflected in the value of indicator, because this sector contains mostly

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

1-person business activities that require less financial support than large enterprises. Thus, the number of companies benefiting from the support will increase, and this will increase the value of the indicator.

Conclusions

- The support is assessed very well by the participants and it contributes to increasing of employment, as evidenced by responses of the respondents, for their professional situation before and after participation in the project. 56% of participant who were unemployed or inactive at the beginning of project, has found a job (these are both people who have been employed, as well as set up their own business). The results show that in case of the majority of project participants the sustainability of support they have received can be noted. This is evidenced by, among others relatively high “survival rate” of companies created with the support of the HC OP (80%), and the fact that among the unemployed and looking for work at the time of starting the project, 70% work in the current place of employment for over 6 months (with 64% of them, this is the first work from the end of participation in the project).
 - Due to the fact that the projects selected following a competitive procedure are dispersed, there is a risk of copying projects, i.e. the co-financing is granted to project promoters whose projects are awarded an appropriate number of points, regardless of whether such a project had already been implemented or not. In effect, participants sometimes had problems with finding the project which would suit them.
 - Underestimation of sums that may be earmarked for the financing of individual project elements constitutes a considerable difficulty in their implementation. The means earmarked may turn out to be insufficient to co-finance such a number of projects which guarantees that the values of target indicators are achieved.
 - The option to receive support within Priority VIII was closed for those employed on the basis of civil-law contracts, as a result of which many individuals who work on the basis of those contracts in industries diagnosed as having priority for the region lost the opportunity to take part in projects (chemical products and tv equipment production, hotels, restaurants, IT).
 - There are large difficulties in measuring indicators related to the disabled. Project promoters who implement projects with target groups other than the disabled (who, however, can also participate in such projects) are not obliged to record the participation of such individuals in their projects. Furthermore, the indicator related to the disabled does not cover the differentiation as regards the level of disability. Those considerably impaired find it more difficult to find a job, but at present they are considered in the same way that those with mild impairment, and thus they may generate the lower value of the indicator.
 - The main advantages of the unemployed and those who are in search for work include their professional experience. Additional courses and trainings in a situation where the knowledge and skills acquired cannot be practised are often considered useless by potential employers.
 - Training projects implemented within the HC OP fail to be created on the basis of actual needs of the market and employers to a too considerable an extent. The authors of projects pay too little attention to diagnosing competences sought after by entrepreneurs. As a consequence, participants in the projects, at least some of them, gain knowledge and skills which do not increase their chances on the labour market.
 - An essential problem of trainings implemented within the HC OP involves the fact that they

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

are structured in a way which disturbs the balance between the theoretical and practical parts. As a result, once the project is completed, its participants have gained theoretical knowledge which is not reinforced by practice and thus such trainings fail to contribute to increasing their chances on the labour market.

- Trainings organised within the HC OP often have mismatched time proportions. In most cases they are too short as compared with the prepared material. The trainers, who want to discuss the entire material, are forced to present it with too few details. Consequently, project participants, having completed their trainings, are left with incomplete and superficial knowledge which by no means increases their chances on the labour market. It is also vital to balance theoretical and practical classes within projects in optimal proportions so that the participants not only gain knowledge but also practice individual skills.

- The experience of IB2 employees shows that it is important to combine and coordinate actions undertaken by various institutions acting in the labour market area and to integrate services they offer, so that an individual receives a comprehensive support that is better adjusted to their needs. It is largely about the fact that the copying of support should be avoided, i.e. that we should avoid situations in which an individual receives support from an institution, e.g. counselling support, and then applies to another institution which also suggests the same type of support. Such actions can be introduced in the system, however, a suggestion (recommendation) was put forward that projects which provided for a wider co-operation with other entities should be awarded extra points. The basic objective of co-operation defined in such a way would be to provide support recipients with complete and complementary support.

1 WPROWADZENIE

Zachodniopomorska Grupa Doradcza Sp. z o.o., na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, w okresie listopad 2012 r. – styczeń 2013 r., przeprowadziła badanie ewaluacyjne pn. „Analiza osiągniętych wartości wskaźników rezultatu oraz sytuacji uczestników projektów w sześć miesięcy po otrzymaniu wsparcia w ramach Priorytetów VI-VIII PO KL w województwie dolnośląskim”.

Badaniem objęte zostały Priorytety Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki realizowane na poziomie regionalnym:

VI – Rynek pracy otwarty dla wszystkich

VII – Promocja integracji społecznej

VIII – Regionalne kadry gospodarki.

Przeprowadzone analizy posłużyły ocenie adekwatności, skuteczności i trwałości udzielonej pomocy, a ich wyniki stanowiły również podstawę do oszacowania wartości wskaźników, w których źródło danych zostało wskazane jako badanie ewaluacyjne.

1.1 Główne założenia i cele badania

Podstawowym celem badania było określenie rezultatów realizacji Priorytetów VI-VIII Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na terenie Dolnego Śląska.

Cele szczegółowe:

1. Analiza osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego dla celów szczegółowych określonych dla Priorytetu VI, VII, VIII PO KL w województwie dolnośląskim, w przypadku których w Podręczniku Wskaźników Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 jako źródło danych przewidziano badanie ewaluacyjne.
2. Ocena sytuacji uczestników w sześć miesięcy po otrzymaniu wsparcia w ramach projektów realizowanych w Priorytetach VI-VIII PO KL na Dolnym Śląsku.

2 OPIS ZASTOSOWANEJ METODOLOGII

Badanie ewaluacyjne zostało przeprowadzone przez Zachodniopomorską Grupę Doradczą Sp. z o. o. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego. Wśród narzędzi wykorzystanych w badaniu znalazły się analiza danych zastanych (desk research) oraz analizy oparte o dane pierwotne, zgromadzone zarówno metodami ilościowymi, jak i jakościowymi. W realizacji projektu badawczego wykorzystano: telefoniczny wywiad kwestionariuszowy (CATI), internetowy wywiad kwestionariuszowy (CAWI), indywidualny wywiad pogłębiony (IDI) oraz zogniskowany wywiad grupowy (FGI). Zastosowanie zarówno ilościowych, jak i jakościowych metod badawczych, pozwoliło na skuteczną triangulację zebranych informacji.

2.1 Analiza danych wtórnych (Desk research)

Metody monograficzne, w tym analiza danych wtórnych (desk research).

Desk research – metoda badań społecznych, która zakłada szczegółową analizę istniejących już i dostępnych danych. Badanie to nie jest zatem związane z pozyskiwaniem nowych informacji, a jedynie scalaniem, przetworzeniem i analizą danych rozproszonych dotychczas wśród rozmaitych źródeł. W ramach desk research dokonano m.in. analizy następujących dokumentów i danych:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013;
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 (wersja obowiązująca od 5 grudnia 2011 r. - po przeglądzie śródkresowym);
- Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 (wersja obowiązująca od 1 lipca 2012 r.);
- Podręcznik Wskaźników Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 (wersja obowiązująca od 1 stycznia 2012 r.);
- Zasady systemu sprawozdawczości Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki;
- Strategia Rozwoju Kraju 2007-2013;
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku;
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku – projekt aktualizacji;
- *Plany działania* w ramach komponentu regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki dla województwa dolnośląskiego na lata 2007-2008, 2009, 2010, 2011, 2012 i odpowiednie *Dokumentacje konkursowe*;
- Sprawozdania z realizacji Priorytetów komponentu regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 w województwie dolnośląskim za lata 2008, 2009, 2010 i 2011;
- Raport z badania ewaluacyjnego zrealizowanego na zlecenie Instytucji Zarządzającej pn. „Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego Program Operacyjny Kapitał Ludzki - ETAP I”;
- Raport z badania ewaluacyjnego zrealizowanego na zlecenie IZ pn. „Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego Program Operacyjny Kapitał Ludzki - ETAP II”;

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Raport z badania ewaluacyjnego zrealizowanego na zlecenie IZ pn. „Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego Program Operacyjny Kapitał Ludzki - ETAP III”;
- Raport z badania ewaluacyjnego zrealizowanego na zlecenie IZ pn. „Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego Program Operacyjny Kapitał Ludzki - ETAP IV”;
- Raport z badania ewaluacyjnego zrealizowanego na zlecenie IZ pn. „Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego Program Operacyjny Kapitał Ludzki - raport podsumowujący.
- Raport z badania ewaluacyjnego zrealizowanego na zlecenie IZ pn. „Ocena systemu monitorowania i wartości wskaźników Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013”.

2.2 Metody i techniki społecznych badań ilościowych

Analiza z wykorzystaniem metod statystyczno-matematycznych, umożliwia ustalenie, jak często rozmaite opinie i fakty występują wśród respondentów.

I. Ankieta kwestionariuszowa CATI (Computer Assisted Telephone Interview) – wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny. Prowadzony jest z respondentem przez telefon – ankieter odczytuje pytania i notuje uzyskiwane odpowiedzi, korzystając z elektronicznego skryptu. W niniejszym badaniu próbę stanowili uczestnicy projektów realizowanych w ramach Priorytetów VI-VIII PO KL.

Metoda doboru próby: W badaniu CATI zastosowany został losowo warstwowy dobór próby, co oznacza, że udział (liczebność, odsetek) osób w próbie ustalony został w taki sposób, aby był on proporcjonalny do ich rzeczywistego udziału w całej populacji. Warstwą główną w badaniu był Priorytet, a następną Działania/Poddziałania. W celu prowadzenia adekwatnych analiz statystycznych, dokonano zaburzenia proporcji w każdej z warstw, co było spowodowane ich małą liczebnością. Zabieg ten ma na celu wyeliminowanie sytuacji, w której w mniej liczonym Działaniu/Poddziałaniu wypowiedzieć się będzie tylko jedna osoba.

W poniższej tabeli przedstawiono wielkości próby w poszczególnych Działaniach /Poddziałaniach oraz procentowy udział kobiet i mężczyzn. Pierwotnie zaplanowana wielkość próby - 600 - uległa zmianie dzięki dodatkowemu wobec badania CATI, zastosowaniu techniki CAWI (ankieta internetowa). Badanie techniką CAWI posłużyło jako uzupełnienie CATI (nie jest to badanie tożsame z poniżej opisanym CAWI z przedstawicielami jednostek ekonomii społecznej). Badania obiema technikami odbywały się równolegle i opierały się na identycznym scenariuszu. Dzięki temu zabiegowi uzyskano odpowiedzi na ankietę od **785 respondentów**.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 1. Struktura próby badawczej

Działanie/Poddziałanie	Liczba ogółem	Kobiety		Mężczyźni	
		liczba	procent	liczba	procent
6.1.1	76	60	79%	16	21%
6.1.2	31	28	90%	3	10%
6.1.3	115	67	58%	48	42%
6.2	48	35	73%	13	27%
6.3	12	9	75%	3	25%
Priorytet VI	282	199	71%	83	29%
7.1.1	63	53	84%	10	16%
7.1.2	59	43	73%	16	27%
7.1.3	29	29	100%	0	0%
7.2.1	51	37	73%	14	27%
7.2.2	37	32	86%	5	14%
7.3	17	12	71%	5	29%
Priorytet VII	256	206	80%	50	20%
8.1.1	105	71	68%	34	32%
8.1.2	35	21	60%	14	40%
8.1.3	16	6	38%	10	63%
8.2.1	43	23	53%	20	47%
8.2.2	48	32	67%	16	33%
Priorytet VIII	247	153	62%	94	38%
SUMA	785	559	71%	227	29%

II. Ankieta internetowa CAWI („Computer Assisted Web Interview”) – wspomagany komputerowo wywiad z wykorzystaniem Internetu.

Kwestionariusz ankiety został udostępniony za pośrednictwem przeglądarki stron www. Respondenci otrzymali specjalnie przygotowaną wiadomość na pocztę elektroniczną, która kierowała ich na wygenerowany formularz. Badani mieli możliwość przerywania ankiety w dowolnym momencie i dokończenia jej w innym czasie.

Badanie CAWI przeprowadzono z:

- przedstawicielami jednostek ekonomii społecznej, które otrzymały dofinansowanie projektu w ramach Priorytetu VII, Poddziałania 7.2.1;
- przedstawicielami jednostek ekonomii społecznej, której pracownicy byli uczestnikami projektów realizowanych w ramach Priorytetu VII, Poddziałania 7.2.2.

Z bazy przekazanej przez Zamawiającego wybrano instytucje, które zakończyły realizację projektu/udział w projekcie i na wskazane adresy poczty elektronicznej rozesłano zaproszenia do udziału w badaniu. W wyniku znajdujących się błędów w adresach skutecznie dostarczono około 200 wiadomości.

Udział w badaniu CAWI wzięło **50 przedstawicieli jednostek ekonomii społecznej** z terenu województwa dolnośląskiego.

2.3 Metody i techniki społecznych badań jakościowych

Analiza umożliwiająca uzyskanie odpowiedzi „jak?”; „dlaczego?”, pozwala na pełne zrozumienie respondenta, umożliwia mu pełną wypowiedź.

I. Indywidualne wywiady pogłębione IDI („Individual in-Depth Interview”) – wywiad pogłębiony opierający się o osobistą rozmowę z respondentem, moderowaną przez ankietera zgodnie z określonym scenariuszem wywiadu, zawierającym komplet zagadnień do omówienia. Alternatywną metodą gwarantującą otrzymanie takich samych wyników w badaniu był wywiad TDI, czyli telefoniczny wywiad pogłębiony. Zaletą tej techniki jest możliwość realizacji wywiadu nawet w sytuacji ograniczonego dostępu do respondentów. Zatem, jeżeli pojawił się problem z umówieniem się na wywiad IDI osobiście, ankieter proponował jako alternatywę dla respondenta wywiad telefoniczny.

Struktura oraz wielkość próby badawczej

Wywiady pogłębione przeprowadzono z:

- a) ekspertami zajmującymi się rynkiem pracy – **10 wywiadów**;
- b) przedstawicielami Instytucji Pośredniczącej II stopnia – **3 wywiady**.

Metoda doboru próby

W badaniu zastosowano **dobór celowy**, co oznacza dobieranie respondentów w taki sposób, aby były one najbardziej użyteczne z punktu widzenia posiadanej przez te osoby wiedzy i/lub doświadczenia.

II. Zogniskowany wywiad grupowy - FGI (Focus Group Interview) - rodzaj konwersacji/dyskusji, skupionej (zogniskowanej) na wybranym zagadnieniu, trwającej z góry określoną ilość czasu, prowadzonej przez moderatora (członka zespołu badawczego). Technika ta łączy elementy zwykłego wywiadu z metodami warsztatowymi o charakterze konsultacyjnym. W trakcie FGI możliwe jest nie tylko odpowiadanie na pytania, ale konstruktywna dyskusja, a nawet przeprowadzenie ćwiczeń, symulacji za pomocą metod kreatywności, metod aktywizujących, etc. Moderator prowadzi wywiad zgodnie z przyjętym scenariuszem. Przebieg wywiadów grupowych został zarejestrowany na nośnikach audio.

Badanie FGI przeprowadzono z:

- pracownikami IP – **1 sesja FGI** (7 uczestników badania);
- uczestnikami projektów – **3 sesje FGI**
 - a) osoby, które otrzymały bezzwrotne wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej (4 uczestników badania);
 - b) osoby, które brały udział w szkoleniach organizowanych w ramach PO KL przez ich pracodawców (4 uczestników badania);
 - c) osoby, które brały udział w projektach realizowanych w ramach PO KL, z pominięciem powyższych kategorii (m.in. osoby, które brały udział w kursach/szkoleniach/szkoleniach zawodowych/, osoby, które otrzymały wsparcie psychologiczno-doradcze) (4 uczestników badania).
- pracownikami IP/IP2, ekspertami oraz beneficjentami - konfrontacja wyników badania - **1 sesja FGI**.

3 WYNIKI BADANIA

3.1 Uczestnicy projektów – charakterystyka społeczno-demograficzna

Jaka jest charakterystyka uczestników projektu ze względu na: płeć, wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania (miasto/ wieś), okres pozostawania bez pracy, status na rynku pracy, sytuację materialną.

Charakterystykę uczestników projektów opracowano na podstawie bazy PEFS oraz wyników badania. Analiza bazy PEFS objęła wszystkich uczestników projektów Priorytetów VI, VII oraz VIII, których dane przekazane zostały przez Instytucję Pośredniczącą. Analiza została dokonana w obrębie poszczególnych Działań i Poddziałań

Priorytetów, a następnie skonfrontowana ze strukturą grup docelowych, wskazanych w dokumentacjach konkursowych dla projektów dofinansowanych z tych Działań i Poddziałań.

Statystyki, dotyczące procentowego rozkładu płci, wieku, wykształcenia i statusu na rynku pracy w momencie przystąpienia do projektu, ustalono na podstawie bazy PEFS. W analizie uwzględniono osoby, które zakończyły udział w projektach przed 01.05.2012, czyli w momencie badań upłynęło minimum 6 miesięcy od otrzymania przez nich wsparcia [PEFS N=115 522]. Dane odnoszące się do niepełnosprawności, okresu pozostawania bez pracy oraz sytuacji materialnej uczestników projektów pochodzą z badań ilościowych [CATI N=504; CAWI N=281].

3.1.1 Uczestnicy projektów Priorytetu VI

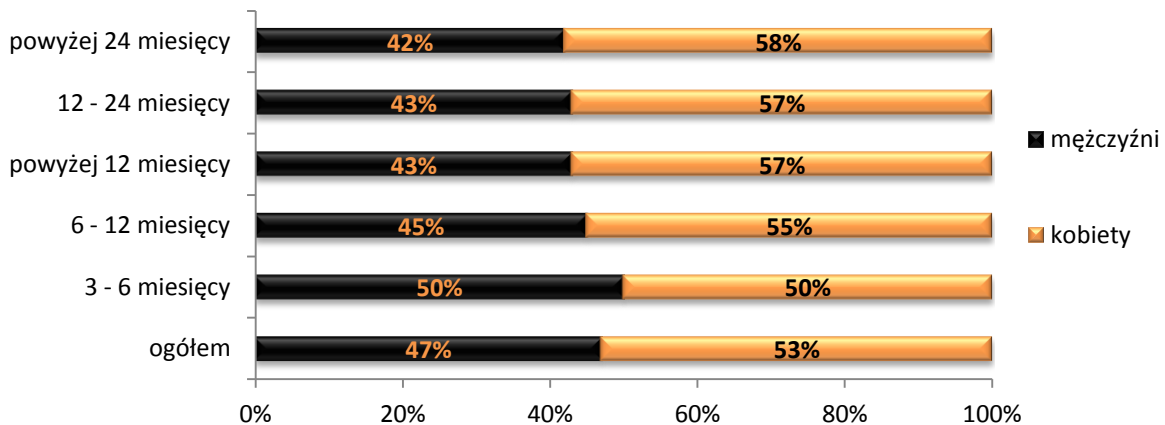
Zdecydowaną większość wśród uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI PO KL stanowiły kobiety (64%). Największy ich odsetek odnotowano w Poddziałaniu 6.1.2 (93%). Grupą docelową są tu pracownicy powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy. Dla jednostek tych charakterystyczny jest wysoki wskaźnik feminizacji. Zgodnie z danymi GUS na rok 2011 dla Dolnego Śląska, aż 73% pracowników administracji publicznej podległej pod JST stanowiły kobiety.

Również bardzo wysoki odsetek kobiet odnotowano wśród uczestników projektów realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.1. Analiza dokumentów konkursowych daje podstawę do wnioskowania, że ta dysproporcja ma źródło w kryteriach rekrutacji do projektów. Kobiety (w tym zwłaszcza powracające po przerwie związanej z urodzeniem i wychowywaniem dzieci oraz wchodzące na rynek pracy po raz pierwszy) są grupą docelową, która często jest szczególnie premiowana (stanowi kryterium strategiczne).

Przewaga kobiet wśród uczestników wsparcia proponowanego w ramach Priorytetu VI wynika z faktu, iż jest to grupa defaworyzowana na rynku pracy. Widać to chociażby w statystykach dotyczących bezrobocia. Poniższy wykres przedstawia procentowy udział kobiet i mężczyzn wśród osób pozostających bez pracy z uwzględnieniem długości trwania w tym stanie.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 1. Bezrobocie wśród kobiet i mężczyzn w województwie dolnośląskim, rok 2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS dla województwa dolnośląskiego na rok 2011

Podziałaniem, w którym objęto wsparciem największą liczbę osób jest 6.1.3 *Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych*. W projektach z tego zakresu wzięło udział aż 38 100 osób, liczba ta stanowi około 76% wszystkich uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI. Wynika to z tego, że to Poddziałanie obejmuje projekty systemowe PUP.

Tabela 2. Struktura płci w Priorytecie VI

Działanie/Poddziałanie	Liczba ogółem	Kobiety		Mężczyźni	
		liczba	procent	liczba	procent
6.1.1	8 327	7 314	88%	1 013	12%
6.1.2	403	374	93%	29	7%
6.1.3	38 100	22 339	59%	15 761	41%
6.2	1 380	869	63%	511	37%
6.3	1 813	1 248	69%	565	31%
SUMA	50 023	32 144	64%	17 879	36%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie bazy PEFS

Pod względem wieku najliczniejszą grupą wśród uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI są ludzie młodzi – między 15. a 24. rokiem życia (33,9%). Osoby te stanowią po około 35% w Poddziałaniach 6.1.1 i 6.1.3. W Poddziałaniu 6.1.2 najwięcej osób znajduje się w przedziałach wiekowych 31-40 i 25-30 lat (odpowiednio 34,5% i 30,5%). Wśród uczestników Działania 6.2 przeważały osoby w wieku 25-30 lat (30,9%), a w Działaniu 6.3 osoby między 50 a 64 rokiem życia (29,5%). Najmniej liczną grupą w Priorytecie VI są seniorzy (osoby po 65 roku życia), w ogóle badanej populacji jest ich jedynie 0,02%. Taki rozkład ilościowy uczestników jest zrozumiały, ponieważ grupy w wieku 31-40, 25-30 oraz 50-64 są jeszcze aktywne na rynku pracy. Natomiast osoby powyżej 65 roku życia (seniorzy) to grupa, która już jest w małym stopniu aktywna zawodowo.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 3. Struktura wieku w Priorytecie VI

Kategoria wiekowa	6.1			6.2	6.3	Ogółem
	6.1.1	6.1.2	6.1.3			
15-24	34,5%	10,9%	35,3%	20,5%	17,2%	33,9%
25-30	21,4%	30,5%	18,8%	30,9%	14,6%	19,5%
31-40	16,1%	34,5%	18,0%	24,7%	20,7%	18,1%
41-49	10,4%	14,6%	12,4%	12,4%	17,6%	12,3%
50-64	17,7%	9,4%	15,5%	11,4%	29,5%	16,2%
65+	-	-	-	0,1%	0,4%	0,02%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie bazy PEFS

Struktura wykształcenia uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI jest zróżnicowana przez Działanie/Podziałanie jakiego dotyczył dany projekt. Najlepiej wykształceni są uczestnicy z Poddziałania 6.1.2, blisko 75% z nich legitymuje się dyplomem szkoły wyższej, co wynika z tego, że to wsparcie kierowane jest do pracowników instytucji. Również wśród osób uczestniczących w projektach z 6.1.1 i 6.2 dominowały te z wykształceniem wyższym (odpowiednio 34,4% i 54,9%). Wykształcenie na niższym poziomie (podstawowe i ponadgimnazjalne) miały najczęściej osoby, które uzyskały wsparcie w ramach Poddziałania 6.1.3 i Działania 6.3. Było to wsparcie skierowane szczególnie na osoby bezrobotne i nieaktywne zawodowo, a te zmienne często wiążą się z niskim wykształceniem. Rozkład ilościowy dla tych Poddziałania, prezentujący ich korelację z wykształceniem wspartych osób, zawiera poniższa tabela.

Tabela 4. Struktura wykształcenia w Priorytecie VI

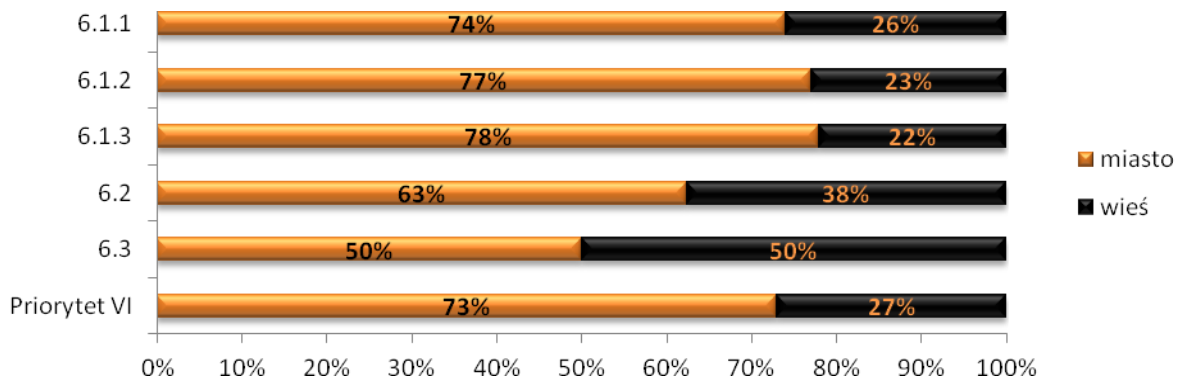
Poziom wykształcenia	6.1			6.2	6.3	Ogółem
	6.1.1	6.1.2	6.1.3			
Brak	0,07%	-	0,2%	-	0,1%	0,2%
Podstawowe	4,8%	-	13,3%	0,7%	22,8%	11,8%
Gimnazjalne	4,6%	-	2,9%	0,9%	3,4%	3,1%
Ponadgimnazjalne	29,0%	16,6%	58,9%	20,0%	45,7%	52,1%
Pomaturalne	27,0%	8,7%	7,7%	23,5%	15,4%	11,6%
Wyższe	34,4%	74,7%	17,0%	54,9%	12,6%	21,2%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie bazy PEFS

Zdecydowana większość uczestników projektów w Priorytecie VI to osoby zamieszkujące miasta, stanowią one aż 73% badanych. Odsetek ten jest podobny w większości Działania/Podziałania (wykres 2.). Od zasady tej odbiega rozkład pochodzenia w Działaniu 6.3, gdzie uczestników zamieszkujących miasta i wsie było po równo (co akurat jest zrozumiałe, ponieważ jest to Poddziałanie kierowane właśnie na obszary wiejskie). Zdecydowanie niższy udział ludności z obszarów wiejskich w projektach realizowanych w ramach Priorytetu VI jest pochodną wysokiego wskaźnika urbanizacji województwa dolnośląskiego. Według danych GUS wskaźnik ten w roku 2011 wyniósł 69,76%. Dodatkowa przyczyna może dotyczyć kwestii komunikacyjnych. Mówili o tym respondenci wywiadów grupowych wskazując, że dojazdy do miejsc szkoleń wiążą się z kosztami, które nie zawsze osoby ze wsi (tym bardziej bezrobotne) mogą ponieść.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 2. Miejsce zamieszkania uczestników projektów

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

W Priorytecie VI status zawodowy uczestników był podstawą przyznania określonych form wsparcia, dlatego ta zmienna jest silnie zróżnicowana przez Działanie/Poddziałanie, w ramach którego realizowane były projekty. Zdecydowana większość odbiorców wsparcia w Poddziałaniu 6.1.1 (Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy) to osoby nieaktywne zawodowo (87,2%). Wszyscy uczestnicy projektów w Poddziałaniu 6.1.3 *Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych* to bezrobotni. Z kolei w Poddziałaniu 6.1.2 *Wsparcie powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy w realizacji zadań na rzecz aktywizacji zawodowej w regionie*, wszyscy odbiorcy wsparcia to osoby pracujące, co jest zrozumiałe, bo to Poddziałanie było skierowane do Publicznych Służb Zatrudnienia.

Podobnie w Działaniach 6.2 *Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samo zatrudnienia* i 6.3 *Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich* zdecydowana większość uczestników projektów to osoby bezrobotne i nieaktywne zawodowo.

Poniższe tabela 5. i wykres 3. pozwalają na porównanie statusu zawodowego uczestników projektów w momencie ich rozpoczęcia z sytuacją obecną, po zakończeniu realizacji projektów.

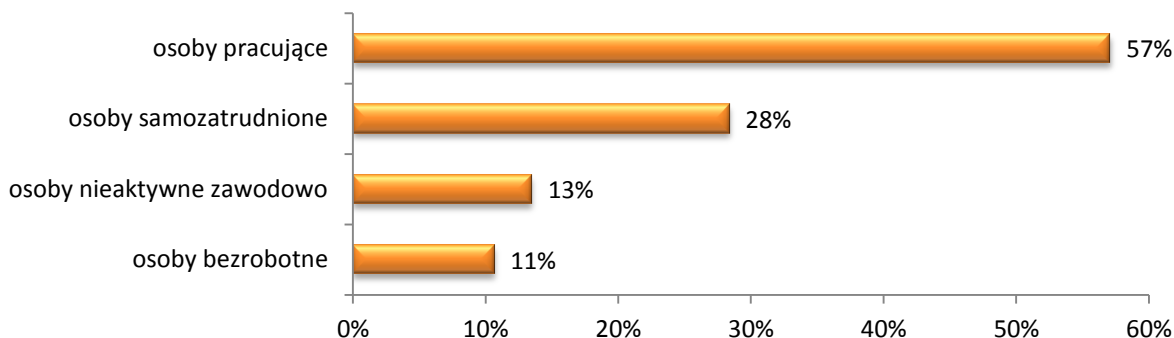
Tabela 5. Status zawodowy uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI w momencie przystąpienia do projektu

Status na rynku pracy	6.1			6.2	6.3	Ogółem
	6.1.1	6.1.2	6.1.3			
Bezrobotny	12,4%	-	100,0%	23,6%	70,0%	81,4%
Nieaktywny zawodowo	87,2%	-	-	56,2%	17,3%	16,7%
Zatrudniony	0,3%	100,0%	-	18,2%	10,6%	1,7%
Samozatrudniony/Rolnik	0,1%	-	-	2,0%	2,1%	0,1%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie bazy PEFS

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 3. Obecna sytuacja - uczestnicy projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI (procenty nie sumują się do 100 ze względu na wybór wielokrotny)

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Należy zauważyć, że zmiany, jakie zaszły w przypadku niektórych grup są znaczne. W momencie przystąpienia do projektów w ramach Priorytetu VI aż 81,4% uczestników było osobami bezrobotnymi. Po zakończeniu projektów w grupie objętej wsparciem jest tylko 11% bezrobotnych. O tak imponującej zmianie nie można już mówić w przypadku osób nieaktywnych zawodowo. W momencie rozpoczęcia udziału w projektach było ich 16,7%, a po zakończeniu – 13% (spadek wielkości 3,7%). Duży skok odnotowała również grupa samozatrudnionych (w tym rolników) – z 0,1% na 28%. Podobnie grupa osób zatrudnionych – z 1,7% na 57%. Wyniki te zaświadczenia o dużej efektywności wsparcia.

Około 9% odbiorców wsparcia w Priorytecie VI, to osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności (8,5% kobiet oraz 10,8% mężczyzn). Dokładny rozkład tej cechy, uwzględniający poszczególne Działania i Poddziałania, znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 6. Udział osób niepełnosprawnych w próbie dla Priorytetu VI*

Działanie/Poddziałanie	Osoby niepełnosprawne ogółem		Kobiety		Mężczyźni	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
6.1.1	8	2,8%	6	3,0%	2	2,4%
6.1.2	2	0,7%	2	1,0%	0	0,0%
6.1.3	9	3,2%	4	2,0%	5	6,0%
6.2	6	2,1%	5	2,5%	1	1,2%
6.3	1	0,4%	0	0,0%	1	1,2%
SUMA	26	9,2%	17	8,5%	9	10,8%

* Statystyki dotyczące udziału osób niepełnosprawnych w populacji odbiorców wsparcia oferowanego w ramach PO KL zostały opracowane na podstawie badań ilościowych. Wynika to z faktu, iż informacje takie - jako dane wrażliwe, nie są ewidencjonowane w PEFS.

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Ważną zmienną, wśród uczestników projektów w Priorytecie VI, był okres pozostawania bez pracy przed przystąpieniem do projektu, szczególnie ważną jest tu grupa osób długotrwale bezrobotnych. W całej populacji Priorytetu VI osoby te stanowiły 24,6%, większość z nich uczestniczyła w projektach z Poddziałania 6.1.3. Procentowy udział kobiet i mężczyzn w tej grupie jest podobny.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 7. Udział osób długotrwale bezrobotnych w populacji dla Priorytetu VI

Działanie/Poddziałanie	Osoby będące długotrwale bezrobotne		Kobiety		Mężczyźni	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
6.1.1	374	0,7%	254	0,8%	120	0,7%
6.1.2	-	-	-	-	-	-
6.1.3	11 583	23,2%	7 383	23,0%	4 200	23,5%
6.2	123	0,2%	61	0,2%	62	0,3%
6.3	247	0,5%	173	0,5%	74	0,4%
SUMA	12 327	24,6%	7 871	24,5%	4 456	24,9%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie bazy PEFS

Większość badanych uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI w pytaniu o materialny standard ich życia odpowiedziała „żyjemy średnio” (42,6%). Jest to najczęściej wskazywana odpowiedź w przypadku większości Działań/Poddziałań. Jedynie w Działaniu 6.3 50% ankietowanych stwierdziło, że „żyje im się dobrze”. Dokładny rozkład odpowiedzi przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Status materialny uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI

Status materialny	6.1			6.2	6.3	Ogółem
	6.1.1	6.1.2	6.1.3			
<i>Żyjemy bardzo biednie</i>	2,6%	16,1%	5,2%	6,3%	16,7%	6,4%
<i>Żyjemy skromnie</i>	21,1%	3,2%	26,1%	2,1%	0,0%	17,0%
<i>Żyjemy średnio</i>	42,1%	61,3%	40,9%	37,5%	33,3%	42,6%
<i>Żyjemy dobrze</i>	34,2%	9,7%	24,3%	29,2%	50,0%	27,3%
<i>Żyjemy bardzo dobrze</i>	-	3,2%	2,6%	16,7%	-	4,3%
<i>Odmowa odpowiedzi</i>	-	6,5%	0,9%	8,3%	-	2,5%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

3.1.2 Uczestnicy projektów Priorytetu VII

Zdecydowaną większość wśród uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VII PO KL stanowią kobiety (68%). Największy ich odsetek odnotowano w Poddziałaniu 7.1.3 (91%). Poddziałaniami, w których objęto wsparciem największą liczbę osób są 7.1.1 *Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej* oraz 7.1.2 *Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie*. W projektach z tego zakresu wzięło łącznie udział 15 576 osób, liczba ta stanowi 57% wszystkich uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VII.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 9. Struktura płci w Priorytecie VII

Działanie/Poddziałanie	Liczba ogółem	Kobiety		Mężczyźni	
		liczba	procent	liczba	procent
7.1.1	8 212	6 023	73%	2 189	27%
7.1.2	7 364	4 293	58%	3 071	42%
7.1.3	3 027	2 743	91%	2 84	9%
7.2.1	2 538	1 496	59%	1 042	41%
7.2.2	2 037	1 352	66%	685	34%
7.3	4 289	2 830	66%	1 459	34%
SUMA	27 467	18 737	68%	8 730	32%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie bazy PEFS

Najliczniejszymi grupami wiekowymi w danym Priorytecie były osoby w wieku 50-64 lata i 15-24 lata (po 22,7%) oraz niewiele mniejsza grupa osób w wieku 31-40 lat (21,7%). Dokładną strukturę wiekową tej populacji przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Struktura wieku w Priorytecie VII

Kategoria wiekowa	7.1			7.2		7.3	Ogółem
	7.1.1	7.1.2	7.1.3	7.2.1	7.2.2		
Poniżej 15	-	-	-	-	-	5,4%	0,8%
15-24	15,8%	35,6%	7,0%	33,8%	13,5%	22,6%	22,7%
25-30	18,3%	11,9%	21,2%	14,4%	16,6%	9,8%	15,1%
31-40	27,4%	15,3%	28,9%	19,2%	21,6%	17,9%	21,7%
41-49	19,6%	13,4%	22,8%	14,3%	17,7%	14,7%	16,9%
50-64	18,8%	23,8%	20,0%	18,3%	30,1%	29,1%	22,7%
65+	-	-	-	-	0,3%	0,5%	0,1%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie bazy PEFS

Zdecydowaną większość wśród odbiorców wsparcia w Priorytecie VII stanowiły osoby z wykształceniem ponadgimnazjalnym, czyli średnim lub zawodowym (40%). Od pozostałych zdecydowanie odbiega struktura wykształcenia w Podziałaniu 7.1.3. Zdecydowana większość osób w tej grupie posiada wykształcenie wyższe (54,7%) lub pomaturalne (35,8%). Wynika to z tego, że jest to wsparcie kierowane do pracowników instytucji.

Tabela 11. Struktura wykształcenia w Priorytecie VII

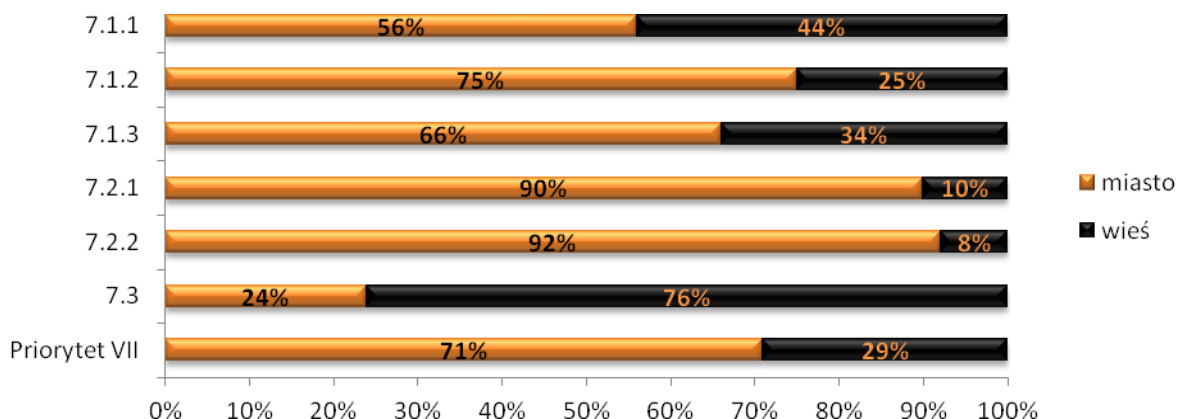
Poziom wykształcenia	7.1			7.2		7.3	Ogółem
	7.1.1	7.1.2	7.1.3	7.2.1	7.2.2		
Brak	0,2%	1,7%	-	0,6%	0,05%	5,2%	1,4%
Podstawowe	41,0%	22,9%	0,6%	23,2%	4,4%	17,1%	23,6%
Gimnazjalne	6,9%	17,7%	0,3%	14,0%	2,6%	10,2%	9,9%
Ponadgimnazjalne	47,6%	45,8%	8,6%	44,2%	33,7%	38,3%	40,0%
Pomaturalne	3,2%	8,6%	35,8%	8,2%	16,2%	15,0%	11,5%
Wyższe	1,2%	3,4%	54,7%	9,7%	43,2%	14,2%	13,6%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie bazy PEFS

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zdecydowana większość odbiorców wsparcia oferowanego w Priorytecie VII to osoby zamieszkujące miasta (71%). Jednak rozkład ten nie ma odzwierciedlenia w strukturze poszczególnych Działań i Poddziałań. Bardzo wysoki (około 90%) odsetek osób z miast odnotowano w Działaniu 7.2, dotyczącym przeciwdziałania wykluczeniu i wzmocnienia sektora ekonomii społecznej. Z kolei w Działaniu 7.3 ponad trzy czwarte uczestników stanowiły osoby pochodzące ze wsi. Wynika to z faktu, iż w dużej mierze to oni są grupą docelową wsparcia oferowanego w tym Działaniu.

Wykres 4. Miejsce zamieszkania uczestników projektów

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Struktura zatrudnienia uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VII jest ściśle związana z poszczególnymi Działaniami/Poddziałaniami. Odbiorcami wsparcia w 7.1.1 i 7.1.2 są petenci ośrodków pomocy społecznej oraz powiatowych centrów pomocy rodzinie, czyli głównie osoby bezrobotne i bierne zawodowo. Uczestnicy projektów z Poddziałania 7.1.3 wywodzą się z kadr pomocy i integracji społecznej. Również osoby pracujące są najliczniejszą grupą w Poddziałaniu 7.2.2 (Wsparcie ekonomii społecznej). Poprzez Poddziałanie 7.2.1 wsparcie kierowane jest do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, są to najczęściej osoby bezrobotne (64,2%) i bierne zawodowo (31,4%). Również wśród odbiorców wsparcia w ramach Poddziałania 7.3 dominują osoby niepracujące (łącznie 70%).

Poniższe tabela 12. i wykres 5. pozwalają na porównanie statusu zawodowego uczestników projektów w momencie ich rozpoczęcia z sytuacją obecną, po zakończeniu realizacji projektów.

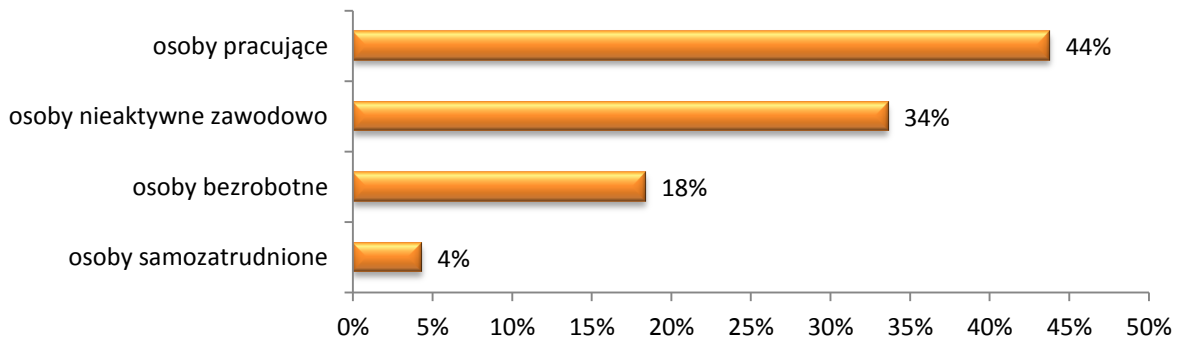
Tabela 12. Status zawodowy uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VII w momencie przystąpienia do projektu

Status na rynku pracy	7.1			7.2		7.3	Ogółem
	7.1.1	7.1.2	7.1.3	7.2.1	7.2.2		
Bezrobotny	81,9%	32,5%	-	64,2%	24,9%	25,6%	45,0%
Nieaktywny zawodowo	17,3%	64,3%	2,6%	31,4%	15,4%	44,4%	33,7%
Zatrudniony	0,5%	3,0%	97,4%	1,7%	55,6%	23,6%	19,7%
Samozatrudniony/Rolnik	0,2%	0,2%	-	0,2%	4,0%	6,4%	1,4%
brak danych	-	-	-	2,4%	-	-	0,2%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie bazy PEFS

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 5. Obecna sytuacja - uczestnicy projektów realizowanych w ramach Priorytetu VII

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie bazy PEFS

W przypadku Priorytetu VII spadek bezrobocia nie jest już tak znaczny jak w Priorytecie VI – z 45% na 18%. Mimo to i tak jest imponujący. Wzrósł – choć minimalnie – procent osób nieaktywnych zawodowo: o 0,3%. Ponad dwukrotnie zwiększyła się liczba osób zatrudnionych – z 19,7% na 44%. Wzrost odnotowała również grupa osób samozatrudnionych. W momencie „wejścia” do projektu było ich 1,4% a obecnie 4%. W wypadku Priorytetu VII również można mówić o znacznym stopniu efektywności udzielonego wsparcia (bez przesądzania – na chwilę obecną – o jego trwałości).

Blisko jedna trzecia (30,1%) uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VII to osoby z orzeczoną niepełnosprawnością. Szczególnie wysoki poziom tej zmiennej odnotowano wśród ankietowanych mężczyzn (52%). Odbiorcy wsparcia w tej grupie to głównie osoby niepracujące (bezrobotne, nieaktywne zawodowo i poszukujące pracy), stanowią one aż 85%.

Tabela 13. Udział osób niepełnosprawnych w próbie dla Priorytetu VII

Działanie/Podziałanie	Osoby niepełnosprawne ogółem		Kobiety		Mężczyźni	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
7.1.1	10	3,9%	6	2,9%	4	8,0%
7.1.2	52	20,3%	36	17,5%	16	32,0%
7.1.3	2	0,8%	2	1,0%	-	-
7.2.1	10	3,9%	4	1,9%	6	12,0%
7.2.2	3	1,2%	3	1,5%	-	-
7.3	-	-	-	-	-	-
SUMA	77	30,1%	51	24,8%	26	52,0%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Wśród odbiorców wsparcia z Priorytetu VII 22,7% to osoby długotrwale bezrobotne. Są to głównie uczestnicy projektów realizowanych w ramach Podziałania 7.1.1.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 14. Udział osób długotrwale bezrobotnych w populacji dla Priorytetu VII

Działanie/Poddziałanie	Osoby będące długotrwale bezrobotne		Kobiety		Mężczyźni	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
7.1.1	3818	13,9%	2934	15,7%	884	10,1%
7.1.2	1073	3,9%	662	3,5%	411	4,7%
7.1.3	-	-	-	-	-	-
7.2.1	607	2,2%	354	1,9%	253	2,9%
7.2.2	225	0,8%	138	0,7%	87	1,0%
7.3	510	1,9%	316	1,7%	194	2,2%
SUMA	6233	22,7%	4404	23,5%	1829	21,0%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie bazy PEFS

Blisko połowa odbiorców wsparcia w ramach Priorytetu VII to osoby średnio zamożne. Na taką odpowiedź wskazała większość osób we wszystkich Działaniach/Poddziałaniach. Niepokojąca może być wysoka częstotliwość wskazywania na odpowiedź „żyjemy skromnie” przez uczestników projektów w Poddziałaniach 7.1.1 i 7.1.2 (odpowiednio 28,6% i 28,8%). Jest to zrozumiałe, ponieważ główni odbiorcy tych Poddziałania, to osoby korzystające ze świadczeń pomocy i społecznej i/lub niezatrudnieni/zatrudnieni zagrożeni wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenie.

Tabela 15. Status materialny uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VII

Status materialny	7.1			7.2		7.3	Ogółem
	7.1.1	7.1.2	7.1.3	7.2.1	7.2.2		
Żyjemy bardzo biednie	9,5%	3,4%	3,4%	11,8%	10,8%	5,6%	7,8%
Żyjemy skromnie	28,6%	28,8%	13,8%	13,7%	10,8%	11,1%	20,2%
Żyjemy średnio	47,6%	44,1%	51,7%	56,9%	43,2%	61,1%	49,4%
Żyjemy dobrze	11,1%	15,3%	17,2%	13,7%	29,7%	22,2%	16,7%
Żyjemy bardzo dobrze	-	6,8%	6,9%	3,9%	5,4%	-	3,9%
Odmowa odpowiedzi	3,2%	1,7%	6,9%	-	-	-	1,9%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

3.1.3 Uczestnicy projektów Priorytetu VIII

W badanej populacji liczebnie przeważają kobiety (58%), największa dysproporcja płci występuje w Poddziałaniu 8.2.1 (70% kobiet do 30% mężczyzn). Zdecydowana większość uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VIII to osoby, które otrzymały wsparcie w Poddziałaniu 8.1.1 (87%). Szczegółowy rozkład zmiennej „płeć” w Priorytecie VIII przedstawiono w poniższej tabeli.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 16. Struktura płci w Priorytecie VIII

Poddziałanie	Liczba ogółem	Kobiety		Mężczyźni	
		liczba	procent	liczba	procent
8.1.1	33 122	19 005	57%	14 117	43%
8.1.2	2 813	1 677	60%	1 136	40%
8.1.3	519	295	57%	224	43%
8.2.1	1 262	878	70%	384	30%
8.2.2	316	179	57%	137	43%
SUMA	38 032	22 034	58%	15 998	42%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie bazy PEFS

Wśród odbiorców wsparcia z Priorytetu VIII PO KL w Dolnośląskim dominują ludzie młodzi – poniżej 30 lat (łącznie 66,1%). W Działaniu 8.1 są to osoby między 31. a 40. rokiem życia, a w Działaniu 8.2 osoby w wieku 15-24 (Poddziałanie 8.2.1 – 52,7%) i w wieku 25-30 lat (Poddziałanie 8.2.2 – 78,2%). W przypadku Działania 8.2 wynika to z tego, że jednymi z głównych odbiorców są doktoranci i młodzi pracownicy naukowci.

Tabela 17. Struktura wieku w Priorytecie VIII

Kategoria wiekowa	8.1			8.2		Ogółem
	8.1.1	8.1.2	8.1.3	8.2.1	8.2.2	
15-24	10,1%	10,7%	10,0%	52,7%	2,5%	11,5%
25-30	26,8%	18,0%	23,7%	32,8%	78,2%	26,7%
31-40	28,7%	27,3%	31,8%	10,5%	12,0%	27,9%
41-49	17,7%	21,3%	18,3%	2,4%	2,5%	17,3%
50-64	15,9%	22,5%	15,0%	1,6%	4,7%	15,8%
65+	0,2%	0,3%	1,2%	-	-	0,3%
brak danych	0,5%	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie bazy PEFS

Zdecydowana większość uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VIII to osoby posiadające wyższe wykształcenie (szczególnie w Działaniu 8.2). Wynika to ze specyfiki samego Działania, które kierowane jest m.in. do doktorantów oraz wspomnianych już pracowników naukowych. Dokładny rozkład poziomu wykształcenia w badanej populacji przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18. Struktura wykształcenia w Priorytecie VIII

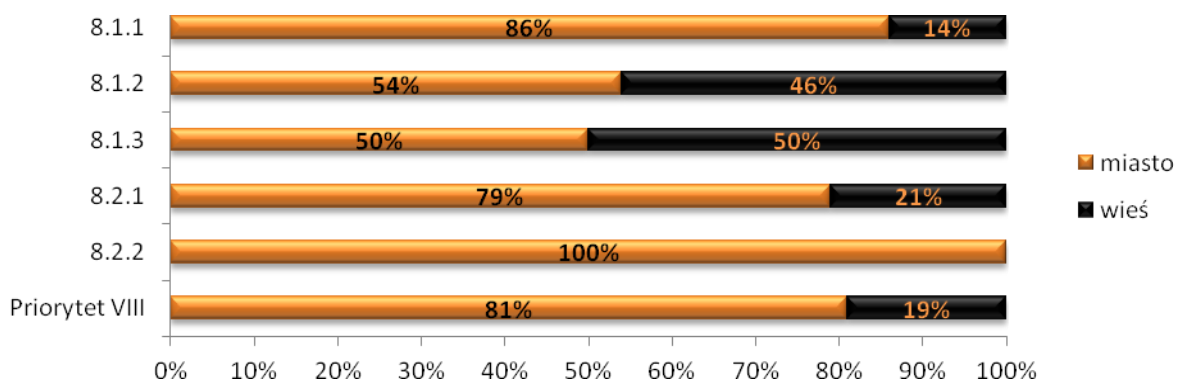
Poziom wykształcenia	8.1			8.2		Ogółem
	8.1.1	8.1.2	8.1.3	8.2.1	8.2.2	
Podstawowe	1,7%	4,2%	-	-	-	1,8%
Gimnazjalne	0,8%	1,8%	-	-	-	0,8%
Ponadgimnazjalne	25,8%	34,3%	5,0%	15,5%	-	25,6%
Pomaturalne	19,9%	22,8%	39,3%	25,6%	-	20,4%
Wyższe	51,4%	36,9%	55,7%	58,9%	100,0%	51,0%
brak danych	0,4%	-	-	-	-	0,4%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie bazy PEFS

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podobnie jak w pozostałych Priorytetach, w Priorytecie VIII zdecydowaną większość stanowią mieszkańcy miast (81%). Wartości niższe od średniej dla całego Priorytetu, odnotowano w Poddziałaniach 8.1.2 (54% mieszkańców miast) i 8.1.3 (50% mieszkańców miast). Jediną grupę, w której nie znalazła się żadna osoba pochodząca z obszarów wiejskich, stanowią odbiorcy wsparcia w ramach Poddziałania 8.2.2.

Wykres 6. Miejsce zamieszkania uczestników projektów

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Pod względem statusu zatrudnienia, populacja Priorytetu VIII dzieli się na dwie grupy obejmujące osoby z dwóch Działających: odbiorcy wsparcia z 8.1 - przedsiębiorcy i pracownicy przedsiębiorstw oraz odbiorcy wsparcia z 8.2 – osoby związane ze światem nauki, studenci i doktoranci, którzy otrzymali stypendia naukowe oraz pracownicy przedsiębiorstw.

Poniższe tabela 19. i wykres 7. pozwalają na porównanie statusu zawodowego uczestników projektów w momencie ich rozpoczęcia z sytuacją obecną, po zakończeniu realizacji projektów.

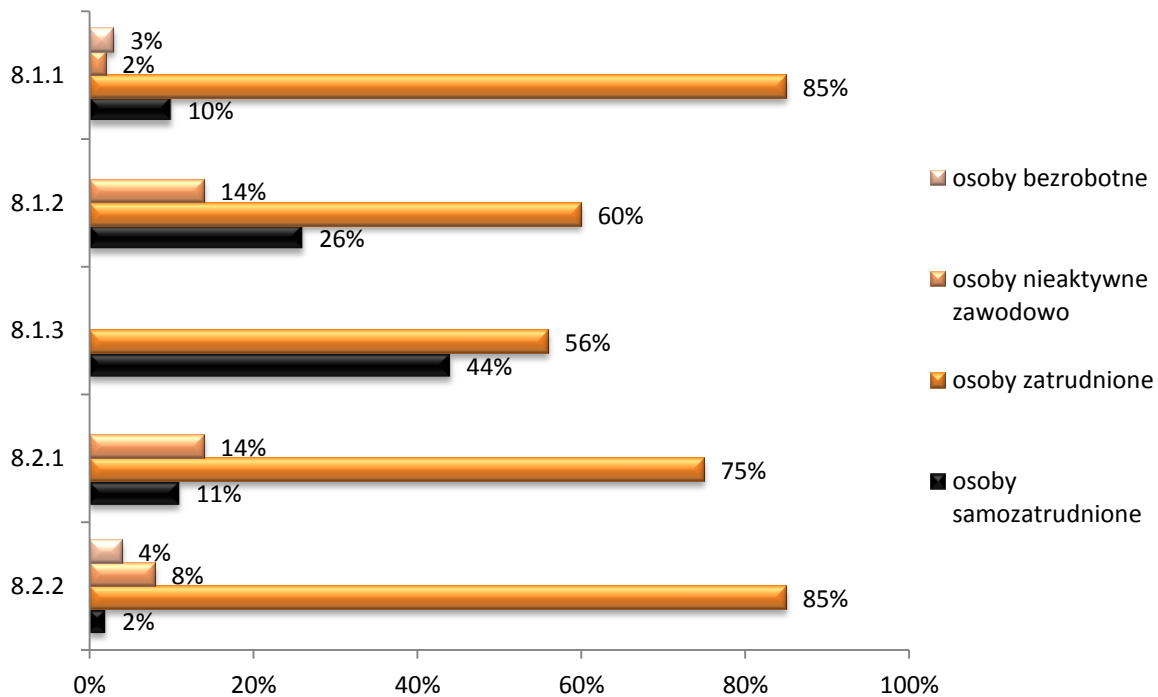
Tabela 19. Status zawodowy uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VIII w momencie przystąpienia do projektu

Status na rynku pracy	8.1			8.2		Ogółem
	8.1.1	8.1.2	8.1.3	8.2.1	8.2.2	
Bezrobotny	-	2,9%	-	8,3%	-	0,5%
Nieaktywny zawodowo	0,01%	0,7%	-	52,1%	68,4%	2,3%
Zatrudniony	90,89%	48,4%	87,7%	37,6%	31,6%	85,3%
Samozatrudniony/Rolnik	9,1%	48,0%	12,3%	2,0%	-	11,9%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie bazy PEFS

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 7. Obecna sytuacja zawodowa - uczestnicy projektów realizowanych w ramach Priorytetu VIII

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Znaczące zmiany w statusie zatrudnienia nastąpiły wśród odbiorców wsparcia w ramach Działania 8.2. Są to w głównej mierze osoby, które w momencie przystąpienia do projektów pobierały naukę (nieaktywni zawodowo studenci i doktoranci), a obecnie wiele z nich skończyło studia i podjęło pracę.

Zmianę odnotowano również w sytuacji zawodowej uczestników projektów w Poddziałaniu 8.1.2. Wzrost odsetka osób pozostających bez pracy wynika z charakteru grupy docelowej w tym Poddziałaniu – są to osoby zagrożone utratą pracy. Oferowane wsparcie miało na celu między innymi minimalizację negatywnych skutków procesów restrukturyzacyjnych. Na podstawie faktu, że 86% odbiorców wsparcia w momencie badania posiadało pracę, można ten cel uznać za osiągnięty.

Nieznaczny odsetek populacji Priorytetu VIII (3,2%) to osoby niepełnosprawne. Rozkład tej zmiennej w badanej populacji przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20. Udział osób niepełnosprawnych w próbie dla Priorytetu VIII

Działanie/Poddziałanie	Osoby niepełnosprawne ogółem		Kobiety		Mężczyźni	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
8.1.1	2	0,8%	2	1,3%	-	-
8.1.2	2	0,8%	-	-	2	2,1%
8.1.3	2	0,8%	2	1,3%	-	-
8.2.1	2	0,8%	2	1,3%	-	-
8.2.2	-	-	-	-	-	-
SUMA	8	3,2%	6	3,9%	2	2,1%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podobnie jak w całej badanej próbie, w Priorytecie VIII większość osób deklaruje średni poziom zamożności (52,1%). W przypadku Poddziałań 8.1.1 i 8.2.2 drugą najczęściej wskazywaną odpowiedzią jest „żyjemy skromnie” (odpowiednio 24,8% i 16,7%). Dokładny rozkład badanej zmiennej przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Status materialny uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VIII

Status materialny	8.1			8.2		Ogółem
	8.1.1	8.1.2	8.1.3	8.2.1	8.2.2	
<i>Żyjemy bardzo biednie</i>	3,8%	-	6,3%	2,3%	10,4%	4,7%
<i>Żyjemy skromnie</i>	24,8%	8,3%	6,3%	23,3%	16,7%	19,9%
<i>Żyjemy średnio</i>	53,3%	66,7%	43,8%	46,5%	50,0%	52,1%
<i>Żyjemy dobrze</i>	17,1%	12,5%	18,8%	27,9%	14,6%	18,2%
<i>Żyjemy bardzo dobrze</i>	-	12,5%	6,3%	-	8,3%	3,4%
<i>Odmowa odpowiedzi</i>	1,0%	-	18,8%	-	-	1,7%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Wśród uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VIII PO KL na Dolnym Śląsku nie znalazła się ani jedna osoba długotrwale bezrobotna, co wynika bezpośrednio z zapisów SzOP (w Priorytecie VIII PO KL osoby długotrwale bezrobotne nie stanowią grupy docelowej).

Reasumując, można stwierdzić, iż struktura uczestników, którzy zakończyli udział w projektach jest bezpośrednio powiązana z kryteriami wyboru projektów zawartymi w Dokumentacjach konkursowych, dopuszczającymi lub promującymi wspieranie poszczególnych grup docelowych.

3.2 Osiągnięte wartości wskaźników

Jako kontekst do wartości osiągniętych wskaźników w województwie dolnośląskim, określony na podstawie niniejszego badania, podajemy osiągnięte wartości wskaźników dla całego kraju zaczerpnięte z raportu opracowanego w roku 2012 przez PAG UNICONSULT: "Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL".

PRIORYTET VI

Tabela 22. Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach (odsetek kobiet oraz odsetek mężczyzn nie sumują się do 100 ponieważ podstawą z której obliczony został procent, była ogólna liczba kobiet i mężczyzn, którzy zakończyli udział w projektach)

Priorytet VI	płeć	liczebność	Odsetek osób, które podjęły zatrudnienie do 6 miesięcy od zakończenia udziału w projekcie
	ogółem	121	42,9% ¹
kobiet	87	43,7%	
mężczyzn	34	40,9%	

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

¹ Stan osiągnięcia wskaźnika na rok 2012 wynosi 56,6%. PAG UNICONSULT "Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL".

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Najwyższy odsetek osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły zatrudnienie do 6 miesięcy od zakończenia udziału w projekcie odnotowano w Poddziałaniu 6.1.3. Wynika to niejako ze specyfiki samego Poddziałania – jest ono realizowane przez Powiatowe Urzędy Pracy i kierowane do osób bezrobotnych. Z kolei niski procent osób, które uczestniczyły w projektach w ramach Poddziałania 6.1.2 i podjęły zatrudnienie wynika z faktu, że bezrobotni nie są grupą docelową oferowanego wsparcia (Poddziałanie 6.1.2 *Wsparcie powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy w realizacji zadań na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w regionie*).

Na podstawie przeprowadzonych badań można oszacować liczbę osób, które otrzymały pracę w ciągu 6 miesięcy od zakończenia udziału w projekcie. Szczegółowe dane dla Priorytetu VI przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23. Szacunkowa liczba osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach w populacji generalnej (odsetek kobiet oraz odsetek mężczyzn nie sumują się do 100 ponieważ podstawą z której obliczony został procent, była ogólna liczba kobiet i mężczyzn, którzy zakończyli udział w projektach)

Priorytet VI	płeć	liczebność ²	Odsetek osób, które podjęły zatrudnienie do 6 miesięcy od zakończenia udziału w projekcie
	ogółem	22 745 - 20 174	42,9% ³
	kobiet	12 122 - 15 972	43,7%
	mężczyzn	6 242 – 8 383	40,9%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Kolejnym wskaźnikiem, który zmierzono przy pomocy badania, był udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły samozatrudnienie w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie. Wyniki badania wskazują wartość wskaźnika na poziomie 23% i jest on na podobnym poziomie zarówno wśród kobiet, jak i wśród mężczyzn.

Tabela 24. Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły samozatrudnienie w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach (odsetek kobiet oraz odsetek mężczyzn nie sumują się do 100 ponieważ podstawą z której obliczony został procent, była ogólna liczba kobiet i mężczyzn, którzy zakończyli udział w projektach)

Priorytet VI	płeć	liczebność	Odsetek osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły samozatrudnienie w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie
	ogółem	65	23,0% ⁴
	kobiet	43	23,1%
	mężczyzn	22	21,7%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Zauważyć można stosunkowo wysoki udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku 15-24 lata, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie, stanowią oni ponad połowę osób w tej kategorii. Niewątpliwie wpływ na taki poziom wskaźnika ma fakt, iż wiele osób w tym właśnie wieku, które brały udział w projektach realizowanych w ramach Priorytetu VI PO

² Z zachowaniem błędów szacowania dla Priorytetu VI równym 5,99%.

³ Stan osiągnięcia wskaźnika na rok 2012 wynosi 56,6%. PAG UNICONSULT "Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL".

⁴ Stan osiągnięcia wskaźnika na rok 2012 wynosi 28,7%. PAG UNICONSULT "Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL".

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KL, postanowiło kontynuować naukę, niekoniecznie musi to zatem oznaczać, iż osoby te pozostają bezrobotnymi.

Tabela 25. Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku 15-24 lata, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach
(odsetek kobiet oraz odsetek mężczyzn nie sumują się do 100 ponieważ podstawą z której obliczony został procent, była ogólna liczba kobiet i mężczyzn, którzy zakończyli udział w projektach)

Priorytet VI			Odsetek osób bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku 15-24 lata, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie
	płeć	liczebność	
	ogółem	34	51,5% ⁵
	kobiet	23	56,3%
mężczyzn	11	45,0%	

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Niewielki odsetek osób w tej kategorii podjął samozatrudnienie, jest to zaledwie 12,1% spośród ogółu osób, które zakończyły udział w projekcie. W grupie kobiet wskaźnik ten ma wartość 9,4%, a wśród mężczyzn 15,0%.

Wpływ na taką wielkość wskaźnika może mieć brak przygotowania młodych osób (w wieku 15-24) do prowadzenia własnej działalności, brak doświadczenia na rynku pracy w ogóle. Do tych osób należy kierować wsparcie w formie doradztwa zawodowego, szkoleń, staży zawodowych i subsydiowanego zatrudnienia.

Tabela 26. Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku 15-24 lata, które podjęły samozatrudnienie w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach
(odsetek kobiet oraz odsetek mężczyzn nie sumują się do 100 ponieważ podstawą z której obliczony został procent, była ogólna liczba kobiet i mężczyzn, którzy zakończyli udział w projektach)

Priorytet VI			Odsetek osób bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku 15-24 lata, które podjęły samozatrudnienie w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie
	płeć	liczebność	
	ogółem	8	12,1% ⁶
	kobiet	3	9,4%
mężczyzn	5	15,0%	

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Wskaźnik prezentujący udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku 50-64 lata, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach wynosi 33,3%. Wskaźnik ten ma podobną wartość wśród kobiet (32,4%) i mężczyzn (36,4%). Należy jednak zwrócić uwagę na to, że w tym przypadku podział na płeć nie jest miarodajny ze względu na niewielką liczebność respondentów.

⁵ Ibidem.

⁶ Stan osiągnięcia wskaźnika na rok 2012 wynosi 13,9%. PAG UNICONSULT "Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL".

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 27. Udział osób w wieku 50-64 lata, zarejestrowanych jako bezrobotne i poszukujące pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie, w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach (odsetek kobiet oraz odsetek mężczyzn nie sumują się do 100 ponieważ podstawą z której obliczony został procent, była ogólna liczba kobiet i mężczyzn, którzy zakończyli udział w projektach)

Priorytet VI	płeć	liczebność	Odsetek osób bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku 50-64 lata, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie
	ogółem	18	33,3% ⁷
	kobiet	9	32,4%
	mężczyzn	9	36,4%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Wśród osób w omawianej kategorii wiekowej jedynie 16,67% podjęło samozatrudnienie. W wypadku tego wskaźnika płeć jest zmienną różnicującą. Odnotowano ponad dwa razy wyższy odsetek mężczyzn niż kobiet prowadzących własną działalność gospodarczą. Prawdopodobnie wpływają na taki stan rzeczy uwarunkowania osobowościowe i kulturowe. Mężczyźni generalnie są bardziej skłonni do podejmowania ryzyka (a z nim wiąże się prowadzenie własnej firmy). Dodatkowo rola „szefa” jest sprzeczna ze stereotypem kobiety – „pani domu”. Szczególną powszechność takiego szablonu można zauważyć wśród przedstawicieli starszego pokolenia.

Tabela 28. Udział osób w wieku 50-64 lata, zarejestrowanych jako bezrobotne i poszukujące pracy, które podjęły samozatrudnienie w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach

(odsetek kobiet oraz odsetek mężczyzn nie sumują się do 100 ponieważ podstawą z której obliczony został procent, była ogólna liczba kobiet i mężczyzn, którzy zakończyli udział w projektach)

Priorytet VI	płeć	liczebność	Odsetek osób bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku 50-64 lata, które podjęły samozatrudnienie w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie
	ogółem	18	16,6% ⁸
	kobiet	9	11,8%
	mężczyzn	9	27,3%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Dalsza analiza tego wskaźnika wyróżnia osoby niepełnosprawne, długotrwale bezrobotne oraz osoby z obszarów wiejskich. Najwyższy odsetek osób, które znalazły pracę w okresie do 6 miesięcy od ukończenia udziału w projekcie wśród wymienionych kategorii, zauważamy u osób długotrwale bezrobotnych, które stanowią 46,3% w tej kategorii. Najniższy wskaźnik dotyczy osób niepełnosprawnych, spośród nich 30,8% znalazło zatrudnienie w okresie do 6 miesięcy od zakończenia udziału w projekcie. Wskaźnik zatrudnienia dla osób z obszarów wiejskich wyniósł 42,1%.

W podziale na płeć, wśród osób niepełnosprawnych i długotrwale bezrobotnych przeważają kobiety. Jedynie w przypadku osób z terenów wiejskich zauważamy większy odsetek mężczyzn. Może to być efektem coraz częściej zauważanej maskulinizacji wsi – młode kobiety wyjeżdżają do miast w celu

⁷ Stan osiągnięcia wskaźnika na rok 2012 wynosi 51,2%. PAG UNICONSULT "Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL".

⁸ Stan osiągnięcia wskaźnika na rok 2012 wynosi 25,2%. PAG UNICONSULT pn. "Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL".

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

zdobycia wykształcenia, a mężczyźni zostają na wsi i zajmują się pracą w gospodarstwie. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29. Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie, uwzględniając osoby niepełnosprawne, długotrwale bezrobotne, z terenów wiejskich
(odsetek kobiet oraz odsetek mężczyzn nie sumują się do 100 ponieważ podstawą z której obliczony został procent, była ogólna liczba kobiet i mężczyzn, którzy zakończyli udział w projektach)

	Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie
Priorytet VI -osoby niepełnosprawne	38,8% ⁹
Priorytet VI - kobiet	43,5%
Priorytet VI - mężczyzn	33,3%
Priorytet VI -osoby długotrwale bezrobotne	46,3% ¹⁰
Priorytet VI - kobiet	51,6%
Priorytet VI - mężczyzn	30,0%
Priorytet VI -osoby z terenów wiejskich	42,1% ¹¹
Priorytet VI - kobiet	39,5%
Priorytet VI - mężczyzn	52,6%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

PRIORYTET VII

Podczas realizacji badania zmierzono wartość wszystkich wskaźników dla Priorytetu VII – zarówno tego, który odnosi się do efektywności zarobkowej, jak i wskaźników dotyczących ekonomii społecznej. Jak wskazują wyniki badania zaledwie 11,7 % uczestników projektów w ramach Priorytetu VII podjęło zatrudnienie.

Tabela 30. Wskaźnik efektywności – odsetek beneficjentów, którzy podjęli pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które wzięły udział w projektach
(odsetek kobiet oraz odsetek mężczyzn nie sumują się do 100 ponieważ podstawą z której obliczony został procent, była ogólna liczba kobiet i mężczyzn, którzy zakończyli udział w projektach)

Priorytet VII	płeć	liczebność	Odsetek beneficjentów, którzy podjęli zatrudnienie do 6 miesięcy od zakończenia udziału w projekcie
	ogółem	25	11,7% ¹²
kobiet	16	10,2%	
mężczyzn	9	16,1%	

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

⁹ Stan osiągnięcia wskaźnika na rok 2012 wynosi 27,5%. PAG UNICONSULT "Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL".

¹⁰ Stan osiągnięcia wskaźnika na rok 2012 wynosi 49,9%. PAG UNICONSULT "Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL".

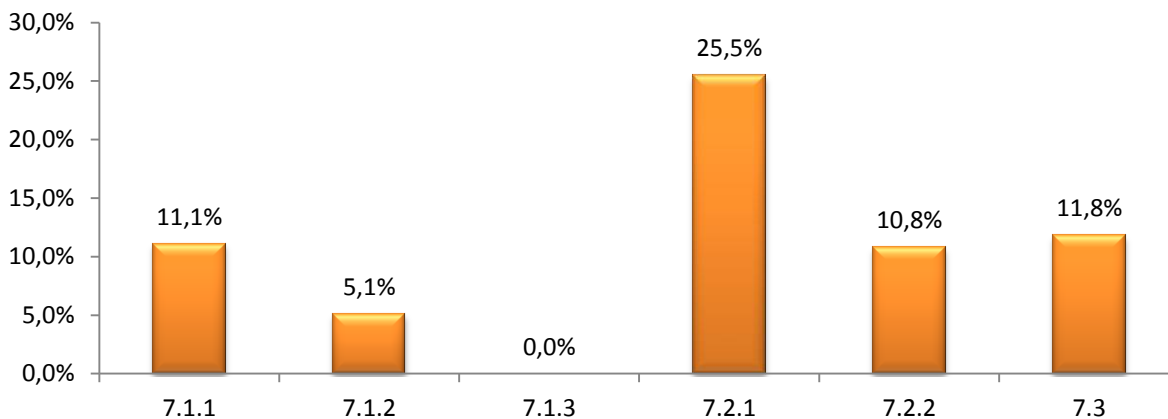
¹¹ Stan osiągnięcia wskaźnika na rok 2012 wynosi 52,4%. PAG UNICONSULT "Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL".

¹² Stan osiągnięcia wskaźnika na rok 2012 wynosi 24,1%. PAG UNICONSULT "Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL"

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Poniższy wykres przedstawia wskaźnik w podziale na Poddziałania Priorytetu VII. Zauważyć można, iż największą wartość wskaźnika odnotowuje się dla Poddziałania 7.2.1 (25,5%). Dla Poddziałania 7.1.3 *Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej*, wskaźnik ma wartość 0%, co wynika bezpośrednio z jego specyfiki. Grupą docelową w tym Poddziałaniu są osoby zatrudnione w instytucjach realizujących cele polityki społecznej związane z pomocą i integracją społeczną.

Wykres 8. Wskaźnik efektywności – odsetek beneficjentów, którzy podjęli pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które wzięły udział w projektach

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Podczas badania analizowano również stan osiągnięcia wskaźników dotyczących ekonomii społecznej. Na chwilę obecną liczba miejsc pracy utworzonych w sektorze ekonomii społecznej przy wsparciu EFS wynosi **178**. Osoby, które wskazały na utworzenie nowych miejsc pracy, reprezentowały głównie stowarzyszenia oraz inne jednostki, w tym przypadku spółki cywilne, prowadzące działalność edukacyjną. Tym podmiotom udało się także, dzięki wsparciu z EFS, utrzymać miejsca pracy (łącznie liczbę utrzymanych miejsc pracy szacuje się na ok. 98). Wszystkie podmioty, które zadeklarowały, że dzięki wsparciu udało im się utworzyć bądź utrzymać miejsca pracy, to jednostki działające na obszarze miejskim, będące Beneficjentami, a większość z nich skorzystała ze wsparcia w ramach Poddziałania 7.2.1.

Wskaźnik udziału przychodów własnych jednostek ekonomii społecznej, które otrzymały dofinansowanie projektu w ramach Priorytetu, w ogólnej wartości ich przychodów wynosi **57%**.

Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki

W ramach tego Priorytetu badaniu poddane zostały dwa wskaźniki, pierwszy dotyczy wzrostu wynagrodzenia, natomiast drugi odnosi się do sytuacji uczestników projektu na rynku pracy.

Wśród uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VIII zaledwie 14,4% deklaruje wzrost wynagrodzenia w okresie do 6 miesięcy od zakończenia udziału w projekcie. Zdecydowana większość, bo blisko 80% deklaruje, iż ich zarobki pozostały w tym czasie bez zmian.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 31. Zmiany zarobków pracowników przedsiębiorstw w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie

Priorytet VIII	zarobki	liczebność	procent
	zwiększyły się	27	14,4%
	zmały	13	6,9%
	pozostały bez zmian	148	78,7%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Tabela 32. Odsetek pracowników przedsiębiorstw, których wynagrodzenia wzrosły w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie

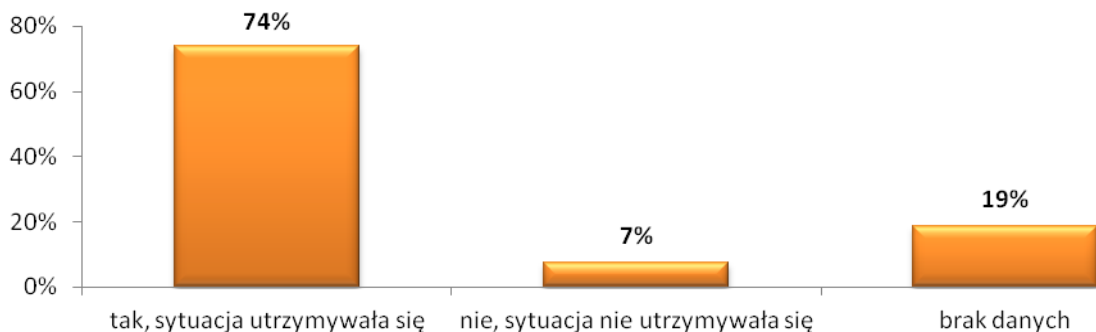
(odsetek kobiet oraz odsetek mężczyzn nie sumują się do 100 ponieważ podstawą z której obliczony został procent, była ogólna liczba kobiet i mężczyzn, którzy zakończyli udział w projektach)

Priorytet VIII	płeć	liczebność	Odsetek pracowników przedsiębiorstw, których wynagrodzenia wzrosły w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie
	ogółem	27	14,4%
	kobiet	18	12,8%
	mężczyzn	9	16,0%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Aby sprawdzić trwałość wskaźnika, zapytano respondentów, czy sytuacja wzrostu wynagrodzenia utrzymywała się przez kolejne 6 miesięcy. Jak wskazało 74% respondentów, stan ten utrzymywał się przez kolejne pół roku.

Wykres 9. Trwałość wskaźnika: odsetek pracowników przedsiębiorstw, których wynagrodzenia wzrosły w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Drugim wskaźnikiem dotyczącym Priorytetu VIII jest odsetek osób, które w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie znalazły pracę, rozpoczęły działalność gospodarczą lub kontynuowały zatrudnienie w dotychczasowym miejscu pracy – w ogólnej liczbie osób, które zakończyły udział w projekcie. Wskaźnik ten dotyczy pracowników przedsiębiorstw - osób zwolnionych, przewidzianych do zwolnienia lub zagrożonych zwolnieniem z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Oferowane dla nich wsparcie ma formę tworzenia i wdrażania programów typu outplacement. Jak wskazują wyniki badania, najwięcej osób nadal pracuje w dotychczasowym miejscu pracy (68,6%), jedynie 11,4% znalazło zatrudnienie w okresie do 6 miesięcy od zakończenia udziału w projekcie, natomiast 14,3% osób w ogóle nie znalazło zatrudnienia.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 33. Odsetek osób, które w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie znalazły pracę, rozpoczęły działalność gospodarczą lub kontynuowały zatrudnienie w dotychczasowym miejscu pracy – w ogólnej liczbie osób, które zakończyły udział w projekcie

(odsetek kobiet oraz odsetek mężczyzn nie sumują się do 100 ponieważ podstawą z której obliczony został procent, była ogólna liczba kobiet i mężczyzn, którzy zakończyli udział w projektach)

Priorytet VIII	Odsetek osób, które w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie znalazły pracę, rozpoczęły działalność gospodarczą lub kontynuowały zatrudnienie w dotychczasowym miejscu pracy – w ogólnej liczbie osób, które zakończyły udział w projekcie.		
	płeć	liczebność	
	ogółem	28	80,0%
	kobiet	16	76,2%
mężczyzn	12	85,7%	

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Analiza wartości wskaźników, w odniesieniu do przyjętych wartości docelowych wskazuje, że spośród 13 wskaźników, które obejmowało badanie, jedynie cztery z nich, nie zostały na tę chwilę osiągnięte. Wskaźniki te zostały oznaczone w tabeli 34. kolorem pomarańczowym. Jednocześnie ich wartość w większości przypadków przekracza 80% lub jest bliska tego poziomu. Jedynie wskaźnik dla Priorytetu VII dotyczący odsetka uczestników, którzy podjęli pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które wzięły udział w projektach, jest na bardzo niskim poziomie i budzi wątpliwości, co do tego, że jego osiągnięcie będzie możliwe do końca okresu programowania. Jednocześnie, podobnie jak zauważono w badaniu wskaźników dla IZ, przy interpretacji wskaźnika dla tego Priorytetu należy uwzględnić specyfikę grup docelowych, które są w znacznie gorszej sytuacji na rynku pracy, niż osoby w pozostałych Priorytetach (osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem społecznym, duży odsetek osób niepełnosprawnych).

Podobnie w ramach Priorytetu VII niepokój budzi poziom realizacji wartość wskaźnika: liczba miejsc pracy utworzonych w sektorze ekonomii społecznej przy wsparciu EFS – osiągnięty na poziomie 3% . Niemniej jednak należy pamiętać, że określona wartość docelowa (7 000 miejsc pracy), odnosi się do całego kraju, a nie wyłącznie do województwa dolnośląskiego. Przekroczona wartość innego wskaźnika odnoszącego się do tego samego sektora (udział przychodów własnych jednostek ekonomii społecznej, które otrzymały dofinansowanie projektu w ramach Priorytetu, w ogólnej wartości ich przychodów) wskazuje na dobrą kondycję tych podmiotów, więc można by oczekiwać utworzenia większej liczby miejsc pracy w obrębie tego sektora, z drugiej strony wyniki badania GUS dla MRR¹³ mierzącego omawiane wskaźniki dla całej Polski, pokazuje, że w jednostkach ekonomii społecznej (z zarejestrowaną w KRS działalnością gospodarczą)¹⁴ przy wsparciu z EFS utworzonych zostało 1700 miejsc pracy – stan na 2010 rok. Pokazuje to dynamikę osiągania tego wskaźnika w skali kraju. Zatem należałoby zrewidować założony poziom wskaźnika docelowego z punktu widzenia realności jego osiągnięcia, chociażby w kontekście istniejącego kryzysu, który dotknął również nasz kraj.

¹³ Raport końcowy z pomiaru wpływu EFS na poziom zatrudnienia i ekonomizację podmiotów ekonomii społecznej w ramach badania SOF-1 za 2010 rok, Raport przygotowany dla Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w ramach Porozumienia między GUS a MRR z dnia 28.03.2011., s. 18-20.

¹⁴ Z zastrzeżeniem różnic w metodologii pomiaru tego wskaźnika.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 34. Podsumowanie wartości wskaźników

Priorytet	Wskaźnik		Aktualna wartość dla Dolnego Śląska	Wartość docelowa
VI	Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.	ogółem	42,9%	55%
		kobiet	43,7%	-
		mężczyzn	40,9%	-
	Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły samozatrudnienie w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.	ogółem	23,0%	20%
		kobiet	23,1%	-
		mężczyzn	21,7%	-
	Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku 15-24 lata, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.	ogółem	51,5%	58%
		kobiet	56,3%	-
		mężczyzn	45,0%	-
	Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku 15-24 lata, które podjęły samozatrudnienie w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.	ogółem	12,1%	10%
		kobiet	9,4%	-
		mężczyzn	15,0%	-
	Udział niepełnosprawnych osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.	ogółem	38,8%	35%
		kobiet	43,5%	-
		mężczyzn	33,3%	-
	Udział osób długotrwale bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.	ogółem	46,3%	35%
		kobiet	51,6%	-
		mężczyzn	30,0%	-
	Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy z terenów wiejskich, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.	ogółem	42,1%	35%
		kobiet	39,5%	-
		mężczyzn	52,6%	-
Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły samozatrudnienie w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.	ogółem	23,0%	10%	
	kobiet	23,1%	-	
	mężczyzn	21,7%	-	
Udział osób w wieku 50-64 lata, zarejestrowanych jako bezrobotne i poszukujące pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.	ogółem	33,3%	35%	
	kobiet	32,4%	-	
	mężczyzn	36,4%	-	

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	Udział osób w wieku 50-64 lata, zarejestrowanych jako bezrobotne i poszukujące pracy, które podjęły samozatrudnienie w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.	ogółem	16,6%	10%
		kobiet	11,8%	-
		mężczyzn	27,3%	-
VII	Wskaźnik efektywności – odsetek beneficjentów, którzy podjęli pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które wzięły udział w projektach.	ogółem	11,7%	40%
		kobiet	10,2%	-
		mężczyzn	16,1%	-
	Liczba miejsc pracy utworzonych w sektorze ekonomii społecznej przy wsparciu EFS.		178 ¹⁵	7 000 ¹⁶
	Udział przychodów własnych jednostek ekonomii społecznej, które otrzymały dofinansowanie projektu w ramach Priorytetu, w ogólnej wartości ich przychodów.		57%	30%
VIII	Odsetek pracowników przedsiębiorstw, których wynagrodzenia wzrosły w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie.	ogółem	14,4%	10%
		kobiet	12,8%	-
		mężczyzn	16,0%	-
	Odsetek osób, które w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie znalazły pracę, rozpoczęły działalność gospodarczą lub kontynuowały zatrudnienie w dotychczasowym miejscu pracy – w ogólnej liczbie osób, które zakończyły udział w projekcie.	ogółem	80,0%	30%
		kobiet	76,2%	-
	mężczyzn	85,7%	-	

¹⁵ Wartość została ustalona po przeniesieniu wartości osiągniętej w badanej próbie na populację i nie stanowi bezwzględnej liczby miejsc pracy utworzonych w sektorze ekonomii społecznej przy wsparciu EFS w regionie – zatem liczbę 178 należy traktować jako szacunkową.

¹⁶ Wartość docelowa dla całego kraju.

3.3 Udzielone wsparcie

3.3.1 Ocena otrzymanego wsparcia

Czy udział w projekcie spełnił oczekiwania uczestników biorących w nich udział?

Jednym z kryteriów ewaluacyjnych niniejszego badania była ocena skuteczności projektów realizowanych w ramach Priorytetów VI-VIII PO KL na Dolnym Śląsku.

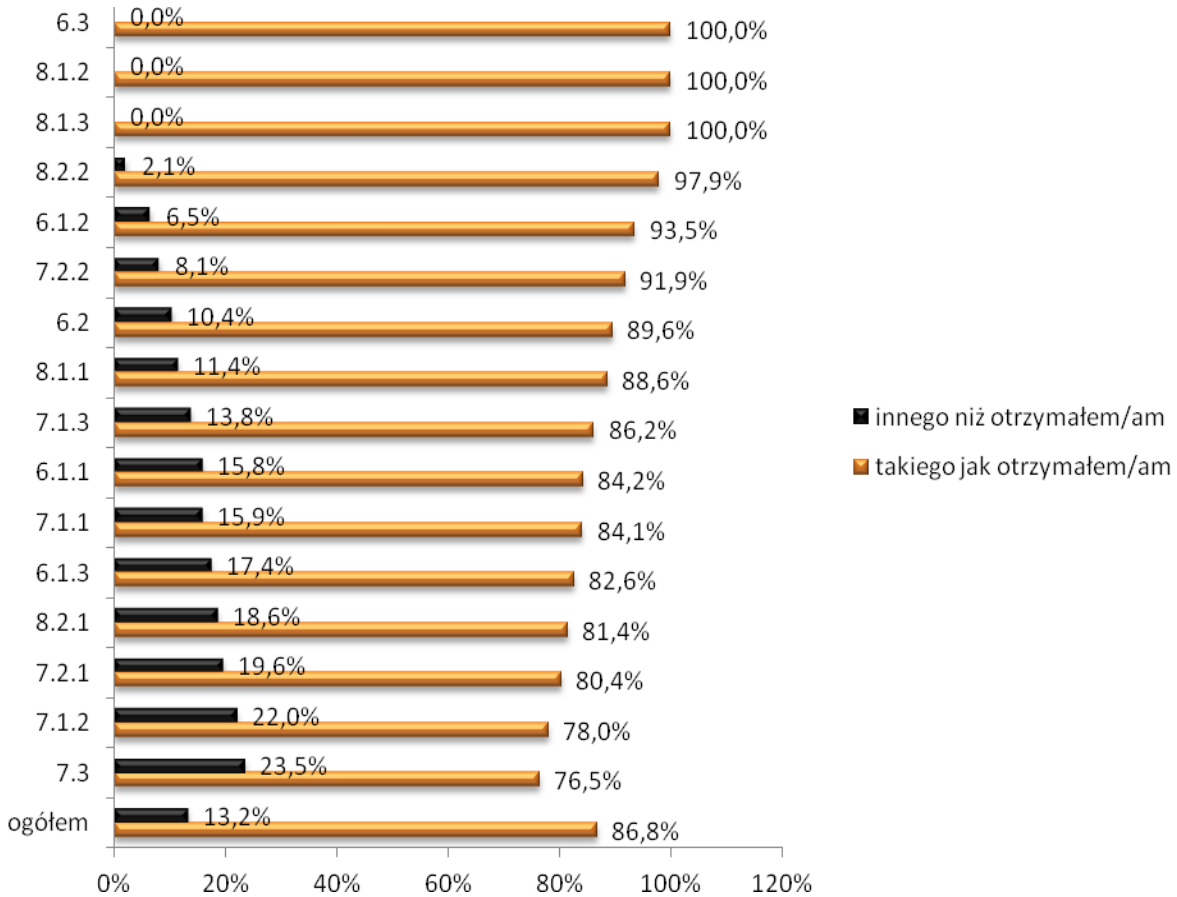
W ramach tego kryterium sprawdzono między innymi, czy udział w projektach dofinansowanych z tych Priorytetów spełnił oczekiwania osób, do których były skierowane. Z badania CATI/CAWI wynika, że 86,8% uczestników projektów otrzymało takie wsparcie, jakiego oczekiwało. Do działań, w ramach których wsparcie w 100% pokrywało się z oczekiwaniami uczestników projektów należało Działanie 6.3 *Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich* oraz Poddziałania 8.1.2 *Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie* i 8.1.3. *Wzmacnianie lokalnego partnerstwa na rzecz adaptacyjności*.

W ramach tego Działania/Poddziałania realizowane były:

6.3	• m.in. projekty przyczyniające się do aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich, • poprawy zdolności do zatrudnienia, rozwoju usług aktywizacyjnych; wsparcie lokalnych inicjatyw informacyjnych, szkoleniowych i doradczych promujących aktywizację zawodową na poziomie lokalnym;
8.1.2	• m.in. projekty obejmujące pomoc w tworzeniu partnerstw lokalnych, mających na celu opracowanie i wdrażanie strategii przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą; • wsparcie dla pracodawców przechodzących procesy adaptacyjne i modernizacyjne; • szkolenia przekwalifikowujące i usługi doradcze w zakresie wyboru nowego zawodu i zdobycia nowych umiejętności zawodowych; • szkolenia i doradztwo dla przedsiębiorców wspomagające proces zmiany profilu działalności przedsiębiorstwa;
8.1.3	• projekty obejmujące tworzenie sieci współpracy, mające na celu zwiększenie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorców; • promowanie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw; • projekty dotyczące upowszechniania na poziomie lokalnym i regionalnym idei flexicurity.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 10. Odpowiedzi respondentów na pytanie: jakiego wsparcia Pan/Pani oczekiwał/a, gdy przystępował/a Pan/Pani do projektu?

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Najwięcej respondentów wskazujących, iż uzyskali inne wsparcie niż oczekiwali, było uczestnikami projektów realizowanych w ramach Działania 7.3 *Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji* – 23,5% oraz Poddziałania 7.1.2 *Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie* – 22% i Poddziałania 7.2.1 *Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym* – 19,6%.

W ramach ww. Działania/Poddziałania realizowane były następujące formy wsparcia:

- 7.3**
- projekty przyczyniające się do integracji społecznej mieszkańców obszarów wiejskich;
 - wsparcie inicjatyw lokalnych o charakterze informacyjnym, szkoleniowym i promocyjnym mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców tych obszarów;
 - rozwój dialogu,
 - rozwój partnerstwa publiczno-społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym;

7.1.2 • rozwój form aktywnej integracji oraz upowszechnianie aktywnej integracji i pracy socjalnej;

7.2.1 • m.in. projekty obejmujące wsparcie dla tworzenia i działalności podmiotów integracji społecznej;

- staże, subsydiowane zatrudnienie i zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy; poradnictwo;
- psychologiczne, psychospołeczne, zawodowe skierowane do osób zagrożonych wykluczeniem i ich otoczenia; wsparcie tworzenia i funkcjonowania pozaszkolnych form integracji społecznej młodzieży;
- prowadzenie i upowszechnianie badań i analiz z zakresu polityki społecznej w regionie.

Przyczyn takiego rozdzwięku między oczekiwaniami a otrzymanym wsparciem należy szukać w charakterze pomocy otrzymanej w ramach projektów oraz specyfice odbiorców. Jeśli chodzi o specyfikę odbiorców – jak wynika z analizy dokumentacji konkursowych – odbiorcami projektów w ramach Działania 6.3 były społeczności lokalne oraz podmioty działające na obszarach wiejskich na rzecz aktywizacji zawodowej mieszkańców tych obszarów, a z Poddziałań 8.1.2 i 8.1.3 byli głównie przedsiębiorcy. Natomiast w przypadku Działania 7.3. oraz Poddziałań 7.1.2 i 7.2.1 pomoc była kierowana przede wszystkim do osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, często będącymi osobami bezrobotnymi. Grupa ta ma nie tylko odmienne potrzeby od przedsiębiorców, ale również charakteryzuje się zupełnie innym poziomem zaradności na rynku pracy. Ich nadzieje związane z udziałem w projektach były znaczne, bo dotyczyły znalezienia pracy i wyjścia z obszaru wykluczenia społecznego lub zagrożenia tym wykluczeniem. Natomiast przedsiębiorcy nie mieli tak dużych oczekiwań dotyczących udziału w projektach, bo nie uzależniali – w dużym stopniu – swojego przyszłego bytu na rynku pracy od udziału w projekcie. Z tego względu skłonni byli łagodniej oceniać otrzymane wsparcie.

Można wskazać na jeszcze jedną przyczynę, która mogła rzutować na bardziej krytyczne oceny grupy wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz bezrobotnych uczestników. Te grupy charakteryzują się dużą roszczeniowością związaną z częstym wyuczonym brakiem zaradności¹⁷. To z kolei ma wpływ na dużo większy krytycyzm tych osób w odniesieniu do udzielanej im pomocy. I choć nie ma danych w zrealizowanym badaniu, które wprost by sygnalizowały, że z tego rodzaju zjawiskiem mamy do czynienia również w przypadku odbiorców wsparcia w ramach dolnośląskiego PO KL, to jednak jest to istotny kontekst, który należy uwzględnić. Taka postawa wiąże się z drugą przyczyną niezadowolenia, która została wskazana podczas wywiadów grupowych z niezatrudnionymi uczestnikami projektów. Uczestnicy tej części badania jakościowego uważali, że większość informacji przekazywanych (np. podczas szkoleń) miała charakter teoretyczny. Spodziewali się raczej tego, że w ramach projektów, wykształcą w sobie bardzo konkretne umiejętności – zarówno tzw. miękkie, jak i zawodowe, którą poprawią ich sytuację na rynku pracy. Przede wszystkim wiązało to się ze zbyt małą liczbą godzin zajęć, które umożliwiałyby dostateczne przyswojenie materiału.

Należy zwrócić uwagę na to, iż na dysproporcje między teorią a praktyką wskazywali zarówno przedstawiciele uczestników projektów, którzy otrzymali wsparcie związane z założeniem własnej

¹⁷ Wyuczona bezradność – w pracy socjalnej termin oznacza stan wyuczony, wytworzony przez narażenie na szkodliwe, nieprzyjemne sytuacje, w których nie ma możliwości ucieczki lub których nie da się uniknąć. Dotyczy najczęściej osób marginalizowanych, osób długofalowo korzystających ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej jak osoby długotrwale bezrobotne, dotknięte ubóstwem czy **niepełnosprawne**. Więcej informacji znaleźć można m.in. na stronie: <http://pedagogikaspecjalna.tripod.com/notes/helplessness.html>

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

działalności gospodarczej, jak i pozostałych uczestników (z wyłączeniem pracowników skierowanych do projektów przez pracodawców). Jak zauważył jeden z respondentów, komentując warsztaty dotyczące przygotowywania biznesplanów:

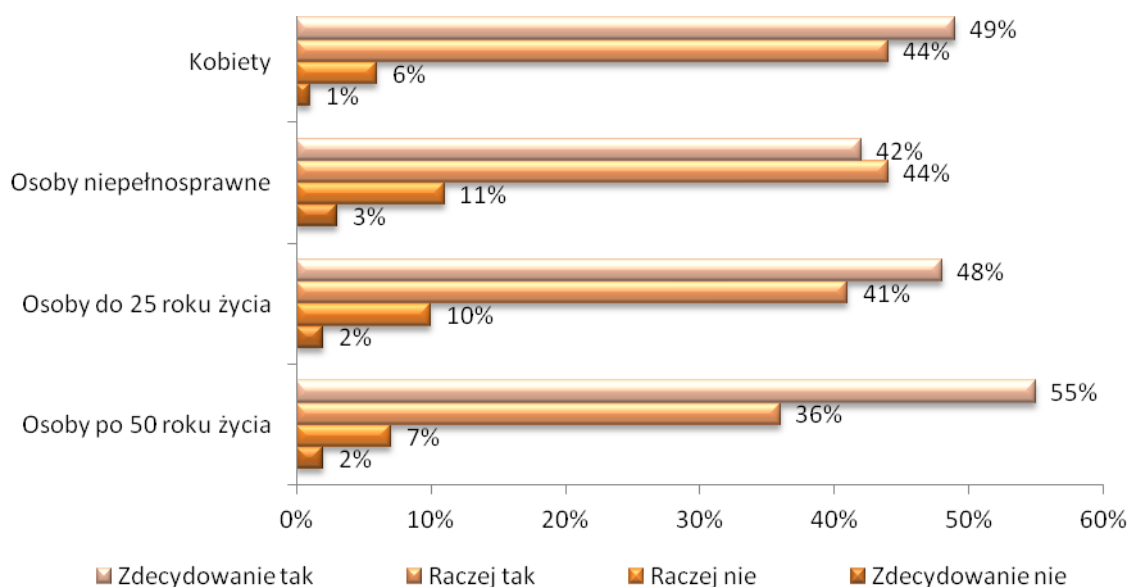
(...) ta część, co powinna być omawiana dokładnie i szczegółowo, czyli pisanie wniosku i biznesplanu, była zupełnie okrojona i prelegent, który nam to tłumaczył, to tłumaczył nam to bardzo ogólnie. [...]Teorii można się nauczyć, ale bardziej potrzebna jest praktyka na przykładach, [...].

respondent FGI

Wracając do grupy bezrobotnych i wykluczonych: wiedza teoretyczna nie jest tym, co najbardziej interesuje osoby bezrobotne. Z prostego powodu – jak wspomnieliśmy, są one zainteresowane możliwe szybką poprawą własnej sytuacji zawodowej, do czego potrzebują konkretnych działań i wskazówek, łatwo przekładalnych na praktykę zawodową.

Poniżej prezentujemy wyniki badania ankietowego dotyczącego stopnia zaspokojenia oczekiwań przez udzielone wsparcie. Dane podajemy w podziale na grupy docelowe.

Wykres 11. Odpowiedzi respondentów na pytanie: Czy wskazana przez Pana/Panią forma wsparcia odpowiedziała na Pana/Pani potrzeby?

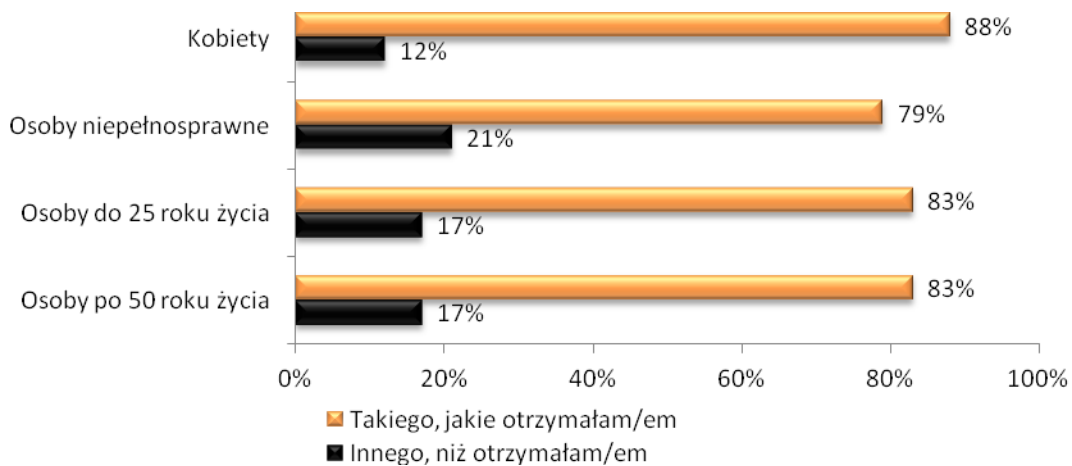

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Jak widać, większość respondentów – poza grupą osób niepełnosprawnych – wskazała, że udzielone formy wsparcia zdecydowanie odpowiedziały na ich potrzeby.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 12. Odpowiedzi respondentów na pytanie: *Jakiego wsparcia Pan/Pani oczekiwał/a, gdy przystępował/a Pan/Pani do projektu?*

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Również na pytanie o to, czy otrzymali takie wsparcie, jakiego oczekiwali, większość odpowiedziała, że tak.

W badaniu ankietowym zapytano respondentów, którzy odpowiedzieli, że wsparcie nie spełniło ich oczekiwań o to, dlaczego tak uważają.

Osoby niepełnosprawne jako przyczynę swojego niezadowolenia z otrzymanego wsparcia najczęściej wskazywały fakt, iż pomimo udziału w projektach ich sytuacja na rynku pracy się nie zmieniła, nadal nie mają pracy. Wśród tych osób pojawiły się głosy mówiące nie tyle o niedopasowaniu formy wsparcia, co o oczekiwaniach co do pomocy oferowanej w ramach projektu. Tak jak w przypadku niżej cytowanej osoby, jednym z podstawowych czynników wpływających na możliwość podjęcia zatrudnienia, jest organizacja dojazdu do miejsca pracy. W momencie zakończenia udziału w projekcie, udzielenie tego typu pomocy, pozostaje poza możliwościami instytucji realizującej projekt w ramach PO KL:

Mimo kursów nie mam możliwości podjęcia zatrudnienia ze względu na utrudnione dojazdy z miejsca zamieszkania do miejsca pracy, a właściwie brak komunikacji między miejscowością zamieszkania a potencjalnym miejscem pracy.

Respondent CATI

Część respondentów niezadowolonych z otrzymanego wsparcia wskazała na jego zbyt wąski zakres. Przejawiało się to w odpowiedziach typu „spodziewałem się czegoś więcej”.

Pozostałe respondentki (nieposiadające orzeczenia o niepełnosprawności), które zadeklarowały, że uzyskane wsparcie nie odpowiadało ich potrzebom, jako uzasadnienie takiego stanowiska również wskazywały na fakt, że nie przełożyło się ono na znalezienie pracy. Osoby te nadal pozostają bez zatrudnienia lub znalazły pracę niezależnie od udziału w projekcie. Część kobiet zaznaczyła, że jakość uzyskanego wsparcia pozostawiała wiele do życzenia.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Inne osoby biorące udział w kursie przeszkadzały w zajęciach. Brakowało również sprzętu, który umożliwiłby poznanie w jakich warunkach się pracuje w danym zawodzie.

Respondentka CATI

Suchy kurs o szczątkowych informacjach bez stażu, bez ćwiczeń.

Respondentka CATI

Nic nie wynika z ogólnej wiedzy na temat potencjalnych form zatrudnienia czy przewidywanych zmian na rynku zawodowym w dłuższej perspektywie. Spotkania takie powinny być bardziej dopasowane do grupy osób biorących w nich udział, nie ze względu na płeć, czy nawet wiek. Raczej rodzaj posiadanych kwalifikacji, wykształcenia, czy szkoleń pod konkretne zapotrzebowanie pracodawców.

Respondentka CATI

Poniższy cytat wskazuje, że nie tylko dwa wyżej przytoczone powody (brak pracy po zakończeniu udziału w projekcie oraz zbyt wąski zakres tematyczny prowadzonych w ramach projektów szkoleń) były przyczyną rozczarowania bezrobotnych uczestników projektów. Uczestnik badania FGI wskazał na problem tkwiący nie tyle w samej formie wsparcia, ale (jak było w jego przypadku), w sposobie jej organizacji:

Byłem zainteresowany organizacją imprez masowych. Myślałem, że jeżeli trafię do organizacji sportowej, która będzie coś robiła, to się czegoś nauczę (...) niczego się jednak nie nauczyłem. (...) wadą tego projektu było to, że skoro sezon w takiej organizacji sportowej się skończył, nie powinno było się jej proponować [jako miejsca odbywania stażu i wolontariatu]. Powinna być możliwość zmiany miejsca odbywania stażu po wolontariacie – jeśli wiemy, że wolontariat nie spełnił naszych oczekiwań to możemy zmienić miejsce, bo podczas wolontariatu nic nie robiłem, niczego się nie nauczyłem a nie mogłem zmienić organizacji w której odbywał się staż.

Respondent FGI

Najczęstszym problemem wskazywanym przez młodych ludzi, mieszczących się w grupie osób niezadowolonych z otrzymanego wsparcia, było niedopasowanie wsparcia do potrzeb rynku pracy. Szkolenia, które ukończyli ostatecznie nie przydały im się i znaleźli pracę w branżach nie związanych z kursem lub nadal pozostają bez pracy.

Po odbyciu szkoleń przygotowujących do pracy elektryka zmieniłem branżę na meblową i obecnie tam pracuję.

Respondent CATI

Oczekiwałem szkolenia związanego z innym zawodem, lecz nie miałem możliwości wyboru.

Respondent CATI

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Starsi (+50 lat) odbiorcy wsparcia, którzy wyrazili niezadowolenie z jego formy, najczęściej wskazywali na fakt, że ich trudności na rynku pracy nie są związane z niewystarczającymi kwalifikacjami, lecz z tym, że są dyskryminowani ze względu na wiek. Jeden z respondentów zauważył, że projekt, na który został wysłany nie był dopasowany do jego predyspozycji:

Mam 62 lata i świadomość, że po jednym takim kursie nie zdobędę dobrej pracy, nie jestem już w wieku, w którym mógłbym ocieplać domy czy rąbać drzewa w lesie.

Respondent CATI

Wiele osób deklarujących niezadowolenie z otrzymanego wsparcia wyraziło opinię, że proponowane kursy i szkolenia nie odpowiadają potrzebom rynku pracy.

Natomiast bezrobotni (w momencie przystąpienia do projektu) respondenci badania jakościowego, którzy w ramach projektów mieli staże zawodowe, wskazywali na to, że same praktyki u pracodawców rozminęły się z ich oczekiwaniami. Konkretnie: nie nabyli, bądź nie rozwinęli, tych umiejętności i kompetencji, dla których zdecydowali się na tę, a nie inną instytucję (bądź zakład pracy). Oznacza to, że wybory miejsc odbywania stażu powinny być dokonywane precyzyjnie, by uniknąć ewentualnych rozczarowań uczestników projektów. Mimo to, staże i praktyki zwiększają szansę na zatrudnienie. Podobny wniosek wynika również z badania „Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL” zrealizowanego przez PAG UNICONSULT. Autorzy tego raportu wskazują wprost, że „Staż i praktyki wydatnie zwiększają szanse na zatrudnienie”, ale zastrzegają, iż chodzi o osoby z wykształceniem wyższym. Piszą natomiast, że staże „są zupełnie nieadekwatne w przypadku osób po 50. roku życia” (wynika to z przeprowadzonego modelu regresji logistycznej, zgodnie z którym względna zmiana szansy podjęcia pracy w przypadku osób w wieku 50+, które korzystają ze wsparcia w postaci staży i praktyk, wynosi minus 65%; dla porównania, w przypadku osób z wykształceniem wyższym, które odbywały staże/praktyki, wartość ta wyniosła 75%).

Rozczarowanie niektórych uczestników budził również niski poziom merytoryczny wybranych szkoleń. Jedna z respondentek wywiadu grupowego powiedziała:

Wzięłam udział w tym drugim projekcie, szkoleniu [tu nazwa projektu], to byłam nim rozczarowana dlatego, że te same osoby, które prowadziły szkolenie na dofinansowanie działalności, po prostu prowadziły szkolenia dla osób, które już działały na tym rynku, więc przyszła Pani z marketingu i mówiła to samo [...].

respondent FGI

Wypowiedź ta pokazuje, że sami trenerzy prowadzący zajęcia w ramach projektów z PO KL nie zawsze rzetelnie podchodzili do swoich obowiązków. W wyżej przytoczonym przypadku oznacza to dublowanie treści przekazywanych w ramach dwóch szkoleń w dwóch różnych projektach. Uczestnicy, którzy brali udział w jednym z nich, tego nie dostrzegali, ale nie umknęło to uwadze tych, którzy już wcześniej mieli okazję uczestniczyć w zajęciach prowadzonych przez tych samych trenerów. W związku z tym, słusznie mogli mieć poczucie traconego czasu, a nawet bycia w pewien sposób oszukiwanymi.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zdarzały się jednak jeszcze poważniejsze problemy związane z przygotowaniem merytorycznym osób prowadzących szkolenia w ramach realizowanych projektów. Warto przytoczyć w tym punkcie wypowiedzi dwójki respondentów badania:

[...] pani księgowa, która prowadziła księgowość tego stowarzyszenia, które organizowało ten cały projekt, przekazała nam złą wiedzę i okazało się, że wszyscy uczestnicy szkolenia przez pół roku rozliczali się źle z Urzędem Skarbowym i oni nam później wysłali inną panią księgową, która nam tak naprawdę prostowała wszystkie sprawy ogólnie skarbowe [...].

respondent FGI

Było szkolenie z księgowości, które wydaje mi się, że w mojej sytuacji bardzo mi pomogło, bo sama sobie prowadzę księgowość i się rozliczam, aczkolwiek wydaje mi się, że mogłoby być troszkę bardziej nowoczesne, bo niestety pani nas uczyła zliczać na kartce papieru bez wykorzystania nowych technologii, excel niestety nie był wykorzystany, czy jakieś nowoczesne programy do rozliczania działalności, [...]

respondent FGI

Druga uwaga respondenta pokazuje, że niektóre szkolenia miały braki związane z adekwatnością narzędzi, tzn. nie prezentowano na nich nowoczesnych narzędzi dotyczących pracy z danym obszarem tematycznym, w tym wypadku z obsługą księgową. Jednak dużo bardziej niepokojąca jest pierwsza wypowiedź, która wprost pokazuje, że niektóre treści szkoleń mogły być po prostu błędne z winy osób prowadzących, jako nie posiadających dostatecznych kompetencji i wiedzy w temacie szkolenia. W opisywanej sytuacji udało się zdiagnozować błąd i mu zaradzić.

Reasumując, udział w projekcie spełnił oczekiwania uczestników biorących w nich udział. W zdecydowanej większości przypadków wskazuje na to fakt, iż wsparcie udzielone w ramach PO KL (Prioritytety od VI do VIII) zostało ocenione przez większość respondentów pozytywnie. Z charakterystyki grup docelowych projektów realizowanych w ramach poszczególnych Poddziałań wynika, że otrzymane wsparcie zostało ocenione nisko zazwyczaj przez osoby bezrobotne, oczekujące po interwencji projektu istotnej zmiany w swojej sytuacji zawodowej. Ogólne zadowolenie wyrażali respondenci, których sytuacja na rynku pracy była ugruntowana, a uczestnictwo w projektach poszerzało lub pogłębiało ich kompetencje.

Wyniki badań jakościowych zostały przytoczone w celu wyjaśnienia przyczyn niezadowolenia z otrzymanego wsparcia, więc nie należy ich generalizować na całą grupę respondentów.

Czy zdobyte umiejętności okazały się przydatne dla uczestników projektów: w pracy wykonywanej dotychczas, przy zmianie pracy, albo w zdobyciu zatrudnienia?

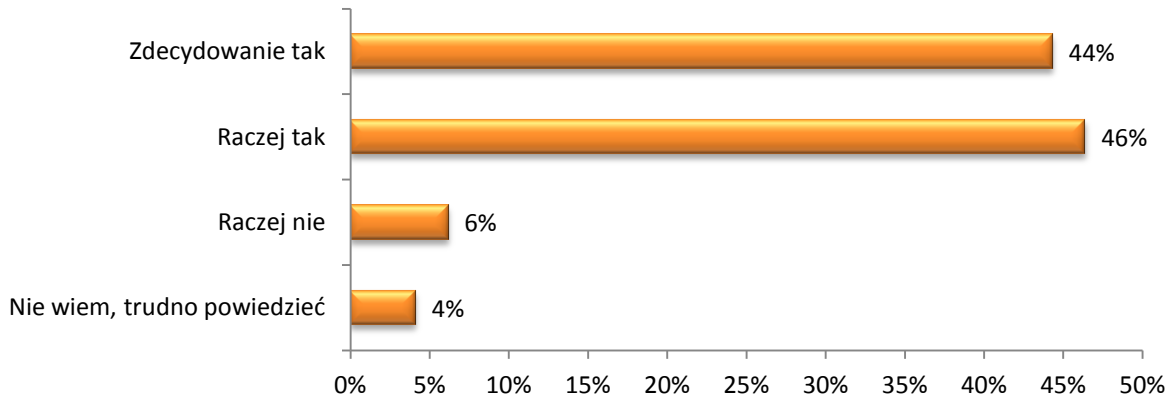
Podczas badania sprawdzono, czy umiejętności zdobyte w wyniku uczestnictwa w projektach realizowanych w ramach poszczególnych Prioritytetów okazały się przydatne dla osób biorących w nich udział.

W przypadku zatrudnionych odbiorców wsparcia, którzy do udziału w projekcie zostali skierowani przez pracodawców, 90% wskazało odpowiedź *tak* („zdecydowanie tak”; „raczej tak”). Wyekstrahowano tę grupę uczestników (oddelegowanych do projektu przez pracodawców) jako

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

punkt odniesienia do dalszych zestawień uczestników, ponieważ w tej grupie odpowiedzi zdecydowanie twierdzące powinny przeważać. Tymczasem odpowiedzi przeczące i wątpliwe stanowią 10%, co – jak na tak celowe skierowanie uczestników do projektów – stanowi wysoki odsetek.

Wykres 13. Odpowiedzi respondentów, którzy do udziału w projekcie zostali skierowani przez pracodawców, na pytanie: Czy obecnie wykorzystuje Pan/Pani wiedzę lub umiejętności zdobyte w trakcie udziału w projekcie?

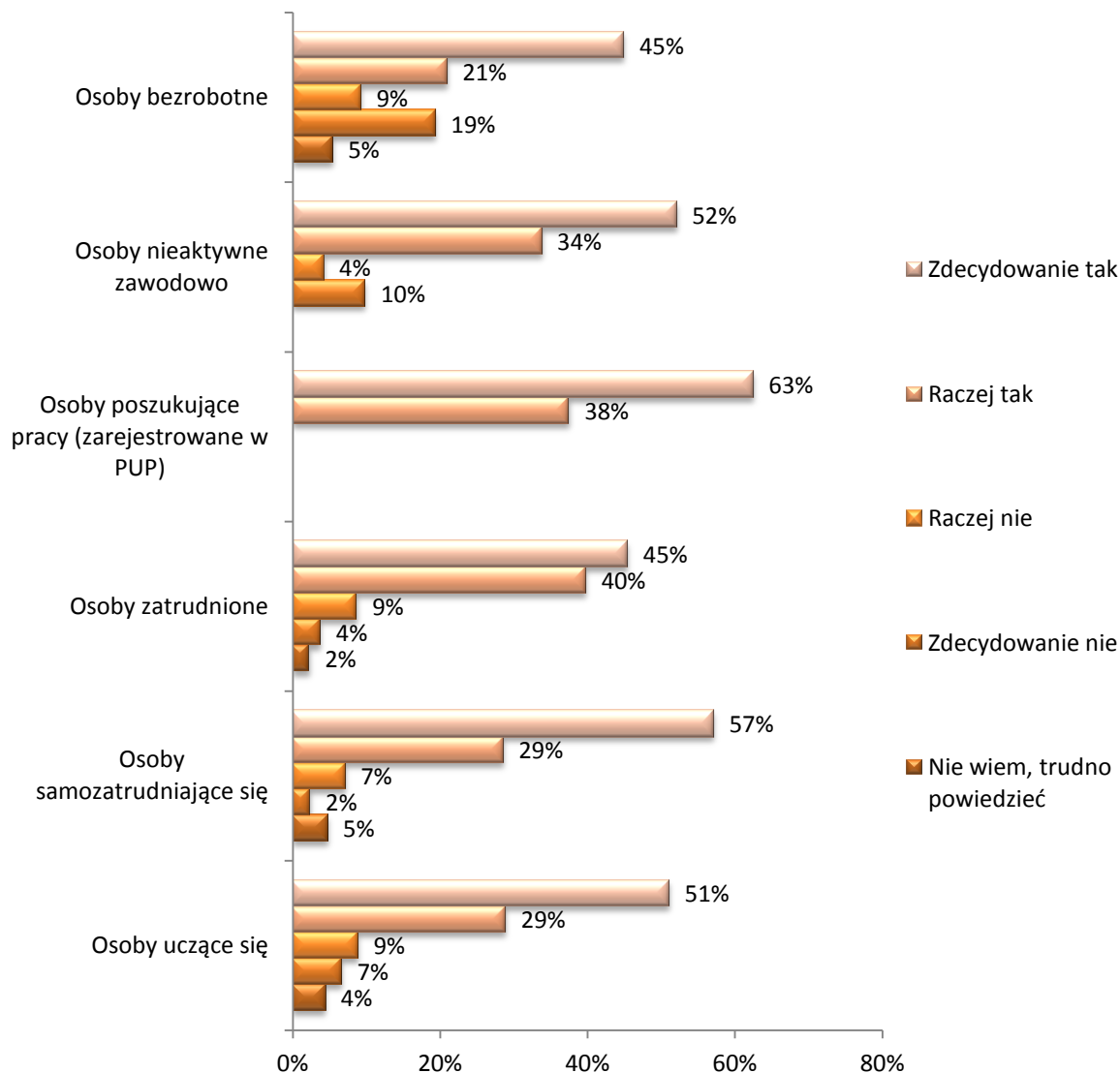

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Na wykresie 14. zestawiono wszystkich uczestników w podziale na ich status na rynku pracy w chwili przystąpienia do projektu. Wyniki wskazują, że w największym stopniu wiedzę lub umiejętności zdobyte w trakcie udziału w projekcie wykorzystują obecnie osoby, które w momencie przystąpienia do projektu poszukiwały pracy i były zarejestrowane w PUP (odpowiedzi *zdecydowanie tak* i *raczej tak* w sumie 100%). Świadczy to o wysokiej świadomości tych osób co do ich potrzeb oraz o umiejętności wyboru wsparcia najlepiej dopasowanego do ich potrzeb. Fakt, iż były to osoby zarejestrowane w PUP wskazuje także na wysokie prawdopodobieństwo fachowego wsparcia ze strony pracowników tej instytucji przy wyborze projektu, w którym uczestniczyli.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 14. Odpowiedzi respondentów na pytanie: Czy obecnie wykorzystuje Pan/Pani wiedzę lub umiejętności zdobyte w trakcie udziału w projekcie? (wg statusu na rynku pracy w chwili przystępowania do projektu)

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

W najmniejszym stopniu (na tle pozostałych uczestników projektów) wiedzę lub umiejętności (traktowane ogółem, bez podziału na umiejętności miękkie i zawodowe) zdobyte w trakcie udziału w projekcie wykorzystują osoby bezrobotne – 66% osób z tej grupy wsparcia. Dysproporcji procentowej pomiędzy wynikami dotyczącymi wykorzystania wiedzy i umiejętności przez poszukujących pracy zarejestrowanych w PUP oraz bezrobotnymi, nie należy interpretować jako oznaki niezdolności pracowników tej instytucji do udzielenia pomocy tej drugiej grupie. Należy raczej rozumieć to tak, że bezrobotni są zazwyczaj osobami, które poszukują swojego miejsca na rynku pracy niejako metodą prób i błędów – często bez określonej strategii i planów zawodowych i nie są w pełni świadome swoich predyspozycji.

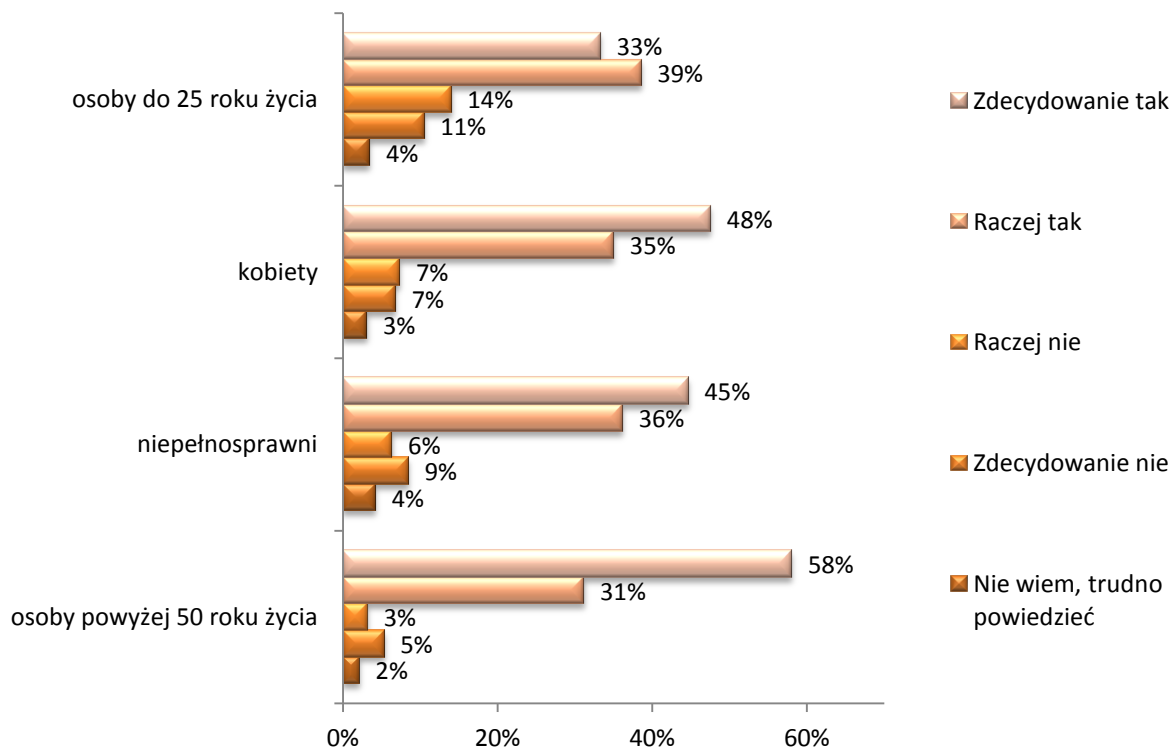
Przykład tej grupy docelowej wskazuje, jak ważne jest doradztwo zawodowe skierowane dla takich osób oraz jak potrzebne są porady psychologów. Ta informacja jest istotna w aspekcie omawianego

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

w dalszej części opracowania łączenia form wsparcia – tego typu grupa docelowa powinna zostać objęta doradztwem zawodowym oraz poradą psychologa zanim przystąpi do merytorycznej formy wsparcia.

Powyższe dane w podziale na grupy docelowe przedstawia poniższy wykres.

Wykres 15. Odpowiedzi respondentów na pytanie: Czy obecnie wykorzystuje Pan/Pani wiedzę lub umiejętności zdobyte w trakcie udziału w projekcie? (w podziale na grupy docelowe)

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Wprawdzie we wszystkich grupach docelowych przeważają odpowiedzi pozytywne, to jednak uwagę zwraca to, iż największy odsetek osób po 50 roku życia wykorzystuje wiedzę lub umiejętności zdobyte w trakcie udziału w projekcie (90% pozytywnych odpowiedzi). Są to osoby z większym doświadczeniem, najczęściej mają sprecyzowane oczekiwania, zdeterminowane wytyczoną już ścieżką życiową, osoby które kanalizują swoją aktywność na konkretne, wcześniej wytyczone przedsięwzięcia.

Przeciwieństwem pod tym względem – jak widać z wykresu – są osoby poniżej 25. roku życia (72% pozytywnych odpowiedzi), które zazwyczaj dopiero szukają swojego miejsca na rynku pracy. Można określić ich postawę jako testowanie tego, co chcieliby robić. Z analizy materiału wynika, że udział w projekcie jest dla nich swoistym sprawdzianem, czy tym właśnie chcieliby się zająć w życiu.

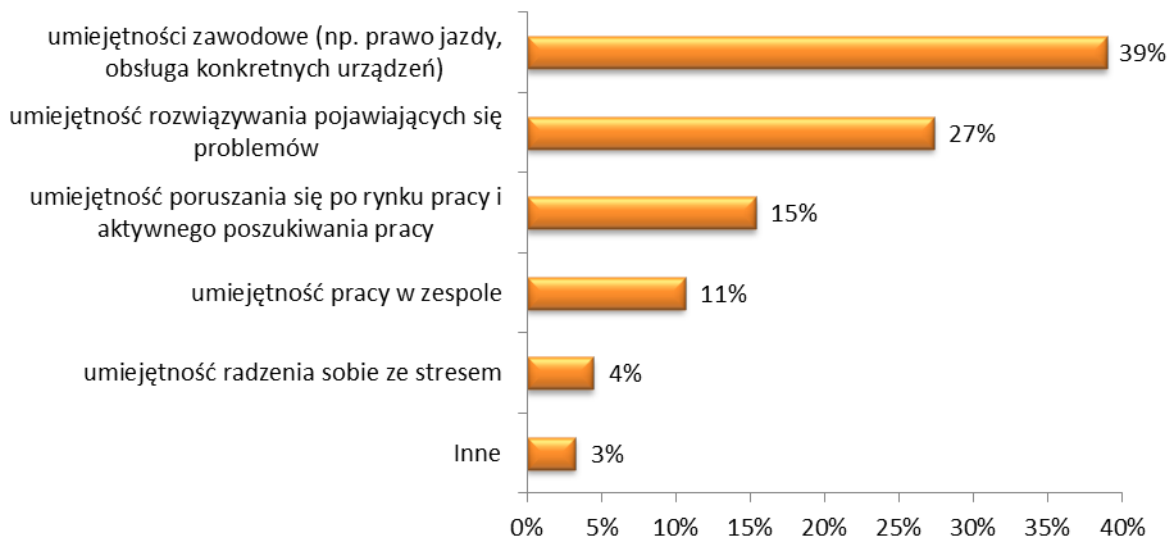
W przypadku osób niepełnosprawnych oraz kobiet – rozkłady odpowiedzi są prawie identyczne i mieszczą się między odpowiedziami pozytywnymi, udzielonymi przez najstarszych i najmłodszych uczestników projektów.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podczas badania ankietowego pytano również respondentów o to, jakie są najważniejsze umiejętności – zarówno zawodowe, jak i miękkie, dotyczące np. efektywnego poruszania się po rynku pracy – które nabyli dzięki udziałowi w projekcie. Wykres 16. zawiera wyniki dla wszystkich badanych.

Wykres 16. Najważniejsze umiejętności, które respondenci nabyli dzięki udziałowi w projekcie

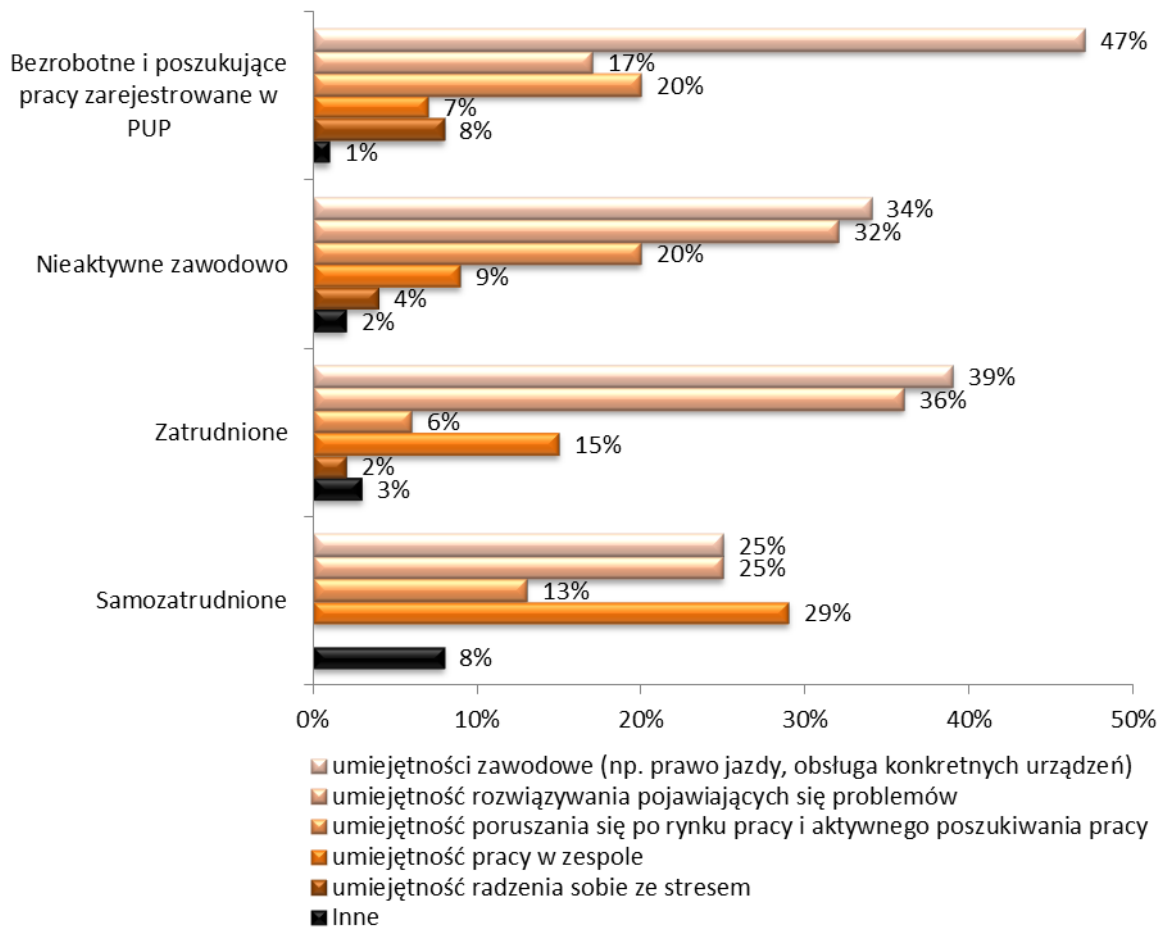
Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o. o. na podstawie badania CATI i CAWI

Jak widać powyżej, w ocenie przydatności zdobytych dzięki projektom umiejętności, dominują te zawodowe, dotyczące konkretnych kompetencji związanych z wykonywaniem określonego zawodu, oraz umiejętności miękkie, odnoszące się do zdolności radzenia sobie z problemami, jakie stają przed uczestnikami rynku pracy.

Niżej zaprezentowano wyniki w podziale na grupy docelowe i ich sytuację na rynku pracy.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 17. Najważniejsze umiejętności, które respondentki (kobiety) nabyły dzięki udziałowi w projekcie (podział wg statusu na rynku pracy)

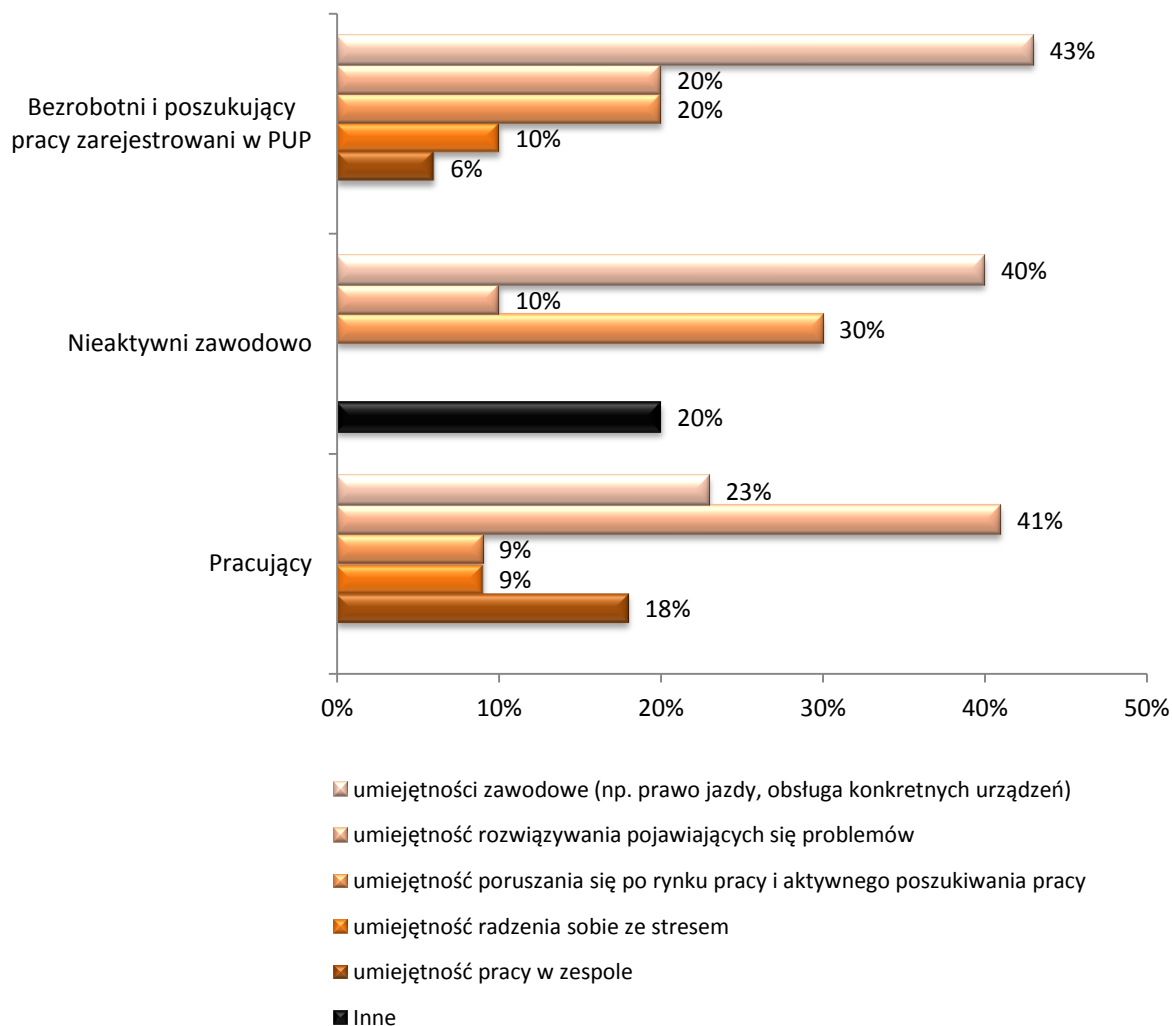

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o. o. na podstawie badania CATI i CAWI

W przypadku kobiet samozatrudnionych oraz bezrobotnych i poszukujących pracy zarejestrowanych w PUP, wyniki odbiegają od wyników całościowych. Samozatrudnione wskazały bowiem na umiejętność pracy w zespole jako najważniejszą umiejętność pozyskaną podczas projektów. Z kolei kobiety bezrobotne tę umiejętność uznały za drugą co do ważności (na pierwszym miejscu mówiąc o zdolnościach zawodowych).

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 18. Najważniejsze umiejętności, które respondenci niepełnosprawni nabyli dzięki udziałowi w projekcie (podział wg statusu na rynku pracy)

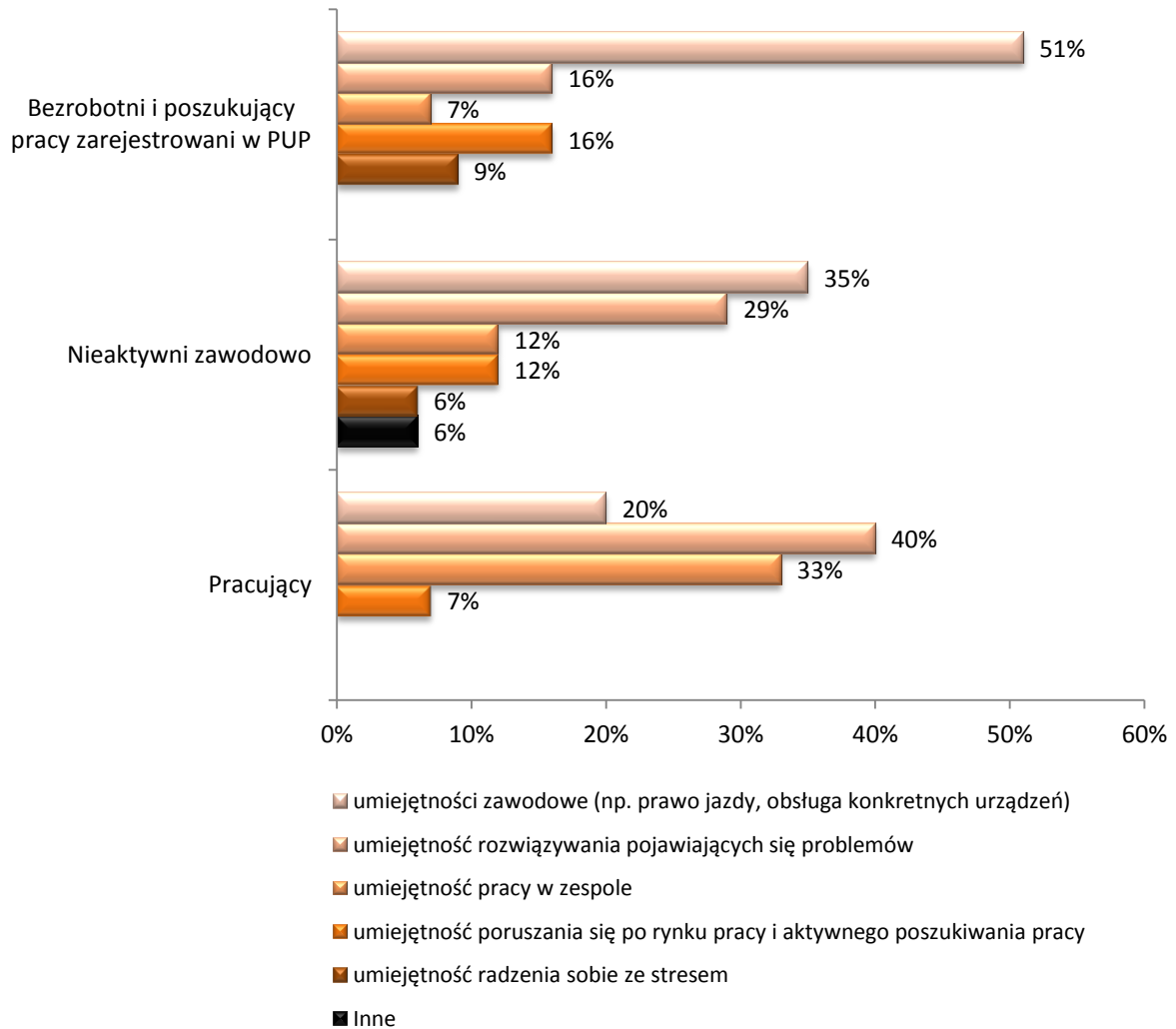

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o. o. na podstawie badania CATI i CAWI

Niepełnosprawni – poza umiejętnościami zawodowymi – wysoko oceniali również umiejętność radzenia sobie ze stresem (nieaktywni zawodowo – 30%). Jest to kluczowe w przypadku tej grupy, ponieważ obawa przed tym, że nie poradzą sobie na rynku pracy, jest jednym z najważniejszych czynników mających wpływ na to, iż nieznaczna część z nich ma pracę. Pracujący wskazali na to, że szczególnie ważne są dla nich nabyte umiejętności dotyczące rozwiązywania problemów. Co ważne, wysoko ocenili również umiejętność pracy zespołowej (18%).

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 19. Najważniejsze umiejętności, które respondenci mający 15-24 lata nabyli dzięki udziałowi w projekcie (podział wg statusu na rynku pracy)

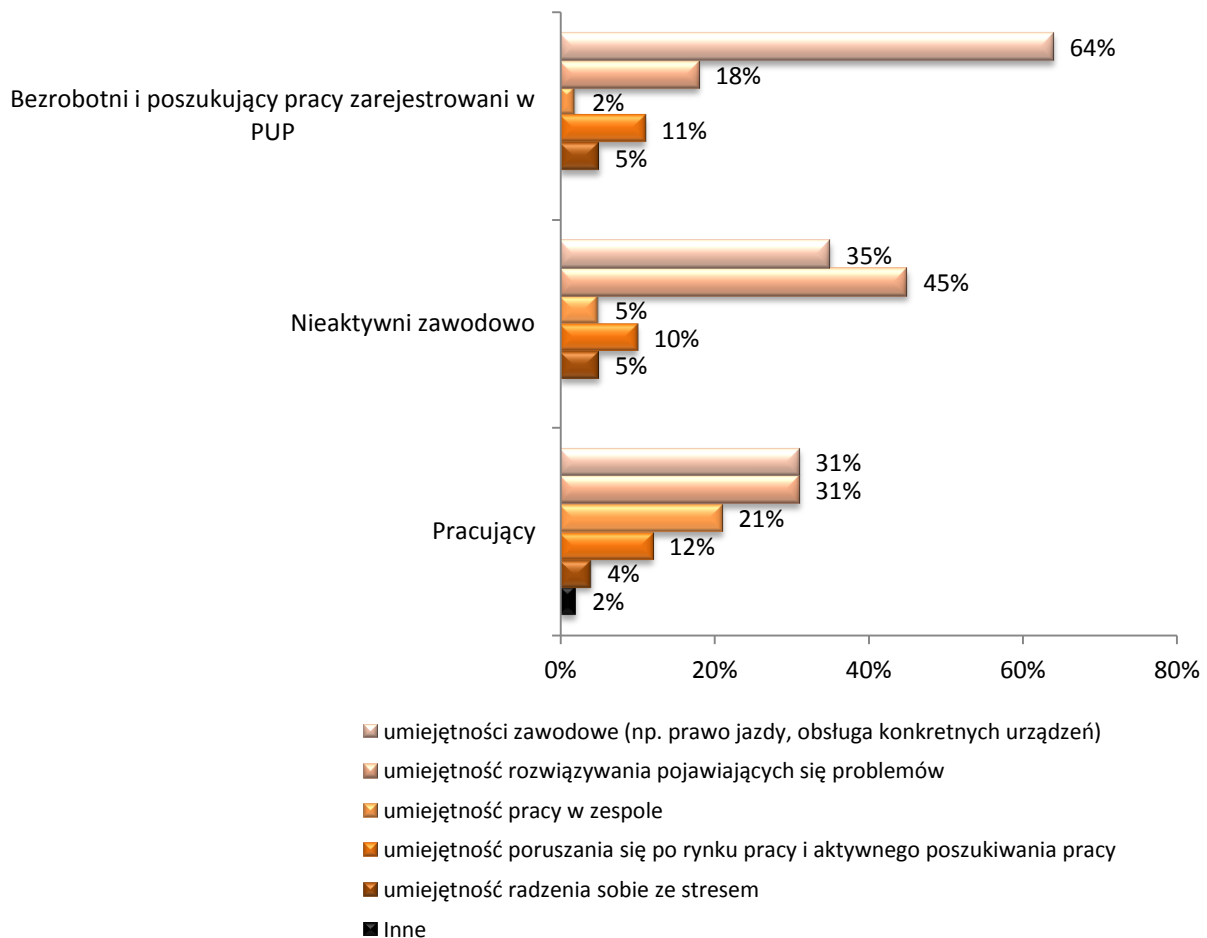

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o. o. na podstawie badania CATI i CAWI

W tej grupie – w dwóch subgroupach: bezrobotnych i poszukujących pracy oraz nieaktywnych zawodowo – za najważniejsze uznano kolejno: umiejętności zawodowe i umiejętność rozwiązywania problemów. Tylko pracujący wskazali, że najistotniejszą dla nich jest umiejętność radzenia sobie z problemami i – zaraz po niej – umiejętność pracy zespołowej.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 20. Najważniejsze umiejętności, które respondenci mający powyżej 50 lat nabyli dzięki udziałowi w projekcie (podział wg statusu na rynku pracy)

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o. o. na podstawie badania CATI i CAWI

Wskazania tej grupy nie odbiegają szczególnie od wyników ogólnych dla wszystkich. Tylko nieaktywni zawodowo wskazali, że ważniejsza od umiejętności zawodowych jest dla nich zdolność radzenia sobie z problemami. Natomiast pracujący uznali obydwie grupy umiejętności za jednakowo ważne.

Podsumowując, warto zwrócić uwagę na następujące prawidłowości:

- bezrobotni jako najważniejsze umiejętności uznali te, dotyczące wykonywania czynności zawodowych – wynika to z tego, że ta grupa potrzebuje umiejętności, które zwiększą ich szansę znalezienia pracy. Takie same odpowiedzi pojawiły się wśród osób nieaktywnych zawodowo;
- osoby pracujące rzadziej niż bezrobotni i szukający pracy, wskazywały na umiejętności zawodowe jako najważniejsze – zdecydowanie częściej wskazywały umiejętności miękkie, dotyczące przede wszystkim radzenia sobie z sytuacjami problemowymi w pracy oraz pracę zespołową. Wynika to z tego, że ta grupa ma już pracę (a przynajmniej miała ją wchodząc do projektów) i dlatego zainteresowana jest rozwojem innych umiejętności o miękkim charakterze, które pozwolą wykonywać bardziej efektywnie ich pracę (np. poprzez nabycie kompetencji dotyczących rozwiązywania problemów).

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Respondenci badania jakościowego byli zdecydowanie bardziej sceptyczni w opiniach, kiedy pytano ich o stopień wykorzystania nabytych umiejętności w życiu zawodowym, niż osoby badane przy użyciu ankiety CATI/CAWI. Dane pozyskane podczas realizacji badania jakościowego wyrażają bardziej wyważone oceny. Należy jednak wziąć pod uwagę to, o czym wspomniano komentując wypowiedzi uczestników projektów dotyczące kwestii związanych z oczekiwaniami względem wsparcia: wywiady grupowe dały możliwość bardziej krytycznego wypowiedzenia się w przedmiocie badania, aniżeli pozwalały na to ankiety. Nie były rzadkością wypowiedzi takie, jak poniższa:

Początkowo tak myślałam, że to [umiejętności zdobyte dzięki uczestnictwu w projekcie] się wykorzystają w życiu zawodowym, ale w gruncie rzeczy wyszło, że tylko prywatnie wykorzystuję.

respondent FGI

Generalnie rzecz ujmując, przeważająca część badanych, podczas wywiadów grupowych zdecydowanie dużo większą rezerwą wypowiadała się o pożytkach, jakie wyniosła z projektów finansowanych z PO KL. Źródła takiej oceny należy doszukiwać się w niesatysfakcjonującej uczestników proporcji pomiędzy aspektami teoretycznymi i praktycznymi projektów, w których uczestniczyli (była o tym również mowa wyżej, gdy omawiano stopień zaspokojenia oczekiwań uczestników przez projekty z PO KL).

Na ograniczone (lub brak) możliwości praktycznego przećwiczenia zdobytej wiedzy, a tym samym nabycie umiejętności w oferowanych uczestnikom projektach, zwracali również uwagę eksperci badania podczas wywiadów pogłębionych. Jeden z nich powiedział:

Uważam, że szkolenia powinni prowadzić praktycy z bardzo dużą wiedzą i takie szkolenia też powinny być połączone z praktyką koniecznie, nie tylko teoria. Powinny trwać odpowiednio długo, aby taką osobę faktycznie przeszkolić, bo nie sądzę, że szkolenie jednodniowe czy dwudniowe, da odpowiednią wiedzę takiej młodej osobie.

respondent FGI

W świetle powyższej wypowiedzi eksperta można wskazać na dwie zasadnicze słabości projektów nakierowanych na zdobycie przez uczestników nowych umiejętności, mających poprawić bądź wzmocnić ich pozycję na rynku pracy. Pierwszą z nich jest to, że działania w ramach projektów, w szczególności te dotyczące funkcjonowania na rynku (w tym: rynku pracy), nie są w wystarczającym stopniu prowadzone przez praktyków (a przynajmniej osoby, które również w praktyce wykorzystują przekazywaną wiedzę). Powtarza się więc postulat, który pojawił się już wcześniej: teoria to za mało. Druga słabość to długość trwania niektórych projektów, ze szczególnym wskazaniem na szkoleniowe. Zdecydowanie – i należy tu z całą stanowczością przyznać rację ekspertowi – dzień bądź dwa to zdecydowanie za mało, by uczestnicy mogli wypracować w sobie konkretne kompetencje potrzebne im na rynku pracy. Ten pogląd potwierdzają również wypowiedzi samych zainteresowanych, którzy również podkreślali, że formuła jednodniowa, czy np. weekendowa nie jest dobrym rozwiązaniem, bo w tak krótkim czasie nie da się efektywnie przekazać – nie mówiąc już o praktycznym wykształceniu – konkretnych kompetencji.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Niektóre szkolenia również miały zbyt ogólną tematykę, co negatywnie wpływało na ich merytoryczną jakość:

Im bardziej ogólna formuła szkolenia, tym bardziej pojawia się coś takiego, że trener, jak próbuje dogodzić wszystkim, to zaczyna tak naprawdę lawirować po trosze...

respondent FGI

Choć dominowały odpowiedzi utrzymane w powyższym tonie, to niektórzy uczestnicy projektów mówili, że udział w nich przyniósł im bezpośrednie korzyści związane z ich aktualną praktyką zawodową.

W moim przypadku szkolenia się o tyle przydały, że miałem szkolenie z zakresu księgowości, pracuję w branży podobnej, także moja wiedza w zasadzie się pogłębiła w tym zakresie, no i to z czego się skoiliłem przydaje mi się w bieżącej pracy.

respondent FGI

Natomiast – i warto to podkreślić – osoby bezrobotne wskazały na istotną psychologiczną wartość szkoleń:

Na pewno zajęcia z psychologami pozwoliły mi nabrać pewności siebie. Jak idę na rozmowę nie jestem już taka zagubiona, nie idę z nastawieniem, że na pewno będzie źle.

respondent FGI

Choć wyżej opisany efekt stanowi niejako wartość dodaną zrealizowanych projektów, to jednak nie powinno się go nie doceniać. Może on nawet okazać się ważniejszy, aniżeli umiejętności i kompetencje zawodowe, które uczestnicy wynieśli z uczestnictwa w projektach, ponieważ stanowi zasób motywacji i wiary w siebie, nieodzowny do funkcjonowania na rynku pracy.

Jakie problemy i bariery wystąpiły, z punktu widzenia uczestników projektów, w trakcie realizacji oraz po zakończeniu działań?

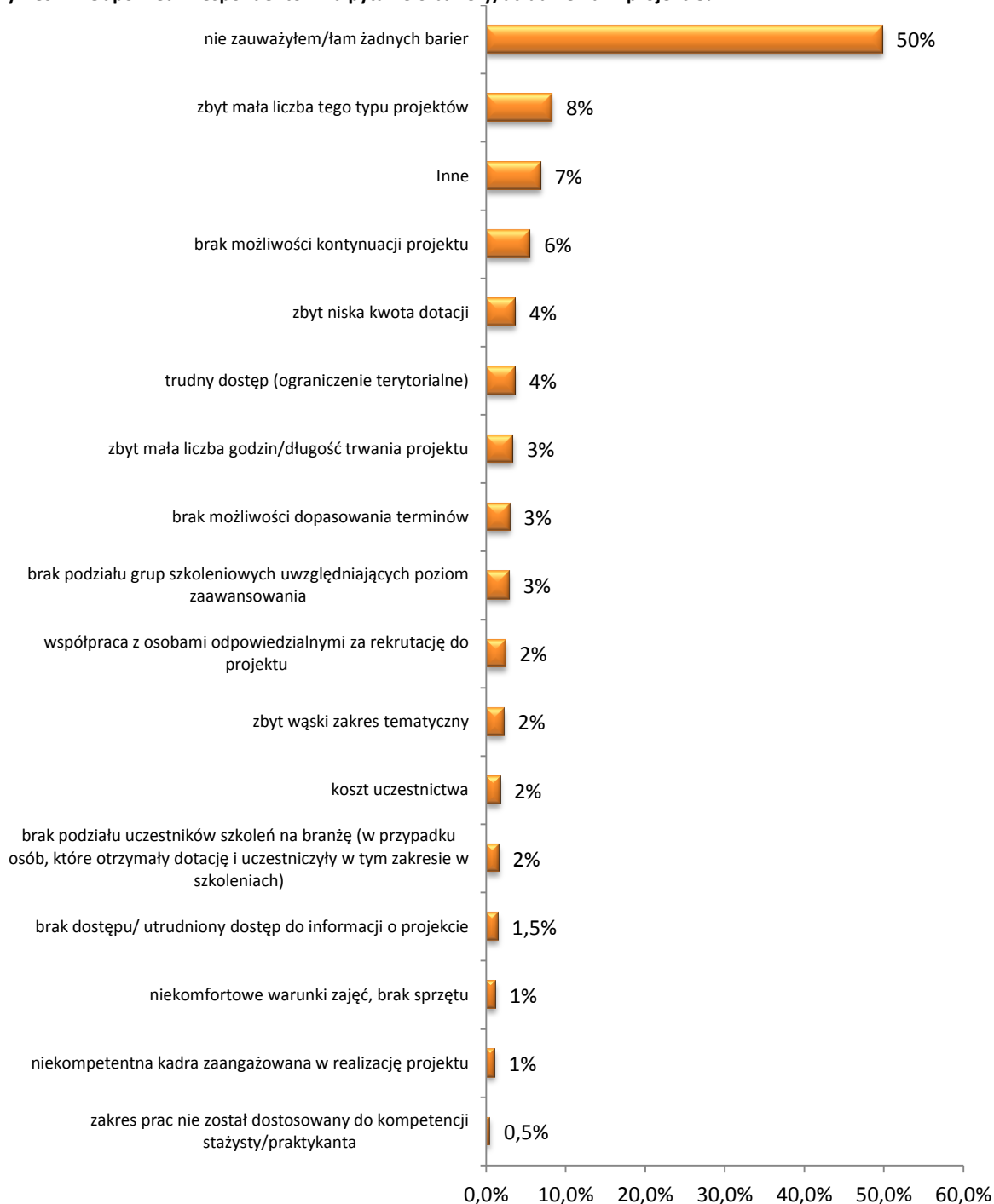
Pełne wykorzystanie potencjału, jaki niesie ze sobą wsparcie pozyskane ze środków EFS, może zostać ograniczone przez bariery wynikające z przyczyn organizacyjnych lub innych, które mają wpływ na realizację projektów. Z tego względu tak istotna jest jak najpełniejsza identyfikacja istniejących problemów.

Badanie CATI/CAWI wykazało, że połowa uczestników projektów realizowanych w ramach badanych Priorytetów, nie dostrzega żadnych problemów. Pozostała połowa respondentów, którzy byli uczestnikami projektów wskazała na bardzo zróżnicowane przyczyny ograniczeń. Do głównych należały: zbyt mały wybór projektów (zdaniem 8% wiele projektów powieliła tę samą tematykę) oraz brak możliwości kontynuacji projektu (6%), zbyt niska kwota dotacji (4%; dotyczy tych, którzy z dotacji korzystali w ramach projektów) oraz ograniczenie terytorialne (4%; chodzi o trudności związane z dotarciem do miejsca, gdzie był realizowany projekt, np. wynikające z zamieszkiwania na

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

obszarach wiejskich). Pozostałe bariery wskazane przez 3-1% respondentów, zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 21. Odpowiedzi respondentów na pytanie o bariery/utrudnienia w projekcie?

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wśród wskazania „inne” (7%) respondenci wymienili następujące bariery:

- brak gwarancji zatrudnienia po projekcie;
- zbyt długi czas trwania projektu;
- dużo biurokracji związanej z udziałem w projekcie;
- zbyt mała liczba miejsc w ramach projektów;
- dużo teorii, mało praktyki;
- niedostosowanie wsparcia do potrzeb uczestników;
- inne ograniczenia, takie jak: wymogi wiekowe, wymogi co do rodzaju umowy (np. konieczność posiadania umowy o pracę¹⁸).

Uczestnicy wywiadów pogłębionych zwracali uwagę na następujące trudności wskazane na powyższej liście:

- niekompetentna kadra – były to jednak wypowiedzi rzadkie, zdecydowanie przeważały pozytywne oceny kadry zaangażowanej w realizację projektu;
- zbyt krótki czas trwania projektów – było to dość powszechne zastrzeżenie, szerzej omówione w podrozdziałach wyżej; w jego kontekście najczęściej pojawiała się uwaga – odnosząca się do szkoleń – że krótki czas uniemożliwiał wyjście poza wiedzę teoretyczną, by można było przetrenować nabyte umiejętności;
- niedopasowanie materiału do poziomu kompetencji uczestników.

Pozostałe zastrzeżenia respondentów badania jakościowego (wywiadów grupowych) zostały omówione w części raportu dotyczącej oczekiwań uczestników projektów.

Powyższe wyniki stanowią istotną wskazówkę dotyczącą planowania form wsparcia w przyszłym okresie programowania. W tym punkcie warto omówić kwestię, która była poruszana przez respondentów badań jakościowych, a która nie została ujęta w innym miejscu raportu. Dotyczy ona niedopasowania materiału do poziomu merytorycznego uczestników projektów, to uwaga odnosząca się przede wszystkim do szkoleń. Taki stan rzeczy może zniweczyć efektywność całego szkolenia. To zastrzeżenie koresponduje z innym zarzutem, który już został przytoczony w niniejszym raporcie, a który dotyczy „szablonowego” podejścia do szkoleń, jakie prezentowali niektórzy trenerzy. Dlatego, przy ocenie wniosków dotyczących realizacji szkoleń, należy położyć większą wagę na to, czy dany wnioskodawca przewiduje jakieś formy wstępnej diagnozy poziomu kompetencji uczestników szkolenia i jak zamierza sobie radzić z sytuacją, gdy ów poziom będzie mocno zróżnicowany.

¹⁸ Respondentka biorąca udział w projekcie realizowanym w ramach Poddziałania 7.1.3 wskazała, że ze względu na to, że wówczas pracowała na umowę o pracę na czas określony, nie mogła skorzystać ze studiów podyplomowych, a jedynie ze szkoleń. Ze względu na anonimowość ankiety CATI z której pochodzi wypowiedź, nie jest możliwe powiązanie respondentki z konkretnym projektem, niemniej jednak możliwe jest wskazanie projektów realizowanych na terenie Dolnego Śląska, w przypadku których podczas rekrutacji uwzględniano m.in. stałości stosunku pracy (preferowane były osoby zatrudnione na umowę o pracę na czas nieokreślony).

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

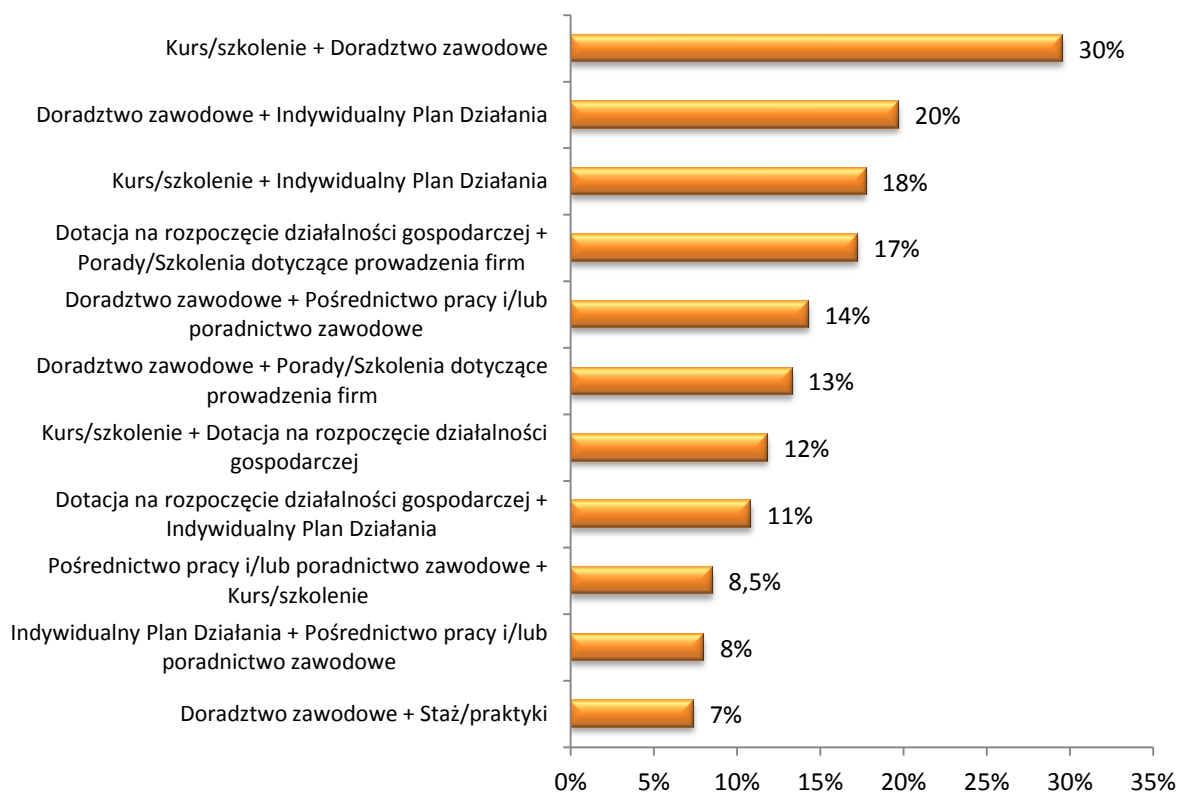
Jakie konfiguracje udzielanych form wsparcia najczęściej kierowane są do osób pozostających bez zatrudnienia?

Niewątpliwie wzmocnienie efektu oddziaływania projektów daje połączenie kilku form wsparcia tak, aby kompleksowo wesprzeć uczestnika projektu, i co jest z tym związane, zwiększyć skuteczność

oddziaływania. Poniżej prezentujemy wyniki badania ankietowego dotyczącego łączenia form wsparcia w ramach Priorytetów VI i VII. Brak danych dla Priorytetu VIII wynika z tego, że osobom niepracującym korzystającym ze wsparcia w ramach tego Priorytetu nie proponowano łączenia kilku form wsparcia.

PRIORYTET VI

Wykres 22. Częstotliwość występowania poszczególnych kombinacji form wsparcia, z których skorzystali niepracujący uczestnicy projektów w ramach Priorytetu VI

*100% stanowią odbiorcy wsparcia w ramach Priorytetu VI, którzy w momencie przystąpienia do projektu pozostawali bez pracy

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI [N=203]

W Priorytecie VI najczęściej stosowaną kombinacją wsparcia było połączenie kursu lub szkolenia z doradztwem zawodowym, następnie – doradztwo zawodowe łączone z Indywidualnym Planem Działania. Najrzadziej natomiast stosowano koniunkcję doradztwa zawodowego ze stażem lub praktyką. Ten ostatni wynik jest nieco zaskakujący, ponieważ uczestnicy projektów oraz niektórzy eksperci uznali staż/praktykę połączoną z inną formą pomocy za jedną z najskuteczniejszych metod wsparcia (szerzej na ten temat piszemy w odpowiedzi na pytanie: „Na ile zaproponowana konfiguracja form wsparcia przyczyniła się do polepszenia sytuacji uczestników projektu?”).

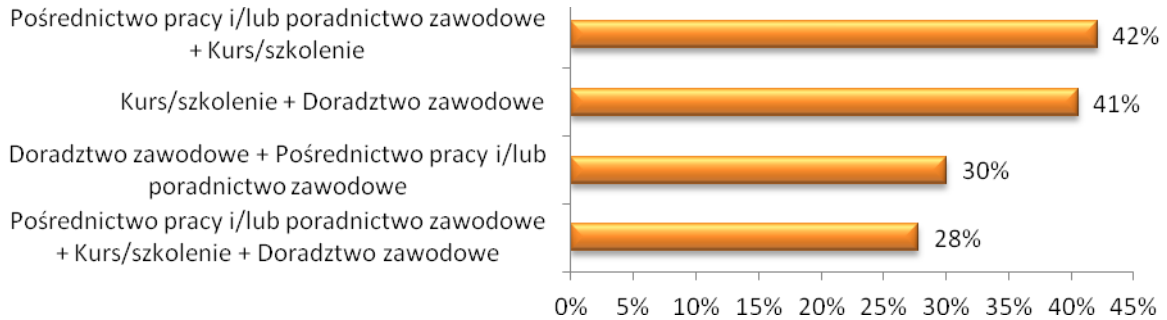

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Natomiast w przypadku Priorytetu VII najczęściej stosowane kombinacje wsparcia prezentuje wykres 23.

PRIORYTET VII

Wykres 23. Częstotliwość występowania poszczególnych kombinacji form wsparcia, z których skorzystali niepracujący uczestnicy projektów w ramach Priorytetu VII

*100% stanowią odbiorcy wsparcia w ramach Priorytetu VII, którzy w momencie przystąpienia do projektu pozostawali bez pracy

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI [N=133]

Tutaj najczęściej stosowano dwie kombinacje wsparcia: pośrednictwo pracy i/lub poradnictwo zawodowe oraz kurs/szkolenie i doradztwo zawodowe.

PRIORYTET VIII

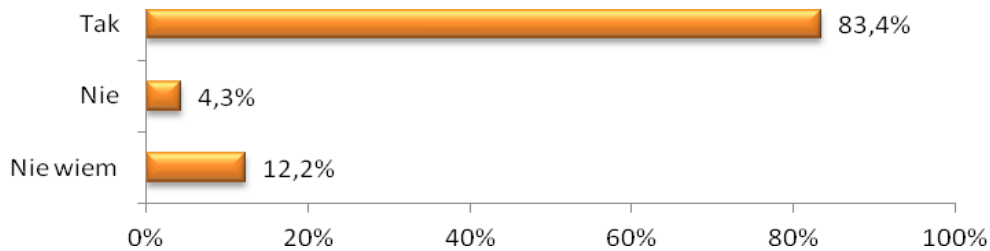
Wśród uczestników projektów, realizowanych w ramach Priorytetu VIII, znalazło się niewiele osób niepracujących (5% bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo łącznie; 22% osób uczących się). Osobom tym nie proponowano łączenia kilku form wsparcia. Zaoferowana pomoc w ich przypadku obejmowała najczęściej szkolenia lub stypendia.

Na ile zaproponowana konfiguracja form wsparcia przyczyniła się do polepszenia sytuacji uczestników projektu?

W dużym stopniu udzielona konfiguracja form wsparcia przyczyniła się do polepszenia sytuacji uczestników projektu. Wskazują na to odpowiedzi większości uczestników projektów, wg których łączenie wielu form wsparcia zapewnia uzyskanie optymalnych korzyści – opinię taką wyraziło 83,4% badanych uczestników projektów dofinansowanych z EFS. Podobne stanowisko zajęli eksperci, którzy wypowiedzieli się w wywiadach pogłębianych.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 24. Odpowiedzi respondentów na pytanie, czy łączenie wielu form wsparcia zapewnia uzyskanie optymalnych korzyści?

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Odsetek osób, które nie podzielały powyższego stanowiska był niewielki i wynosił zaledwie 4,3%. Osoby, które miały odmienne zdanie (4,3%), argumentowały je następująco:

- *jeśli nie ma pracy na rynku, nie wiążą się z tym połączeniem żadne korzyści;*
- *nie ma sensu łączyć wielu form wsparcia, jak dana osoba wie, czego potrzebuje;*
- *należy rozpatrywać to indywidualnie dla każdej osoby.*

Autor pierwszej wypowiedzi słusznie zauważył, że samo łączenie kilku form wsparcia wcale nie musi być efektywne. Jest tak, jeśli np. aktualnie na rynku pracy nie ma popytu na wiedzę i umiejętności, które dana osoba nabyła dzięki otrzymaniu danej formy wsparcia. Potwierdza to tezę ewaluatora (znajdującą korespondencję w pierwszej rekomendacji niniejszego Raportu), że wsparcie powinno być tematycznie skorelowane ze zdywersyfikowanymi potrzebami regionalnego rynku pracy.

W oparciu o wyniki badania CATI/CAWI, sprawdzono w ilu przypadkach osób bezrobotnych i poszukujących pracy w momencie przystąpienia do projektu, które otrzymały daną konfigurację form wsparcia, zmieniła się sytuacja na rynku pracy. Jak widać w poniższej tabeli, największą skuteczność w tym zakresie, wykazano w przypadku połączenia dotacji na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej z inną formą pomocy (IPD, wsparcie pomostowe, doradztwo zawodowe).

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 35. Odsetek osób bezrobotnych i poszukujących pracy (w momencie przystąpienia do projektu), które otrzymały daną konfigurację form wsparcia

Konfiguracja form wsparcia udzielona osobie bezrobotnej i poszukującej pracy	Odsetek osób pracujących (w momencie realizacji badania), którym udzielono danego wsparcia	Odsetek osób prowadzących własną działalność gosp. (dot. osób które otrzymały dotację)
Staż/praktyki + kurs/szkolenie	67%	
Indywidualny Plan Działania + staż/praktyki	69%	
Pośrednictwo pracy + staż/praktyki	47%	
Pośrednictwo pracy + Indywidualny Plan Działania	63%	
Indywidualny Plan Działania + dotacja na rozpoczęcie działalności gosp.	86%	77%
Wsparcie pomostowe + dotacja na rozpoczęcie własnej działalności gosp.	96%	81%
Doradztwo zawodowe + dotacja na rozpoczęcie własnej działalności gosp.	89%	74%
Indywidualny Plan Działania + kurs/szkolenie	68%	
Indywidualny Plan Działania + doradztwo zawodowe	68%	
Doradztwo zawodowe + pośrednictwo pracy	42%	
Pośrednictwo pracy + kurs/szkolenie	38%	
Doradztwo zawodowe + kurs/szkolenie	46%	

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Warto zauważyć, że spośród osób, które w momencie realizacji niniejszego badania pracowały, a które otrzymały środki na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w połączeniu z IPD, aż 77% to osoby samozatrudnione. Równie wysoka skuteczność została odnotowana w przypadku połączenia dotacji i wsparcia pomostowego (81% odbiorców tego wsparcia prowadzi obecnie swoją firmę) oraz dotacji i doradztwa zawodowego (74% osób obecnie jest samozatrudniona). Poza danymi zaprezentowanymi w dalszej części raportu (str. 95-101), stanowi to dowód na to, że dotacje trafiają do właściwych osób, które potrafią odpowiednio z nich skorzystać.

Osoby, które otrzymały dotację, a w momencie realizacji badania nie prowadziły już własnej działalności gospodarczej zadeklarowały, że obecnie pracują, ale nie we własnej firmie.

Jaka jest optymalna liczba form wsparcia przypadająca na jednego uczestnika projektu, która służy maksymalizacji efektywności działań w realizowanych projektach?

W wypowiedziach uczestników projektów wielokrotnie przewijało się stwierdzenie, że optymalną konfiguracją wsparcia byłoby połączenie modułu teoretycznego (kurs/szkolenie) z możliwością sprawdzenia w praktyce zdobytej wiedzy, np. w formie stażu, tak aby móc wykazać się przed potencjalnym pracodawcą również doświadczeniem, a nie tylko certyfikatem lub dyplomem. Zdaniem ewaluatora, **nie należy tu zatem mówić o konkretnej optymalnej liczbie, lecz o optymalnej kombinacji – w ujęciu jakościowym.** Innymi słowy, nie liczy się to, ile metod wsparcia zostanie skierowanych na jedną osobę, lecz jak będą one dobrane, tzn. jak będą się wzajemnie uzupełniały oraz jak będą korespondowały z faktycznym zapotrzebowaniem rynku pracy oraz predyspozycjami odbiorcy tego wsparcia. Nic nie da połączenie nawet wielu form wsparcia, jeśli nie będą one skonfigurowane w taki

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

sposób, który pozwoli uczestnikowi na osiągnięcie celów, które ta osoba zakłada i które realnie poprawiają jej sytuację społeczną i zawodową.

Można natomiast wskazać na minimalną liczbę form wsparcia, przynajmniej w odniesieniu do bezrobotnych (w tym: długotrwale bezrobotnych i bezrobotnych z obszarów wiejskich) – minimum dwie formy wsparcia. Najlepiej, jeśli będą one występowały w konfiguracji, o której mówiło wielu respondentów badania (również eksperci), czyli szkolenie wraz z praktyką/stażem u konkretnego pracodawcy:

Gdyby to był kurs połączony ze stażem, praktyką to miałoby to sens, natomiast w sytuacji, w której osoba odbywa kurs i nie może podjąć zatrudnienia, ponieważ kurs w ogóle nie jest brany pod uwagę, nie ma to sensu. Kończy się kursy, a później i tak nie ma zatrudnienia, bo pracodawcy nie chcą zatrudniać.

respondent CATI (pytanie pogłębiające)

W niektórych przypadkach – o ile jest taka potrzeba (szczególnie w odniesieniu do osób długotrwale bezrobotnych) – należy jeszcze dwie powyższe formy uzupełnić o wsparcie psychologiczne. Wynika to z tego, że u tego rodzaju osób występują nie tylko braki kompetencyjne, czy braki w doświadczeniu zawodowym, ale także wewnętrzne opory związane z różnego rodzaju barierami psychologicznymi, takimi jak brak wiary w siebie, we własne siły i możliwości itp. Zauważyła to jedna z respondentek:

Ja byłam zadowolona z warsztatów polegających na rozmowach z doradcą, psychologiem. Pomogło mi się to odnaleźć w rozmowach z pracodawcami.

respondent CATI (pytanie pogłębiające)

Na użyteczność tej formy wsparcia – przede wszystkim w odniesieniu do osób w wieku 50+, wskazują również autorzy raportu „Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL”.

W kontekście optymalnej kombinacji form wsparcia wypowiedzieli się również eksperci rynku pracy. Jeden z nich w wywiadzie pogłębionym wskazał na – jego zdaniem – najbardziej adekwatne połączenie form wsparcia dla osób pozostających bez zatrudnienia, którym jest szkolenie połączone z udzieleniem dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Jeśli myślimy tutaj o osobach bezrobotnych i tych, które chcą zmienić dotychczasową pracę, to biorąc pod uwagę bieżącą sytuację gospodarczą, sądzę, że połączenie środków na otwarcie działalności ze szkoleniami jest najbardziej skuteczną formą. Aktywizuje bardzo osoby, które chcą prowadzić własny biznes i jest to taka forma wsparcia, która, jednocześnie uniezależnia od szefa, od firmy. Te osoby, które przejdą wstępny proces kwalifikacyjny i znajdą się jakoś na rynku mogą rozwinąć skrzydła. Na pewno bardzo pomocna forma i w dobie kryzysu potrzebna.

Ekspert, wywiad TDI

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zdanie to podziela również inny ekspert:

Dobrym rozwiązaniem dla osób które chcą np. zmienić pracę, jest rozpoczęcie własnej działalności, a z tym wiąże się szkolenie. Jest to również sposób dla osób bezrobotnych, pod warunkiem, że posiadają odpowiednie doświadczenie zawodowe, które pozwoli im coś zaoferować potencjalnym klientom swojej firmy, bo wiadomo, że jakiś czas minie zanim uda się kogoś zatrudnić. Ale tu również jest szansa dla osób, które w przyszłości będą mogły znaleźć zatrudnienie w jednej z firm, która powstała właśnie ze środków z EFS.

Ekspert, wywiad TDI

Opinia ta znajduje potwierdzenie w wypowiedziach uczestników projektów, którzy brali udział w badaniu FGI.

(...) chciałam iść do takiego projektu tylko po to, żeby ktoś tę wiedzę ewentualnie usystematyzował i pomógł z tej takiej strony prawnej, księgowej mi to wszystko jakby usystematyzować, no i nie ukrywam, że ta pomoc finansowa była bardzo duża, bo rozpoczęcie firmy nie mając środków, no to dla młodej osoby jest bardzo trudne, w ogóle zgromadzenie takich środków, a w mojej branży, kiedy trzeba zakupić dosyć drogie oprogramowanie tutaj do tworzenia różnych plików graficznych, bo to było ponad 12 tysięcy, to dla mnie było coś niemożliwego, żeby uzbierać takie pieniądze, żeby rozpocząć działalność i działać legalnie, więc to było wydaje mi się takie znaczące i kluczowe.

Respondent FGI

Należy jednak zwrócić uwagę, że niektórzy eksperci – jak drugi z cytowanych powyżej – ostrzegali przed udzielaniem tej kombinacji wsparcia pomocy niektórym grupom bezrobotnych, a mianowicie długotrwale bezrobotnym. Wskazywali na to, że w przypadku tych osób ryzyko poniesienia porażki na otwartym rynku jest tak duże, że zdecydowanie nie rekomendowaliby udzielania im wsparcia w postaci środków na rozpoczęcie własnej działalności. Z prostego powodu: mogłyby być to pieniądze zmarnowane. Jeśli osoby trwale bezrobotne są tak długo nieobecne na rynku pracy, że tracą na nim orientację i umiejętność radzenia sobie w warunkach silnej konkurencji, to przyjęcie roli przedsiębiorcy odpowiedzialnego za swój własny biznes jest z pewnością ponad ich siły. Warunkiem w takim przypadku powinno więc być posiadanie określonego doświadczenia – najlepiej zbieżnego z profilem działalności, którą chce się prowadzić – oraz relatywnie niewielki czas pozostawania osobą bezrobotną. Autorzy raportu „Badanie osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL” PAG UNICONSULT - zauważyli natomiast – warto tę uwagę przytoczyć w tym miejscu – że środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej są bardzo skutecznym sposobem na zwiększenie zatrudnienia w krótkiej perspektywie czasowej, ale mogą słabiej się sprawdzać w przypadku osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym.

Natomiast niepokojące wnioski - w kontekście powyższego entuzjazmu ekspertów co do powyższej formy wsparcia – płyną z raportu przygotowanego przez PAG UNICONSULT. Jego autorzy piszą: „Przyznanie środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej jest bardzo skutecznym sposobem

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

zapewnienia pracy w krótkiej perspektywie czasowej (pół roku). Jednak po 30 miesiącach nadal funkcjonuje niespełna połowa (48%) założonych przedsiębiorstw, a 40% osób, które zaprzestały prowadzenia działalności gospodarczej, ponownie zasiliło szeregi bezrobotnych. Dlatego w dłuższej perspektywie czasowej środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej nie zapewniają uczestnikom trwałego zatrudnienia skuteczniej niż inne formy wsparcia¹⁹. Z badań, których dotyczy niniejszy raport wynika, że blisko 70% przedsiębiorstw założonych przed rokiem 2011 dzięki wsparciu z PO KL funkcjonuje do dziś, a jedynie 10% z nich prowadzi swą działalność dłużej niż 36 miesięcy¹⁹.

Eksperti biorący udział w wywiadach pogłębionych wskazywali jako optymalne i najbardziej skuteczne połączenie wsparcia, polegające na subsydiowaniu zatrudnienia wraz z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych uczestników. Czyli z jednej strony należałoby oddziaływać na pracodawcę, aby chciał zatrudnić odbiorcę wsparcia, a z drugiej wyposażyć tę osobę w niezbędne kwalifikacje, aby faktycznie był przydatnym pracownikiem w zatrudniającej go firmie.

(...) najskuteczniejszą formą jest subsydiowanie zatrudnienia, czyli znalezienie tego zatrudnienia, ale właśnie w połączeniu ze szkoleniami. Czyli oferowanie pracodawcom możliwości przeszkolenia pracownika, no w zamian za jego zatrudnienie przez jakiś okres i oczywiście finansowanie, do finansowanie tego zatrudnienia u pracodawcy. Tak że tak bym to widziała, no i ewentualnie, jeżeli połączenie, to wprawdzie jest już realizowane – dotacje na rozpoczęcie działalności, czy pożyczki w połączeniu z doradztwem, taką pomocą też biznesową.

Ekspert, wywiad TDI

Należy jednak zauważyć, że ta forma wsparcia nie jest nazbyt często praktykowana przez pracodawców i samych projektodawców. Jest więc istotne, by podjąć kroki mające na celu jej popularyzację.

3.3.2 Dostępność i promocja oferowanego wsparcia

Czy wsparcie z EFS jest łatwo dostępne dla osób chcących skorzystać ze wsparcia w ramach projektów? Jakie są główne elementy, na jakie zwracają uwagę potencjalni uczestnicy decydując się na udział w projekcie?

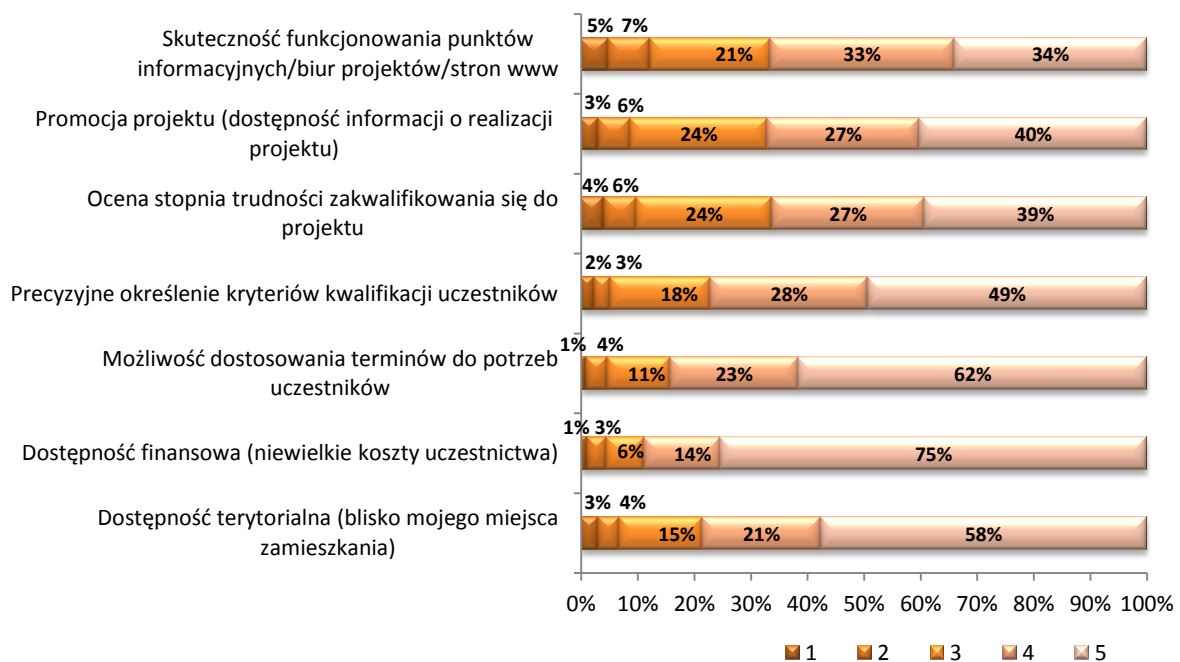
Respondenci w badaniu CATI/CAWI ocenili poszczególne elementy dostępności wsparcia oferowanego w ramach PO KL. Najwyższe oceny uzyskała dostępność finansowa, co oznacza, że podstawą decyzji o udziale w projekcie jest jego cena. Zatem największym powodzeniem cieszą się projekty, w których udział jest darmowy, a jeszcze większym te, w których można uzyskać bezzwrotną pomoc finansową (np. dotacje na założenie działalności gospodarczej, czy wsparcie pomostowe). Drugą pobudką wpływającą na wybór projektu jest jego dostępność terytorialna – odbiorcy wsparcia niechętnie dojeżdżają na zajęcia np. takie jak szkolenia, kursy, doradztwo, chyba że są to bloki wyjazdowe z opłaconym w ramach projektu noclegiem i wyżywieniem. Ze względu na rozliczne zobowiązania (typu praca w określonych godzinach lub inne obowiązki, np. związane z opieką nad dziećmi), trzecim elementem, który

¹⁹ Wyniki dotyczące „przeżywalności” przedsiębiorstw powstałych w ramach projektów realizowanych w ramach PO KL w województwie dolnośląskim omawiamy w odpowiedzi na pytanie „Jaki odsetek firm założonych w ramach udzielonego wsparcia istnieje na chwilę obecną? Jak kształtuje się płynność finansowa tych firm, ile osób zatrudniają? Jakie czynniki sukcesu miały wpływ na „przeżywalność” nowo powstałych firm? Jakie były przyczyny zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej i jaki był okres jej funkcjonowania, po zakończeniu udziału w projekcie?”.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

decyduje o uczestnictwie w projekcie jest harmonogram czasowy udzielanego wsparcia. Czynnikiem, który zdaniem respondentów ma również istotne znaczenie w zakresie udziału w projekcie jest określenie kryteriów kwalifikacji uczestników. Niekiedy kryteria dopuszczające do udziału w projekcie są tak precyzyjne określone, że niewiele osób może im sprostać – zwiększa to stopień trudności zakwalifikowania się do projektu, a tym samym skorzystania ze wsparcia. Na skali ocen elementów wpływających na dostępność wsparcia oferowanego w ramach PO KL to utrudnienie zajmuje piąte miejsce. Najmniejszy wpływ na dostępność wsparcia, w opinii respondentów, mają działania informacyjne i promocja.

Wykres 25. Ocena poszczególnych elementów wpływających na dostępność wsparcia oferowanego w ramach PO KL (1 – najmniejszy wpływ; 5 – największy wpływ)

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Podczas wywiadów grupowych temat związany z dostępnością oferowanego wsparcia nie zwrócił szczególnej uwagi respondentów – w świetle ich wypowiedzi nie było żadnych istotnych problemów w tej kwestii. Tylko jedna z respondentek wskazała na to, że miała kłopot ze spełnieniem kryteriów udziału w projekcie z uwagi na dużą liczbę chętnych:

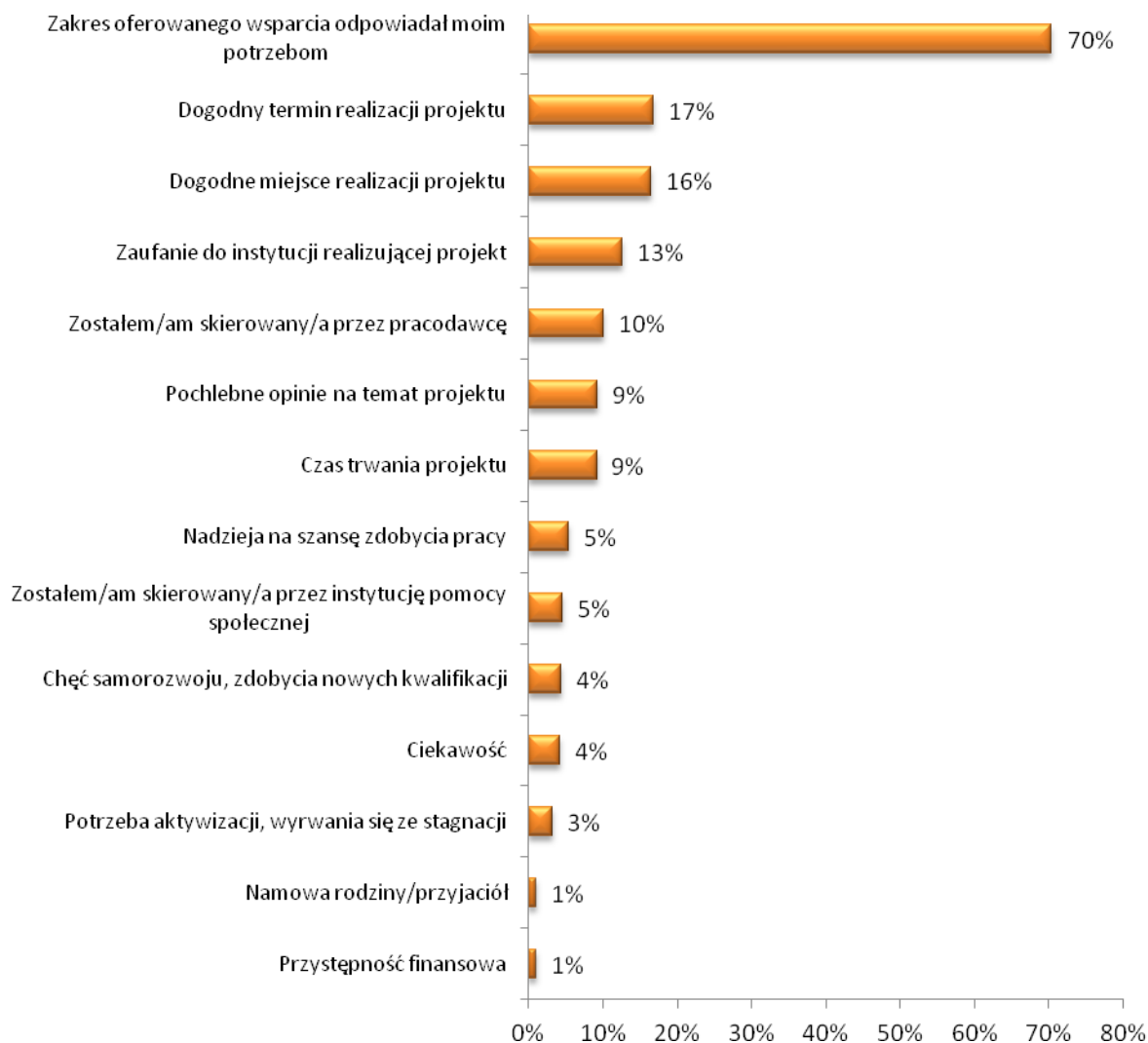
Ale wydaje mi się, że jest ciężko dostać się, jeżeli tu ktoś w ogóle chciałby uczestniczyć w jakimś projekcie. Jeszcze dwa razy wystartowałam, ale nie, nie dają... jest za dużo uczestników, nie.

Respondent FGI

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Uczestników projektów pytano również o to, co zdecydowało o tym, że wzięli udział w projekcie.

Wykres 26. Przyczyny, które przekonały uczestników do wyboru projektu

*powyższe pytanie było pytaniem wielokrotnej odpowiedzi, dlatego suma procent jest większa niż 100; wartość przy każdej kategorii wskazuje na odsetek respondentów, którzy wskazali daną odpowiedź

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI [N=785]

Jedną z podstawowych pobudek udziału w projekcie (najczęściej wskazywaną przez respondentów) jest zakres oferowanego wsparcia, który odpowiada ich potrzebom (70% wskazań). Dwie kolejne związane są z omawianymi wyżej kryteriami dostępności wsparcia: dogodny termin i miejsce realizacji projektu (po 10%), następnie zaufanie do instytucji realizującej projekt.

Następujące odpowiedzi z powyższego wykresu:

- przystępność finansowa,
- ciekawość,
- zostałem/am skierowany/a przez instytucję pomocy społecznej; namowa rodziny/przyjaciół,

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- nadzieja na szansę zdobycia pracy,
- chęć samorozwoju, zdobycia nowych kwalifikacji,
- potrzeba aktywizacji, wyrwania się ze stagnacji

zostały wyłonione na drodze kategoryzacji z odpowiedzi udzielonych jako „inne”.

Przyczyną udziału w projekcie wymienianą przez respondentów badania jakościowego (wywiady grupowe) była tematyka projektu. Co ciekawe, był on często na tyle interesujący, że niektóre osoby skłonne były wziąć udział w projekcie, choć ich dotychczasowe doświadczenia zawodowe nie były z nim związane:

Mnie akurat zainteresował ten temat, przewodnik turystyczny i oprócz tego język, także wydawało mi się, że to jest taka dziedzina rozwojowa, ciekawa. Nie wiązało się to z żadnymi doświadczeniami zawodowymi, jedynie to, że lubię wyjeżdżać.

Respondent FGI

Powyższa wypowiedź pokazuje coś kuriozalnego, co może również niepokoić. A mianowicie to, że uczestnicy mogli brać udział w części projektów niejako z przypadku, przywołując słowa respondentki: „*bo im się wydawało, że jest to taka dziedzina rozwojowa, ciekawa*”. Może to budzić uzasadnione wątpliwości, co do sensowności takiego wydawania funduszy. W tym punkcie należałoby jednak zapytać, czy fakt, iż to że ktoś „*lubi wyjeżdżać*” jest dostatecznym powodem, by kwalifikować go do projektu finansowanego ze środków publicznych. Należy jednak odnotować, że – przynajmniej w świetle wyników badań jakościowych – zdecydowana większość uczestników wybierała projekty kierując się zainteresowaniami związanymi z potrzebami zawodowymi, a nie „*hobby*”. Jednak ten przykład pokazuje, że osoby odpowiedzialne za rekrutację przy projektach powinny więcej uwagi poświęcać motywacjom potencjalnych uczestników.

Reasumując wywód uzasadniający odpowiedź na postawione pytanie badawcze: nie można jednoznacznie stwierdzić, czy wsparcie z EFS jest łatwo dostępne dla osób chcących z niego skorzystać w ramach projektów. Składa się na to kilka elementów, z których podstawowym wyznacznikiem jest subiektywne odczucie potencjalnych (lub faktycznych) uczestników projektów. Biorąc to pod uwagę, a tym samym kierując się statystyką wypowiedzi respondentów badań ilościowych, do trzech najistotniejszych wyznaczników dostępności wsparcia z PO KL zalicza się: dostępność finansowa (preferowane są projekty, w których udział jest darmowy), terytorialna (dojazdy do innych miejscowości generują wydatki oraz zabierają dodatkowo czas) oraz dostosowanie czasu udziału w projekcie do dyspozycyjności odbiorcy wsparcia (tak aby nie kolidował z obowiązkami służbowymi lub innymi zobowiązaniami, np. opieka nad dzieckiem).

Jakie można wskazać źródła wiedzy o projekcie wśród beneficjentów? Na ile dana forma promocji była skuteczna?

Najpowszechniejszym źródłem informacji na temat projektów, w których uczestniczyli respondenci był Internet – prawie jedna piąta wskazań. Poza tym 15% uczestników projektów uzyskało wiedzę z urzędu pracy, a 14% dowiedziało się /zostało skierowane do udziału w projekcie przez pracodawcę. Również 14% respondentów dowiedziało się o projekcie od rodziny, przyjaciół lub księdza. Po 9% wskazało na instytucje pomocy społecznej oraz organizujące projekt. Ulotki lub plakaty informacyjne trafiły do 6% respondentów. Po 5% dowiedziało się od innych uczestników projektów oraz ze szkoły lub uczelni. Środki masowego

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

przekazu zaznaczyli 4% badanych uczestników projektów, a 1% - instytucje/stowarzyszenia wspierające osoby bezrobotne.

Wykres 27. Wskazania respondentów na źródła informacji o projekcie, w którym uczestniczyli

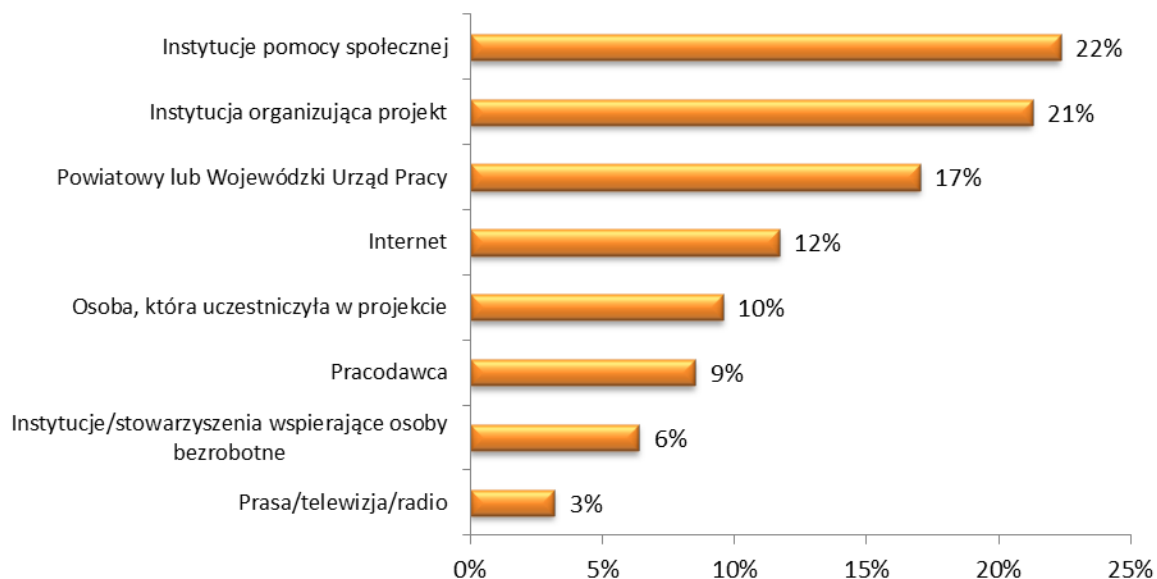
Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Poniżej prezentujemy wyniki dotyczące źródeł informacji w podziale na grupy beneficjentów: niepełnosprawnych, osoby do 25. roku i po 50. roku życia. Wykres 28. zawiera dane odnoszące się do źródeł informacji o projektach, z których korzystają osoby niepełnosprawne.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 28. Odpowiedzi osób niepełnosprawnych na pytanie: Skąd dowiedział/a się Pan/Pani o projekcie, w którym Pan/Pani uczestniczył/a?

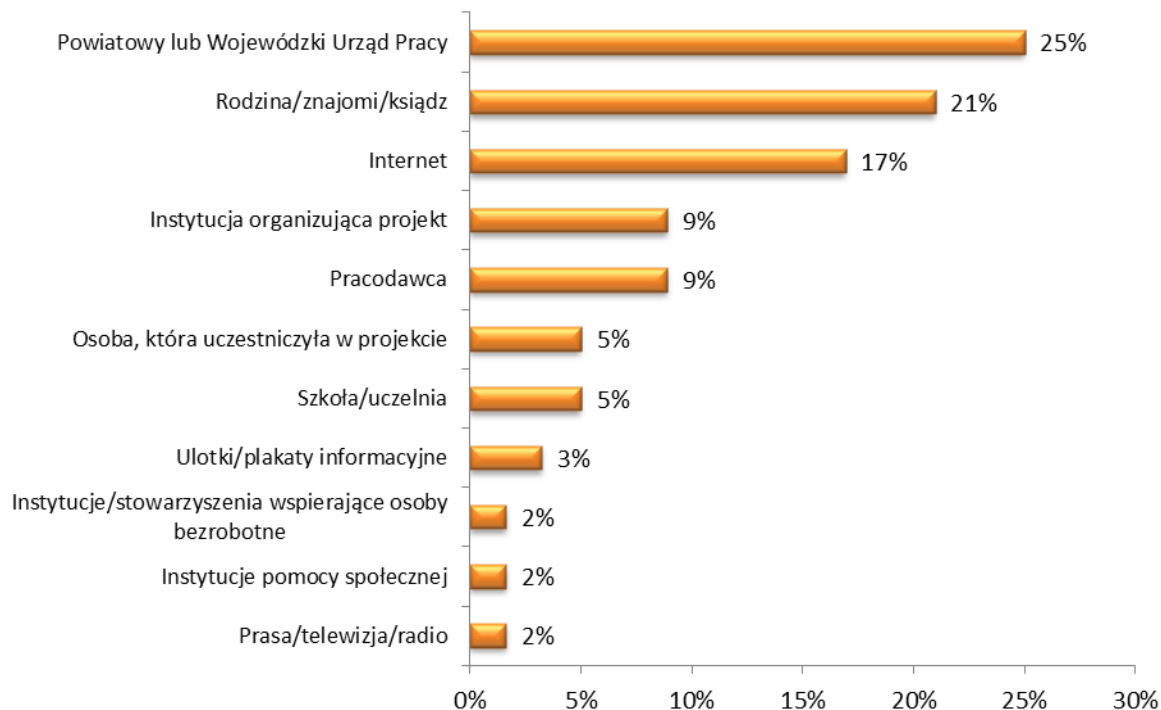
Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o. o. na podstawie badania CATI i CAWI

Osoby niepełnosprawne korzystają przede wszystkim z trzech źródeł: instytucji pomocy społecznej, instytucji organizujących dany projekt oraz Powiatowego lub Wojewódzkiego Urzędu Pracy. W szczególności to pierwsze wskazanie nie powinno dziwić, ponieważ te osoby są często klientami instytucji pomocy społecznej i instytucji pracy. Stosunkowo mało niepełnosprawnych korzysta z Internetu – zaledwie 12%. Ta ostatnia dana może świadczyć o jakimś stopniu wykluczenia cyfrowego tej grupy, ale to należałoby ustalić odrębnym badaniem. Wniosek, który nasuwa się z analizy powyższych danych mówi, że z informacją o projektach do niepełnosprawnych należy docierać poprzez wymienione instytucje. Jeśli chodzi o WUP i PUP oraz instytucje pomocy społecznej, szczególną wagę będzie miała reklama wizualna, np. plakaty i ulotki. Ważna jest tutaj również rola pracowników tych instytucji, którzy powinni posiadać wiedzę na temat projektów i być w stanie przekazać ją potencjalnym uczestnikom.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Poniższy wykres zawiera odpowiedzi osób w wieku 15-24 lata.

Wykres 29. Odpowiedzi osób w wieku 15-24 lata na pytanie: Skąd dowiedzia/a się Pan/Pani o projekcie, w którym Pan/Pani uczestniczył/a?

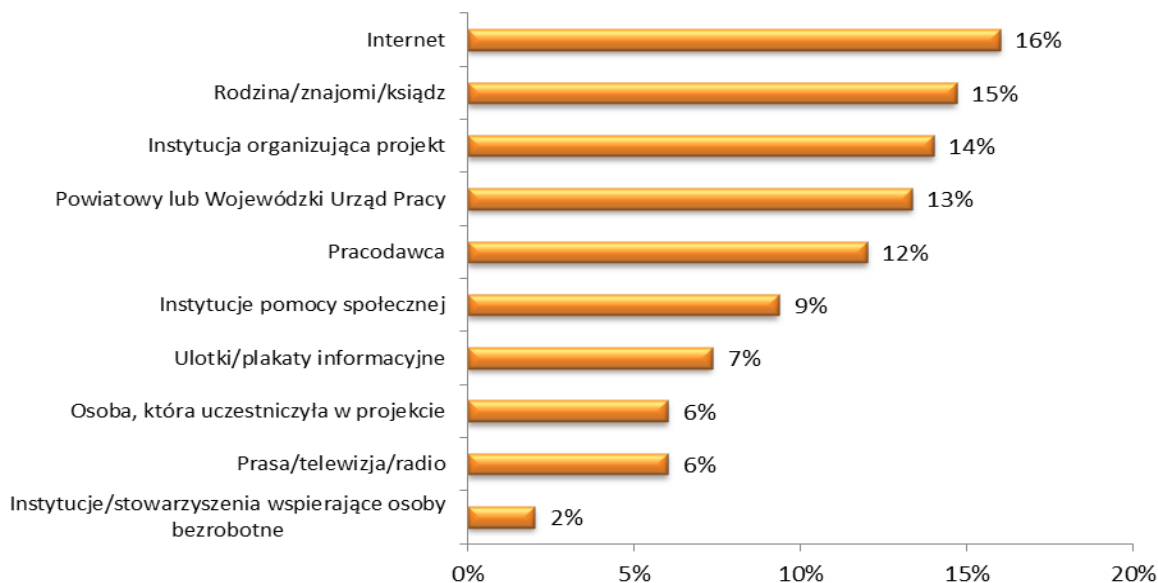
Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o. o. na podstawie badania CATI i CAWI

W tym przypadku – podobnie jak w grupie osób niepełnosprawnych – dużą rolę informacyjną odgrywa PUP i WUP, następnie rodzina, znajomi i inne osoby z najbliższego otoczenia społecznego. Również duże znaczenie dla tej grupy, jako źródło informacji, ma Internet. Ta ostatnia informacja nie powinna dziwić, ponieważ młodzi ludzie na ogół posiadają dobrą orientację we współczesnych mediach elektronicznych i sprawnie posługują się komputerem oraz innymi urządzeniami zapewniającymi dostęp do sieci internetowej. Rozważając zastosowanie narzędzi informacyjnych względem tej grupy w przyszłym okresie programowania, należy kłaść nacisk na przekazywanie wiadomości w PUP i WUP oraz – w szczególności – na Internet. Warto odnotować, że Internet jest dziś również sposobem funkcjonowania społecznego – umożliwiają to liczne fora oraz portale społecznościowe (np. facebook). Dlatego w przestrzeni wirtualnej ludzie nie tylko pozyskują informacje, ale również się nimi dzielą.

Poniższy wykres zawiera odpowiedzi osób w wieku powyżej 50 lat.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 30. Odpowiedzi osób po 50 roku życia na pytanie: Skąd dowiedział/a się Pan/Pani o projekcie, w którym Pan/Pani uczestniczył/a?

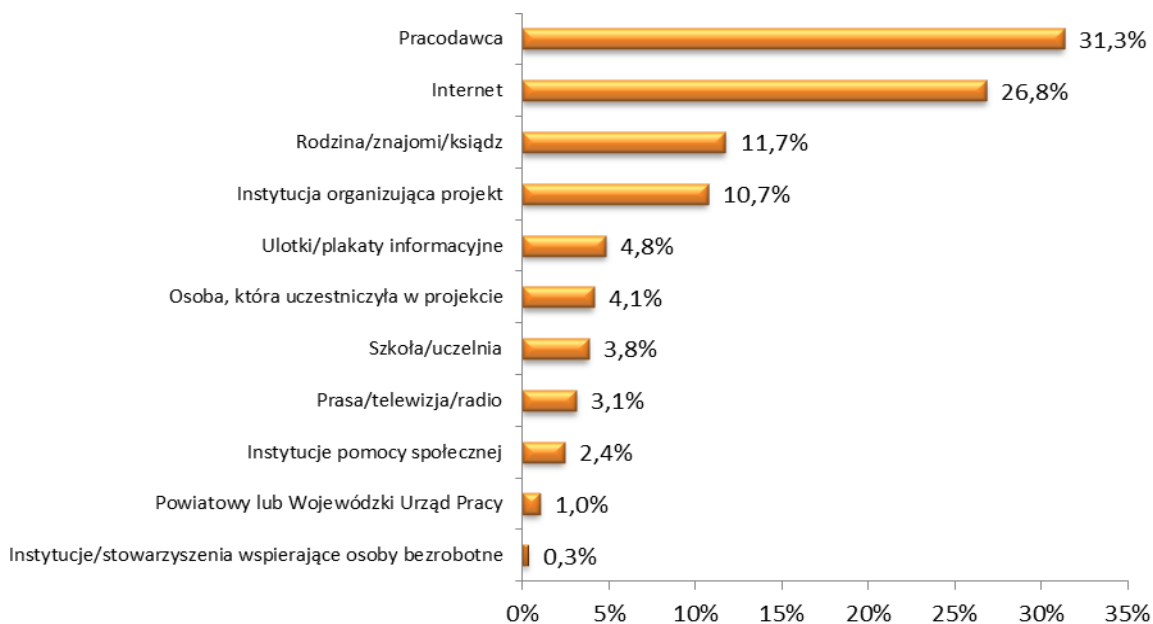

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o. o. na podstawie badania CATI i CAWI

Osoby z tej grupy wiekowej korzystają z informacji pozyskiwanych za pomocą Internetu, rodziny, znajomych i PUP oraz WUP. W przypadku tego rodzaju beneficjentów również – projektując działania informacyjne – należy większą wagę położyć na kampanie internetowe.

Dane o źródłach informacji były również analizowane w podziale na sytuację uczestników na rynku pracy w momencie przystąpienia do projektu.

Wykres 31. Odpowiedzi osób zatrudnionych na pytanie: Skąd dowiedział/a się Pan/Pani o projekcie, w którym Pan/Pani uczestniczył/a?

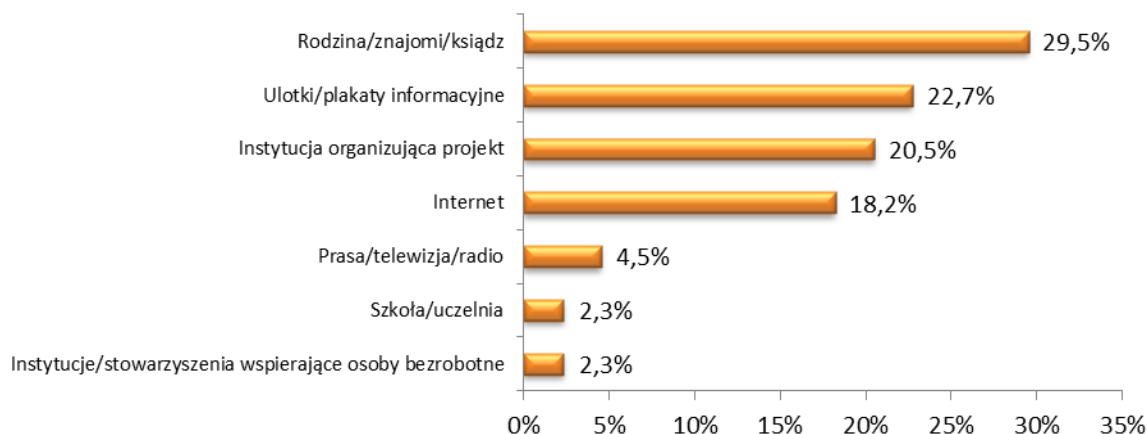

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o. o. na podstawie badania CATI i CAWI

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Osoby zatrudnione – co nie powinno dziwić – o projektach najczęściej dowiadywały się od swoich pracodawców, którzy proponowali im udział w nich. Drugim istotnym dla tej grupy źródłem informacji był Internet. Małą rolę informacyjną miało najbliższe otoczenie społeczne: rodzina, znajomi, księża itp. Znikome znaczenie mają instytucje pracy i instytucje świadczące usługi z zakresu opieki społecznej. W przyszłości powinno się rzetelnie informować pracodawców oraz w dalszym ciągu rozwijać internetowe formy promocji projektów.

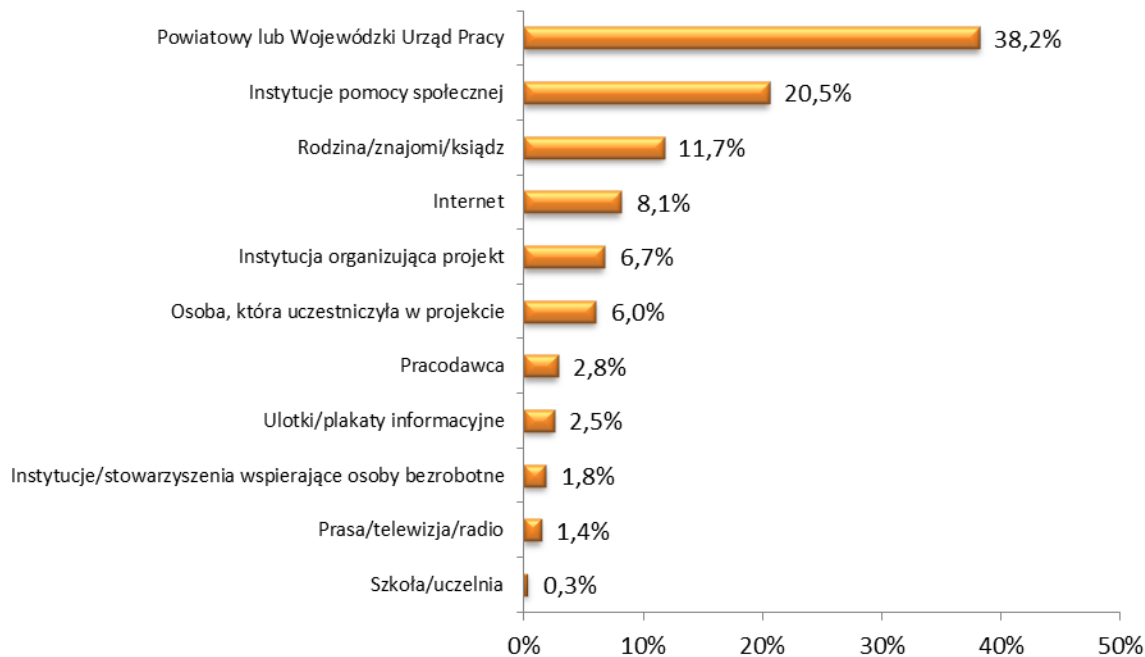
Wykres 32. Odpowiedzi osób samozatrudnionych na pytanie: Skąd dowiedział/a się Pan/Pani o projekcie, w którym Pan/Pani uczestniczył/a?

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o. o. na podstawie badania CATI i CAWI

Osoby samozatrudnione o projektach dowiadywały się przede wszystkim z – bliższego lub dalszego – otoczenia społecznego, ulotek i plakatów oraz instytucji organizujących projekty i Internetu.

Wykres 33. Odpowiedzi osób bezrobotnych i poszukujących pracy zarejestrowanych w PUP na pytanie: Skąd dowiedział/a się Pan/Pani o projekcie, w którym Pan/Pani uczestniczył/a?

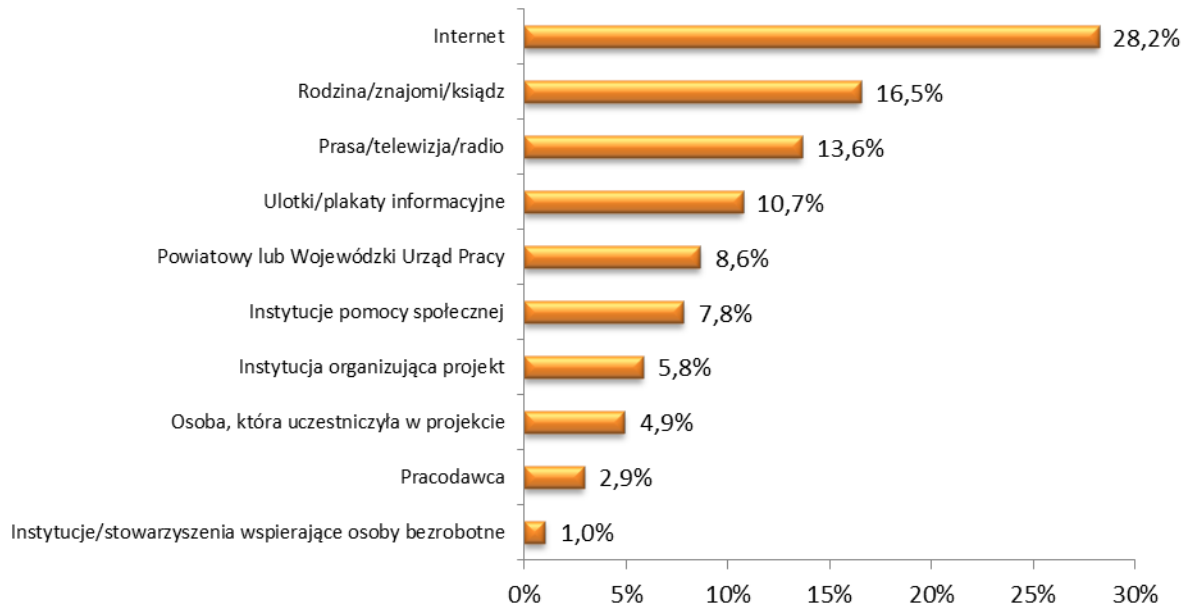

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o. o. na podstawie badania CATI i CAWI

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Bezrobotni oraz poszukujący pracy zarejestrowani w PUP, najczęściej o projektach dowiadywali się z tej instytucji, bądź z WUP. Niemal o połowę mniej, ale w dalszym ciągu wiele osób (na tle innych odpowiedzi), wiedzę czerpało z instytucji pomocy społecznej. W odniesieniu do potrzeb informacyjnych tych grup, należy w przyszłości starać się dystrybuować wiadomości o projektach poprzez te instytucje.

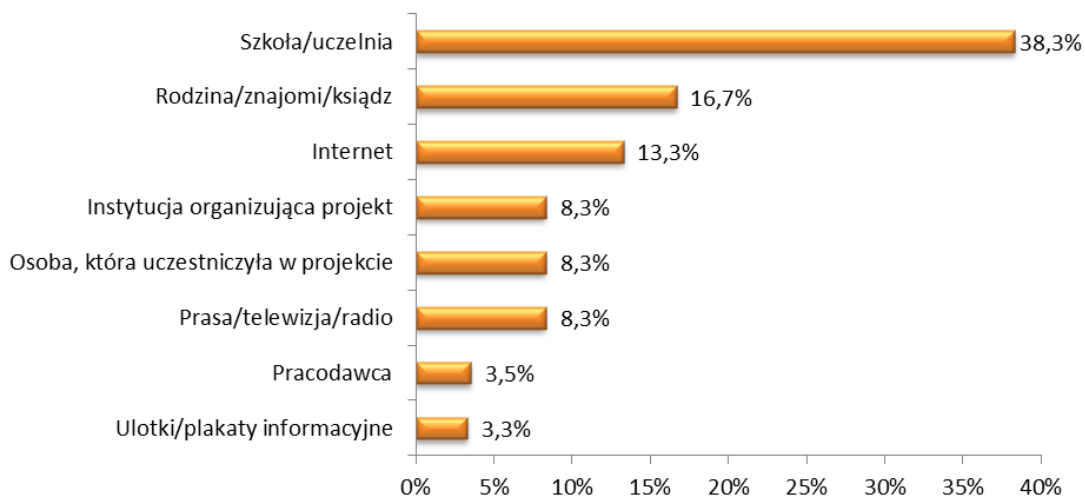
Wykres 34. Odpowiedzi osób nieaktywnych zawodowo na pytanie: Skąd dowiedział/a się Pan/Pani o projekcie, w którym Pan/Pani uczestniczył/a?

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o. o. na podstawie badania CATI i CAWI

Z kolei osoby nieaktywne zawodowo najczęściej informację o projektach znajdowały w Internecie. Drugim co do ważności źródłem wiedzy była rodzina i dalsze otoczenie społeczne.

Wykres 35. Odpowiedzi osób uczących się na pytanie: Skąd dowiedział/a się Pan/Pani o projekcie, w którym Pan/Pani uczestniczył/a?

Źródło:

Opracowanie własne ZGD Sp. z o. o. na podstawie badania CATI i CAWI

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Dla tej grupy najważniejszym źródłem informacji była szkoła i uczelnia, co nie powinno dziwić, bo dla uczniów i studentów te instytucje są głównym elementem codzienności. W związku z tym, tam wymiana informacji dokonuje się z największą intensywnością. W przyszłości – kierując działania informacyjne – należy kłaść nacisk na obecność wiadomości o projektach w tych instytucjach. Biorąc pod uwagę, że jednak najczęściej uczą się i studiują osoby młode, to powinno się również eksploatować w tym względzie możliwości, które daje Internet (w szczególności – portale społecznościowe i strony internetowe kierowane do uczniów i studentów).

Dane zabrane podczas badania jakościowego (FGI) potwierdzają, że najpopularniejszym źródłem informacji o projektach finansowanych z PO KL jest Internet. Respondenci podczas badania mówili, że korzystali m.in. ze stron parp.gov.pl oraz efs.gov.pl oraz mapy realizowanych w Polsce projektów www.projekty.efs.gov.pl, na której można było znaleźć projekt podając następujące kryteria: status zawodowo-społeczny, obszar zainteresowań i lokalizację geograficzną. Ponadto, uczestnicy wywiadów grupowych jako źródła informacji wskazywali również radio, telewizję, prasę (w tym: prasę bezpłatną), a także znajomych (tzw. „poczta pantoflowa”).

- *Ja [dowiedziałem się] poprzez reklamę w Radio Wrocław. Później po prostu mając telefon, dzwoniłam, w ten sposób.*
- *Ja szukałem raczej w Internecie i przez znajomych [...].*
- *Ja [...] trafiłam na reklamę telewizyjną.*
- *Ja dowiedziałam się w Urzędzie Pracy. Będąc na wizycie, przez przypadek skierowano mnie do doradcy zawodowego i tam właśnie powiedziano mi, że jest taki projekt, więc spisałam sobie adres internetowy.*
- *Ja znalazłam ogłoszenie o tym kursie w bezpłatnej gazecie wrocławskiej, typu Metro.*
- *Na początku [dowiedziałam się] poprzez plakat w Urzędzie Pracy, później koleżanka podała mi linka i poleciła projekt. Jej znajoma brała udział w pierwszej edycji i była zadowolona. Problemu ze zdobyciem informacji nie było.*

Respondenci FGI

Istotne jest to – podkreślali to niemal wszyscy uczestnicy FGI – że nie było problemu ze zdobyciem informacji dotyczącej projektów. Było to możliwe dzięki wielości kanałów informacyjnych, jakimi posługiwali się organizatorzy projektów. Co ciekawe, autorzy raportu "Badanie osiągniętej wartości wskaźników komponentu regionalnego PO KL" napisali, że źródła informacji na temat projektów i możliwości uczestnictwa w nich są rozproszone. Natomiast nic takiego nie wykazało zrealizowane przez nas badanie.

Jeden z respondentów wskazał, że dobrym źródłem informacji dla osób bezrobotnych są darmowe gazety (np. „Metro” czy „Moje Miasto”).

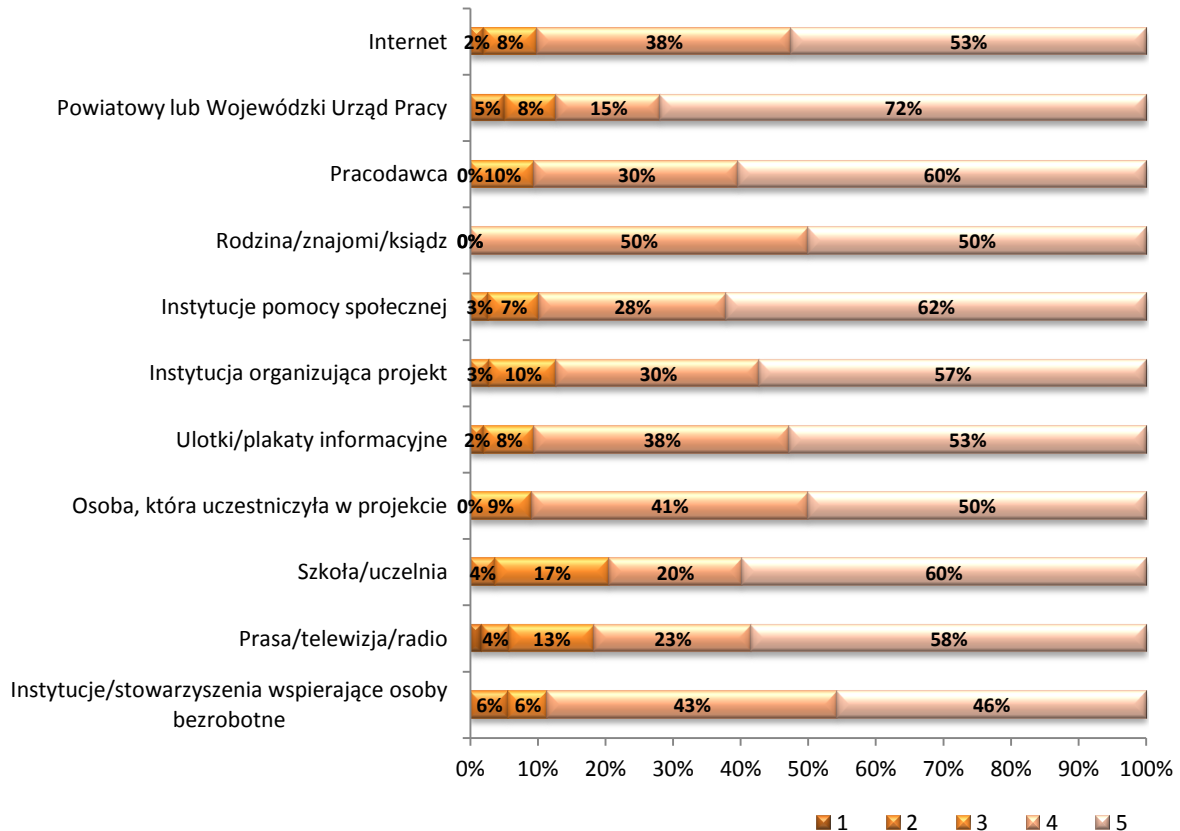
Darmowe gazety, bo to chyba najszybszy teraz środek komunikacji międzyludzkiej. Nie każdego stać teraz na gazetę zwykłą, więc darmowa gazeta jest dobrym rozwiązaniem. (...) nie każdy ma dostęp do Internetu.

Respondent FGI

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Nie należy deprecjonować tej rekomendacji. Należy pamiętać, że osoby bezrobotne są często w tak niekorzystnej sytuacji materialnej, że nie stać ich na zakup prasy. Mogą również nie mieć dostępu do Internetu, by takiej informacji tam poszukać. Dlatego prasa darmowa jest szansą na dotarcie z ofertą projektową do tej grupy. Uczestnicy projektów w badaniu CATI/CAWI ocenili również skuteczność wskazanych przez siebie źródeł informacji o projekcie.

Wykres 36. Ocena skuteczności źródła informacji, które dostarczyło wiedzy na temat projektów, w ramach których respondent uzyskał wsparcie (od 1-nieskuteczne do 5-bardzo skuteczne)

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Okazało się, że wszystkie źródła informacji otrzymały w miarę zbliżone noty. Na podstawie średniej można podzielić je na 3 grupy:

- ocena 4,5 przyznana została: osobom, które uczestniczyły w projekcie; pracodawcom; instytucjom/stowarzyszeniom wspierającym osoby bezrobotne; instytucjom pomocy społecznej,
- średnio na 4,4 oceniono źródła takie jak: Internet; ulotki/plakaty informacyjne; rodzina/znajomi/ksiądz; instytucja organizująca projekt,
- natomiast najniżej ocenione (lecz jednocześnie zaledwie o 0,2 różnicy od najlepiej ocenionych źródeł) zostały: prasa/telewizja/radio; szkoła/uczelnia; Powiatowy lub Wojewódzki Urząd Pracy.

Jak można zauważyć po powyższych notach, zdecydowanie dominowały oceny dobre.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Podsumowując, należy uznać działania informacyjno-promocyjne realizowane przez projektodawców za skuteczne i efektywne. Informacja docierała do klientów i była dla nich łatwo dostępna poprzez różne kanały, w tym media tradycyjne i tzw. nowe media. Jednakże grupą, na którą trzeba być w przyszłości szczególnie wyczulonym w tym zakresie są bezrobotni, w szczególności bezrobotni z obszarów wiejskich. Często nie mają oni dostępu do Internetu, nie dociera tam również prasa darmowa (co jest ważne, jeśli nie mają środków na zakup wydawnictw płatnych). Doświadczenie ewaluatorów wyniesione z realizacji innych badań wykazuje, że na obszarach wiejskich szczególnie ważne są trzy kanały informacyjne, stąd właśnie tam warto z nich korzystać.

Pierwszym z nich jest – co raczej nie powinno dziwić – telewizja (jak pokazują badania, przeciętny Polak spędza przed telewizorem średnio nieco ponad 4 godziny dziennie²⁰).

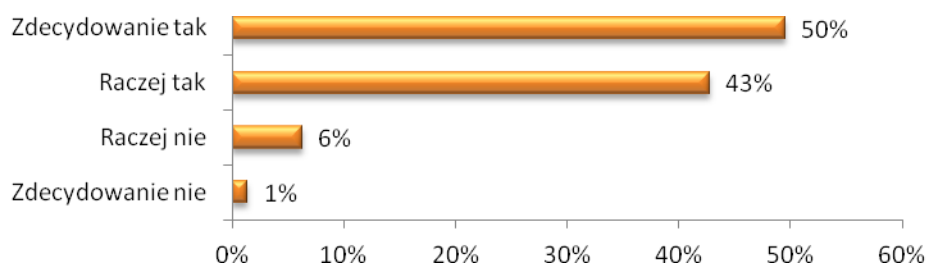
Drugi efektywny środek informacyjny to plakaty. Jest to o tyle interesujące, że w miastach jest to współcześnie jedna z mniej skutecznych form docierania z informacją. Natomiast na wsi – być może wynika to z tego, że na tych terenach jest mniej reklamy wizualnej, stąd jest ona bardziej zauważalna – lokowanie plakatów w głównych punktach życia wsi (np. sklep, tablica ogłoszeń, biuro sołtysa, parafia) przynosi dobre skutki.

Ostatni kanał to informacja ustna – „poczta pantoflowa”. Trzeba mieć na uwadze to, że na obszarach wiejskich, gdzie mieszkańcy się w większości znają, albo chociaż – w przypadku większych wsi – rozpoznają się z widzenia, obieg wieści tą drogą jest bardzo szybki. Warto to wykorzystywać, najpierw docierając z wiadomościami do głównych uczestników wiejskiego życia społecznego (np. sołtysa, czy księdza).

3.3.3 Adekwatność otrzymanego wsparcia do potrzeb uczestników

Czy forma wsparcia została właściwie dopasowana do rzeczywistych potrzeb uczestników zrealizowanych projektów? Uczestnicy projektów realizowanych w ramach badanych Priorytetów zostali poproszeni o opinię odnośnie tego, czy otrzymana przez nich forma wsparcia odpowiedziała na ich potrzeby. Odpowiedzi pozytywnej udzieliło 93% respondentów, zaś 7% - negatywnej.

Wykres 37. Odpowiedzi respondentów na pytanie: Czy otrzymana przez nich forma wsparcia odpowiedziała ich potrzeby?

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

²⁰ Dane za rok 2010, Nielsen Audience Measurement.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 36. Odpowiedzi respondentów na pytanie, czy otrzymane wsparcie odpowiedziało na ich potrzeby z uwzględnieniem ich statusu w momencie przystąpienia do projektu.

Status zatrudnienia w momencie przystąpienia do projektu	Osoby, które odpowiedziały, że wsparcie odpowiadało ich potrzebom	
	liczba	procent
<i>Osoby pozostające bez pracy, które otrzymały dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej</i>	59	93,7%
<i>Osoby bezrobotne i nieaktywne zawodowo, które otrzymały wsparcie inne niż dotacja</i>	283	87,1%
<i>Osoby uczące się, które otrzymały wsparcie inne niż dotacja</i>	54	93,1%
<i>Samozatrudnieni</i>	46	95,8%
<i>Zatrudnieni</i>	283	97,3%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Powyższe dane prezentują subiektywne odczucia respondentów. Faktyczną adekwatność otrzymanego wsparcia należy rozpatrywać w kontekście zmiany ich sytuacji na rynku pracy. W przypadku większości osób pozostających bez zatrudnienia w momencie przystępowania do projektu, nastąpiła zmiana pozytywna, rozumiana jako podjęcie zatrudnienia przez te osoby. Prawie wszystkie osoby, które otrzymały środki na prowadzenie działalności gospodarczej i stwierdziły, że wsparcie odpowiadało na ich potrzeby nadal prowadziły firmę w momencie realizacji badania. Ponadto, wśród osób uczących się w momencie przystąpienia do projektu i zadowolonych z otrzymanego wsparcia, ponad 70% uzyskało zatrudnienie po udziale w projekcie. Nieco gorzej przedstawiają się wyniki dla osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo – prawie 90% z nich wskazało, iż wsparcie uzyskane w projekcie odpowiadało ich potrzebom, jednak niewiele ponad 50% niepracujących zadowolonych z uzyskanego wsparcia uzyskało zatrudnienie po udziale w projekcie.

Można to interpretować dwojako. Być może osoby te przystępując do projektu kierowały się inną potrzebą, niż znalezienie pracy. Alternatywnym wyjaśnieniem, może być utożsamianie przez respondentów potrzeb z oczekiwaniami, np. osoba bezrobotna, której główną potrzebą jest znalezienie zatrudnienia, udaje się na szkolenie w celu zdobycia konkretnych kwalifikacji (tego oczekuje). Pomimo, że po zakończeniu udziału w projekcie nadal nie ma pracy (główna potrzeba nie zostaje zaspokojona), to szkolenie ukończyła i zdobyła kwalifikacje (oczekiwanie spełnione). Przy takich założeniach można wnioskować również, że respondenci nie lokują przyczyny swojego bezrobocia w sobie (uzyskali w projekcie potrzebne umiejętności i kwalifikacje) lecz na zewnątrz (to trudny rynek pracy uniemożliwia im podjęcie zatrudnienia). Teza ta znajduje potwierdzenie w wynikach badania CATI/CAWI, gdzie respondenci na pytanie o to, jakiego wsparcia oczekiwaliby w przyszłości, często odpowiadają: *ogólnej poprawy sytuacji na rynku pracy* lub *realnej szansy na znalezienie zatrudnienia po szkoleniu*. Odpowiedzi te stanowią 20% wszystkich wskazań osób, które w chwili przystąpienia do projektu nie miały pracy i u których sytuacja ta nie uległa zmianie po jego zakończeniu.

Ponadto można zauważyć nieznaczny spadek zatrudnienia wśród osób pracujących w momencie przystąpienia do projektu, które zadeklarowały, iż uzyskane wsparcie odpowiadało ich potrzebom. Niemniej jednak zdecydowana większość z nich nadal kontynuowała zatrudnienie w momencie realizacji badania.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Brak dopasowania, zgłaszany przez pojedynczych respondentów z poszczególnych działań (głównie z grupy osób bezrobotnych oraz tych, u których udział w projekcie nie wywołał oczekiwanej zmiany), wynika z różnych przyczyn, które zostały wcześniej wskazane i omówione przy odpowiedziach na inne pytania badawcze (np. niedopasowania materiału szkoleń do poziomu merytorycznego uczestników projektów).

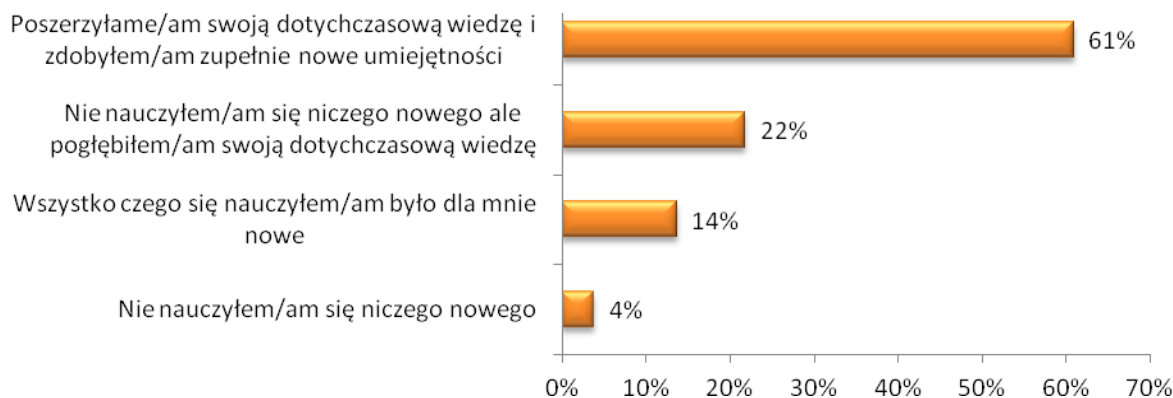
Pogłębienie oraz weryfikację omówionego wyżej zagadnienia (odnoszącego się do odpowiedzi na potrzeby uczestników projektów) można odnaleźć w materiale zawartym w podrozdziale 3.2.1., gdzie omówiona została kwestia spełnienia oczekiwań uczestników wsparcia wobec projektu. Ponadto, wypowiedzi respondentów odnoszące się do zaspokojenia potrzeb uczestników projektów uzupełnia analiza dotycząca umiejętności nabytych w projekcie.

3.3.4 Nabyte kompetencje

Jakiego rodzaju umiejętności rozwinęli uczestnicy dzięki udziałowi w projektach?

Celem uruchomienia poszczególnych form wsparcia było zarówno przekazanie wiedzy uczestnikom projektów, rozwinięcie nowych umiejętności zawodowych, jak i kształtowanie postaw, które pomogą beneficjentom wykorzystywać posiadany przez nich potencjał oraz pojawiające się w toku rozwoju kariery zawodowej możliwości, np. zdobycie nowego atrakcyjnego stanowiska pracy. Większość uczestników (61%) wskazała, że zarówno poszerzyła dotychczasową wiedzę, jak i zdobyła nowe umiejętności.

Wykres 38. Ocena wiedzy/umiejętności zdobytych dzięki udziałowi w projekcie

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Ponad jedna piąta (22%) stwierdziła, że wprawdzie nie nauczyli się niczego nowego, to jednak pogłębili swoją dotychczasową wiedzę, a dla 14% cała przekazana wiedza była zupełnie nowa. Zaledwie 4% stwierdziło, że nie nauczyli się niczego nowego.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 39. Najważniejsze umiejętności, które respondenci nabyli dzięki udziałowi w projekcie

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Komentując powyższe wyniki należy omawiać je osobno dla grupy osób pracujących i niepracujących.

Jeśli chodzi o niepracujących to wprawdzie, wskazywali na to, że nauczyli się nowych rzeczy, ale – o czym wspomniano wcześniej – zaznaczali, że w projektach, w których uczestniczyli, zbyt duży nacisk był położony na wiedzę teoretyczną, a zbyt mały na praktykę (kształcenie konkretnych umiejętności w działaniu). Tymczasem, ta grupa – jak wynika z analizowanych wypowiedzi – ma zapotrzebowanie przede wszystkim na praktyczne umiejętności, które pozwolą jej zaistnieć na rynku pracy. I taka też wiedza jest jej najbardziej potrzebna. Zwrócił na to uwagę jeden z respondentów wskazując, że szkolenia, w których brał udział były:

Bardziej teoretycznie, niż praktycznie. Jakies takie zagadnienia: zarządzanie czasem, poradzenie sobie ze stresem, coś w tym stylu. Tak, że przydatne, ale mówię, że więcej godzin jeszcze gdzieś tam wykorzystać to tak... by było fajnie. W praktyce.

Respondent FGI

Niepracujący jako ważną umiejętność wyniesioną z udziału w projektach wymieniali zdolność do rozwiązywania problemów. Jest to oczywiście istotna zdolność, szczególnie w sytuacji, w której przez dłuższy czas bezskutecznie poszukuje się zatrudnienia. Pojawiają się wtedy kłopoty z poczuciem własnej wartości, co z czasem przekłada się na stopniowe obniżanie się motywacji do szukania pracy i – w końcu – dostanie się w obszar wykluczenia społecznego. Podkreślał to jeden z respondentów:

Jeżeli chodzi o doradztwo zawodowe to bardzo mi się podobało, pani potrafiła, że tak powiem, nas pozytywnie nakręcić i nastawić człowieka optymistycznie do świata;

Respondent FGI

Natomiast opinie osób pracujących, które były respondentami FGI, były bardziej podzielone. Większość z nich uczestniczyła w szkoleniach. Ocena tych szkoleń była zbliżona do tej, którą wystawiały osoby niepracujące (bezrobotni). Wskazywali oni, że proporcje między częścią praktyczną

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

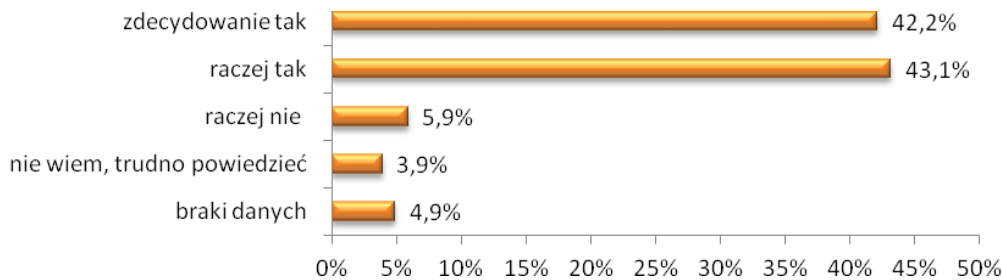
a teoretyczną były zaburzone. Jednakże – warto to podkreślić – w tej grupie badanych zdecydowanie częściej pozytywnie waloryzowano projekty. Świadczą o tym chociażby wyniki badań omówione w kolejnym pytaniu badawczym.

Czy i w jakim stopniu wiedza zdobyta na szkoleniach jest źródłem wprowadzania nowych metod pracy / zmiany sposobu produkcji / podejścia do zarządzania zasobami ludzkimi itp.? Co warunkuje ten proces? Jakie usprawnienia wprowadzono w przedsiębiorstwach w wyniku zakończonych szkoleń ich pracowników?

Odpowiedź na to pytanie dotyczy jedynie osób pracujących, tj. takich, które w momencie przystąpienia do projektu były zatrudnione (niezależnie od formy zatrudnienia). Osoby, które zostały skierowane przez pracodawcę do udziału

w projekcie w 85,3% wykorzystywały zdobytą w czasie jego trwania wiedzę lub umiejętności. Prawie 6% uczestników stwierdziło, że raczej nie wykorzystuje tej wiedzy, a trudno było jednoznacznie określić ten fakt prawie 4%. Niemal 5% respondentów nie odpowiedziało na to pytanie.

Wykres 40. Odpowiedzi respondentów na pytanie, czy obecnie wykorzystują wiedzę lub umiejętności zdobyte w trakcie udziału w projekcie (pytanie było kierowane do pracowników)

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Natomiast w zakresie usprawnień wprowadzonych w przedsiębiorstwach w wyniku zakończonych szkoleń ich pracowników, niewiele ponad jedna trzecia respondentów wskazała, że faktycznie takie zmiany zaistniały. Należały do nich: zmiana podejścia do zarządzania zasobami ludzkimi (18,2%), zmiana metody produkcji/obsługi (9,1%), podniesienie kwalifikacji zawodowych pracowników (9,1%). Trudno było jeszcze określić takie zmiany 18,2% respondentów, a 45,5% wskazało, że udział w projekcie nie przyczynił się do zmian w tym zakresie.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 41. Najważniejsze usprawnienia jakie wprowadzono w firmie beneficjentów wsparcia w wyniku uczestnictwa w projekcie? (pytanie było kierowane do pracowników)

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Sprawdzono zatem korespondencję odpowiedzi respondentów twierdzących, że udział w projekcie nie przyczynił się do zmian w ich firmie (45,5%) z odpowiedziami 93% respondentów, którzy uważali, że *forma wsparcia została właściwie dopasowana do rzeczywistych potrzeb uczestników* oraz 61% wskazujących, że *poszerzyli swoją wiedzę i umiejętności*. Na podstawie pogłębionej analizy materiału ilościowego można przypuszczać, że podobnie jak u 18,2% respondentów odpowiadających na to pytanie, jest jeszcze zbyt wcześnie, aby zaobserwować zauważalne zmiany. Jako usprawnienie wprowadzone w przedsiębiorstwie, postrzegano głównie zmiany technologiczne lub organizacyjne, nie zaś poszerzenie lub pogłębienie wiedzy i umiejętności pracowników, na co w głównej mierze skierowane było wsparcie.

Respondenci badania jakościowego wskazali na to, że dzięki wsparciu projektowego w ich firmie powstała nowa usługa umożliwiająca zdalną obsługę klienta, co przełożyło się również na wzrost liczby klientów. Usługa ta wprowadziła nową jakość w funkcjonowaniu firmy:

Powstała konkretnie nowa usługa. Przyczyniła się po pierwsze, do podniesienia jakości, do wprowadzenia czegoś nowego, i to z korzyścią i dla nas, czyli dla bezpośrednio uczestników, i w końcowym efekcie dla klientów naszych. Chodzi konkretnie o obsługę na odległość klienta, w której w momencie, gdzie do tej pory zazwyczaj zajmowaliśmy się kontaktem twarzą w twarz. Tutaj powstała opcja taka, że możemy pracować zdalnie.

Respondent FGI

U nas naprawdę wydaje mi się, że to na 100% zostały oczekiwania jak gdyby nasze zaspokojone tym projektem. No raz, że dostaliśmy doposażone stanowisko pracy, takie profesjonalne, na tą usługę, no poza tym mówię: sama wiedza i sam rodzaj szkoleń, to nam bardzo dużo dało. Nie tylko konkretnie pod tą nową usługę, ale w ogóle do całej naszej pracy zawodowej.

Respondent FGI

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3.4 Rezultaty projektów w pół roku po zakończeniu w nim udziału

3.4.1 Obecna sytuacja zawodowa uczestników, a sytuacja w momencie przystąpienia do projektu

Czy w okresie sześciu miesięcy po zakończeniu korzystania ze wsparcia sytuacja uczestników projektów na rynku pracy się zmieniła? Jeśli tak, to w jakim zakresie?

Z przeprowadzonych badań wynika, że w okresie po zakończeniu udziału w projektach realizowanych w ramach Priorytetów VI-VIII w województwie dolnośląskim, pracę podjęło 56% osób (44% osób do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie oraz 12% osób w czasie dłuższym niż 6 miesięcy), które w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie, były bezrobotne lub nieaktywne zawodowo (są to zarówno osoby które zostały zatrudnione, jak i założyły własną działalność gospodarczą). Największą zmianę odnotowano w grupie osób, które otrzymały wsparcie z PO KL, jako osoby bezrobotne niezarejestrowane w PUP (nieaktywne zawodowo - 60% z nich obecnie pracuje). Zestawienie sytuacji z przed i po udziale w projektach przedstawia tabela 37.:

Tabela 37. Sytuacja zawodowa przed i po otrzymaniu wsparcia w ramach PO KL (osoby bezrobotne i poszukujące pracy)

Sytuacja w momencie przystąpienia do projektu	Ogółem	Zyskali zatrudnienie w czasie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie		Zyskali zatrudnienie w czasie dłuższym niż 6 miesięcy		Pozostali bez pracy	
		liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
<i>Osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP</i>	242	92	38%	37	15%	113	47%
<i>Osoby bezrobotne niezarejestrowane w PUP</i>	163	98	60%	18	11%	47	29%
<i>Osoby poszukujące pracy zarejestrowane w PUP</i>	41	8	20%	0	0%	33	81%
Ogółem	446	198	44%	55	12%	193	43%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Powyższa tabela wskazuje, że udział w projektach realizowanych w ramach PO KL miał wyraźny wpływ na sytuację uczestników na rynku pracy. Najbardziej widoczne jest to w przypadku dwóch grup: osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP i osób bezrobotnych niezarejestrowanych w PUP.

łącznie, do udziału w projektach, przystąpiły 242 osoby bezrobotne zarejestrowane w PUP. Po otrzymaniu wsparcia ponad połowa (53,3%) zdobyła pracę. Jeszcze korzystniej wygląda to w odniesieniu do grupy bezrobotnych niezarejestrowanych w PUP. W tym przypadku aż 71,2% ze wszystkich 163 uczestników podjęło zatrudnienie.

Natomiast w odniesieniu do osób pracujących, dane te prezentuje poniższa tabela.

Tabela 38. Sytuacja zawodowa przed i po otrzymaniu wsparcia w ramach PO KL (osoby pracujące)

Sytuacja w momencie przystąpienia do projektu	Ogółem	Stracili zatrudnienie		Ich sytuacja nie uległa zmianie	
		liczba	procent	liczba	procent
<i>Osoby pracujące</i>	291	27	9%	264	91%
<i>Osoby prowadzące własną działalność gospodarczą</i>	33	1	3%	32	97%
<i>Osoby prowadzące własną działalność rolniczą</i>	15	5	33%	10	67%
Ogółem	339	33	10%	306	90%

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

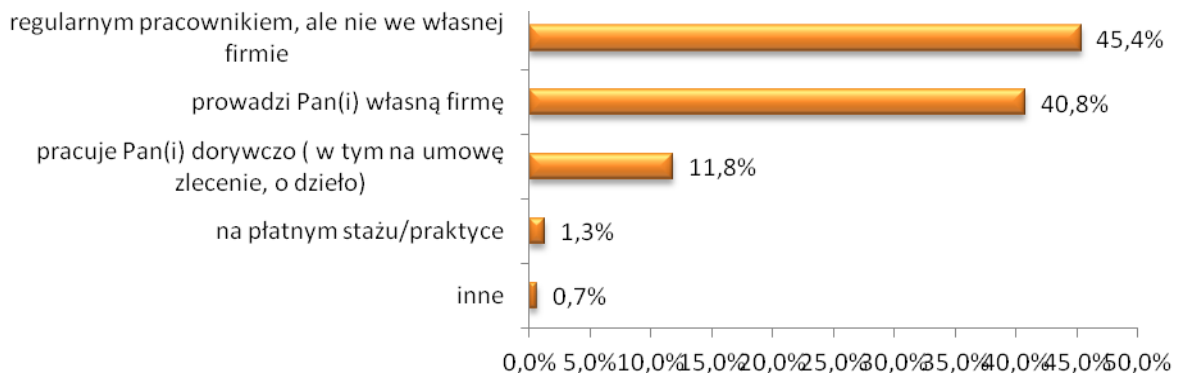
Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Ogółem, 6 miesięcy po zakończeniu projektów pracę zachowało 90% uczestników. Najwięcej uczestników straciło zatrudnienie w grupie osób prowadzących działalność rolniczą – 33%. Brak jest danych, które by zaświadczały, że utrata pracy w jakikolwiek sposób była związana z udziałem w projekcie.

Analiza rodzaju zatrudnienia uczestników, którzy otrzymali pracę w sześć miesięcy po otrzymaniu wsparcia.

W wyniku dalszej analizy ustalono, że w przypadku 79% badanych (z tych, którzy znaleźli pracę, bądź podjęli samozatrudnienie) zmiana polegająca na uzyskaniu zatrudnienia, zaszła w okresie krótszym niż pół roku po otrzymaniu wsparcia. Największą grupę stanowią osoby, które zostały zatrudnione na podstawie umowy o pracę (45,4%). Niewiele mniej respondentów (40,8%) założyło własną działalność gospodarczą. Trzecią grupą są osoby pracujące na podstawie umowy cywilno-prawnej (11,8%).

Wykres 42. Rodzaj zatrudnienia osób, które zyskały pracę dzięki otrzymanemu wsparciu

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Jaki odsetek firm założonych w ramach udzielonego wsparcia istnieje na chwilę obecną? Jak kształtuje się płynność finansowa tych firm, ile osób zatrudniają? Jakie czynniki sukcesu miały wpływ na „przeżywalność” nowo powstałych firm? Jakie były przyczyny w przypadku zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej i jaki był okres jej funkcjonowania, po zakończeniu udziału w projekcie?

Jedną z form wsparcia oferowanych w ramach PO KL, jest przyznanie środków finansowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Otrzymanie tego wsparcia jest możliwe w ramach jednego z czterech Działień/Poddziałień:

- Poddziałanie 6.1.3 *Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych* (przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, pomoc prawna, konsultacje i doradztwo, związane z podjęciem działalności gospodarczej) – jest to Poddziałanie skierowane do osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP;
- Działanie 6.2 *Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia* (przyznanie środków finansowych na rozwój przedsiębiorczości (w tym w formie spółdzielni lub spółdzielni socjalnej – o ile wszyscy udziałowcy są osobami, które rozpoczęły prowadzenie

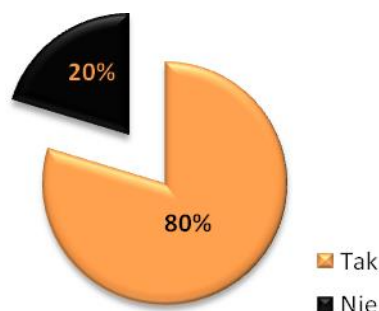
Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

działalności w wyniku uczestnictwa w projekcie) – jest to działanie skierowane do wszystkich zainteresowanych;

- Poddziałanie 7.2.2 *Wsparcie ekonomii społecznej* (przyznanie środków finansowych na założenie i/lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej – o ile wszyscy członkowie są osobami, które rozpoczęły prowadzenie działalności lub przystąpiły do spółdzielni socjalnej w wyniku uczestnictwa w projekcie) – jest to Podziałanie skierowane do osób zainteresowanych stworzeniem spółdzielni socjalnych
- Poddziałanie 8.1.2 *Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie*

W ramach oceny sytuacji uczestników, a także w celu sprawdzenia trwałości otrzymanego wsparcia, przebadano uczestników projektów realizowanych w ramach ww. Działań/Poddziałań, którzy otrzymali wsparcie finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Jak wynika z badania, zdecydowana większość tych osób (80%), w dalszym ciągu prowadzi działalność gospodarczą, którą rozpoczęła dzięki środkom finansowym otrzymanym w ramach projektu (wykres 43.).

Wykres 43. Odpowiedź na pytanie kwestionariusza: Czy prowadzi Pan/Pani obecnie działalność gospodarczą, którą rozpoczęła Pan/Pani dzięki uzyskanym środkom finansowym?

Źródło: badania własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

W powyższych danych może niepokoić relatywnie wysoki odsetek osób, które nie prowadzą już działalności, mimo otrzymania funduszy na jej rozpoczęcie. Jest to aż 1/5 uczestników projektów. Uczestnicy badania FGI, którzy otrzymali środki finansowe na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, w trakcie badań prowadzili nadal swoje firmy. Pytani o czynniki, które w ich przypadku umożliwiły utrzymanie działalności odpowiadali, że najistotniejsza w ich przypadku była wiedza merytoryczna i doświadczenie, które posiadali już przed przystąpieniem do projektu:

(...) idąc do tego Stowarzyszenia i mając pomysł na biznes, już wcześniej wykonywałam takie rzeczy, bo zajmowałam się projektowaniem różnych materiałów, stron, organizowałam różnego rodzaju eventy, więc ta część, taka medialna, graficzna, projektowa, była mi wcześniej znana i w sumie chciałam iść do takiego projektu tylko po to, żeby ktoś tę wiedzę ewentualnie usystematyzował.

Respondent FGI

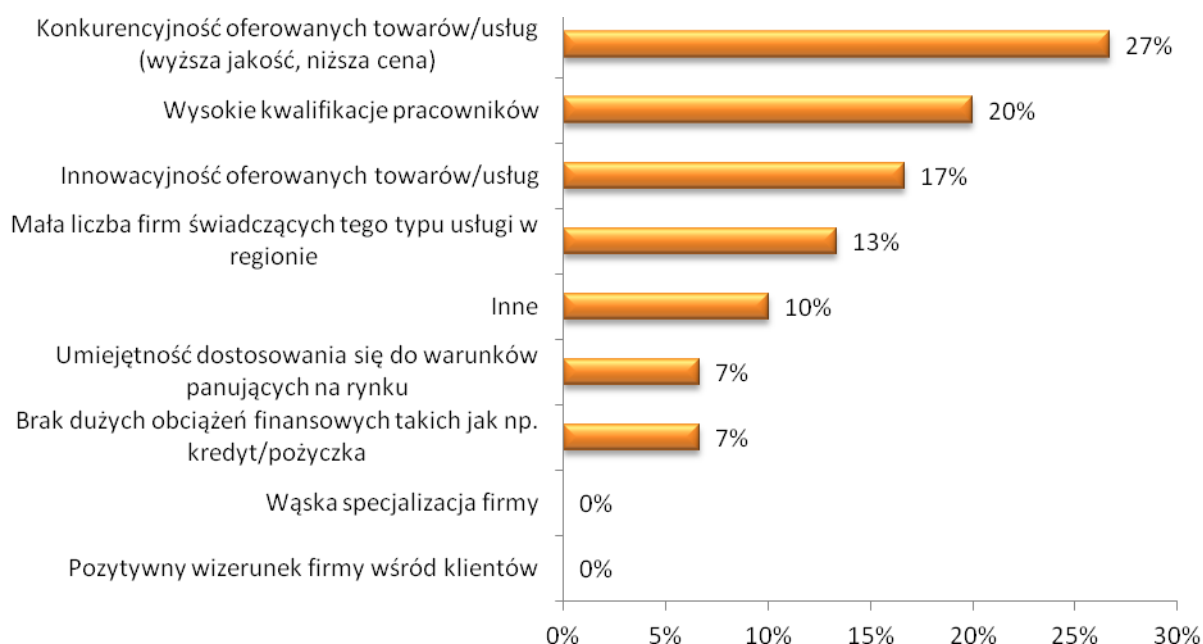
Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

(...) ja nie spodziewałem się po projekcie, że dostanę jakąś wiedzę merytoryczną, bo nie było takiej możliwości i nie miałem potrzeby, poszedłem (...) po wsparcie finansowe (...).

Respondent FGI

Wysokie kwalifikacje pracowników przedsiębiorstw korzystających ze wsparcia, a co się z tym wiąże, wiedza merytoryczna, były drugim w kolejności, najczęściej wskazywanym przez respondentów w badaniu CATI/CAWI czynnikiem, który umożliwił utrzymanie się firmy na rynku (20%). Najczęściej jednak wskazywano na konkurencyjność oferowanych towarów i usług (27%).

Wykres 44. Odpowiedź na pytanie kwestionariusza: Proszę o określenie czynników, które umożliwiły Pana/Pani firmie utrzymanie się na rynku (proszono o wskazanie 3 najważniejszych)

Źródło: Badania własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Kolejnym czynnikiem wymienianym przez respondentów była innowacyjność oferowanych towarów/usług, a także mała liczba firm świadczących tego typu usługi na danym terenie. To drugie w szczególności świadczy o tym, że dofinansowane przedsięwzięcie zostało dobrze przemyślane i zaplanowane, a jego pomysłodawcy udało się znaleźć swojego rodzaju niszę i stworzyć produkt/usługę, odpowiadającą rzeczywistemu zapotrzebowaniu na rynku.

Zdaniem 7% respondentów, w utrzymaniu działalności najważniejsza okazała się umiejętność dostosowania się do warunków panujących na rynku, a także brak dużych obciążeń finansowych takich, jak np. kredyt czy pożyczka. Co dziesiąty respondent wskazał inne czynniki, np.: możliwość sfinansowania zakupu drogiego sprzętu, posiadane znajomości i kontakty w branży.

Uczestnicy FGI z osobami, które w ramach projektów otrzymały wsparcie na założenie działalności gospodarczej, pomimo, że w dużej mierze zawdzięczają swoim wcześniejszym doświadczeniom i wiedzy, to przyznają jednak, że uczestnictwo w projekcie spełniło ich oczekiwania i umożliwiło poszerzenie kwalifikacji. Niemniej jednak, pojawiły się również opinie sprzeczne.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

(...) było też szkolenie takie typowo marketingowe, czyli jak wprowadzić nową markę na rynek, jak ją utrzymać, jak sobie dobrać grupę docelową, ta część była, tego szkolenia, bardzo konkretna, uczono nas fajnych rzeczy na przykładach, omawialiśmy własne pomysły na działalność, (...) były prowadzone konsultacje, gdzie Pani nam mówiła ewentualnie, co jest źle, co moglibyśmy poprawić, jak na to inaczej spojrzeć, (...) było wsparcie prawnicze, które myślę, że na początku dużo nam dało, (...) każdemu się takie wsparcie prawnika przydało.

Respondent FGI

(...) to tak jakby naprawdę ktoś chciał tak porządnie się do tego przyłożyć to na pewno by to nie wystarczyło [szkolenie], to było takie bardzo, na samym końcu taki margines i jakby dodatek tylko do tego, że wystąpienie o tę dotację, (...) klucz programu to było przygotowanie do tego jakby, nowego zajęcia, lub podniesienia kwalifikacji, (...) te rzeczy były bardzo marginalne, także gdyby każdy miał na przykład prowadzić działalność gospodarczą z taką wiedzą, jaką tam dostał no to by na pewno nie wystarczyło w żaden sposób (...), to było takie zaakcentowanie, (...) pokazanie jak może być napisany biznes plan, ale nikt by się nie nauczył na pewno pisać tego biznes planu (...) jeżeli ktoś miałby tak poważnie to potraktować to musiałyby prawdopodobnie pójść jeszcze się doszkolić.

Respondent FGI

Powyższe opinie świadczą o konieczności dostosowania programu szkoleń do aktualnej wiedzy ich uczestników. W sytuacji gdy w tej samej grupie szkoleniowej spotykają się osoby o zróżnicowanym poziomie wiedzy na temat prowadzenia działalności gospodarczej, nie jest możliwe, aby szkolenie przyniosło oczekiwane efekty (w najlepszym wypadku, program szkolenia odpowie na potrzeby jednej z części odbiorców, tej najmniej bądź najbardziej zaawansowanej, a w najgorszym, dla osób o podstawowej wiedzy okaże się zwyczajnie za trudny, a dla tych którzy posiadają pewną wiedzę w tej kwestii, za mało wyczerpujący). Po raz kolejny ewaluator podkreśla konieczność dokładnego rozpoznania poziomu wiedzy osób, które kierowane są na szkolenie.

Beneficjenci środków finansowych na rozpoczęcie działalności, zostali poproszeni o ocenę sytuacji prowadzonej przez nich firmy. Prawie połowa z nich, określa tę sytuację jako raczej pewną (tzn. występuje niewielkie ryzyko upadłości), a co piąty jako zdecydowanie pewną (nie występuje ryzyko upadłości). Prawie tyle samo osób nie było w stanie udzielić odpowiedzi na to pytanie, a o połowę mniejszy odsetek (11%) uznał obecną sytuację swojej firmy, jako raczej niepewną (występuje realne ryzyko upadłości). Żaden z respondentów nie określił sytuacji prowadzonego przez siebie przedsiębiorstwa, jako zdecydowanie niepewnej.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Jedna z respondentek FGI powiedziała:

Nie mogę powiedzieć, żebym miała problemy [z utrzymaniem działalności], ponieważ mamy stałego klienta, któremu świadczymy usługi, (...) ponad 40 godzin tygodniowo w tej firmie spędzam, (...) ponadto mam kilka różnych innych firm, które co jakiś czas się odzywają, są nowi klienci, więc jeżeli chodzi o utrzymanie firmy, to nie mam problemu i zamierzam ją dalej prowadzić i kontynuować działalność.

FGI 2, R3

Jak wskazuje powyższa wypowiedź, kartą przetargową, nie tylko dla nowo powstałego przedsiębiorstwa, jest posiadanie stałych klientów lub powodzenie w pozyskiwaniu nowych, gdyż brak stałych zleceń pociąga za sobą brak środków na utrzymanie działalności.

Osoby, które nie utrzymały działalności gospodarczej, założonej dzięki dofinansowaniu, zostały poproszone o wskazanie przyczyny zlikwidowania firmy. Jak wynika z badania CATI/CAWI, 1/3 respondentów wskazała właśnie na brak środków na kontynuowanie działalności.

Wykres 45. Odpowiedź na pytanie kwestionariusza: Jakie były przyczyny zakończenia/zawieszenia prowadzonej przez Pana/Panią działalności gospodarczej?

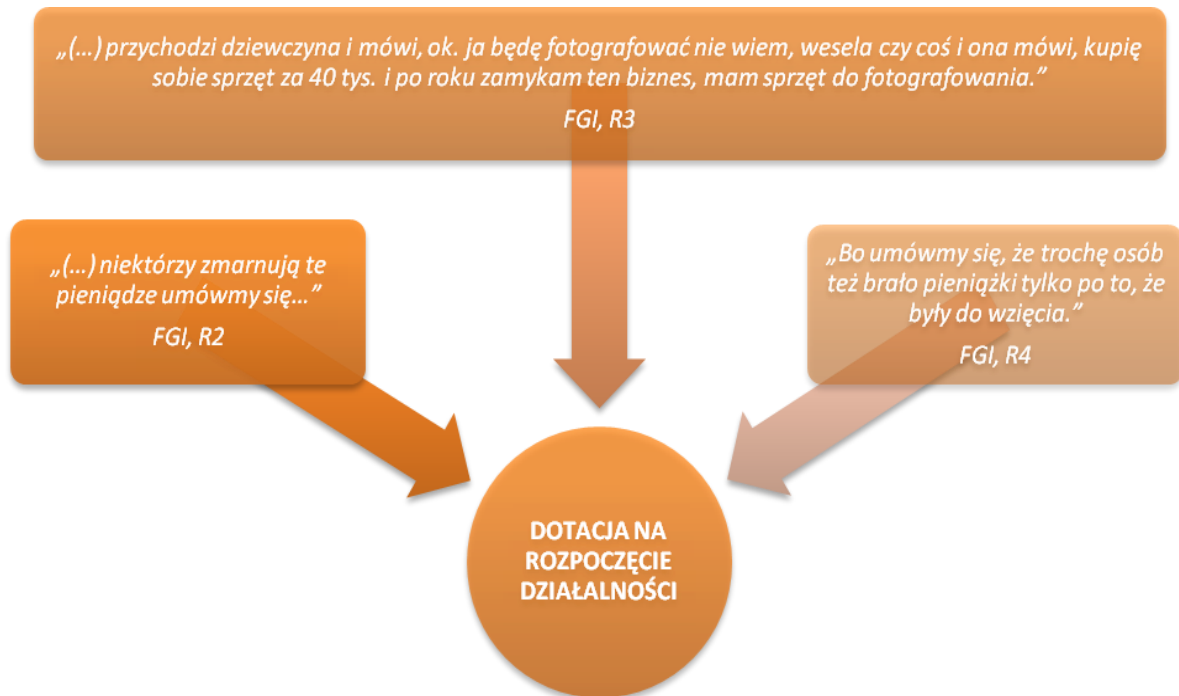

Źródło: Badania własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Bądź zbyt małą liczbę klientów wskazało 18% respondentów (co, jak wspomniano wcześniej, nierozdzielnie wiąże się z brakiem środków na finansowanie bieżącej działalności) oraz to, że działalność nie przynosiła oczekiwanych zysków (po 18%). Taki sam odsetek respondentów wskazał na problemy natury osobistej. Pojawiły się również osoby przyznające, że działalność celowo prowadziły przez wymagany okres (12 miesięcy).

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Z takiego stanu rzeczy doskonale zdawali sobie sprawę również respondenci badania FGI:

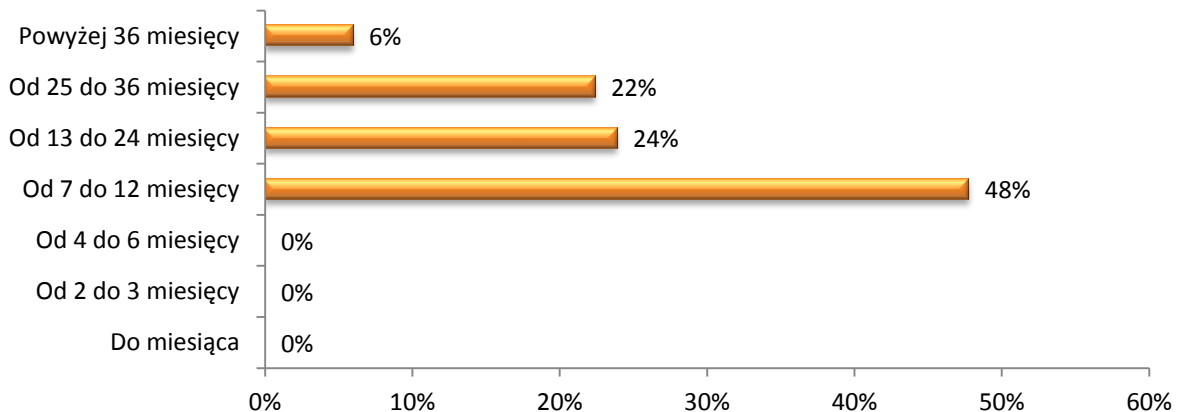
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania FGI

Interpretując wyżej wymienione dane ilościowe w świetle informacji z FGI, należałoby powiedzieć, że wypowiedzi z wywiadów sugerują, że część osób, która otrzymała fundusze na działalność gospodarczą, po czym jej nie utrzymała, nie miała dostatecznie przemyślanych działań strategicznych związanych z rozwojem firmy. Działania tego rodzaju obejmują całe spectrum inicjatyw dotyczących prowadzenia firmy, choć pierwszoplanową – w szczególności dla młodej firmy – jest pozyskanie klientów. Natomiast na to trzeba mieć konkretny pomysł, który określa zarówno możliwie precyzyjnie grupę docelową produktu/usługi, formę promocji i informacji oraz sposób dotarcia. Sam pomysł na działalność to za mało, by firma mogła z sukcesem funkcjonować na rynku.

Osoby kontynuujące prowadzenie działalności gospodarczej po zakończeniu udziału w projekcie, najczęściej prowadziły firmę przez okres od 7 do 12 miesięcy (48%). Co czwarty badany prowadzi działalność nie krócej niż rok, ale nie dłużej niż 2 lata, natomiast 22% uczestników od 2 do 3 lat. Najniższy odsetek stanowią osoby, których firma funkcjonuje już od co najmniej trzech lat. W badanej próbie, ze względu na kryteria doboru respondentów, nie znalazły się osoby, które prowadziły przedsiębiorstwo przez okres krótszy niż 6 miesięcy.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

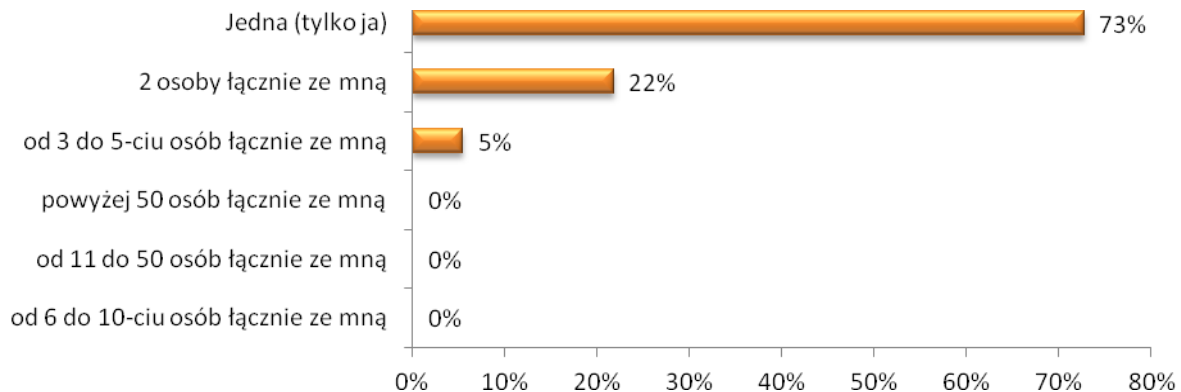
Wykres 46. Odpowiedź na pytanie kwestionariusza: *Jak długo prowadzi Pan/Pani działalność?*

Źródło: Badania własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Większość firm, które powstały dzięki unijnemu dofinansowaniu, to jednoosobowa działalność gospodarcza (73%). Wynika to z wysokości dotacji (40 tys. zł), która często pozwalała na sfinansowanie najważniejszych potrzeb nowo powstałej firmy, takich jak zakup sprzętu, czy oprogramowania. Zatrudnienie pracownika wiąże się z ponoszeniem regularnych kosztów, na które często nie może pozwolić sobie przedsiębiorca, szczególnie na początku swojej działalności.

Wykres 47. Odpowiedź na pytanie kwestionariusza: *Ile osób pracuje w Pana/Pani firmie?*

Źródło: Badania własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

3.4.2 Percepcja wpływu uczestnictwa w projekcie na zmianę statusu na rynku pracy

Czy decyzja o zatrudnieniu osób biorących udział w projektach miała związek z formą wsparcia, jaką otrzymał uczestnik?

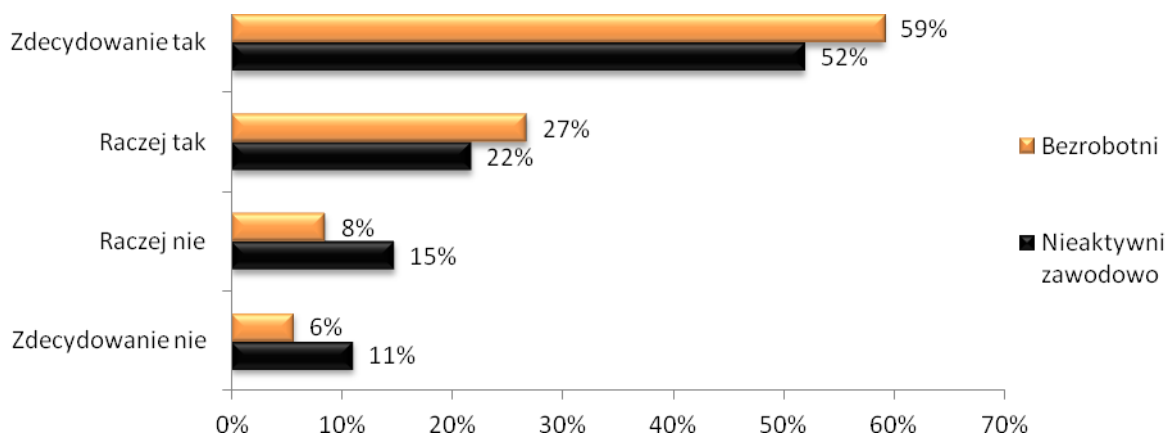
Obiektywne zbadanie zależności wskazującej czy wsparcie otrzymane przez uczestników wpłynęło na ich zatrudnienie, jest zadaniem trudnym lub wręcz niemożliwym (należy w takiej sytuacji kontrolować

bardzo wiele zmiennych, które często wynikają z indywidualnego charakteru sytuacji każdej ze wspartych osób). Sposobem pozwalającym udzielić odpowiedzi na to pytanie, przy założeniu ryzyka subiektywizmu badanych, jest poznanie ich osobistej oceny, czyli percypowanego wpływu udziału w projektach na poprawę sytuacji na rynku pracy.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Ankietowani uczestnicy wsparcia byli pytani o to, czy udział w projekcie miał ich zdaniem wpływ na fakt zdobycia przez nich pracy. Większość bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo wskazała, że zdecydowanie tak – kolejno: 59% i 52%. Drugą, co do liczby wskazań, odpowiedzią była: „raczej tak” – w obydwu grupach. Wyniki te świadczą o tym, że większość badanych postrzega udział w projektach jako użyteczny w kontekście ich życia zawodowego.

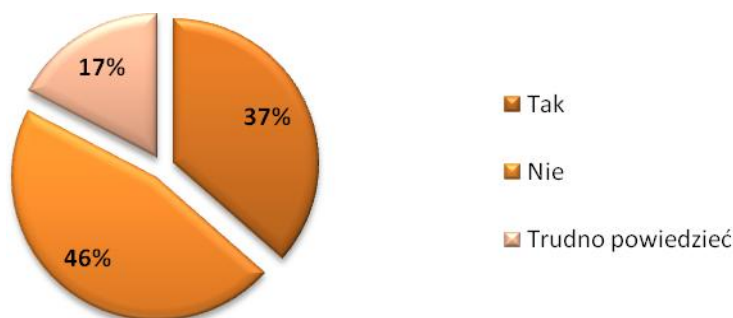
Wykres 48. Postrzeganie wpływu udziału w projekcie na fakt zyskania zatrudnienia. Odpowiedź na pytanie: Czy udział w projekcie przyczynił się do tego, że Pana/Pani sytuacja na rynku pracy zmieniła się?

Źródło: Badania własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Oceny wpływu udziału w projekcie na fakt znalezienia zatrudnienia mierzono dodatkowo pytaniem o kluczowość znaczenia otrzymanego wsparcia. Aż 37% ankietowanych bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo w momencie otrzymania wsparcia odpowiedziało, że gdyby nie uczestnictwo w projekcie, nie mieliby możliwości zdobycia/utrzymania obecnej posady.

Wykres 49. Postrzeganie wpływu udziału w projekcie na fakt zyskania zatrudnienia. Odpowiedź na pytanie: Czy bez tego wsparcia miał/aby Pan/Pani szansę na zdobycie/utrzymanie obecnej posady?

Źródło: Badania własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

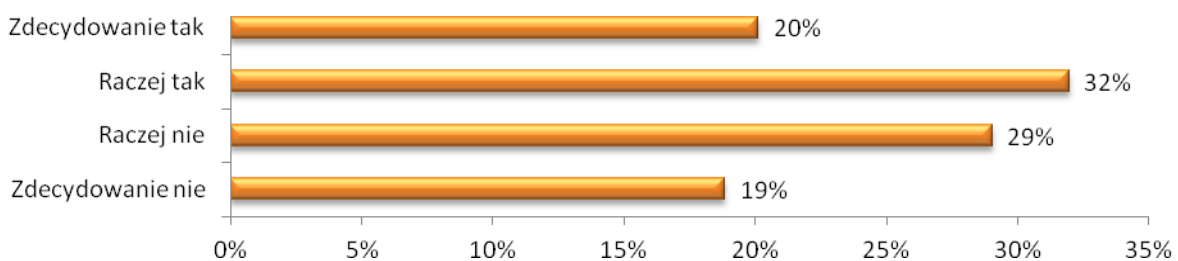
Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Czy dzięki udziałowi w projekcie zmieniła się mobilność i elastyczność zawodowa jego uczestników?

Wśród cech niezbędnych do swobodnego poruszania się na rynku pracy często nie wystarczają posiadane kompetencje i kwalifikacje. Coraz częściej wymagane są również zdolności adaptacyjne przyszłego pracownika, chodzi tu szczególnie o mobilność i elastyczność zawodową (gotowość do nabywania nowych kompetencji).

Wśród ankietowanych uczestników projektów realizowanych w ramach PO KL ponad połowa (52%) zadeklarowała, że jest gotowa do podjęcia pracy w innej miejscowości niż ta, w której zamieszkują.

Wykres 50. Mobilność zawodowa. Odpowiedź na pytanie: Czy gdyby znalazł/a Pan/i ogłoszenie z propozycją pracy dla osoby z Pana/i kwalifikacjami, ale w innej miejscowości zdecydował/aby się Pan/i ją podjąć?

Źródło: Badania własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Aby sprawdzić, na ile pozytywna odpowiedź w powyższym pytaniu wynika z faktu otrzymania wsparcia, a na ile z cech osobowościowych, respondentom zadano pytanie, czy taką samą decyzję podjęliby, gdyby nie brali udziału w projekcie. Z udzielonych odpowiedzi wynika, że w efekcie otrzymania wsparcia, **mobilność zawodowa wzrosła wśród 18%** jego odbiorców. Podczas badania żaden z respondentów nie wykazał zainteresowania zwrotnym wsparciem dla mobilności geograficznej tj. dofinansowaniem przeprowadzki, które należy zwrócić (respondentów nie pytano o to wprost, dlatego fakt, że żaden z nich nie wystąpił z propozycją tego rodzaju wsparcia nie oznacza, że nie byłoby oni takim rozwiązaniem zainteresowani). Również eksperci nie sugerowali wprowadzenia podobnego narzędzia wspierającego osoby, które – z powodu pracy – chciałyby się przeprowadzić. Być może, znalazłyby się osoby, które chętnie skorzystały z wsparcia dla mobilności geograficznej, ale ustalenie tego wymagałoby dodatkowych badań.

Warto jednak zwrócić uwagę na to, że wyżej przedstawione odpowiedzi obarczone są niezdecydowaniem. Dominują głosy „raczej tak” i „raczej nie”, które mają zbliżony procent wskazań. Świadczy to o tym, że respondenci nie byli do końca pewni swoich odpowiedzi i woleli zachować pewien stopień rezerwy. Staje się to bardziej zrozumiałe, gdy na powyższe wyniki patrzymy przez pryzmat wypowiedzi badanych z wywiadów grupowych. Jedna z respondentek wskazała, że zmiana miejsca zamieszkania uzależniona jest również od innych czynników, aniżeli tylko uzyskanie atrakcyjnej pracy. Liczą się również związane z tym koszty oraz wiek:

Odnosnie zmiany miejsca zamieszkania, to też nie jest taka łatwa odpowiedź na to pytanie, wiąże się to z kolejnymi kosztami. Mając rodzinę i wynajmować mieszkanie, to nie, dla młodego człowieka tak.

Respondent FGI

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Inna respondentka wskazała również na inne czynniki związane ze zmianą miejsca zamieszkania dotyczące np. specyficznych warunków rodzinnych.

Powiedzmy, że ta praca byłaby w Polkowicach albo Biskupcach, to mogę sobie tam pracować. Jeżeli to byłoby dalej to raczej nie wchodzi w rachubę. Mam dziecko, trochę choruje, przewrócenie mu całego życia to dobrze by mu to nie zrobiło. Znalezienie jej dobrej szkoły, dobrego ośrodka rehabilitacyjnego, żeby mogła uczestniczyć w różnych zajęciach, psycholog, pedagog, to nie jest prosta sprawa. To byłby dla mnie największą barierą. Nawet gdyby pensja była 5 tysięcy to by mnie to nie urządziło. Wynajęcie mieszkania i, żeby pracować na jedną zmianę, to musiałabym jeszcze niańkę zatrudnić. U mnie to nie wchodzi w grę ani przed ani po projekcie.

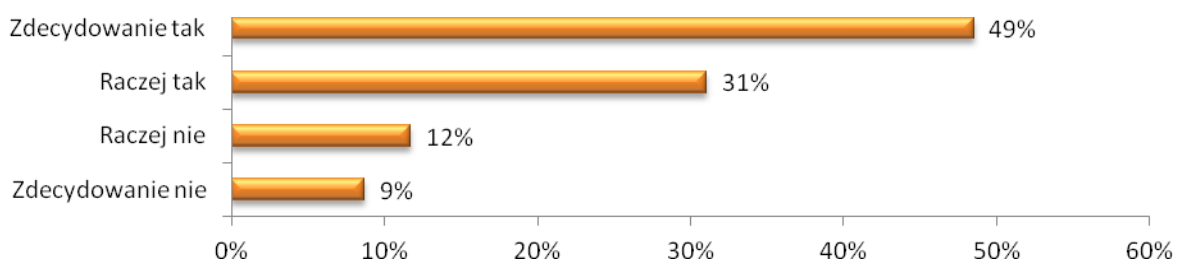
Respondent FGI

Należy jednak postawić pytanie o to, na ile powyższe wypowiedzi uczestników nie mogłyby być odczytane jako próby racjonalizacji ich własnych obaw związanych z wyjazdem. W polskim społeczeństwie zmiana miejsca zamieszkania ze względu na pracę, wciąż nie jest zbyt częstym zjawiskiem, w szczególności wśród starszych pokoleń. Dominuje przekonanie, że skoro osiadło się już w jednym miejscu, to powinno się go trzymać. Jest to determinanta kulturowa, mogąca silnie wpływać na ograniczanie mobilności zarobkowej Polaków.

Rozpatrując te hipotetyczne odpowiedzi z psychologicznego punktu widzenia, widzimy że łatwiej jest zadeklarować coś niepewnego – w tym przypadku praca poza dotychczasowym miejscem zamieszkania. W przypadku bardziej realnej opcji np. udział w projektach, które wymagają wyjazdów poza miejsce zamieszkania, odpowiedzi wskazywały na mniejszą mobilność respondentów.

W podobny sposób mierzono elastyczność zawodową ankietowanych. Z danych otrzymanych w badaniu CATI/CAWI wynika, że aż 80% odbiorców wsparcia podjęłoby pracę, która wymaga od nich rozwoju posiadanych lub nabycia nowych kwalifikacji. Po konfrontacji tej informacji z pytaniem, czy podobnie odpowiedzieliby, gdyby danego wsparcia nie otrzymali, stwierdza się, iż **wzrost elastyczności zawodowej zaobserwowano u 12%** uczestników projektów realizowanych w ramach PO KL w regionie dolnośląskim.

Wykres 51. Elastyczność zawodowa. Odpowiedź na pytanie: Czy gdyby zaproponowano Panu/i pracę, która wymagałaby doksztalcenia lub „przebranżowienia”, to czy podjął/ęłaby się jej Pan/i?

Źródło: Badania własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

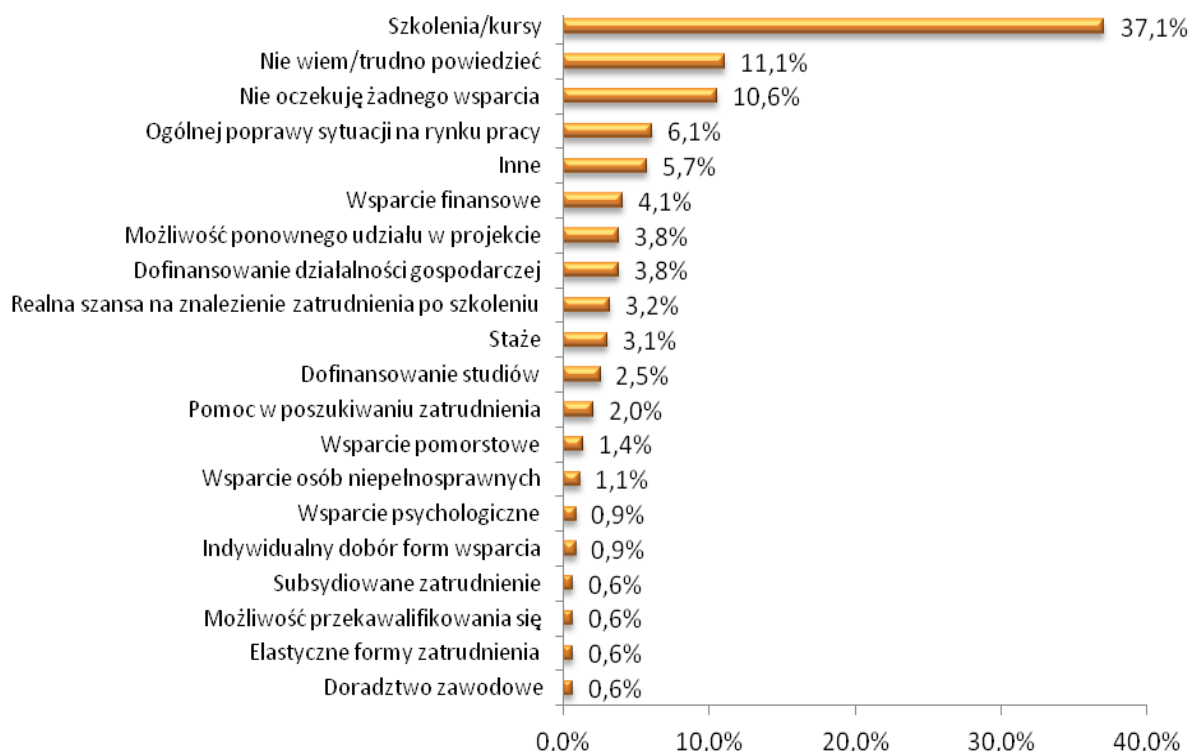
Pomimo tego, że wypowiedzi respondentów z wywiadów grupowych potwierdzają powyższe dane, to w opinii ewaluatora powinny one być traktowane z dużą rezerwą. Raczej jako deklaracje dobrych chęci, aniżeli twarde deklaracje rzekomej otwartości na przebranżowienie. Gdyby rzeczywiście ta otwartość była tak duża, to rynek pracy nie cierpiałby na brak wyspecjalizowanych pracowników. Tu ponownie zadziałał mechanizm łatwego przyzwolenia na coś mało prawdopodobnego, hipotetycznego, gdzie rozpatruje się raczej utracone korzyści niż bariery. W zetknięciu z faktyczną propozycją zmiany kwalifikacji, a tym samym potrzeby dokonania zasadniczych zmian w życiu, zaczynają dominować argumenty przemawiające przeciw temu rozwiązaniu.

Czy wprowadzenie nowych instrumentów wsparcia pozwoli na zwiększenie jego efektywności? Jeśli tak, jakich form oczekiwaliby beneficjenci?

Uczestnicy projektów realizowanych w ramach Priorytetów VI-VIII PO KL dostrzegają, że uzyskane wsparcie pozytywnie wpłynęło na ich sytuację zawodową. Wielu z nich zauważa także potrzebę dalszego korzystania z form pomocy proponowanych w EFS. Respondenci zapytani o to, jakiego wsparcia oczekiwaliby w przyszłości, najczęściej wskazują na potrzebę uczestnictwa w szkoleniach bądź kursach (37%). Głównie zwracano uwagę na kursy językowe i komputerowe. Często sygnalizowana jest potrzeba – nie dotyczy ona tylko PO KL - wsparcia finansowego. Pod różnymi formami wskazuje na nią łącznie 11,8% ankietowanych (wsparcie finansowe przy zakładaniu działalności gospodarczej; dofinansowanie działalności gospodarczej; dofinansowanie studiów; wsparcie pomostowe). Ponad 22% ankietowanych nie wskazuje na żadną kategorię wsparcia twierdząc, że go nie potrzebuje lub że trudno im to określić. Można to odczytywać jako sygnał tego, że respondenci nie znaleźli odpowiadającej im oferty i w związku z tym – takie postulaty pojawiały się podczas FGI – oczekują bardziej spersonalizowanych form wsparcia, nakierowanych na ich specyficzną sytuację i potrzeby.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 52 Oczekiwania wobec przyszłego wsparcia. Odpowiedź na pytanie: *Biorąc pod uwagę Pana/Pani obecną sytuację, jakiego wsparcia oczekiwaliby/aby Pan/Pani w przyszłości?* (pytanie otwarte)

Źródło: Badania własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Efektywność udzielanego wsparcia w ogromnej mierze zależy od tego, czy trafia ono do odpowiedniej grupy osób. Pytanie o to, jakie formy wsparcia powinny być kierowane do poszczególnych grup priorytetowych zadano ekspertom z zakresu rynku pracy w pogłębionym wywiadzie telefonicznym. Spośród wielu spostrzeżeń, kilka szczególnie się wyróżniło i powtórzyło w większości rozmów. Zgodnie z opiniami ekspertów, najskuteczniejszym działaniem wobec osób młodych, które zmagają się z bezrobociem, jest zapewnienie im możliwości zdobycia doświadczenia zawodowego, które niejako będzie dla nich furtką do rynku pracy.

(...) wsparcie najbardziej potrzebne osobom do 25. roku życia to są przede wszystkim staże, które mogą w jakiś efektywny sposób wpłynąć na zdobycie doświadczenia zawodowego przez młode osoby.

Ekspert, wywiad TDI

Ja myślę, że najważniejsze jest zdobycie doświadczenia zawodowego przez młodych ludzi. Czyli w tym przypadku wskazane byłyby wszelkiego rodzaju praktyki, staże u pracodawców.

Ekspert, wywiad TDI

Grupą osób wyróżniającą się swoją specyfiką spośród innych bezrobotnych, są młode matki starające się powrócić do pracy po urlopie macierzyńskim/wychowawczym. Są one podwójnie zagrożone, po

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

pierwsze ze względu na generalnie gorszą sytuację zawodową kobiet (mniejsze szanse w rywalizacji o stanowisko pracy z mężczyzną, statystycznie niższe wynagrodzenie, utrudnione awansowanie na stanowiska kierownicze²¹), po drugie ze względu na fakt, iż rola matki jest rolą wymagającą dużej elastyczności i umiejętności łączenia życia zawodowego z życiem rodzinnym. Jako skuteczne rozwiązanie ostatniej kwestii eksperci widzą ułatwienie im dostępu do elastycznych form zatrudnienia. To znacząco ułatwiłoby godzenie życia rodzinnego z życiem zawodowym.

Ogromne znaczenie ma tutaj wprowadzenie zasad związanych z flexicuritą, a więc również takich elastycznych form zatrudnienia, które wiążą się z uaktywnieniem takiego elementu, jak na przykład telepraca, czy praca w niepełnym wymiarze godzin, którą kobiety mogą stosować za zgodą pracodawcy.

Ekspert, wywiad TDI

Co do osób bezrobotnych po 50. roku życia, jednoznaczne ustalenie, jakiego wsparcia potrzebują, przysporzyło nieco więcej problemów. W ich wypadku przyczyna bezrobotności może mieć różne pochodzenie. Jedną z nich jest fakt ogromnego przyspieszenia technologicznego, za którym osoby starsze nie zawsze nadążają. W takiej sytuacji sensownym jest proponowanie szkoleń z zakresu np. doskonalenia umiejętności obsługi komputera, czy nauki angielskiego. Ważne jest, by docenić kompetencje i doświadczenie, które posiadają osoby 50+. W opinii ekspertów dobrym wsparciem dla nich może się okazać dotacja na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej.

Grupą zmagającą się z wieloma barierami na drodze do osiągnięcia zatrudnienia są niewątpliwie osoby niepełnosprawne. Bariery fizyczne są coraz sprawniej likwidowane, jednak pozostają te tkwiące w podejściu potencjalnych pracodawców oraz samych niepełnosprawnych. Często są to osoby wyuczone bezradności. Eksperci w wywiadach pogłębionych wskazują na potrzebę indywidualnego rozpatrywania sytuacji poszczególnych osób oraz „szycia wsparcia na miarę”. W pracy nad aktywizacją osób niepełnosprawnych niezbędną może okazać się pomoc psychologa.

(...) tutaj tylko indywidualna praca, tworzenie takich indywidualnych planów działań, wspartych bardzo mocno przez działania psychologiczno-doradcze są tą formą najbardziej odpowiednią. Myślę też, że warsztaty, które uczą, jak aktywnie poszukiwać pracy, to też taka forma, która osobom niepełnosprawnym na pewno jest przydatna i poprawia tutaj kondycję i samopoczucie.

Ekspert, wywiad TDI

Podobnie, jak w przypadku wyżej omawianej grupy, eksperci wypowiadają się na temat wsparcia dla długotrwale bezrobotnych. Wsparcie szkoleniowe może często okazać się dla nich nieodpowiednie, gdyż fakt bezrobotności nie ma swej przyczyny w niedostatecznych kwalifikacjach, lecz w bierności, braku chęci zmiany swojej sytuacji. Do osób takich należy podejść indywidualnie. Zdiagnozować, co jest przyczyną jej problemów z uzyskaniem pracy i starać się temu zaradzić.

²¹ Anna Titkow [red.], *Szklany sufit: bariery i ograniczenia karier kobiet*, Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Warszawa: 2003.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

(...) osobom długotrwale bezrobotnym jest potrzebne przede wszystkim wsparcie doradcy zawodowego i to nie takie, że pójdą na jedno spotkanie, porozmawiają i ktoś im powie jak fajnie jest pracować, ale raczej takie prowadzenie za rękę. Mówiąc potocznie „żeby tym ludziom się zachciało chcieć”. Szacunkowo około 80% długotrwale bezrobotnych osób już się przyzwyczało do tej sytuacji i często wynika ona z ich wyboru, bo „da się żyć”. Niestety rośnie nam trzecie pokolenie bezrobotnych. Jak się okazuje, że się da tak przeżyć, to po co z siebie cokolwiek dawać. Dlatego tutaj podstawą jest indywidualna praca z tymi ludźmi nakierowana w pierwszej kolejności na ich aktywizację.

Ekspert, wywiad TDI

W przypadku osób długotrwale bezrobotnych nie polecałabym absolutnie dotacji i pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej. To w mojej ocenie jest nietrafione wsparcie, nie do tej grupy.

Ekspert, wywiad TDI

Ostatnią grupą priorytetową, jeśli chodzi o potrzebę wsparcia w wyjściu z bezrobocia, są osoby zamieszkujące obszary wiejskie. Szczególnym utrudnieniem dla nich są bariery geograficzne. Obszarami charakteryzującymi się większym popytem na pracę są ośrodki miejskie, w związku z tym mieszkańcy wsi muszą charakteryzować się mobilnością. Wyniki badań ilościowych potwierdzają, obserwowaną na szerszą skalę, tendencję stosunkowo małej mobilności osób zamieszkujących obszary wiejskie, między innymi wynikającą z relatywnie wysokich kosztów dojazdów. Formą wsparcia, która mogłaby im to ułatwić, jest wszelkiego rodzaju dofinansowanie transportu z miejsca zamieszkania do pracy.

Jeśli chodzi o mieszkańców obszarów wiejskich to jest specyficzna sprawa (...) to są różne grupy ludzi, tam są i kobiety i długotrwale bezrobotni i są niepełnosprawni (...). W przypadku osób z obszarów wiejskich takim najważniejszym problemem jest zwykle brak możliwości podjęcia zatrudnienia w miejscu zamieszkania. I brak mobilności, ze strony tych osób. Ze względu na słabo rozwiniętą komunikację publiczną należałoby tym osobom umożliwić, może dofinansowanie dojazdów (...). Sytuację mogłyby poprawić dofinansowania kosztów dowozu pracowników.

Ekspert, wywiad TDI

Wszyscy uczestnicy badania – łącznie z ekspertami – wskazywali, że dostępne w ramach PO KL formy wsparcia są wystarczające. Kluczem do większej efektywności nie jest więc wprowadzenie nowych form pomocy, ale umiejętne łączenie ze sobą już istniejących. Należy również większy nacisk położyć na promowanie tych rozwiązań, które są zbyt rzadko stosowane, a wykazują największą skuteczność. Mowa tu przede wszystkim o dofinansowywaniu zatrudnienia, np. osób niepełnosprawnych.

Czy uczestnicy projektów, którzy otrzymali dotacje bezzwrotne na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej założyliby własne przedsiębiorstwa, gdyby nie otrzymali przedmiotowych środków? Jeśli tak, to z jakich źródeł sfinansowałiby planowane przedsięwzięcia?

Formą wsparcia, która znacząco wpłynęła nie tylko na status zawodowy, ale także na ogólną sytuację życiową uczestników projektów, są dotacje na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej. Dla wielu

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

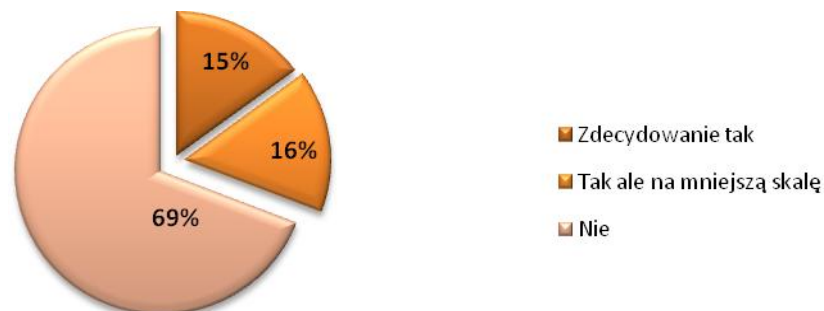
osób była to jedyna szansa autonomicznego zaistnienia na rynku pracy. Silnie podkreślili to uczestnicy zogniskowanego wywiadu grupowego przeprowadzonego właśnie z osobami, które otrzymały bezzwrotne wsparcie finansowe na założenie własnej firmy. Badani podkreślali, że jako osoby młode, nie byłoby w stanie samodzielnie odłożyć wystarczającej kwoty.

Nie ukrywam, że ta pomoc finansowa była bardzo duża. Bo rozpoczęcie firmy nie mając środków, no to dla młodej osoby jest bardzo trudne. (...) dla mnie to było coś niemożliwego uzbierać takie pieniądze, żeby rozpocząć działalność i legalnie działać, więc wydaje mi się, że to było kluczowe.

Respondent FGI

W powyższe wnioski zgodnie wpisują się wyniki przeprowadzonej ankiety telefonicznej. Jedynie 31% wspartych w PO KL przedsiębiorców zadeklarowało, że założyłoby swoje firmy nawet nie otrzymawszy dotacji (około połowa z nich zaznaczyła, że powstała w takich warunkach firma działałaby na mniejszą skalę). Aż 69% osób odpowiedziało, że otworzenie własnej działalności gospodarczej bez otrzymania środków w ramach projektu byłoby niemożliwe.

Wykres 53. Odpowiedź na pytanie kwestionariusza: Czy gdyby nie otrzymał/a Pan/Pani dotacji, zdecydował/aby się Pan/Pani na rozpoczęcie działalności gospodarczej?

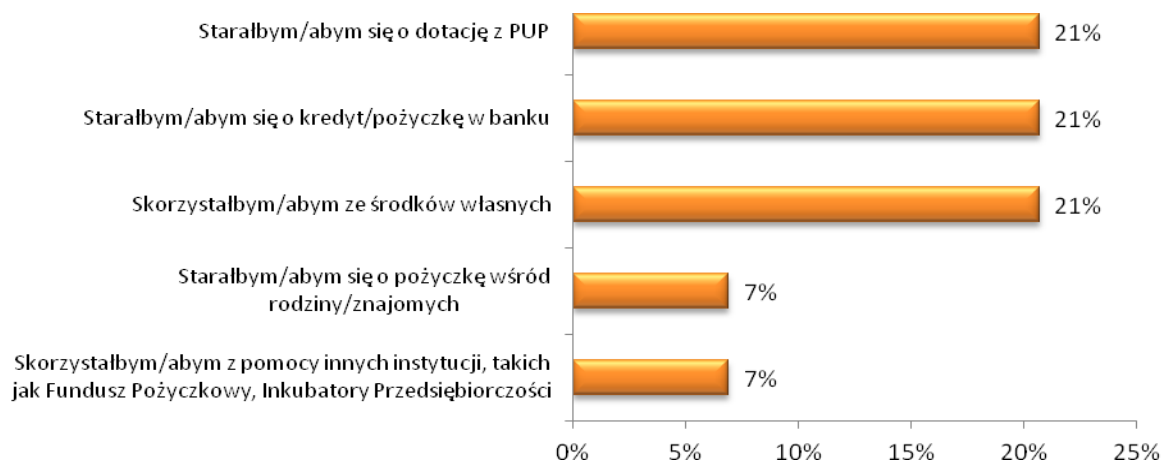

Źródło: Badania własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Osoby, które odpowiedziały, iż brak dotacji z Unii Europejskiej nie przeszkodziłby im w założeniu własnej firmy, zapytano o to, z jakich źródeł finansowych by skorzystali. Po 21% ankietowanych zadeklarowało, że staraliby się o dotację z PUP, o kredyt w banku lub użyłoby środków własnych. Można zakładać, że młode osoby tworząc nowe podmioty gospodarcze, na uruchomienie których nie otrzymaliby wsparcia finansowego w postaci dotacji, szukaliby rozwiązań na zmniejszenie kosztów działalności swojej firmy, np. korzystając z usług inkubatorów przedsiębiorczości. Te jednak nie zapewniają specyficznego wyposażenia dla każdej branży, a raczej uniwersalne osprzętowanie biurowe.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 54. Odpowiedź na pytanie kwestionariusza: *W jaki sposób próbowałby/aby się Pan/Pani pozyskać środki na rozpoczęcie działalności?*

Źródło: Badania własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

3.4.3 Determinanty i destymulanty realizacji wskaźników

Które ze wskaźników stwarzały i stwarzają największe problemy w trakcie wdrażania projektów?

Spośród wskaźników objętych badaniem ewaluacyjnym, na obecnym etapie, nie osiągnięto wartości docelowych trzech z nich.

Trzy obejmowała interwencja z Priorytetu VI:

- Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach – wartość osiągnięta wynosi 42,9% (wartość docelowa: 55%);
- Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku 15-24 lata, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach – wartość osiągnięta wynosi 51,5% (wartość docelowa: 58%);
- Udział osób w wieku 50-64 lata, zarejestrowanych jako bezrobotne i poszukujące pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach – wartość osiągnięta wynosi 33,3% (wartość docelowa 35%).

W przypadku pierwszego z trzech wskaźników, które nie osiągnęły wartości docelowych, istnieje realne zagrożenie nieosiągnięcia wskaźnika na koniec realizacji Programu w województwie dolnośląskim. W przypadku dwóch pozostałych takie niebezpieczeństwo jest mniejsze.

Z badań jakościowych prowadzonych z przedstawicielami Instytucji Pośredniczącej drugiego stopnia wynika, że przyczyną tego stanu rzeczy jest przeszacowanie wartości problemowych wskaźników na etapie planowania interwencji w ramach Działań Priorytetu VI. Dodatkowo, zdaniem eksperta, zbyt nisko oszacowane zostały koszty jednostkowe projektów, które w rzeczywistości okazały się wyższe.

O ile negocjacje z wnioskodawcami pozwoliły na uzyskanie pewnych oszczędności, które następnie skierowane zostały na dofinansowanie kolejnych projektów i przez to dążenie do zwiększenia

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

wielkości wskaźników, o tyle żaden z wnioskodawców nie zdecydował się, przy zachowaniu pierwotnej kwoty dofinansowania, zwiększyć liczbę uczestników w stosunku do założonej we wniosku – co świadczy o tym, że nie jest łatwo zrekrutować grupę docelową i osiągnąć wyższe wskaźniki.

W opinii ewaluatora zarzut związany z niedoszacowaniem kosztów jednostkowych oraz zawyżoną wartością wskaźników docelowych dotyczących uzyskania pracy, jest uzasadniony. Wynikać on może w dużej mierze z faktu, że w czasie programowania wsparcia z EFS występowała korzystna koniunktura w naszej gospodarce, co przekładało się na założenia poczynione w Programie.

Wskaźnik „problemowy” w Priorytecie VII to wskaźnik efektywności – odsetek beneficjentów, którzy podjęli pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które wzięły udział w projektach – wartość osiągnięta to 11,7% (wartość docelowa 40%).

Wskaźnik obejmował wszystkich respondentów badania ilościowego, którzy zostali objęci wsparciem z tego Priorytetu. Przedstawiciele IP2 zapytani o wskaźniki, które stwarzają największe problemy w trakcie wdrażania projektów, wskazali na te, które są generowane w ramach Działania 7.1., a które to nie są objęte niniejszym badaniem ewaluacyjnym. Pracownicy tej instytucji nie wskazali, by istniało jakiegokolwiek zagrożenie związane z osiągnięciem wartości docelowej wskaźnika efektywności zatrudnieniowej w 2013 roku.

Jaki wpływ na osiągnięte wartości wskaźników mają wskazane w Planach działania kryteria wyboru projektów konkursowych/systemowych?

Szeroki zakres różnorodnych zagadnień tematycznych, objętych wsparciem w ramach PO KL, wymaga wyodrębnienia dwóch typów kryteriów: ogólnych i szczegółowych. Kryteria ogólne są wspólne dla wszystkich Priorytetów, Działań i Poddziałań PO KL, natomiast kryteria szczegółowe ustalane są dla poszczególnych Działań, Poddziałań i typów projektów realizowanych w ramach PO KL. Klasyfikacja ogólnych kryteriów wyboru projektów (formalnych, merytorycznych i horyzontalnych) oraz szczegółowych kryteriów dostępu w ramach PO KL, jest tożsama dla projektów konkursowych oraz systemowych. Szczegółowe kryteria strategiczne stosuje się natomiast wyłącznie w odniesieniu do projektów konkursowych. Są one zawarte w Planach Działania (PD).²²

Plan działania opracowywany jest przez Instytucję Pośredniczącą. W przypadku, gdy wyznaczono Instytucję Pośredniczącą II stopnia (IP2), czyli instytucję wdrażającą, uczestniczy ona również w procesie opracowywania PD przez IP. PD jest rocznym dokumentem planistyczno-operacyjnym stanowiącym doprecyzowanie (w okresie obowiązywania PD) zapisów PO KL oraz Szczegółowego Opisu Priorytetów PO KL. Plan działania ma na celu przedstawienie założeń IP w danym roku, co do preferowanych form wsparcia (typów projektów), podziału środków finansowych na wybrane typy projektów, planowanych do osiągnięcia rezultatów (wskaźników monitorowania) oraz szczegółowych kryteriów wyboru projektów, które będą stosowane w roku obowiązywania Planu działania.²³

Z analizy desk research, którą przeprowadzono na Planach Działania dla poszczególnych priorytetów (od Priorytetu VI do Priorytetu VIII) w poszczególnych latach (PD na rok 2007-2008, PD na rok 2009,

²² Zasady dokonywania wyboru projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, MRR, Warszawa, styczeń 2012.

²³ Ibidem.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

PD na rok 2010, PD na rok 2011, PD na rok 2012), wynika, że zapisane w nich kryteria dostępu oraz kryteria strategiczne zostały sformułowane tak, iż zapewniają osiągnięcie zakładanych wartości wskaźników.

W ramach odpowiedzi na omawiane pytanie badawcze sprawdzono zatem, jaki wpływ na osiągane wartości wskaźników mają zapisy dokumentacji konkursowych – opracowywanych na podstawie Planów Działania.

Wyniki analizy wskazują, że o ile kryteria dostępu mają charakter 0-1 i wszystkie muszą być spełnione, aby projekt podlegał dalszej ocenie, o tyle spełnienie kryteriów strategicznych nie jest obowiązkowe, co oznacza, iż dofinansowane mogą zostać projekty nie przyczyniające się do osiągania założonych wartości wskaźników. Przykłady takich zapisów, stosowanych zarówno w przypadku konkursów otwartych jak i zamkniętych, zamieszczono w ramce poniżej.

Spełnienie kryteriów strategicznych nie jest obowiązkowe. Niespełnienie kryteriów strategicznych nie wyklucza uzyskania maksymalnej liczby punktów (100 pkt.) za spełnienie ogólnych kryteriów merytorycznych.²⁴

Spełnianie kryteriów strategicznych nie jest obowiązkowe, aby wniosek mógł zostać pozytywnie oceniony pod względem merytorycznym. Niespełnienie kryteriów strategicznych nie wyklucza uzyskania maksymalnej liczby punktów (100 pkt.) za spełnienie ogólnych kryteriów merytorycznych.²⁵

Wprawdzie projekty spełniające kryteria strategiczne otrzymują premie punktowe, zwiększające ich szanse na dofinansowanie, jednak stosunkowo subiektywne oceny merytoryczne decydują o tym, który projekt otrzyma wsparcie, a tym samym wpływają na poziom realizacji wskaźników Programu.

Oczywiście do osiągania założonych wartości wskaźników przyczyniają się również wymogi zawarte w kryteriach dostępu opisane w dokumentacjach konkursowych – poprzez wykorzystanie tego elementu IP wpływała na poziom osiągnięcia wskaźników.

Kryteria doboru projektów są takim właśnie podstawowym instrumentem, żeby wpływać na wartość wskaźnika, z którym dany region ma problem, który jest trudny do osiągnięcia. Jeżeli na przykład mają problem z osiągnięciem jakiegoś wskaźnika skierowanego do konkretnej grupy docelowej, to właśnie przez te kryteria dostępu, które są zawarte w dokumentacji konkursowej mogą kierunkować jakby ten konkurs tak, aby w projekcie wzięło akurat więcej osób z danej grupy docelowej, co będzie się też wiązało z wygenerowaniem jakby wyższej wartości wskaźnika, którego brakuje województwu.

Ekspert, wywiad TDI

Jakie działania powinny zostać podjęte, w celu zapewnienia osiągnięcia wartości docelowych wskaźników w Priorytetach VI-VIII?

Odpowiedź na niniejsze pytanie badawcze jest kontynuacją analizy prowadzonej w ramach odpowiedzi na poprzednie pytanie. Jak wynika z przeglądu zapisów Planów Działania dla poszczególnych priorytetów komponentu regionalnego PO KL dla województwa dolnośląskiego,

²⁴ Dokumentacja konkursowa na konkurs otwarty nr I/8.1.1/08.

²⁵ Dokumentacja konkursowa na konkurs zamknięty nr: I/6.2/A/11.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

dokumentacji konkursowych oraz wypowiedzi ekspertów udzielających wywiadów pogłębionych, podstawą osiągnięcia wartości docelowych wskaźników w Priorytetach VI-VIII są odnośne zapisy w kryteriach wyboru projektów. W związku z tym, że w opinii ewaluatora kryteria dostępu oraz strategiczne zawarte w Planach Działania zapewniają realizację wartości wskaźników, szczególną uwagę w tym zakresie należałoby zwrócić na kryteria wyboru projektów formułowane na etapie dokumentacji konkursowej, gdyż podstawą do osiągnięcia wskaźników jest wybór projektów, które je zapewnią. Wniosek ten ilustruje przykładem jeden z ekspertów, który wziął udział w wywiadzie pogłębionym.

Też są takie kryteria, które na przykład mają spowodować zwiększenie wskaźników odnoszących się do instytucji czy podmiotów. Ponieważ zgodnie z metodologią osiągania wskaźnika dotyczącego upowszechnienia wychowania przedszkolnego, dany ośrodek przedszkolny może być liczony tylko raz, to aby zwiększyć wartość wskaźnika należy spowodować, aby nowe ośrodki przedszkolne wzięły udział w projekcie, tak żeby można je było wykazać w ramach wskaźnika. Czyli na przykład temu może służyć kryterium dostępu, kierunkowane na to, by wsparciem w ramach projektu objąć 30% gmin o najniższym wskaźniku upowszechnienia edukacji przedszkolnej.

Ekspert, wywiad TDI

Jak zmiany wprowadzone w wyniku przeglądu śródkresowego dotyczącego wskaźników wpłynęły na poziom ich realizacji?

Przegląd śródkresowy PO KL objął połowę unijnego okresu budżetowego (2007-2010), jednak ze względu na złożone procedury wprowadzania zmian w programach, wnioski weszły w życie dopiero od 2012 r. Głównym celem przeglądu było stwierdzenie, czy wytyczone wcześniej cele społeczne i gospodarcze pozostają aktualne. Od stycznia 2012 r. obowiązują nowe wersje dokumentów tworzących system realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (m.in. „Zasady finansowania Programu Kapitał Ludzki”, „Zasady Systemu Sprawozdawczości Programu Kapitał Ludzki 2007-2013”)²⁶.

Przegląd dotyczył zarówno zmian merytorycznych, w tym wskaźników i ich wartości docelowych, jak i zmian finansowych, dotyczących alokacji środków pochodzących z Krajowej Rezerwy Wykonania i dostosowania technicznego oraz przesuwania dostępnych środków pomiędzy Priorytetami. Zwiększono budżety w ramach komponentu regionalnego – głównie Priorytetu VI i IX, co wynika zarówno z wprowadzenia nowych typów projektów (finansowanie zwrotne w Działaniu 6.2), jak i koncentracji oraz przesuwaniu typów projektów (z Priorytetu VIII do IX). Zmiany w odniesieniu do Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki miały charakter korygujący i wynikały m.in. z analizy zakresu udzielanego wsparcia, doświadczeń we wdrażaniu Programu, a także wyników badań ewaluacyjnych.

²⁶ Źródło: www.fundusze-europejskie.pl

Priorytet VI

Zmiany w Priorytecie VI polegały głównie na rozszerzeniu katalogu dostępnych form wsparcia o instrumenty zwrotne skierowane do osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej. Umożliwi to przyznawanie preferencyjnych pożyczek do wysokości 50 tys. zł na osobę.

O opinię, odnośnie wpływu wprowadzonych zmian, na poziom realizacji wskaźników (mowa o wskaźniku „liczba osób, które skorzystały z instrumentów zwrotnych”), poproszono osoby, które na co dzień zajmują się wdrażaniem oraz programowaniem wsparcia z PO KL, na terenie województwa dolnośląskiego. Jak podkreślił respondent w wywiadzie pogłębionym, forma wsparcia w postaci zwrotnych pożyczek, zostanie zastosowana po raz pierwszy, w związku z tym trudno jest przewidzieć jakim zainteresowaniem będzie się ona cieszyć. Z jednej strony, zwrotne instrumenty finansowe, wymuszają niejako na beneficjencie podjęcie wszelkich niezbędnych działań w celu zapewnienia rentowności utworzonemu dzięki wsparciu przedsiębiorstwu. Z drugiej strony jednak, konieczność zwrotu otrzymanych środków finansowych, może przełożyć się na mniejsze zainteresowanie tą formą wsparcia. Ze względu na to, że kwota dotacji jest niższa niż kwota pożyczki, może pojawić się ryzyko mniejszej liczby osób korzystających ze wsparcia, wszystko zależne jest jednak od zainteresowania jakim będzie cieszyć się nowa forma wsparcia:

Z matematycznego punktu widzenia w ramach tej samej alokacji wskaźnik dla bezzwrotnych dotacji w wysokości 40 tys. wzrósłby bardziej niż dla pożyczek w wysokości 50 tys. Niemniej jednak przy dużym zainteresowaniu pożyczkami i efektywnym inwestowaniu środków przez operatora finansowego wskaźniki związane z ilością działalności gospodarczej będą przyrastać w zadawalającym tempie.

Ekspert, wywiad TDI

Minimalizacji tego ryzyka ma służyć przeprowadzenie pilotażu, który stanowi swego rodzaju rozpoznanie rynku w zakresie tego, jak będzie wyglądało zainteresowanie takiego typu wsparciem.

Pracownik MRR, który był jednym z ekspertów w badaniu, nie ma większych obaw co do zrealizowania założonych wskaźników:

W chwili obecnej planowany jest do realizacji jeden projekt pilotażowy w którym zakłada się udzielić minimum 148 pożyczek co nie powinno napotkać przeszkód w realizacji.

Ekspert, wywiad TDI

Ponadto, w pożyczkach należy dostrzec szansę na to, że planowane przez beneficjentów przedsięwzięcia będą lepiej przygotowane i bardziej przemyślane, co wpłynie pozytywnie również na trwałość oferowanego wsparcia. Po taką pomoc sięgną osoby, które są gotowe ponieść odpowiedzialność za podjęte działania, bo ze względu na to, że pożyczka podlega zwrotowi, na pewno dołożą wszelkich starań aby utworzoną dzięki tej pożyczce firmę utrzymać.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Priorytet VII

W ramach zmian dotyczących Priorytetu VII, w Poddziałaniu 7.1.3, wprowadzone zostały nowe typy działań z zakresu podnoszenia kwalifikacji kadr instytucji pomocy i integracji społecznej (np. studia I i II stopnia, studia podyplomowe, doktoranckie, kursy zawodowe w tym: I i II stopień specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny). Nacisk został położony na kształcenie umiejętności wynikających ze specyfiki pracy z poszczególnymi grupami docelowymi zagrożonymi wykluczeniem społecznym.

W opinii eksperta zaangażowanego we wdrażanie i programowanie działań w ramach Priorytetu VII, wprowadzenie wspomnianych zmian jest działaniem jak najbardziej wskazanym i potrzebnym, a ich odbiorcom przyniesie wiele korzyści:

Mamy złożony wniosek o dofinansowanie teraz na rok 2013 – 2014 właśnie dla Dolnośląskiego Ośrodka Polityki Społecznej, który będzie właśnie organizował takie studia dla pracowników OPS-ów i PCPR-ów i z tego wniosku wynika, że ok 2,5 miliona złotych z całego dużego budżetu, ponad 7-milionowego na te dwa lata to są właśnie studia podyplomowe i różnego rodzaju specjalizacje dla ok 270 osób. Tej formy wsparcia nigdy wcześniej na Dolnym Śląsku nie było, (...) było tylko szkolenie i doradztwo i to pokazuje, że wprowadzenie tych form wsparcia i możliwość ich wykorzystania właśnie w tym dwu letnim okresie jest jak najbardziej potrzebne, bo też DOPS przecież opiera się na diagnozach, na wszystkich instytucjach pomocy społecznej, więc przyjmuje jakby to założenie w tym zakresie, że to jest bardzo potrzebne.

Ekspert, wywiad TDI

Zdaniem innego eksperta, wprowadzenie nowych typów działań dla tych kadr instytucji pomocy społecznej może być zachętą dla tych, którzy dotąd nie wzięli udziału w projektach, może być czymś nowym, czymś ciekawym, może też wpłynąć na to, że pracownicy tych instytucji wezmą udział w projektach, a dzięki temu właśnie wskaźnik ten wzrośnie. Liczba osób, która skorzysta z tego wsparcia nie ma bezpośredniego przełożenia na wartość wskaźnika objętego badaniem, ale profesjonalnie wykształcona kadra pomocy społecznej, która obsługuje klientów pomocy społecznej wchodzących we wskaźnik, może przyczynić się do wzrostu wskaźnika (dot. klientów).

Wprowadzoną zmianą jest również Działanie 7.4 *Niepełnosprawni na rynku pracy*, w ramach którego realizowane będą programy aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych, oparte o indywidualne plany działania, szkolenia i zajęcia integracyjne, mające na celu adaptację pracownika w środowisku pracy. W ramach działania mogą być realizowane takie projekty, jak:

- programy aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych, w ramach których dla każdego z uczestników przygotowane i realizowane są indywidualne plany działania, opracowane w oparciu o analizę predyspozycji zawodowych danej osoby niepełnosprawnej, obejmujące co najmniej dwie formy wsparcia;

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- działania o charakterze środowiskowym, w tym w szczególności działania edukacyjne i integracyjne, mające na celu adaptację pracownika w środowisku pracy (jedynie łącznie z główną grupą docelową, czyli osobami niepełnosprawnymi).

Analiza wywiadów pogłębionych przeprowadzonych z ekspertami ds. rynku pracy oraz wywiadu zogniskowanego z udziałem przedstawicieli Instytucji Pośredniczącej wskazuje, że działania realizowane na rzecz osób niepełnosprawnych nie przynosiły do tej pory oczekiwanych efektów. Składają się na to takie czynniki, jak:

- trudności w dotarciu do tej grupy docelowej,
- mentalność pracodawców – utożsamianie osoby niepełnosprawnej przede wszystkim z kosztami dla przedsiębiorstwa,
- trudność w doborze odpowiedniej formy wsparcia, ze względu na szerokie pojęcie niepełnosprawności (zarówno osoby z poważnymi dysfunkcjami, jak i osoby o lekkim stopniu upośledzenia fizycznego).

Jak powiedział jeden z uczestników badania FGI:

[Niepełnosprawni] muszą wrócić do jakiegokolwiek aktywności, do społeczeństwa, a dopiero później szukać pracy. Najpierw powinny wejść projekty społeczne.

Respondent FGI

Powrót, czy też wejście na rynek pracy, powinno być poprzedzone przywróceniem osoby niepełnosprawnej do życia w społeczeństwie, szczególnie w przypadku osób o znacznym stopniu upośledzenia oraz umożliwienie integracji z innymi jego uczestnikami. Dopiero kolejnym krokiem, jest pomoc w uzyskaniu zatrudnienia. Działania te pozostają bardzo trudne, pomimo stworzenia wysoko punktowanych kryteriów strategicznych, które premują projekty skierowane do osób niepełnosprawnych w stopniu umiarkowanym bądź znacznym.

Wprowadzenie do Priorytetu VII Działania 7.4, które wsparciem objąć ma nie tylko osoby niepełnosprawne, ale również ich otoczenie (tylko łącznie z osobami niepełnosprawnymi i tylko w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla aktywizacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, w tym również w zakresie równoległej aktywizacji zawodowej i społecznej osób pełniących obowiązki opiekuńcze), jest posunięciem słusznym, gdyż ma realne szanse przełożyć się na wzrost wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych, które zakończyły udział w projektach. Jak zauważa jednak z uczestniczek badania FGI, wiele zależy od samych projektodawców:

(...) ważne jest też to kto robi projekt, mamy takie kryteria, w szczególności dotyczące 7, że muszą to robić podmioty, które zajmują się statutową daną grupą, (...) które wiedzą jakie mają problemy, jakie są bariery, znają środowisko (...) wiedzą jak wygląda otoczenie przedsiębiorców, wiedzą jakie są szanse na zatrudnienie (...). Na pewno to trochę pomaga. Nie da się wszystkiego wyeliminować, jakby idea jest słuszną i teraz wykonanie jest uzależnione od woli (...).

Respondent FGI

Priorytet VIII

Najbardziej znaczącą zmianą w Priorytecie VIII jest wykluczenie z możliwości uzyskania wsparcia dużych firm. W ramach ujednoczenia rodzajów wsparcia działania skierowane do pracowników, którzy z własnej inicjatywy chcą podnieść swoje kwalifikacje (dotychczasowy typ 3. projektów w ramach Poddziałania 8.1.1) zostały przeniesione do Priorytetu IX.

Na temat przyczyn wprowadzenia takiej zmiany wypowiedział się przedstawiciel Ministerstwa Rozwoju Regionalnego:

Niewiele mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw było dotychczas zainteresowanych delegowaniem pracowników na szkolenia. Po pierwsze, ze względu na te dodatkowe koszty, po drugie, ze względu na to, że, wysyłanie jednej z osób na tygodniowe czy dwutygodniowe szkolenie jest kłopotliwe dla firmy, no bo nie ma jak zastąpić. (...) przedsiębiorstwa nie dostrzegają uczestnictwa w szkoleniach swoich pracowników jako inwestycji. Z naszego punktu widzenia właśnie poprzez takie wykluczanie dużych firm dajemy szansę i zachętę dla tych mikro-, małych, średnich przedsiębiorstw, żeby to jednak one uczestniczyły w tych projektach dofinansowanych z EFS. (...) ciężko jeszcze powiedzieć w tej chwili o efektach, ale myślę, że już z końcem tego roku będziemy dostawać właśnie informacje w sprawozdaniach, jak to wpłynęło na wskaźnik (...).

Ekspert, wywiad TDI

Wprowadzona zmiana nie była zatem spowodowana problemami z osiągnięciem wskaźnika, ale diagnozą, zgodnie z którą wsparcia najbardziej potrzebują mikro, małe oraz średnie przedsiębiorstwa. Duże firmy są w stanie finansować szkolenia swoim pracownikom bez wsparcia z EFS. Tak czy inaczej ma to przełożenie na wskaźnik, ponieważ sektor MŚP to w dużej mierze jednoosobowa działalność gospodarcza, która potrzebuje mniejszego wsparcia finansowego niż duże przedsiębiorstwa. Zatem liczba firm korzystających ze wsparcia zwiększy się, a to wpłynie na zwiększenie osiągniętej wartości wskaźnika. Innymi słowy, im większa liczba firm korzystająca ze wsparcia szkoleniowego, tym większa liczba pracowników podnosząca swoje kwalifikacje, co może przełożyć się na znalezienie przez zatrudnionych nowej pracy, utrzymanie obecnej oraz wzrost wynagrodzeń. Ekspert z DWUP pozytywnie ocenił wpływ wprowadzenia jako, kryterium strategicznego, wsparcia dla przedsiębiorstw które do tej pory nie korzystały z EFS-u:

(...) niestety w monitoringu przedsiębiorstwo, które otrzymało wsparcie jest wykazywane tylko raz. Nawet jeśli ono delegowało do jednego, drugiego, trzeciego projektu swoich pracowników. Natomiast jeśli my wprowadzamy kryterium nie korzystania do tej pory z EFS-u, to znaczy, że daje nam to szansę przyjmowania do projektu nowych przedsiębiorstw. Ono nam automatycznie wpływało na szybszy przyrost tego wskaźnika.

Ekspert, wywiad TDI

W obecnym okresie programowania duże przedsiębiorstwa, mogą nadal skorzystać ze wsparcia w ramach projektów outplacementowych (Poddziałanie 8.1.2). Pracownicy zagrożeni zwolnieniami grupowymi, faktycznie otrzymują wsparcie i mogą się odnaleźć na rynku pracy. Outplacement

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

dotyczy także pracowników, którzy są zagrożeni zwolnieniem - pracując w danym przedsiębiorstwie, mogą otrzymać wsparcie.

Jakie doświadczenia z realizacji wsparcia w ramach Priorytetów VI-VIII PO KL w województwie dolnośląskim są możliwe do wykorzystania w kolejnym okresie programowania EFS?

Na podstawie badania TDI przeprowadzonego z przedstawicielami Instytucji Pośredniczącej II stopnia oraz wywiadu grupowego z udziałem przedstawicieli Instytucji Pośredniczącej oraz konsultacji z ekspertami, wskazano

doświadczenia z obecnego okresu programowania, które warte są kontynuowania w przyszłej perspektywie finansowej.

- Wskazano na konieczność szacowania wartości docelowych wskaźników, w oparciu o rozpoznanie rzeczywistych kosztów realizacji projektów:

Niedoszacowanie kwot, jakie mają być przeznaczone na finansowanie poszczególnych zadań projektów, stanowi duże utrudnienie dla ich realizacji. Pula założonych środków, może okazać się niewystarczająca do dofinansowania takiej liczby projektów, która zapewni osiągnięcie wartości docelowych wskaźników.

Wartości docelowe wskaźników powinny być szacowane z uwzględnieniem rzeczywistych kosztów ich realizacji tj. obowiązujących cen rynkowych na wszystkie usługi występujące w projektach.

Ekspert, wywiad TDI

- Wskazano na konieczność bardziej precyzyjnego ukierunkowania wsparcia, które objęłoby nie tylko pojedyncze osoby, ale całe grupy społeczne np. całe rodziny. Ma to duże znaczenie szczególnie w przypadku osób niepełnosprawnych (Priorytet VII), które z racji wykluczenia z życia zawodowego, często jednocześnie zostają odsunięte od życia społecznego.
- Zmiany w dokumentach systemowych są potrzebne, aczkolwiek powinny być wprowadzane niezbyt często, gdyż w znacznym stopniu może to utrudniać wdrażanie projektów nie tylko Instytucji Wdrażającej, ale i samym beneficjentom:

(...) w 2008 roku, nabór dla OPS-ów i PCPR-ów był organizowany na jednych zasadach, a za dwa miesiące ukazały się nowe zasady i wszystkie wnioski trzeba było poprawiać i jeszcze raz sprawdzać na podstawie nowych zasad, co też wydłużyło okres tak jakby sprawdzania i podpisywania tych umów.

Ekspert, wywiad TDI

- Ograniczenie możliwości wsparcia osób zatrudnionych na podstawie umów cywilno-prawnych (Priorytet VIII), powoduje problemy na rynku ze względu na dużą liczbę osób niebędących zatrudnionymi na umowę o pracę. W województwie dolnośląskim branże, które zostały zdiagnozowane, jako branże priorytetowe np. branże hotelarska, gastronomiczna, w rzeczywistości stanowią branże, w których w większości funkcjonują osoby zatrudnione na

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

umowy cywilno-prawne. Projekty napotykały na duże trudnienia, ponieważ przedsiębiorstwa nie mogły delegować swoich pracowników z racji tego ograniczenia. Szczególnie teraz, w dobie spowolnienia gospodarczego, kiedy pracodawcy starają się korzystać z rozwiązań innych niż umowa o pracę, warto jest umożliwić im delegowanie pracowników, którzy są zatrudnieni również na umowy cywilno-prawne.

- Realizacja projektów na tzw. operatorów wsparcia, czyli projekty, z których każdy obejmuje wsparciem dany subregion. Sposób realizacji takiego projektu, przyjmowanie i wsparcie jest nieco odmienne w swojej specyfice od standardowych projektów konkursowych (obecnie dominujących), w których przewiduje się wsparcie np. szkoleniowe, zlecone zostaje przeprowadzenie konkretnego szkolenia, dla konkretnej grupy docelowej. Taki projekt ma za zadanie przeprowadzenie analizy potrzeb pracodawców i pracowników i zgłoszenie szkoleń zgodnych z tymi potrzebami, a wynikających z tej analizy. Jak wynika z badania TDI, obecnie nie ma możliwości odrzucenia projektu, tylko dlatego, że podobny został już zrealizowany:

Jest wiele projektów, które się po prostu dublują, jest przesycenie czasem projektów dla danej branży, danego rodzaju szkoleń w określonej jednostce czasu, co tak naprawdę powoduje, że no niestety te środki nie są wykorzystywane w należyty sposób, w sposób racjonalny. (...)traktujemy tę sprawę priorytetowo, czyli najpierw potrzeba, diagnoza tej potrzeby, czy ona faktycznie istnieje, czy wsparcie zwiększy atrakcyjność danego przedsiębiorcy na rynku, jeśli tak, to takie wsparcie się mu oferuje, tak zwane „szkolenia szyte na miarę”. I taka idea nam przyświeca w kolejnym okresie programowania.

Ekspert, wywiad TDI

Uczestnictwo danej osoby w projekcie niekoniecznie może oznaczać zapotrzebowanie na to konkretne szkolenie, a jedynie może być spowodowane tym, że akurat taki projekt jest właśnie realizowany. Wspomniane projekty operatorów wsparcia, dają możliwość wyjścia z propozycją wsparcia od samych potencjalnych beneficjentów. Przedsiębiorca sam zgłasza konkretną potrzebę, w związku z tym takie wsparcie – doradztwo czy szkolenia – to są konkretnie te, które rzeczywiście są zgłoszone, zdiagnozowane i które faktycznie mają przynieść efekt:

- Skoordynowanie działań realizowanych w ramach PO KL oraz w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego, połączenie możliwości inwestycyjnych z umiejętnościami miękkimi, po to by wprowadzić kompleksowe wsparcie dla młodego przedsiębiorcy: wsparcie inwestycyjne w ramach RPO + szkolenie bądź doradztwo umożliwiające pełne wykorzystanie wsparcia w ramach RPO.
- Edukacja przedsiębiorców odnośnie korzyści z zatrudniania osób niepełnosprawnych, która może przyczynić się do zwiększenia zainteresowania projektami ukierunkowanymi na wsparcie osób niepełnosprawnych, łączące wsparcie edukacyjne z zatrudnieniowym.
- Podtrzymanie kryteriów dotyczących realizacji projektu przez jednostki statutowo zajmujące się daną grupą (w szczególności dotyczące Priorytetu VII). Jednostki takie wiedzą z jakimi

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

problemami boryka się dana grupa, z jakimi barierami spotyka się na rynku pracy, zna otoczenie przedsiębiorców. Zwiększa to szanse na zatrudnienie.

- Projekty, które realizowane są systemowo, są skuteczniejsze niż projekty konkursowe. W przypadku projektów konkursowych, występuje rozproszenie środków i często mnożenie wydatków na te same działania:

Każdy tworzy sobie swój portal, swoje strony internetowe, wydaje jakąś tam część pieniędzy na kampanie promocyjną. Każdy z osobna wydaje na to samo pieniądze. Natomiast w projektach systemowych mamy jeden podmiot (...).

Respondent FGI

Ponadto, w przypadku projektów konkursowych, na terenie województwa dostrzec można obszary, na których żadne projekty (skierowane na konkretną grupę docelową) nie są realizowane, co nie wynika z braku zapotrzebowania na danym obszarze, ale raczej z tego, że beneficjenci realizują najczęściej projekty tylko na swoim terenie. Przykładem obszarów, na których nie były i są realizowane projekty skierowane do niepracujących osób niepełnosprawnych, to powiat średzki, bądź trzebnicki (największa liczba projektów skierowanych do tej grupy, była realizowana w powiecie wrocławskim oraz we Wrocławiu – po 3 projekty). Duże dysproporcje pojawiają się również wtedy, gdy pod uwagę weźmiemy działania, których celem jest wspieranie mieszkańców obszarów wiejskich – największa liczba projektów była/jest realizowana w powiecie wałbrzyskim (47 projektów), natomiast najmniejsza m.in. w powiecie lubińskim i milickim (po 6 projektów) (udział mieszkańców wsi w ogóle mieszkańców powiatu wałbrzyskiego wynosi 11%, natomiast lubińskiego 24%, a milickiego 32%). Projekty systemowe, umożliwiają zaoferowanie wsparcia opartego na diagnozie i rozpoznaniu potrzeb konkretnego obszaru.

- Typ wsparcia, który zdaniem respondentów jest wart kontynuowania w przyszłym okresie programowania to przede wszystkim staże. Ważna jest jednak ich ocena nie tylko ilościowa, ale głównie jakościowa. Sposób organizacji stażu, jego rzeczywista użyteczność zależy od instytucji go organizującej, dlatego zasadna wydaje się próba zmiany postrzegania stażystów przez pracodawców – chodzi o to, by dostrzegli w takiej osobie potencjalnego pracownika, nie tylko osobę, która będzie wykonywać przez określony czas najprostsze prace. Projektodawca mógłby zostać zobowiązany do przedstawienia szczegółowego programu stażu, a następnie rozliczany z jego realizacji.
- Ponadto, jak podkreślali eksperci, należy kontynuować łączenie form wsparcia, z uwagi na większą efektywność takich działań. Jest to szczególnie ważne w odniesieniu do osób bezrobotnych, które od dłuższego czasu pozostają bez pracy. Oferowanie im form pomocy polegających jedynie na przekazaniu wiedzy z określonego obszaru, to zdecydowanie za mało. Potrzebują również możliwości praktycznego treningu umiejętności zawodowych, np. stażu.
- Należy kontynuować również formy wsparcia o charakterze motywująco-psychologicznym. Mają one szczególne znaczenie dla osób bezrobotnych (w tym: długotrwale bezrobotnych) oraz niepełnosprawnych, ponieważ te dwie grupy najczęściej są obciążone obawami związanymi z podjęciem pracy.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Jakie działania są podejmowane w przypadku braku zainteresowania danym typem operacji? Jak oceniana jest ich skuteczność oraz efektywność?

Jak twierdzą osoby zajmujące się na co dzień wdrażaniem komponentu regionalnego PO KL, w dotychczasowym okresie programowania pojawiały się sytuacje, w których konieczne było podjęcie dodatkowych działań, mających na celu zwiększenie zainteresowania poszczególnymi typami operacji. Interwencje te opierały się na kilku podstawowych działaniach:

- Działania informacyjno-promocyjne

W sytuacji gdy projektodawcy nie wyrażali zainteresowania daną formą wsparcia, podejmowano działania promocyjne, których celem było nie tylko zapoznanie potencjalnych projektodawców z daną formą wsparcia, ale przede wszystkim wzbudzenie zainteresowania wśród potencjalnych odbiorców (uczestników) tego wsparcia. Sami projektodawcy byli dobrze zorientowani w potrzebach rynku pracy, niemniej jednak powstrzymywali się od realizacji pewnych typów projektów, w obawie o trudności związane z rekrutacją uczestników:

Beneficjent nie będzie chciał pisać czegoś, o czym wie, że nie będzie mógł tego zrealizować, bo nie znajdzie chętnych, więc taka szeroka akcja promocyjna by musiała być, bo tak naprawdę to trzeba gdzieś oddolnie wzbudzić zainteresowanie danym działaniem, gdzieś u potencjalnych odbiorców na końcu, czyli uczestników tak naprawdę.

Ekspert, wywiad TDI

Respondentka wspomina o trudnościach z realizacją projektów zakładających wolontariat. Ta forma wsparcia, możliwa do realizacji w ramach Działania 6.1., nie była wybierana przez projektodawców, którzy uznawali ją za mało atrakcyjną dla uczestników. Akcje promocyjne miały przekonywać osoby zagrożone wykluczeniem o użyteczności wolontariatu który pomimo, że nie zakłada korzyści finansowych, to jednak daje szansę na zdobycie doświadczenia i pokazania swoich umiejętności. Może też zmotywować uczestnika do podejmowania dalszych, już samodzielnych działań zmierzających do poprawy jego sytuacji na rynku pracy.

Projektodawcy wiedzieli, jakiego typu projekty miały największą szansę powodzenia i na takie projekty najczęściej się decydowali. Zdarzało się, że mimo to napotykali na problemy z pozyskaniem uczestników, co wymagało przedłużenia czasu rekrutacji lub jej powtórzenia. Wątpliwe jest również to, by projektodawcy wnikliwie przeprowadzali diagnozę społeczną przed złożeniem wniosku. Świadczy o tym chociażby deklarowane przez respondentów wywiadów grupowych oraz ekspertów niedostosowanie części projektów do aktualnych potrzeb rynku. Z tych względów projektodawcy większą wagę powinni przywiązywać nie tylko do promocji, ale również do wnikliwej analizy problemów, na które odpowiedzią mają być ich projekty. Z tego względu ważną rolę odgrywa również promocja wsparcia, nie tylko wśród samych projektodawców, ale właśnie wśród odbiorców wsparcia. Nie jest to zadanie proste ze względu na fakt, że grupy docelowe najczęściej są specyficzne i wymagają odpowiedniego podejścia i zastosowania różnych kanałów informacji. Podkreślono celowość zaangażowania w działania informacyjno-promocyjne instytucji pomocy społecznej, które na co dzień współpracują z osobami znajdującymi w szczególnie trudnej sytuacji.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zdaniem osoby wdrażającej Priorytet VI, działania te są bardzo potrzebne, a ich skuteczność jest większa niż działania informacyjne prowadzone jedynie wśród potencjalnych projektodawców. Uświadomienie możliwości korzystania ze wsparcia jak najszerszego grona osób, wpłynie na zwiększenie liczby projektów realizowanych w ramach operacji, które nie były zbyt często wybierane przez projektodawców.

- Działania wspierające instytucje pomocy społecznej

Na konieczność podjęcia działań skierowanych na wspieranie i aktywizowanie Ośrodków Pomocy Społecznej, wskazuje fakt, że nie wszystkie te jednostki angażowały się w realizację projektów w ramach Priorytetu VII:

W trybie systemowym to jest taka zasada, że każda gmina, każdy powiat, ma rokrocznie określoną pewną pulę środków zagwarantowaną dla danej gminy i trzeba po prostu tylko chęci i innych działań ze strony tych jednostek, żeby te wnioski złożyć i te pieniądze pozyskać. (...) nie wszystkie jednostki od początku włączały się w realizację projektów, do tej pory w skali Dolnego Śląska na 160 kilka gmin (...) mamy podpisane umowy tylko z 80% tych jednostek, czyli nawet w roku 2012 też nie udało się zaktywizować wszystkich OPS-ów, żeby sięgnęli po środki, które już są dla nich zapewnione.

Ekspert, wywiad TDI

Pracownicy OPS – przede wszystkim doradcy – powinni być poinformowani o aktualnych projektach realizowanych w ramach PO KL. Po zbadaniu sytuacji petenta powinni być w stanie ocenić, czy któryś z tych projektów może być dla niego dobrym narzędziem wsparcia, przedstawić mu go, w miarę możliwości zachęcić, i na tyle na ile jest to możliwe, wspomóc go w procedurze rekrutacyjnej.

Aby zniwelować problem opisany przez respondenta, od 2010 roku organizowane są nie tylko spotkania informacyjno-szkoleniowe (również z udziałem władz tych gmin, które nie chciały aplikować o środki) ale również warsztaty i tzw. drzwi otwarte. Działania te realizowano we współpracy m.in. z Dolnośląskim Ośrodkiem Polityki Społecznej, Regionalnymi Ośrodkami Europejskiego Funduszu Społecznego. Przygotowano instruktaż wypełniania wniosku, prowadzono indywidualne konsultacje doradców z RO EFS-ów w tych jednostkach. Działania odniosły sukces, gdyż rokrocznie kilkanaście nowych instytucji realizuje projekty (obecny poziom to ok. 82-83% wszystkich OPS-ów), również każde Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie od trzech lat aplikuje o środki.

- Pilotaż projektów na tzw. operatorów wsparcia w ramach Priorytetu VIII

Ze strony projektodawców napotkano opór związany z realizacją projektów zakładających wsparcie w formie doradztwa. Zdaniem osoby wdrażającej Priorytet VIII, projekt powinien dawać możliwość kompleksowego wsparcia dla przedsiębiorcy, czyli powinien przewidywać zarówno szkolenia jak i doradztwo, nie może się ograniczać do samych szkoleń. Powinien być otwarty na potrzeby zgłaszane przez przedsiębiorcę:

(...) kompleksowość wsparcia była priorytetowa również jeśli chodzi o to, co dany projekt oferował. (...) każdy operator ma obowiązek objąć wsparciem jak największą liczbę

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

przedsiębiorstw, a to wsparcie ma być jak najbardziej kompleksowe, oferować i szkolenia i doradztwo.

Ekspert, wywiad TDI

Poprzez zapewnienie podaży, umożliwiono skorzystanie ze wsparcia każdemu, kto wyraził takie zapotrzebowanie. Wymagania które postawiono operatorom były bardzo wysokie, w celu zapewnienia udziału w projekcie Wnioskodawców z doświadczeniem w obszarze objętym wsparciem. IP2, m.in. poprzez własną stronę internetową, informuje o funkcjonowaniu takiego operatora w danym subregionie, a operator już we własnym zakresie dba o promowanie swojej instytucji i realizowanych działań.

Jaka jest skala trwałości osiągniętych wskaźników w okresie 6 miesięcy od ich osiągnięcia?

Podczas badania diagnozowano również trwałość udzielonego w ramach PO KL wsparcia. Poniżej omówiono każdy wskaźnik z osobna dla wszystkich

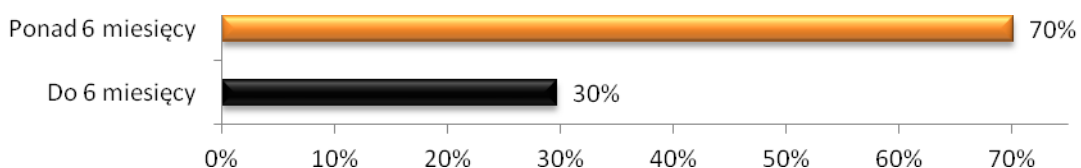
badanych Priorytetów: VI, VII i VIII. Przyjęto założenie, że o danym rodzaju wsparcia można mówić, że jest trwałe, jeśli jego efekty trwają dłużej, niż 6 miesięcy.

PRIORYTET VI

- **Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.**

Osobom, które przyczyniły się do realizacji powyższego wskaźnika (bezrobotnym i poszukującym pracy uczestnikom projektów w ramach Priorytetu VI, którzy w okresie do 6 miesięcy po otrzymaniu wsparcia zyskali pracę) zadano następujące pytania:

Jak długo pracuje Pan/Pani w obecnej pracy? [CATI N=121]

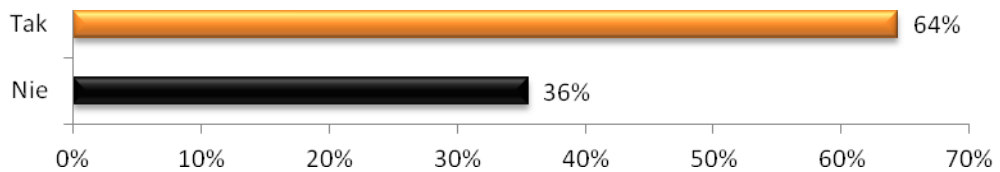

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Następnie, respondentów pytano o to, czy jest to ich pierwsza praca od zakończenia udziału w projekcie. Wyniki przedstawia poniższy wykres. W przypadku tych respondentów, którzy odpowiedzieli, że pracują dłużej niż 6 miesięcy można powiedzieć, że udzielone im wsparcie okazało się być trwałym. Jeśli chodzi o pozostałe 30%, nie jest to jeszcze znane.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Czy jest to Pana/Pani pierwsza praca od zakończenia udziału w projekcie? [CATI N=121]

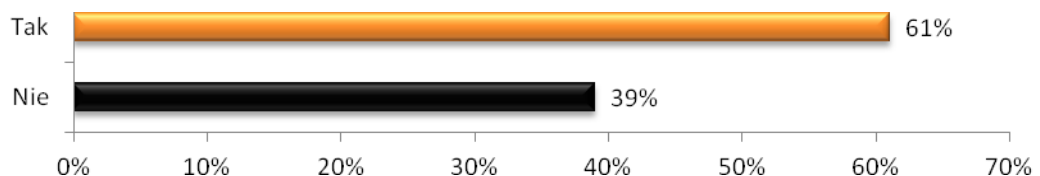
Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Ponad połowa respondentów (64%) na tak zadane pytanie odpowiedziała twierdząco. Należy zauważyć, że dla trwałości wsparcia nie ma znaczenia, czy jest to pierwsza, druga, czy kolejna praca respondenta. Istotne jest tylko to, czy pracował on od momentu zakończenia udziału w projekcie dłużej niż 6 miesięcy.

- **Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły samozatrudnienie w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.**

Bezrobotnym i poszukującym pracy uczestnikom projektów w ramach Priorytetu VI, którzy w okresie do 6 miesięcy po otrzymaniu wsparcia założyli własną działalność gospodarczą zadano pytanie o to, czy prowadzą działalność gospodarczą, którą założyli dzięki środkom uzyskanym w ramach PO KL. Odpowiedzi zawiera poniższy wykres.

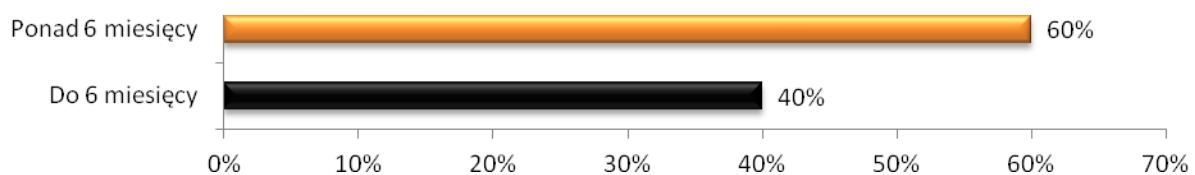
Czy prowadzi Pan/Pani obecnie działalność gospodarczą, którą rozpoczął/ęła Pan/Pani dzięki środkom finansowym uzyskanym w ramach PO KL?

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Następnie zapytano ich, jak długo prowadzą rzeczoną działalność. Wyniki przedstawia poniższy wykres.

Jak długo prowadzi Pan/Pani działalność?

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

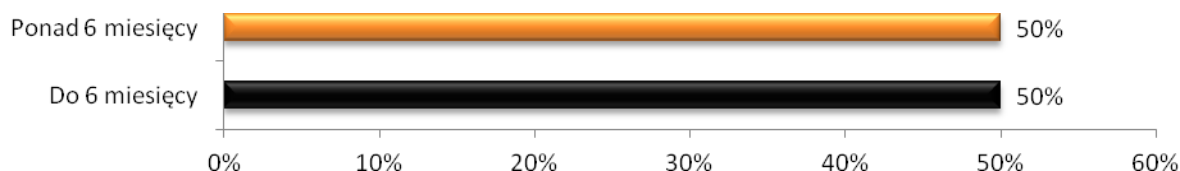
Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Jak widać powyżej, ponad połowa z nich (60%) prowadzi działalność ponad pół roku. W ich przypadku można mówić o trwałości udzielonego wsparcia.

- **Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku 15-24 lata, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.**

Osobom, których dotyczy wskaźnik (bezrobotni i poszukujący pracy, w przedziale wiekowym 15-24, uczestnicy projektów w ramach Priorytetu VI, którzy w okresie do 6 miesięcy po otrzymaniu wsparcia zyskali pracę) zadano pytanie o to, jak długo pracują na obecnym stanowisku. Wyniki zawiera poniższy wykres.

Jak długo pracuje Pana/Pani w obecnej pracy? [CATI N=34]

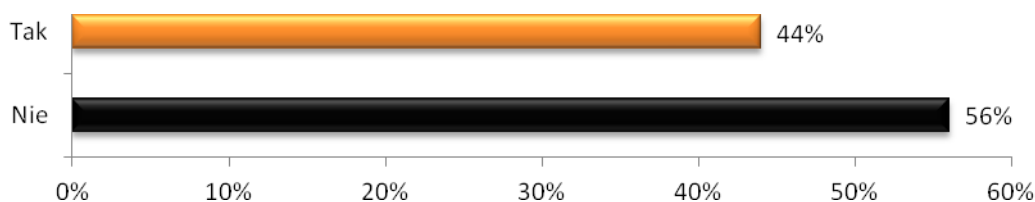

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

W przypadku połowy respondentów można mówić o trwałości udzielonego wsparcia, ponieważ pracują powyżej 6 miesięcy od momentu zakończenia udziału w projekcie.

Następnie dopytano ich o to, czy jest to ich pierwsza praca. Odpowiadali następująco:

Czy jest to Pana/Pani pierwsza praca od zakończenia udziału w projekcie? [CATI N=34]

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

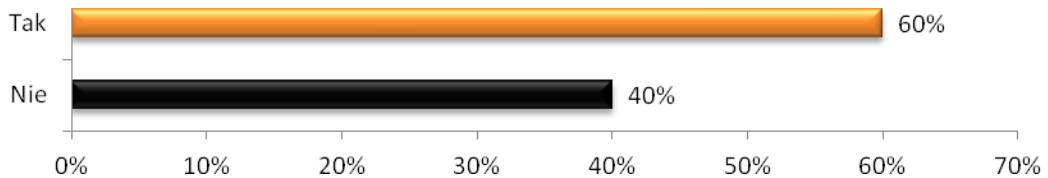
W tym wypadku większość respondentów zmieniała pracę przynajmniej raz od momentu zakończenia udziału w projekcie.

- **Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku 15-24 lata, które podjęły samozatrudnienie w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.**

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Osobom, których dotyczy powyższy wskaźnik (bezrobotni i poszukujący pracy, w przedziale wiekowym 15-24, uczestnicy projektów w ramach Priorytetu VI, którzy w okresie do 6 miesięcy po otrzymaniu wsparcia założyli własną firmę) zadano następujące pytania:

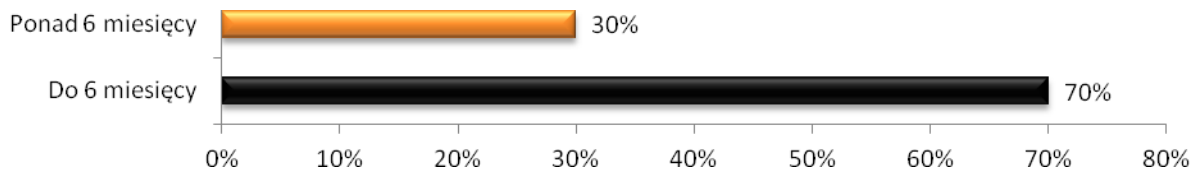
Czy prowadzi Pan/Pani obecnie działalność gospodarczą, którą rozpoczął/ęła Pan/Pani dzięki środkom finansowym uzyskanym w ramach PO KL?

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Następnie zapytano o czas prowadzenia działalności. Wyniki przedstawia wykres poniżej.

Jak długo prowadzi Pan/Pani działalność?

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

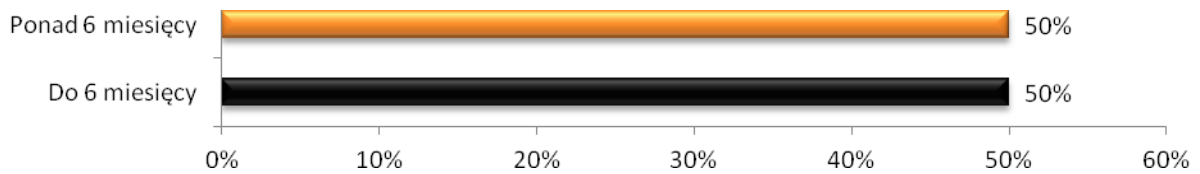
Większość ankietowanych respondentów prowadziła swoje przedsiębiorstwo nie dłużej niż pół roku. Tylko w przypadku 30% możemy mówić o trwałości udzielonego wsparcia.

- **Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy posiadających orzeczenie o niepełnosprawności, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.**

Respondentów zapytano o to, jak długo pracują w obecnej pracy. Wyniki zawiera poniższy wykres.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

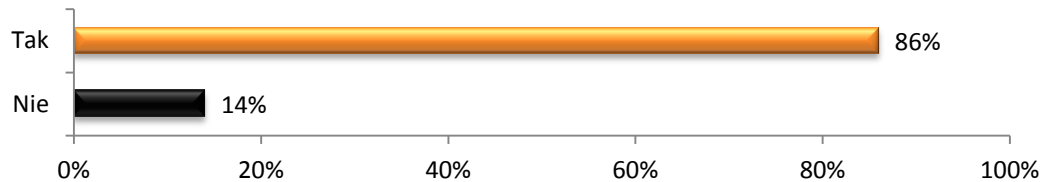
Jak długo pracuje Pana/Pani w obecnej pracy?

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

O trwałości wsparcia można mówić w odniesieniu do połowy uczestników projektów – tych, którzy przepracowali powyżej 6 miesięcy. Dopytano ich również o to, czy jest to ich pierwsza praca.

Czy jest to Pana/Pani pierwsza praca od zakończenia udziału w projekcie?

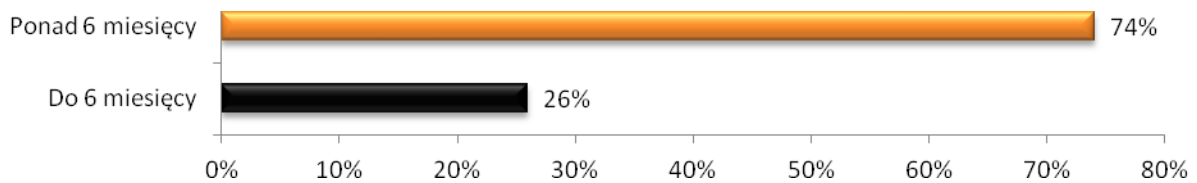
Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

W tym przypadku dla zdecydowanej większości respondentów jest to pierwsza praca.

- **Udział osób długotrwale bezrobotnych, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.**

Respondentów, którzy w momencie przystępowania do projektu byli osobami długotrwale bezrobotnymi, a w pół roku po otrzymaniu wsparcia udało im się zyskać zatrudnienie zapytano o to, jak długo pracują w obecnej pracy. Wyniki przedstawia poniższy wykres.

Jak długo pracuje Pana/Pani w obecnej pracy?

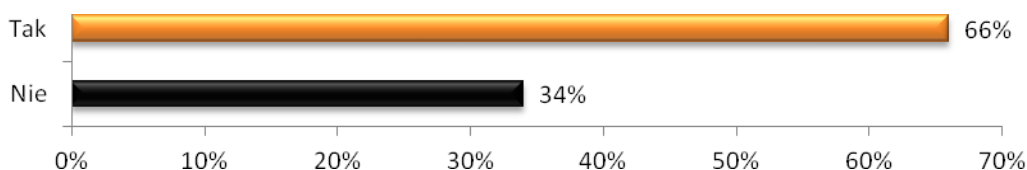

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Osoby te zapytano również, czy jest to ich pierwsza praca od momentu, w którym zakończyły udział w projekcie.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Czy jest to Pana/Pani pierwsza praca od zakończenia udziału w projekcie?

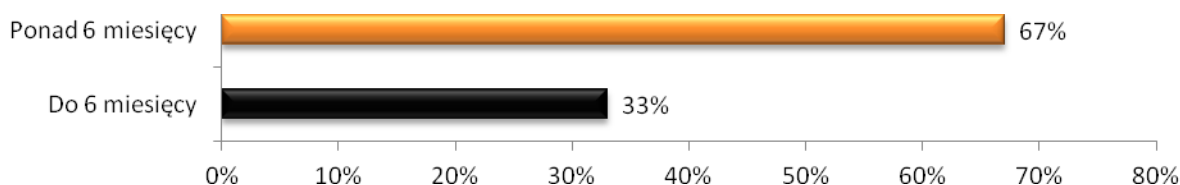

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

- **Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy, pochodzących z obszarów wiejskich, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.**

Respondentów zapytano o to, jak długo pracują w obecnej pracy:

Jak długo pracuje Pana/Pani w obecnej pracy?

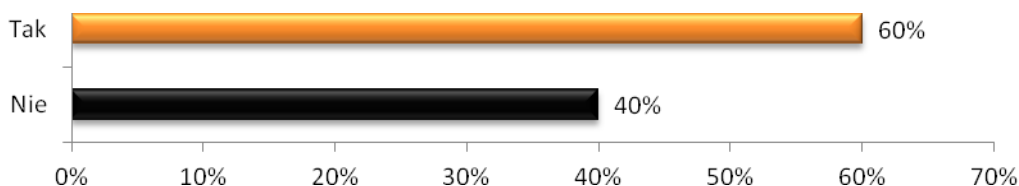

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Ponad połowa respondentów (67%) odpowiedziała, że pracuje ponad 6 miesięcy. W odniesieniu do tej grupy możemy mówić o trwałości udzielonego wsparcia.

Następnie zapytano ich, czy jest to ich pierwsza praca od zakończenia udziału w projekcie. Wyniki przedstawia poniższy wykres.

Czy jest to Pana/Pani pierwsza praca od zakończenia udziału w projekcie?

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

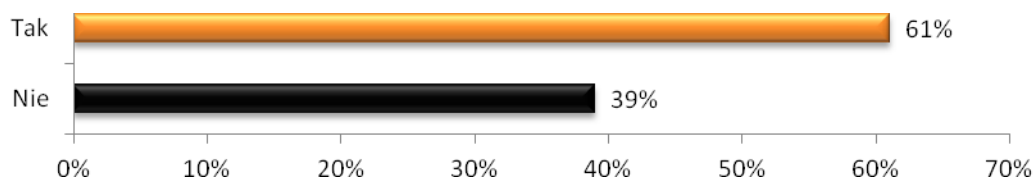
Dla 60% respondentów jest to pierwsza praca odkąd zakończyli udział w projekcie.

- **Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły samozatrudnienie w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.**

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Osobom, o których mowa w powyższym wskaźniku (bezrobotni i poszukujący pracy uczestnicy projektów w ramach Priorytetu VI, którzy w okresie do 6 miesięcy po otrzymaniu wsparcia założyli własną działalność gospodarczą) zadano pytanie o to, czy prowadzą obecnie działalność gospodarczą założoną dzięki pozyskanym w ramach PO KL środkom finansowym.

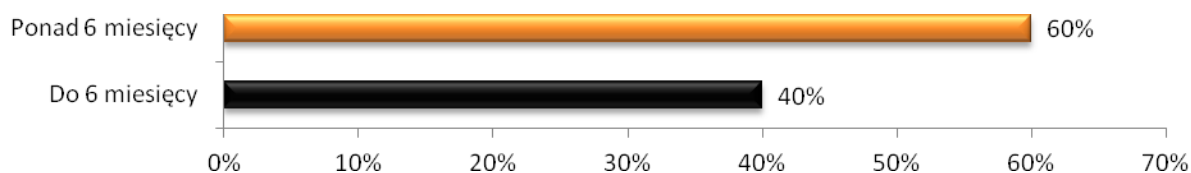
Czy prowadzi Pan/Pani obecnie działalność gospodarczą, którą rozpoczął/ęła Pan/Pani dzięki środkom finansowym uzyskanym w ramach PO KL?

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

61% respondentów prowadzi działalność od czasu zakończenia udziału w projekcie. W badaniu ankietowym dopytano również o to, jak długo prowadzą rzeczoną działalność.

Jak długo prowadzi Pan/Pani działalność?

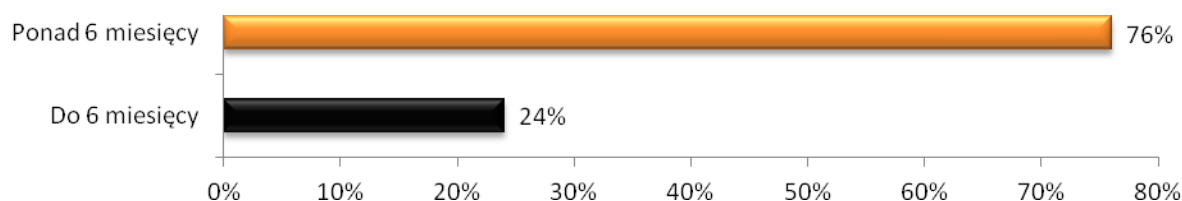
Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Aż 60% osób które taką działalność prowadzą, robi to ponad 6 miesięcy – w odniesieniu do nich można mówić o trwałości wsparcia. Pozostałe 40% - w aspekcie trwałości świadczonej w ramach projektów pomocy – stanowi jeszcze niewiadomą.

- **Udział osób w wieku 50-64 lata, zarejestrowanych jako bezrobotne i poszukujące pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach**

Respondentów zapytano o to, jak długo pracują w obecnej pracy. Wyniki zawiera poniższy wykres.

Jak długo pracuje Pana/Pani w obecnej pracy?

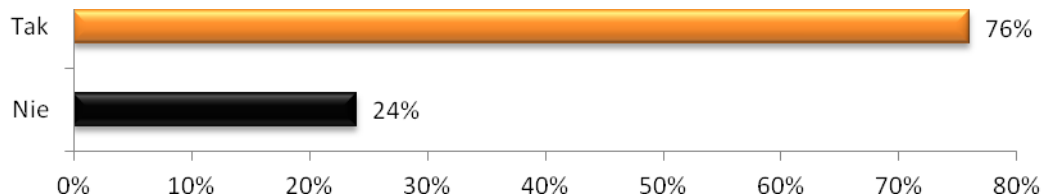
Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Większość z respondentów pracuje powyżej 6 miesięcy od zakończenia projektów, w których uczestniczyli (wsparcie jest trwałe).

Pytano ich również o to, czy jest to ich pierwsza praca od momentu, kiedy zakończyli udział w projekcie. Wyniki prezentujemy poniżej:

Czy jest to Pana/Pani pierwsza praca od zakończenia udziału w projekcie?

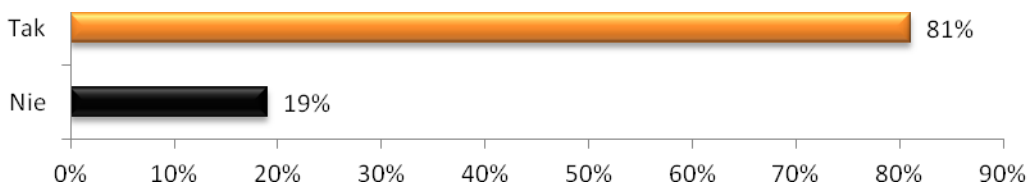
Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Większość respondentów (76%) zachowała tę samą pracę od momentu zakończenia swojego uczestnictwa w projekcie.

- **Udział osób w wieku 50-64 lata, zarejestrowanych jako bezrobotne i poszukujące pracy, które podjęły samozatrudnienie w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.**

Respondentów zapytano czy prowadzą obecnie działalność gospodarczą, którą zaczęli w wyniku pozyskania środków finansowych w ramach PO KL.

Czy prowadzi Pan/Pani obecnie działalność gospodarczą, którą rozpoczął/ęła Pan/Pani dzięki uzyskanym środkom finansowym?

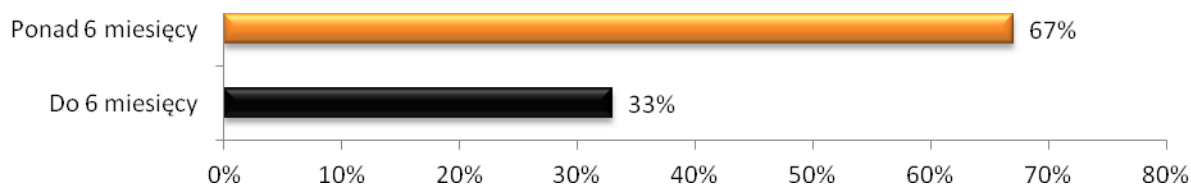
Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

81 % pytanych prowadzi tego rodzaju działalność.

Osoby, które twierdząco odpowiedziały na powyższe pytanie, zapytano o to, jak długo prowadzą swoją działalność.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Jak długo prowadzi Pan/Pani działalność?

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

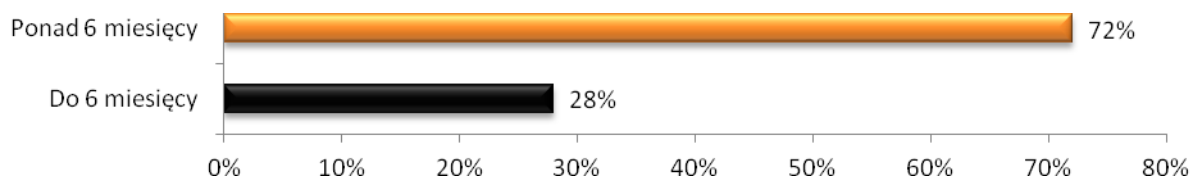
Ponad połowa (67%) prowadzi tę działalność ponad 6 miesięcy. Można więc w ich przypadku mówić o trwałości wsparcia.

PRIORYTET VII

- **Wskaźnik efektywności – odsetek beneficjentów, którzy podjęli pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które wzięły udział w projektach.**

Respondentów z powyższej grupy zapytano o to, jak długo pracują w obecnej pracy:

Jak długo pracuje Pana/Pani w obecnej pracy?

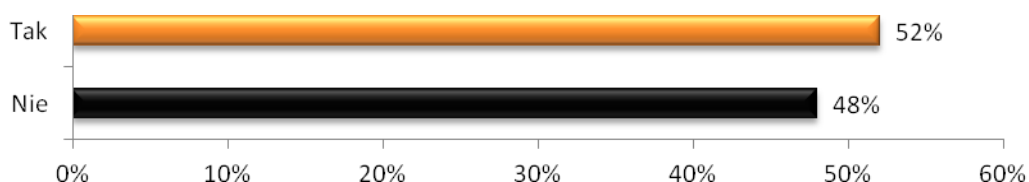

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

72% uczestników badania odpowiedziało, że ponad 6 miesięcy (wsparcie trwałe).

Następnie zapytano ich, czy jest to ich pierwsza praca odkąd zakończyli udział w projekcie. Wyniki przedstawia poniższy wykres.

Czy jest to Pana/Pani pierwsza praca od zakończenia udziału w projekcie?

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

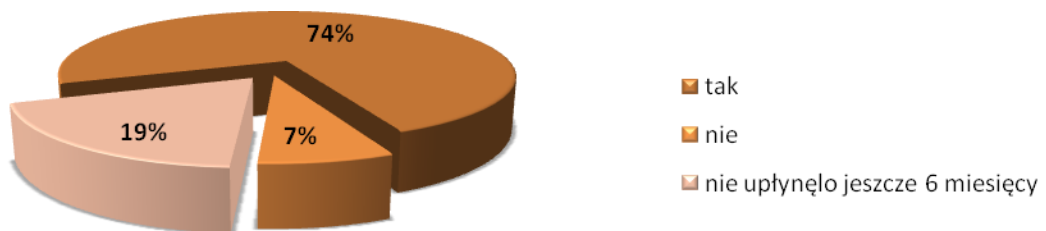
Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

PRIORYTET VIII

- **Odsetek pracowników przedsiębiorstw, których wynagrodzenia wzrosły w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie.**

Respondentów zapytano, czy wzrost wynagrodzenia utrzymał się przez kolejnych 6 miesięcy. Wyniki zawiera poniższy wykres:

Czy sytuacja ta utrzymywała się przez następne 6 miesięcy?

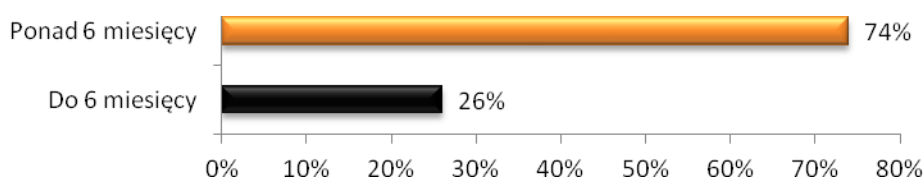
Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Większość – 74% - odpowiedziała na to pytanie pozytywnie, więc w odniesieniu do tej grupy można mówić o trwałości efektów wsparcia. Zaledwie 7% odpowiedziało negatywnie. Sytuacja pozostałych 19% w tym względzie jest jeszcze nieznaną.

- **Odsetek osób, które w okresie 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie znalazły pracę, rozpoczęły działalność gospodarczą lub kontynuowały zatrudnienie w dotychczasowym miejscu pracy – w ogólnej liczbie osób, które zakończyły udział w projekcie.**

Respondentów z tej grupy zapytano, jak długo pracują w obecnej pracy. Wyniki przedstawia poniższy wykres.

Jak długo pracuje Pana/Pani w obecnej pracy?

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

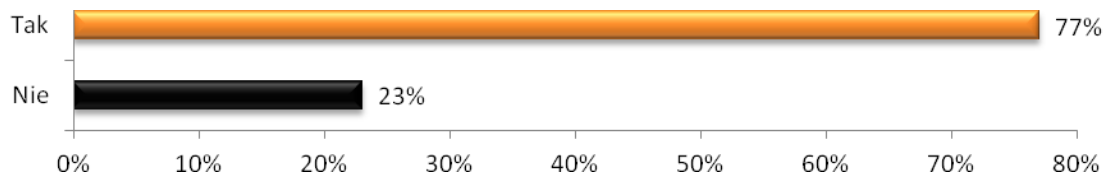
Większość (74%) pracuje powyżej 6 miesięcy.

Następnie zapytano ich, czy jest to ich pierwsza praca od momentu zakończenia udziału w projekcie:

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Czy jest to Pana/Pani pierwsza praca od zakończenia udziału w projekcie?

Źródło: Opracowanie własne ZGD Sp. z o.o. na podstawie badania CATI i CAWI

Również dla większości badanych (77%) jest to pierwsza praca. Należy więc zauważyć, że w większości przypadków, otrzymane w ramach projektów wsparcie okazało się być trwałe.

4 PODSUMOWANIE

Podstawowym celem przeprowadzonego badania było określenie rezultatów realizacji Priorytetów VI-VIII Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na terenie Dolnego Śląska. Pierwszy cel szczegółowy obejmował analizę osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego dla celów szczegółowych określonych dla Priorytetu VI, VII, VIII PO KL w województwie dolnośląskim, w przypadku których w Podręczniku Wskaźników Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 jako źródło danych przewidziano badanie ewaluacyjne.

Wyniki badań w tym zakresie zestawione zostały w tabeli 34. Z zaprezentowanych wartości wynika, że prawie wszystkie z tych, które zostały objęte badaniem ewaluacyjnym osiągnęły założoną wartość. Do wskaźników, które nie osiągnęły zakładanych wielkości docelowych należą, z Priorytetu VI:

- Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach – wartość osiągnięta wynosi 42,9% (wartość docelowa: 55%);
- Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku 15-24 lata, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach – wartość osiągnięta wynosi 51,5% (wartość docelowa: 58%);
- Udział osób w wieku 50-64 lata, zarejestrowanych jako bezrobotne i poszukujące pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach – wartość osiągnięta wynosi 33,3% (wartość docelowa 35%).

Natomiast z Priorytetu VII – wskaźnik efektywności – odsetek beneficjentów, którzy podjęli pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które wzięły udział w projektach – wartość osiągnięta to 11,7%. (wartość docelowa 40%).

Badanie wykazało wysoką trwałość osiągniętych wskaźników – od 60 do 75% w czasie dokonywania pomiaru. Przez trwałość wskaźników rozumie się fakt utrzymania się mierzonych efektów wsparcia przez czas dłuższy niż 6 miesięcy. W związku z powyższym, osoby które w momencie przystępowania do projektów pozostawały bez pracy, a w ciągu 6 miesięcy od otrzymania wsparcia znalazły zatrudnienie zapytano, czy jest to ich pierwsza praca po projekcie, oraz jak długo pracują w danym miejscu. Przyjęto, że o trwałości efektów wsparcia świadczy fakt utrzymania zdobytej pracy przez czas dłuższy niż 6 miesięcy. Podobnie w przypadku osób, które dzięki otrzymanemu wsparciu podjęły samozatrudnienie – respondentów zapytano, czy obecnie prowadzą założoną przez siebie firmę oraz jak długo to trwa.

Badanie wykazało, że zapisane w Planach Działania kryteria wyboru projektów (kryteria dostępu oraz kryteria strategiczne) zostały sformułowane tak, iż zapewniają osiągnięcie zakładanych wartości wskaźników. Jednak analiza dokumentacji konkursowych wskazuje, że spełnienie kryterium strategicznego nie stanowi warunku otrzymania wsparcia (nie mają one charakteru kryteriów dostępu), co oznacza, iż dofinansowanie mogą uzyskać projekty, które nie spełniają żadnego z kryteriów strategicznych. W związku z tym, że kryteria dostępu oraz strategiczne zawarte w Planach Działania w dużym stopniu wpływają na realizację wartości docelowych wskaźników w Priorytetach VI-VIII, należałoby w dalszym ciągu stosować kryteria wyboru projektów, które mogą zapewnić

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

realizację wartości docelowych wskaźników oraz zachęcać projektodawców do realizacji projektów spełniających warunki określone w tych kryteriach, w szczególności obejmowania wsparciem grup docelowych za które można otrzymać dodatkowe punkty strategiczne.

Badanie wpływu zmian dokonanych po przeprowadzeniu przeglądu śródkresowego na poziom realizacji wskaźników (którego głównym celem było stwierdzenie, czy wytyczone wcześniej cele społeczne i gospodarcze pozostają aktualne) wykazało, iż zmiany wprowadzone w ramach Priorytu VI, związane z rozszerzeniem katalogu dostępnych form wsparcia o instrumenty zwrotne skierowane do osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej, są obecnie w początkowej fazie wdrażania i trudno ocenić ich wpływ na realizację wskaźników. Jeśli chodzi o zmiany dotyczące Priorytetu VII – w Poddziałaniu 7.1.3 wprowadzone zostały nowe typy działań z zakresu podnoszenia kwalifikacji kadr instytucji pomocy i integracji społecznej i wprowadzono Działanie 7.4 *Niepełnosprawni na rynku pracy*. Istnieje szansa, że wpłyną one pozytywnie na realizację wskaźników. Nowe typy działań w Poddziałaniu 7.1.3 sprawią, że pracownicy instytucji pomocy społecznej być może chętniej będą brali udział w projektach, natomiast Działanie 7.4 ma realne szanse przełożyć się na wzrost wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych, które zakończyły udział w projektach. Najbardziej znacząca zmiana w Priorytecie VIII - wykluczenie z możliwości uzyskania wsparcia przez duże firmy – również może mieć wpływ na realizację wskaźników. Wynika to z tego, że większe możliwości korzystania ze wsparcia będzie miał dzięki tej zmianie sektor MŚP: im większa liczba firm korzystająca ze wsparcia szkoleniowego, tym większa liczba pracowników podnosząca swoje kwalifikacje, co może przełożyć się na znalezienie przez zatrudnionych nowej pracy, utrzymanie obecnej oraz wzrost wynagrodzeń.

W kolejnym okresie programowania EFS warto skorzystać m.in. z następujących pozytywnych doświadczeń, związanych z realizacją wsparcia w ramach Priorytetów VI-VIII PO KL w województwie dolnośląskim i należy kontynuować:

- łączone formy wsparcia, z uwagi na ich większą efektywność;
- formy wsparcia o charakterze motywująco-psychologicznym kierowane przede wszystkim do niepełnosprawnych i bezrobotnych;
- staże;
- realizację projektów w trybie systemowym, ponieważ są one skuteczniejsze od konkursowych.

W przypadku braku zainteresowania danym typem operacji, w stosunku do potencjalnych beneficjentów oraz potencjalnych uczestników, podejmowano działania informacyjno-promocyjne, których celem było zarówno zapoznanie potencjalnych projektodawców z daną formą wsparcia, jak i wzbudzenie zainteresowania wśród potencjalnych odbiorców (uczestników) tego wsparcia.

Ze względu na to, że nie wszystkie OPS-y angażowały się w realizację projektów w ramach Priorytetu VII, podejmowano również działania skierowane na wsparcie właśnie tych instytucji. Z kolei w ramach Priorytetu VIII, przeprowadzono pilotaż projektów na tzw. operatorów wsparcia, co było odpowiedzią na niską efektywność dotychczasowych projektów szkoleniowych oraz mały potencjał przedsiębiorców z grupy mikro i małych do samodzielnego przygotowania projektu dopasowanego do indywidualnych potrzeb.

Szczególnie dobra okazała się efektywność działań mających na celu wspieranie samozatrudnienia – 80% osób, które otrzymały wsparcie finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej, w dalszym ciągu prowadzi działalność gospodarczą. Większość firm, które powstały dzięki unijnemu

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

dofinansowaniu, to jednoosobowe działalności gospodarcze (73%). Niemal połowa firm ma stabilną sytuację i nie są one zagrożone upadkiem. 11% respondentów uznało sytuację firmy za raczej niepewną. 20% przedsiębiorców, których firmy nie utrzymały się na rynku, wskazało na następujące przyczyny upadku: brak bądź zbyt mała liczba klientów, działalność nie przynosiła zysków, problemy natury osobistej samych właścicieli firm. Jeśli chodzi o najważniejsze czynniki „przeżywalności” przedsiębiorstwa, to respondenci wskazywali najczęściej na konkurencyjność oferowanych towarów i usług oraz wysokie kwalifikacje pracowników.

Podczas badania odnotowano zmianę sytuacji uczestników projektów na rynku pracy. W zdecydowanej większości przypadków była ona pozytywna i dotyczyła zdobycia zatrudnienia - pracę podjęło (w tym założyło działalność gospodarczą) 56% osób, które w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie były bezrobotne lub nieaktywne zawodowo (dot. osób, które podjęły pracę zarówno do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie, jak i później, patrz tab. 37.). Biorąc pod uwagę wyniki uzyskane dla poszczególnych grup uczestników projektów, można stwierdzić, iż 53% osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP posiadało zatrudnienie w momencie realizacji badania. Jeszcze korzystniej wygląda to w odniesieniu do grupy bezrobotnych niezarejestrowanych w PUP. W tym przypadku aż 71,2% z wszystkich 163 uczestników badania podjęło zatrudnienie. Nieliczni pracujący utracili zatrudnienie po zakończeniu udziału w projektach, jednak brak danych, które by zaświadczały, że utrata pracy w jakikolwiek sposób była z tym związana.

Nie można jednoznacznie stwierdzić, czy wsparcie z EFS jest łatwo dostępne dla osób chcących z niego skorzystać w ramach projektów. Składa się na to kilka elementów, z których podstawowym wyznacznikiem jest subiektywne odczucie potencjalnych (lub faktycznych) uczestników projektów. Do trzech najistotniejszych wyznaczników dostępności wsparcia z PO KL zalicza się: dostępność finansową (preferowane są projekty, w których udział jest darmowy), dostępność terytorialną (dojazdy do innych miejscowości generują wydatki oraz zabierają dodatkowo czas) oraz dostosowanie czasu udziału w projekcie do dyspozycyjności odbiorcy wsparcia (tak aby nie kolidował z obowiązkami służbowymi lub innymi zobowiązaniami, np. opieką nad dzieckiem).

Z badania CATI/CAWI wynika, że 86,8% uczestników projektów otrzymało takie wsparcie, jakiego oczekiwało. Do działań, w ramach których wsparcie w 100% pokrywało się z oczekiwaniami uczestników projektów, należało Działanie 6.3 *Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich* oraz Poddziałania: 8.1.2 *Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie* i 8.1.3. *Wzmacnianie lokalnego partnerstwa na rzecz adaptacyjności*. Respondenci wywiadów grupowych byli bardziej krytyczni w ocenach wskazując m.in. na następujące wady realizowanych projektów, które nie odpowiadały ich oczekiwaniom: zbyt duża ilość teorii kosztem praktyki (dotyczy projektów o charakterze szkoleniowym), niski poziom merytoryczny zajęć i brak odpowiedniego przygotowania osób prowadzących szkolenia, zbyt mała kwota dofinansowania (na założenie własnej działalności gospodarczej).

Uczestnicy w trakcie projektów mieli możliwość rozwijania zarówno umiejętności zawodowych, jak i umiejętności miękkich przydatnych na rynku pracy, takich jak umiejętność radzenia sobie ze stresem i problemami, umiejętność pracy zespołowej itp. 90% odbiorców wsparcia, którzy zostali do projektów skierowani przez pracodawców wskazało użyteczność zdobytych umiejętności. Wyniki wskazują, że w największym stopniu wiedzę lub umiejętności zdobyte w trakcie udziału w projekcie wykorzystują obecnie osoby poszukujące pracy zarejestrowane w PUP (odpowiedzi *zdecydowanie tak* i *raczej tak* w sumie 100%). W najmniejszym stopniu (na tle pozostałych uczestników projektów) wiedzę lub umiejętności (traktowane ogółem, bez podziału na umiejętności miękkie i zawodowe)

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

zdobyte w trakcie udziału w projekcie wykorzystują osoby bezrobotne – 66% osób z tej grupy wsparcia.

Najpowszechniejszym źródłem informacji na temat projektów, w których uczestniczyli respondenci był Internet – szacując wyniki ogółem była to najskuteczniejsza forma informacyjno-promocyjna. Poza tym 15% uczestników uzyskało wiedzę z urzędu pracy, a 14% dowiedziało się/zostało skierowanych do udziału w projekcie przez pracodawcę. Również 14% respondentów dowiedziało się o projekcie od rodziny, przyjaciół lub księdza. Po 9% wskazało na instytucje pomocy społecznej oraz organizujące projekt. Ulotki lub plakaty informacyjne trafiły do 6% respondentów. Po 5% uczestników dowiedziało się od innych uczestników projektów oraz ze szkoły lub uczelni. Środki masowego przekazu zaznają 4% badanych uczestników projektów, a 1% - instytucje/stowarzyszenia wspierające osoby bezrobotne.

Zdecydowaną większość wśród uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI PO KL stanowiły kobiety (64%). Największy ich odsetek odnotowano w Poddziałaniu 6.1.2 (93%).

Pod względem wieku najliczniejszą grupę wśród uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI stanowili ludzie młodzi – między 15. a 24. rokiem życia (33,9%). Struktura wykształcenia uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI jest zróżnicowana przez Działanie/Poddziałanie jakiego dotyczył dany projekt. Najwyżej wykształceni są uczestnicy z Poddziałania 6.1.2, blisko 75% z nich legitymuje się dyplomem szkoły wyższej. Zdecydowana większość uczestników projektów w Priorytecie VI to osoby zamieszkujące miasta, stanowią one aż 73% badanych.

W Priorytecie VI status zawodowy uczestników był podstawą przyznania określonych form wsparcia, dlatego ta zmienna jest silnie zróżnicowana przez Działanie/Poddziałanie, w ramach którego realizowane były projekty. Większość badanych uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI w pytaniu o materialny standard ich życia odpowiedziała „żyjemy średnio” (42,6%).

Również w przypadku Priorytetu VII zdecydowaną większość uczestników projektów stanowią kobiety (68%). Największy ich odsetek odnotowano w Poddziałaniu 7.1.3 (91%).

Najliczniejszymi grupami wiekowymi w tym Priorytecie były osoby w wieku 50-64 lata i 15-24 lata (po 22,7%) oraz niewiele mniejsza grupa osób w wieku 31-40 lat (21,7%).

Zdecydowaną większość wśród odbiorców wsparcia w Priorytecie VII stanowiły osoby z wykształceniem średnim i zawodowym (40%).

Struktura zatrudnienia uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VII jest ściśle związana z poszczególnymi Działaniami/Poddziałaniami. Odbiorcami wsparcia w 7.1.1 i 7.1.2 są petenci ośrodków pomocy społecznej oraz powiatowych centrów pomocy rodzinie, czyli głównie osoby bezrobotne i bierne zawodowo. Uczestnicy projektów z Poddziałania 7.1.3 wywodzą się z kadr pomocy i integracji społecznej. Również osoby pracujące są najliczniejszą grupą w Poddziałaniu 7.2.2 (Wsparcie ekonomii społecznej). Poprzez Poddziałanie 7.2.1 wsparcie kierowane jest do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, są to najczęściej osoby bezrobotne (64,2%) i bierne zawodowo (31,4%). Również wśród odbiorców wsparcia w ramach Działania 7.3 dominują osoby niepracujące (łącznie 70%).

Blisko jedna trzecia (30,1%) uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VII to osoby z orzeczoną niepełnosprawnością. Szczególnie wysoki poziom tej zmiennej odnotowano wśród ankietowanych mężczyzn (52%).

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Prawie połowa odbiorców wsparcia w ramach Priorytetu VII to osoby średnio zamożne.

W Priorytecie VIII także przeważają kobiety (58%), a największa dysproporcja płci występuje w Poddziałaniu 8.2.1 (70% kobiet do 30% mężczyzn).

Wśród odbiorców wsparcia z Priorytetu VIII PO KL w Dolnośląskim dominują ludzie młodzi – poniżej 30 lat (łącznie 66,1%).

Podobnie jak w pozostałych Priorytetach, w Priorytecie VIII zdecydowaną większość stanowią mieszkańcy miast (81%).

Pod względem statusu zatrudnienia, populacja Priorytetu VIII dzieli się na dwie grupy obejmujące osoby z dwóch Działów: odbiorcy wsparcia z 8.1 - przedsiębiorcy i pracownicy przedsiębiorstw oraz odbiorcy wsparcia z 8.2 – podmioty związane ze światem nauki, studenci i doktoranci, którzy otrzymali stypendia naukowe oraz osoby zatrudnione w administracji publicznej.

Podobnie jak w całej badanej próbie, w Priorytecie VIII większość osób deklaruje średni poziom zamożności (52,1%).

Wśród ankietowanych uczestników projektów realizowanych w ramach PO KL ponad połowa (52%) zadeklarowała, że jest gotowa do podjęcia pracy w innej miejscowości, niż ta w której zamieszkują. Aby sprawdzić, na ile pozytywna odpowiedź w powyższym pytaniu wynika z faktu otrzymania wsparcia, a na ile z cech osobowościowych, respondentom zadano pytanie, czy taką samą decyzję podjęliby, gdyby nie brali udziału w projekcie. Z udzielonych odpowiedzi wynika, że w efekcie otrzymania wsparcia, mobilność zawodowa wzrosła wśród 18% jego odbiorców. Z danych otrzymanych w badaniu CATI/CAWI wynika, że aż 80% odbiorców wsparcia podjęłoby pracę, która wymaga od nich rozwoju posiadanych lub nabycia nowych kwalifikacji. Po konfrontacji tej informacji z pytaniem, czy podobnie odpowiedzieliby, gdyby danego wsparcia nie otrzymali, stwierdza się, iż wzrost elastyczności zawodowej zaobserwowano u 12% uczestników projektów realizowanych w ramach PO KL w regionie dolnośląskim.

W przypadku 79% tych uczestników projektów, którzy znaleźli pracę, (bądź podjęli samozatrudnienie) największą grupę stanowią osoby, które zostały zatrudnione na podstawie umowy o pracę (45,4%). Niewiele mniej (40,8%) respondentów założyło własną działalność gospodarczą. Trzecią grupą są osoby, które pracują na podstawie umowy cywilno-prawnej (11,8%).

Rozważając adekwatność otrzymanego wsparcia do potrzeb uczestników w kontekście zmiany ich sytuacji na rynku pracy można powiedzieć, że było ono adekwatne w dość znacznym stopniu, ponieważ pracę znalazło aż 57% uczestników, którzy w momencie przystąpienia do projektu jej nie mieli. Przywołane analizy wskazują, że formę wsparcia należy uznać za właściwie dopasowaną do rzeczywistych potrzeb uczestników zrealizowanych projektów, a dokładniej do grup docelowych.

Badanie CATI/CAWI wykazało, że połowa uczestników projektów realizowanych w ramach badanych Priorytetów nie dostrzegła żadnych problemów. Pozostała połowa respondentów, którzy byli uczestnikami projektów wskazała na bardzo zróżnicowane przyczyny ograniczeń. Do głównych należały: zbyt mały wybór projektów (zdaniem 8% wiele projektów powiela tą samą tematykę) oraz brak możliwości kontynuacji projektu (6%), zbyt niska kwota dotacji (4%; dotyczy tych, którzy z dotacji korzystali w ramach projektów) oraz ograniczenie terytorialne (4%; chodzi o trudności związane z dotarciem do miejsca, gdzie był realizowany projekt, np. wynikające z zamieszkiwania na obszarach wiejskich). Uczestnicy wywiadów grupowych zwracali uwagę na następujące trudności wskazane na powyższej liście: niekompetentna kadra, zbyt krótki czas trwania projektów, niedopasowanie materiału do poziomu kompetencji uczestników (w przypadku szkoleń).

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W Priorytecie VI najczęściej stosowaną konfiguracją form wsparcia, był kurs lub szkolenie połączony z doradztwem zawodowym. Zaraz po nich – doradztwo zawodowe łączone z Indywidualnym Planem Działania. Natomiast w Priorytecie VII najczęściej stosowano dwie kombinacje wsparcia: pośrednictwo pracy i/lub poradnictwo zawodowe oraz kurs/szkolenie i doradztwo zawodowe. Największą skuteczność w zakresie zmiany sytuacji uczestników projektów z osoby bezrobotnej na pracującą wykazano w przypadku połączenia dotacji na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej ze wsparciem pomostowym. Nie należy mówić o konkretnej optymalnej liczbie, lecz o optymalnej kombinacji – w ujęciu jakościowym. Aby wsparcie było kompleksowe, uwagę należy zwrócić nie na ilość form wsparcia skierowanych na jedną osobę, lecz na to jak będą one dobrane, tzn. jak będą się wzajemnie uzupełniały oraz jak będą korespondowały z faktycznym zapotrzebowaniem rynku pracy oraz predyspozycjami odbiorcy tego wsparcia.

Osoby, które zostały skierowane przez pracodawcę do udziału w projekcie w 85,3% wykorzystywały zdobytą w czasie jego trwania wiedzę lub umiejętności. Natomiast w zakresie usprawnień wprowadzonych w przedsiębiorstwach w wyniku zakończonych szkoleń ich pracowników, niewiele ponad jedna trzecia respondentów wskazała, że faktycznie takie zmiany zaistniały. Respondenci badania jakościowego wskazali na to, że dzięki wsparciu projektowemu w ich firmie powstała nowa usługa umożliwiająca zdalną obsługę klienta, co przełożyło się również na wzrost liczby klientów.

Wszyscy uczestnicy badania – łącznie z ekspertami – wskazywali, że dostępne w ramach PO KL formy wsparcia są wystarczające. Kluczem do większej efektywności nie jest więc wprowadzenie nowych form pomocy, ale umiejętne łączenie ze sobą już istniejących. Należy również większy nacisk położyć na promowanie tych rozwiązań, które są zbyt rzadko stosowane, a wykazują największą skuteczność. Mowa tu przede wszystkim o dofinansowywaniu zatrudnienia, np. osób niepełnosprawnych.

Jedynie 31% wspartych w PO KL przedsiębiorców zadeklarowało, że założyłoby swoje firmy nawet nie otrzymawszy dotacji (około połowa z nich zaznaczyła, że powstała w takich warunkach firma działałaby na mniejszą skalę). Aż 69% osób odpowiedziało, że otwarcie przez nich własnej działalności gospodarczej bez otrzymania środków w ramach projektu byłoby niemożliwe. Osoby, które odpowiedziały, iż brak dotacji z Unii Europejskiej nie przeszkodziłby im w założeniu własnej firmy zapytano o to, z jakich źródeł finansowych by skorzystali. Po 21% ankietowanych zadeklarowało, że staraliby się o dotację z PUP, o kredyt w banku lub użyłoby środków własnych.

5 WNIOSKI I REKOMENDACJE

Lp.	Wniosek/problem/nr strony w raporcie	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Status/stan wdrożenia	Termin realizacji
Cel szczegółowy I - Analiza osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego dla celów szczegółowych określonych dla Priorytetu VI, VII, VIII PO KL w województwie dolnośląskim						
1.	<p>Ze względu na rozproszenie projektów wybieranych w trybie konkursowym, istnieje ryzyko powielania się projektów poruszających tę samą tematykę tzn. dofinansowanie otrzymują projektodawcy, których projekty uzyskają odpowiednią ilość punktów, niezależnie od tego czy taki projekt był już realizowany. Z tego wynika problem zrekrutowania założonej we wniosku liczby uczestników, a dla potencjalnych uczestników znalezienia projektu tematycznie skierowanego do nich (w badaniach terenowych określono ten problem jako „mały wybór projektów”).</p> <p>Str. 116</p>	<p>Premiowanie projektów, których tematyka do tej pory nie była realizowana w danym regionie, ale odpowiada na zapotrzebowanie rynku pracy.</p>	<p>Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym współfinansowanym z EFS na lata 2014-2020</p>	<p>W zapisach Planów działań oraz odnośnych dokumentacjach konkursowych, programować wsparcie tak, aby uniknąć koncentrowania się projektów na tych samych zagadnieniach/branżach i promować tematy, co do których dostrzega się deficyty z punktu widzenia aktualnej sytuacji na rynku pracy.</p>		<p>W momencie programowania wsparcia w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020.</p>
2.	<p>Na etapie ustalania wartości docelowych wskaźników realizacji programu niedoszacowane zostały kwoty przeznaczone na finansowanie poszczególnych zadań w ramach projektów, co stanowi duże utrudnienie dla ich realizacji. Przy aktualnych realiach rynkowych środki skierowane na finansowanie komponentu regionalnego PO KL w województwie mogą okazać się niewystarczające do osiągnięcia wartości</p>	<p>Szacowanie środków potrzebnych do realizacji wskaźnika w oparciu o diagnozę rzeczywistych kosztów realizacji danego przedsięwzięcia na danym obszarze (uwzględniając prawdopodobieństwo ich wzrostu w trakcie realizacji</p>	<p>Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym współfinansowanym z EFS na lata 2014-2020</p>	<p>W przyszłej perspektywie finansowej, należy szacować wartości docelowe wskaźników w oparciu o rzeczywiste koszty ich osiągnięcia (tzn. uwzględniając</p>		<p>W momencie programowania wsparcia w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020.</p>

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	docelowych wskaźników. Str. 122	Programu), w celu wytyczenia wartości wskaźników docelowych realnych do osiągnięcia (sfinansowania ze środków Programu) mimo zmiany koniunktury.		możliwość ich zmiany w czasie realizacji Programu) i znaną wartość dofinansowania.		
3.	<p>Duże trudności występują w przypadku pomiaru wskaźników dotyczących osób niepełnosprawnych. Projektodawcy realizujący projekty, których grupą docelową nie były osoby niepełnosprawne (ale które również mogły w nich uczestniczyć), z uwagi na uwarunkowania prawne nie mogli formalnie odnotowywać ich udziału w projekcie. Obecnie prawo w tym zakresie się zmieniło.</p> <p>Str. 34</p>	<p>W celu weryfikacji wskaźników odnoszących się do osób niepełnosprawnych (zgodnie z aktualnym stanem prawnym) rekomenduje się dokładne odnotowywanie ich udziału w projekcie (odpowiednie pola w bazie PEFS utworzonej na potrzeby monitoringu wydatkowania środków z EFS w latach 2014-2020).</p>	Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym współfinansowanym z EFS na lata 2014-2020	<p>Wprowadzić pole w bazie PEFS wskazujące na udział osób niepełnosprawnych. Uwzględnić w tych działaniach fakt, że dane te są objęte szczególną ochroną. Dokonanie przeglądu wskaźników dotyczących osób niepełnosprawnych i ich nowe zdefiniowanie pod kątem specyfiki programu w przyszłej perspektywie finansowej.</p>		<p>W momencie programowania wsparcia w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020.</p>
Cel szczegółowy II - Ocena sytuacji uczestników w sześć miesięcy po otrzymaniu wsparcia w ramach projektów realizowanych w Priorytetach VI-VIII PO KL na Dolnym Śląsku.						
4.	<p>Jednym z podstawowych atutów osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy jest doświadczenie zawodowe. Dodatkowe kursy i szkolenia, bez możliwości wypracowania nabytej wiedzy i umiejętności, są często bezużyteczne w</p>	<p>Rekomenduje się szczególnie promowanie projektów, które gwarantują łączenie oferowanych form wsparcia, tak aby nabywaniu wiedzy</p>	Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym współfinansowana	<p>Zapisy preferujące projekty gwarantujące łączenie oferowanych form wsparcia, tak aby nabywaniu wiedzy</p>		<p>W momencie programowania wsparcia w nowej perspektywie finansowej 2014-2020.</p>

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p>oczach potencjalnego pracodawcy. Mimo, iż w dotąd udzielanym wsparciu, w ramach badanych Priorytetów PO KL, oferowane są formy zdobywania umiejętności poprzez praktykę (np. staże, subsydiowanie zatrudnienia) z badań terenowych wynika, że jest ich zbyt mało w stosunku do zapotrzebowania. Wsparcie merytoryczne zdominowane jest zajęciami teoretycznymi.</p> <p>Str. 57-61</p>	<p>teoretycznej towarzyszyły praktyki, staże lub subsydiowanie zatrudnienia. Zaleca się, aby w programach kursów i szkoleń zapewnić poszerzone moduły warsztatowe, pozwalające na kompleksowe przepracowanie/ przećwiczenie zdobytej wiedzy na przykładowym przypadku (tzw. <i>case study</i>) w zakresie którego dotyczyło szkolenie.</p>	<p>nym z EFS na lata 2014-2020</p>	<p>teoretycznej towarzyszyły praktyki, staże lub subsydiowanie zatrudnienia, które powinny być zawarte w programach operacyjnych i planach działań oraz wytycznych do konkursów finansowanych z EFS.</p>		
5.	<p>Czasem jakość wsparcia merytorycznego (kursy, szkolenia) realizowanego w ramach projektów dofinansowanych z PO KL, nie zapewnia zdobycia, pogłębienia lub rozszerzenia kompetencji uczestników projektów. Przyczyną tego stanu rzeczy jest np. zbyt krótki czas na realizację szkolenia w stosunku do zakładanego materiału, nieprzygotowanie trenera, rekrutowanie uczestników „na siłę”, niedostosowanie poziomu zaawansowania programu do poziomu wiedzy uczestników itp.</p> <p>Str. 56, 61</p>	<p>Projektodawców należy obligować do tego, by w ramach swoich projektów finansowanych z EFS zapewniali odpowiednią jakość wsparcia, tak aby uczestnicy faktycznie zyskali nowe, szersze lub głębsze kompetencje, które dodatkowo przełożą się pozytywnie na ich sytuację na rynku pracy.</p>	<p>Institucja Zarządzająca Programem Operacyjnym współfinansowanym z EFS na lata 2014-2020</p>	<p>Zmiana wskaźników Programu finansowanego z EFS z ilościowych – stwierdzających wykonanie czynności (np. liczba przeszkolonych bezrobotnych) na raczej jakościowe – tzn. wskazujące na konkretne skutki interwencji, np. odsetek osób które uczestniczyły w projekcie i:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zdały egzamin, • założyły własną 		<p>W momencie programowania wsparcia w nowej perspektywie finansowej 2014-2020.</p>

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

				działalność gospodarczą, itp.		
6.	<p>Doświadczenie pracowników IP2 pokazuje, że ważne jest połączenie i skoordynowanie działań różnych instytucji działających w obszarze rynku pracy, zintegrowanie oferowanych przez nie usług, tak aby wsparcie udzielane danej osobie było kompleksowe, bardziej dostosowane do jej potrzeb. W dużej mierze chodzi o to aby unikać powielania wsparcia tzn. aby zapobiegać sytuacjom, w których osoba otrzymuje z danej instytucji wsparcie np. z zakresu doradztwa, po czym zgłasza się do innej instytucji, która również proponuje jej to samo wsparcie.</p> <p>Str. 125</p>	<p>Rekomenduje się zapewnienie kompletnych i komplementarnych usług świadczonych odbiorcom wsparcia, poprzez wprowadzenie systemowych działań obejmujących kilka instytucji.</p>	<p>Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym współfinansowanym z EFS na lata 2014-2020</p>	<p>Premiowanie projektów zakładających szerszą zakrojoną współpracę z innymi podmiotami, zapewniając systemowe wsparcie uczestników projektów.</p>		<p>W momencie programowania wsparcia w nowej perspektywie finansowej 2014-2020.</p>

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

ANEKS

CATI z uczestnikami projektów PO KL

Przed przystąpieniem do ankiety proszę upewnić się, że respondent zakończył udział w projekcie minimum 6 miesięcy temu. Jeśli nie, proszę podziękować i NIE KONTYNUOWAĆ BADANIA

Dzień dobry, nazywam się [imię i nazwisko], dzwonię na zlecenie Zachodniopomorskiej Grupy doradczej, która w tej chwili realizuje badanie dla Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, dotyczące sytuacji uczestników projektów w sześć miesięcy po otrzymaniu wsparcia w ramach projektów realizowanych z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na Dolnym Śląsku. Dzwonię, ponieważ brał Pan/Pani udział w projekcie realizowanym przez Zgodnie z posiadanymi informacjami brał/a Pan/Pani udział w projekcie w okresie od..... do..... Chciałbym/łabym zapytać o Pana/Pani dalsze losy po zakończeniu realizacji projektu. Rozmowa potrwa około 15 minut

Pana/Pani udział w badaniu ma istotne znaczenie dla wyników naszego badania. Zapewniam, że wyniki ankiety nie będą w żaden sposób wskazywały na Pana/Pani tożsamość, więc może się Pan/Pani czuć swobodnie podczas odpowiadania na kolejne pytania. Zależy nam na szczerych i prawdziwych odpowiedziach. Czy byłby/łaby Pan/Pani skłonny/skłonna poświęcić swój czas i odpowiedzieć na nasze pytania?

Część I Metryczka

1. W ramach, którego Działania/Poddziałania realizowany był projekt, w którym brał/a Pan/Pani udział?

Odpowiedź na te pytanie wpisuje ankieter na podstawie bazy danych otrzymanej od koordynatora badania:

Proszę wybrać wszystkie, które pasują:

- 6.1.1
- 6.1.2
- 6.1.3
- 6.2
- 6.3
- 7.1.1
- 7.1.2
- 7.1.3
- 7.2.1
- 7.2.2
- 7.3
- 8.1.1
- 8.1.2
- 8.1.3
- 8.2.1
- 8.2.2

2. Proszę zaznaczyć płeć respondenta:

Informację zaznaczamy na podstawie bazy przekazanej przez koordynatora.

Proszę wybrać jedną odpowiedź z poniższych:

- kobieta
- mężczyzna

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3. Jaka była Pana/Pani sytuacja w momencie przystąpienia do projektu, był/a Pan/Pani osobą:

Proszę wybrać jedną odpowiedź z poniższych:

- pracującą
- prowadzącą własną działalność gospodarczą
- prowadzącą własną działalność rolniczą
- bezrobotną - zarejestrowaną w PUP
- bezrobotną niezarejestrowaną w PUP
- poszukującą pracy - zarejestrowaną w PUP

Osoba poszukująca pracy to np. osoba pobierająca rentę, emeryturę lub osoba pracująca, wyrażająca chęć podjęcia pracy w wyższym wymiarze godzin pracy, bądź dodatkowego lub innego zatrudnienia, zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy.

4. Jak długo nie miał/a Pan/Pani pracy przed przystąpieniem projektu:

- do 3 miesięcy
- od 3 do 6 miesięcy
- od 6 do 12 miesięcy
- powyżej 12 miesięcy

5. Jaka jest Pana/Pani obecna sytuacja na rynku pracy:

Proszę wybrać jedną odpowiedź z poniższych:

- pracuję
- nie pracuję

6. Czy jest Pan/Pani:

Pozwól na udzielanie odpowiedzi, gdy spełnione są warunki: odpowiedź 5a

- jest Pan(i) na płatnym stażu/praktyce
- pracuje Pan(i) dorywczo (w tym na umowę zlecenie, o dzieło)
- jest Pan(i) regularnym pracownikiem, ale nie we własnej firmie
- prowadzi Pan(i) własną firmę
- prowadzi Pan(i) własne gospodarstwo rolne
- inne, jakie?

7. Czy jest Pan/Pani:

Pozwól na udzielanie odpowiedzi, gdy spełnione są warunki: odpowiedź 5b

- jest Pan(i) osobą bezrobotną zarejestrowaną w PUP
- jest Pan(i) osobą bezrobotną niezarejestrowaną w PUP
- jest Pan(i) rencistą, emerytem
- jest Pan(i) na stażu/praktyce
- jest Pan(i) na urlopie macierzyńskim/wychowawczym
- przebywa Pan(i) na zwolnieniu lekarskim
- opiekuje się Pan(i) dziećmi lub innymi osobami wymagającymi opieki

8. Jak długo po zakończeniu udziału w projekcie trwało zanim znalazł/a Pan/Pani nową pracę lub podjął/ęła samozatrudnienie?

(pytanie dla osób, które w pytaniu dot. sytuacji przed projektem wskazały odpowiedź "bezrobotny" a po projekcie pracujący?)

- do 3 miesięcy
- od 3 do 6 miesięcy
- od 6 do 12 miesięcy
- powyżej 12 miesięcy

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

9. Czy udział w projekcie przyczynił się do tego, że Pana/Pani sytuacja na rynku pracy zmieniła się?

- Zdecydowanie tak
- Raczej tak
- Raczej nie
- Zdecydowanie nie

10. Proszę powiedzieć, dlaczego Pan/Pani tak sądzi.

11. Jak długo pracuje Pana/Pani w obecnej pracy?

Pozwól na udzielanie odpowiedzi, gdy spełnione są warunki: odpowiedź 5a

Proszę wybrać jedną odpowiedź z poniższych:

- do 3 miesięcy
- od 3 do 6 miesięcy
- od 6 do 12 miesięcy
- powyżej 12 miesięcy

11a. Czy jest to Pana/i pierwsza praca od zakończenia udziału w projekcie?

- Tak
- Nie

12. Jaki jest wykonywany przez Pana/Panią obecnie zawód?

Pozwól na udzielanie odpowiedzi, gdy spełnione są warunki: odpowiedź 5a

Proszę wybrać jedną odpowiedź z poniższych:

- Wyższy personel (np. dyrektor, kierownik)
- Specjaliści (np. informatyk, inżynier, lekarz, nauczyciel, ekonomista, prawnik)
- Technicy (np. technik budownictwa, technik informatyk, urzędnik)
- Pracownicy biurowi (np. sekretarka, kasjer)
- Pracownicy usług (np. sprzedawca, przewodnik, pracownik ochrony)
- Rolnicy (np. hodowca, ogrodnik, leśnik)
- Robotnicy przemysłowi (np. murarz, ślusarz, mechanik, elektryk, rzemieślnik)
- Operatorzy (np. operator maszyn, monter maszyn, kierowca)
- Pracownicy przy pracach prostych (np. portier, sprzątaczką, robotnik niewykwalifikowany)
- Inne zawody (jakie?)

13. Czy aktualnie poszukuje Pan/Pani pracy?

- Tak, jestem zarejestrowany jako poszukujący pracy w PUP
- Tak, ale nie jestem zarejestrowany jako poszukujący pracy w PUP
- Nie, nie szukam pracy

14. Proszę wskazać, w której kategorii wiekowej Pan/Pani się mieści:

Proszę wybrać odpowiednią odpowiedź przy każdej pozycji:

	15-24 lata	25-30 lat	31-40 lat	41-49 lat	50-64 lata	powyżej 64
sytuacja w momencie przystąpienia do projektu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
obecna sytuacja	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

15. Miejsce zamieszkania:

(wg adresu zamieszkania zadeklarowanego przez uczestnika projektu)

	miasto	wieś
sytuacja w momencie przystąpienia do projektu	☐	☐
obecna sytuacja	☐	☐

16. Wykształcenie:

Proszę wybrać odpowiednią odpowiedź przy każdej pozycji:

	Nie Ukończyłem/am żadnej szkoły (nawet podstawowej)	Skończyłem/am Szkołę podstawową	Skończyłem/AM gimnazjum	Skończyłem/am Szkołę zasadniczą zawodową	Skończyłem/am liceum ogólnokształcące
sytuacja w momencie przystąpienia do projektu	☐	☐	☐	☐	☐
obecna sytuacja	☐	☐	☐	☐	☐
	Skończyłem/am Liceum profilowane	Skończyłem/am technikum	Skończyłem/am szkołę policealną	Skończyłem/am studia wyższe	Skończyłem/am studia doktoranckie
sytuacja w momencie przystąpienia do projektu	☐	☐	☐	☐	☐
obecna sytuacja	☐	☐	☐	☐	☐

17. Czy posiada Pan/Pani orzeczenie o niepełnosprawności?

- tak
 nie

18. W którym roku respondent zakończył udział w projekcie?

Proszę wybrać jedną odpowiedź z poniższych, w razie konieczności w komentarzu proszę wpisać miesiąc:

- 2007
 2008
 2009
 2010
 2011
 2012

Część II

Analiza wartości wskaźników - **PYTANIA W TEJ CZĘŚCI DOTYCZĄ TYLKO PROJEKTU WSKAZANEGO W BAZIE PRZEKAZANEJ PRZEZ KOORDYNATORA**

19. Czy Pana/Pani zarobki:

prawidłową odpowiedź proszę oznaczyć jako "X"

Pozwól na udzielanie odpowiedzi, gdy spełnione są warunki: odpowiedź 5a

	przed upływem 6 miesięcy od zakończenia udziału w projekcie POKL	po upływie 6 miesięcy od zakończenia udziału w projekcie POKL
zwiększyły się		
zmały		
pozostały bez zmian		

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

20. Czy sytuacja ta utrzymywała się przez następne 6 miesięcy?

Pytanie zadajemy tylko tym osobom, które w pytaniu 19 zaznaczyły odpowiedź "zwiększyły", dla pozostałych zaznaczamy "nie dotyczy".

- tak
- nie
- nie dotyczy

21. Dlaczego nie?

Pozwól na udzielanie odpowiedzi, gdy spełnione są warunki: odpowiedź 20b
Proszę wpisać odpowiedź tutaj:

22. Na ile udział w projekcie przyczynił się do tego, że Pana/Pani sytuacja zmieniła się?

Pytanie dla osób, które wskazały w pytaniu 19 odp. "zwiększyły się" lub "zmały".

- zdecydowanie się przyczynił
- raczej się przyczynił
- raczej się nie przyczynił
- zdecydowanie się nie przyczynił

22a. Dlaczego Pan/Pani tak uważa?

Proszę wpisać odpowiedź tutaj:

23. Czy w wyniku udziału w projekcie:

(proszę w komentarzu podać dokładną liczbę miesięcy jaką poświęciła dana osoba na szukanie pracy - proszę wstawić jedynie cyfrę)

	przed upływem 6 miesięcy od zakończenia udziału w projekcie POKL	po upływie 6 miesięcy od zakończenia udziału w projekcie POKL
znalazł/a Pan/Pani zatrudnienie		
rozpoczął/ęła Pan/Pani działalność gospodarczą		
kontynuował/a Pan/Pani pracę w dotychczasowym miejscu zatrudnienia		

Część III

Ocena sytuacji uczestników

24. Proszę wskazać, w których z wymienionych form wsparcia brał/a Pan/Pani udział biorąc pod uwagę wszystkie projekty z Europejskiego Funduszu Społecznego, w których brał Pan/Pani udział:

Może tu chodzić o wsparcie uzyskane w ramach różnych projektów, w różnych programach.

- Doradztwo zawodowe
- Pośrednictwo pracy i/lub poradnictwo zawodowe
- Subsydiowanie zatrudnienia
- Indywidualny Plan Działania
- Wsparcie psychologiczno-doradcze
- Wsparcie pomostowe
- Staż/praktyki
- Kurs/szkolenie
- Dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej
- Porady/Szkolenia dotyczące prowadzenia firmy
- Fora współpracy, platformy współpracy, warsztaty, konferencje, seminaria
- Wsparcie finansowe projektów naukowych
- Dofinansowanie/finansowanie studiów

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Subsydiowanie zatrudnienia - forma wsparcia polegająca na tym, że pracodawca przez określony okres otrzymuje zwrot części kosztów związanych z utrzymaniem pracownika (wynagrodzenie, ubezpieczenie społeczne, wyposażenie nowego stanowiska pracy).

Indywidualny Plan Działania - osobisty program poszukiwania pracy przygotowany przy współpracy osoby bezrobotnej lub poszukującej pracy z pośrednikiem pracy, doradcą zawodowym, specjalistą do spraw szkoleń czy też Liderem Klubu Pracy. Efektem podjętych działań jest zatrudnienie osoby, podjęcie przez nią działalności gospodarczej lub innej pracy zarobkowej.

Wsparcie pomostowe - wsparcie finansowe udzielane osobom, które rozpoczynają działalność gospodarczą w wyniku udziału w projekcie. Wsparcie powinno być przeznaczone na pokrycie przez przedsiębiorcę opłat ponoszonych w pierwszym okresie prowadzenia działalności gospodarczej, w tym m.in. składek na ubezpieczenie społeczne.

25. Czy Pana/Pani zdaniem łączenie wielu form wsparcia zapewnia uzyskanie optymalnych korzyści?

- Tak
- Nie (dlaczego nie?)
- Nie wiem

Wprowadź komentarz do swojej odpowiedzi:

26. Proszę zapisać, w której z wymienionych form wsparcia respondent brał udział?

Odpowiedź konsultujemy z respondentem. Odczytujemy mu tytuł projektu i formy wsparcia z bazy przekazanej przez koordynatora, upewniamy się, czy to się zgadza.

Proszę wybrać wszystkie, które pasują:

- Doradztwo zawodowe
- Pośrednictwo pracy i/lub poradnictwo zawodowe
- Subsydiowanie zatrudnienia
- Indywidualny Plan Działania
- Wsparcie psychologiczno-doradcze
- Wsparcie pomostowe
- Staż/praktyki
- Kurs/szkolenie
- Dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej
- Porady/Szkolenia dotyczące prowadzenia firmy
- Fora współpracy, platformy współpracy, warsztaty, konferencje, seminaria
- Wsparcie finansowe projektów naukowych
- Dofinansowanie/finansowanie studiów
- Inne, jakie?

Subsydiowanie zatrudnienia - forma wsparcia polegająca na tym, że pracodawca przez określony okres otrzymuje zwrot części kosztów związanych z utrzymaniem pracownika (wynagrodzenie, ubezpieczenie społeczne, wyposażenie nowego stanowiska pracy).

Indywidualny Plan Działania - osobisty program poszukiwania pracy przygotowany przy współpracy osoby bezrobotnej lub poszukującej pracy z pośrednikiem pracy, doradcą zawodowym, specjalistą do spraw szkoleń czy też Liderem Klubu Pracy. Efektem podjętych działań jest zatrudnienie osoby, podjęcie przez nią działalności gospodarczej lub innej pracy zarobkowej.

Wsparcie pomostowe - wsparcie finansowe udzielane osobom, które rozpoczynają działalność gospodarczą w wyniku udziału w projekcie. Wsparcie powinno być przeznaczone na pokrycie przez przedsiębiorcę opłat ponoszonych w pierwszym okresie prowadzenia działalności gospodarczej, w tym m.in. składek na ubezpieczenie społeczne.

27. Jaki to był rodzaj szkolenia?

Pozwól na udzielanie odpowiedzi, gdy spełnione są warunki: odpowiedź 26h

Proszę wybrać jedną odpowiedź z poniższych:

- językowe
- komputerowe

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- zawodowe
- kształcące umiejętności (np. jak szukać pracy, jak walczyć ze stresem)
- inne, jakie?

Wprowadź komentarz do swojej odpowiedzi:

28. Kto Pana/Panią skierował do udziału w projekcie?

Proszę wybrać jedną odpowiedź z poniższych:

- Powiatowy Urząd Pracy
- Pracodawca
- Zgłosiłem/am się z własnej inicjatywy
- Inne, jakie?

Wprowadź komentarz do swojej odpowiedzi:

29. Czy wskazana przez Pana/Panią forma wsparcia odpowiedziała na Pana/ Pani potrzeby?

- zdecydowanie tak
- raczej tak
- raczej nie
- zdecydowanie nie

30. Dlaczego Pana/Pani zdaniem wskazane wsparcie nie odpowiedziało na Pana/Pani potrzeby?

Pozwól na udzielanie odpowiedzi, gdy spełnione są warunki: odpowiedź 29c/d

Proszę wpisać odpowiedź tutaj:

31. Jakiego wsparcia Pan/Pani oczekiwał/a, gdy przystępował/a Pan/Pani do projektu?

Proszę wybrać jedną odpowiedź z poniższych:

- takiego jak otrzymałem/am
- innego niż otrzymałem/am (proszę w komentarzu wskazać jakiego)

Wprowadź komentarz do swojej odpowiedzi:

32. Czy obecnie wykorzystuje Pan/Pani wiedzę lub umiejętności zdobyte w trakcie udziału w projekcie?

Pozwól na udzielanie odpowiedzi, gdy spełnione są warunki: odpowiedź 5a

Proszę wybrać jedną odpowiedź z poniższych:

- Zdecydowanie tak
- Raczej tak
- Raczej nie
- Zdecydowanie nie
- Nie wiem, trudno powiedzieć (nie czytać tej odpowiedzi respondentom, zaznaczyć w razie trudności w określeniu)

33. Proszę ocenić zdobytą dzięki udziałowi w projekcie wiedzę/umiejętności:

- Nie nauczyłem/am się niczego nowego
- Nie nauczyłem/am się niczego nowego, ale pogłębiłem/am swoją dotychczasową wiedzę
- Poszerzyłem/am swoją dotychczasową wiedzę i zdobyłem/am zupełnie nowe umiejętności
- Wszystko czego się nauczyłem/am było dla mnie nowe

34. Jakie najważniejsze dla Pana/Pani umiejętności zdobył/a Pan/Pani dzięki udziałowi w projekcie?

Pozwól na udzielanie odpowiedzi, gdy spełnione są warunki: odpowiedź 33c/d

Proszę wybrać jedną odpowiedź z poniższych, w razie konieczności proszę doprecyzować w komentarzu:

- umiejętność poruszania się po rynku pracy i aktywnego poszukiwania pracy
- umiejętność radzenia sobie ze stresem

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- umiejętność pracy w zespole
- umiejętność rozwiązywania pojawiających się problemów
- umiejętności zawodowe (np. prawo jazdy, obsługa konkretnych urządzeń)
- Inne (jakie?)

Wprowadź komentarz do swojej odpowiedzi:

35. Czy bez tego wsparcia miał/aby Pan/Pani szansę na zdobycie/utrzymanie obecnej posady?

Pozwól na udzielanie odpowiedzi, gdy spełnione są warunki: odpowiedź 5a

- Tak
- Nie
- Trudno powiedzieć

36. Czy prowadzi Pan/Pani obecnie działalność gospodarczą, którą rozpoczął/ęła Pan/Pani dzięki uzyskanym środkom finansowym?

(pytanie dla osób które otrzymały dotację)

- tak, prowadzę działalność
- nie, działalność została zawieszona
- nie, działalność została zlikwidowana
- nie, firma połączyła się z innym przedsiębiorstwem, przez co stała się nowym podmiotem gospodarczym

36a. Jaki rodzaj działalności prowadzi Pana/Pani firma?

Pozwól na udzielanie odpowiedzi, gdy spełnione są warunki: odpowiedź 36a

Proszę wybrać pasujące odpowiedzi:

- usługi
- produkcja
- handel

36b. W jakim obszarze:

Nie czytać. Zaklasyfikować spontaniczną odpowiedź respondenta. „Inne” zapisać.

Pozwól na udzielanie odpowiedzi, gdy spełnione są warunki: odpowiedź 36a

- Górnictwo
- Przetwórstwo przemysłowe
- Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, wodę
- Budownictwo
- Handel i naprawy
- Hotele i restauracje
- Transport, gospodarka magazynowa i łączność
- Pośrednictwo finansowe
- Obsługa nieruchomości firm
- Administracja publiczna
- Edukacja
- Ochrona zdrowia i pomoc społeczna
- Pozostała działalność usługowa
- Inne, jakie?

Wprowadź komentarz do swojej odpowiedzi:

36c. Jak długo prowadzi Pan/Pani działalność?

Pozwól na udzielanie odpowiedzi, gdy spełnione są warunki: odpowiedź 36a

- Do miesiąca
- Od 2 do 3 miesięcy
- Od 4 do 6 miesięcy

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Od 7 do 12 miesięcy
- Od 13 do 24 m-cy
- Od 25 do 36 m-cy
- Powyżej 36 m-cy

37. Ile osób pracuje w Pana/Pani firmie?

Pozwól na udzielanie odpowiedzi, gdy spełnione są warunki: odpowiedź 36a

- Jedna (tylko ja)
- 2 osoby łącznie ze mną
- od 3 do 5-ciu osób łącznie ze mną
- od 6 do 10-ciu osób łącznie ze mną
- od 11 do 50 osób łącznie ze mną
- Powyżej 50 osób łącznie ze mną

Liczba osób faktycznie pracujących w firmie, bez względu na rodzaj umowy (nie wliczają się w to współpracownicy pracujący poza siedzibą firmy).

38. Jak ocenia Pan(i) obecną sytuację prowadzonej przez Pana/Pani firmy?

Pozwól na udzielanie odpowiedzi, gdy spełnione są warunki: odpowiedź 36a

- Zdecydowanie pewna - nie występuje ryzyko upadłości
- Raczej pewna - występuje niewielkie ryzyko upadłości
- Raczej niepewna - występuje realne ryzyko upadłości
- Zdecydowanie niepewna - występuje poważne zagrożenie upadłości
- Nie wiem, trudno powiedzieć

39. Proszę o określenie czynników, które umożliwiły Pana/Pani firmie utrzymanie się na rynku (proszę wskazać 3 najważniejsze).

Pozwól na udzielanie odpowiedzi, gdy spełnione są warunki: odpowiedź 36a

- Wąska specjalizacja firmy
- Wysokie kwalifikacje pracowników
- Umiejętność dostosowania się do warunków panujących na rynku
- Innowacyjność oferowanych towarów/usług
- Konkurencyjność oferowanych towarów/usług (wyższa jakość, niższa cena)
- Pozytywny wizerunek firmy wśród klientów
- Brak dużych obciążeń finansowych takich jak np. kredyt/pożyczka
- Mała liczba firm świadczących tego typu usługi w regionie
- Inne (jakie?)

40. Jakie były przyczyny zakończenia/zawieszenia prowadzonej przez Pana/Panią działalności gospodarczej?

Pozwól na udzielanie odpowiedzi, gdy spełnione są warunki: odpowiedź 36b/c/d

- Brak środków na kontynuowanie działalności
- Działalność nie przynosiła oczekiwanych zysków
- Brak/zbyt mała liczba klientów
- Niewypłacalność
- Otrzymałem/am propozycję pracy na etacie
- Problemy osobiste
- Celowo prowadziłem działalność tylko przez ten okres
- Inne (jakie?)

Wprowadź komentarz do swojej odpowiedzi:

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

41. Czy gdyby nie otrzymał/a Pan/Pani dotacji, zdecydował/aby się Pan/Pani na rozpoczęcie działalności gospodarczej?

- zdecydowanie tak
- tak, ale na mniejszą skalę
- nie

41a. W jaki sposób próbowałby/aby Pan/Pani pozyskać środki na rozpoczęcie działalności?

- skorzystałbym/abym ze środków własnych
- starałbym/abym się o kredyt/pożyczkę w banku
- starałbym/abym się o dotację z PUP
- skorzystałbym/abym z pomocy innych instytucji, takich jak Fundusz Pożyczkowy, Inkubatory przedsiębiorczości
- starałbym/abym się o pożyczkę wśród rodziny/znajomych
- inne, jakie?

42. Jak ocenił/aby Pan/ Pani poszczególne elementy, wpływające na dostępność wsparcia oferowanego w ramach POKL?

(gdzie 1 oznacza "bardzo źle", a 5 "bardzo dobrze" w razie braku możliwości obiektywnej oceny proszę zaznaczyć "3").

Proszę wybrać odpowiednią odpowiedź przy każdej pozycji:

	1	2	3	4	5
Promocja projektu (dostępność informacji o realizacji projektu)					
Ocena stopnia trudności zakwalifikowania się do projektu					
Skuteczność funkcjonowania punktów informacyjnych/biur projektów/stron www					
Precyzyjne określenie kryteriów kwalifikacji uczestników					
Dostępność terytorialna (blisko mojego miejsca zamieszkania)					
Dostępność finansowa (niewielkie koszty uczestnictwa)					
Możliwość dostosowania terminów do potrzeb uczestników					

43. Co przekonało Pana/ Panią do tego, aby wziąć udział w projekcie?

Możliwe zaznaczenie maksymalnie dwóch odpowiedzi!

Proszę wybrać wszystkie pasujące odpowiedzi oraz dodać komentarz

- Zakres oferowanego wsparcia odpowiadał moim potrzebom
- Pochlebne opinie na temat projektu
- Dogodny termin realizacji projektu
- Dogodne miejsce realizacji projektu
- Czas trwania projektu
- Zaufanie do instytucji realizującej projekt
- Zostałem/am skierowany/a przez pracodawcę
- Inne (jakie?)

44. Jakie najważniejsze Pana/Pani zdaniem usprawnienia wprowadzono w Pana/Pani firmie w wyniku uczestnictwa w projekcie?

Pozwól na udzielanie odpowiedzi, gdy spełnione są warunki: odpowiedź 28b.

- Zmieniono metodę/y produkcji
- Zmieniono podejście do zarządzania zasobami ludzkimi
- Zautomatyzowano produkcję
- Zinformatyzowano firmę
- Udział w projekcie nie przyczynił się do zmian w tym zakresie
- Inne, jakie?

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

46. Proszę, aby odniósł/a się Pan/Pani do następujących pytań:

Proszę wybrać odpowiednią odpowiedź przy każdej pozycji:

	zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie
Czy gdyby znalazł/a Pan/i ogłoszenie z propozycją pracy dla osoby z Pana/i kwalifikacjami, ale w innej miejscowości zdecydował/aby się Pan/i ją podjąć?	☐	☐	☐	☐
Czy taką samą decyzję podjął/ęłaby Pan/i, gdyby nie brał/a Pan/i udziału w danym projekcie?	☐	☐	☐	☐
Czy gdyby zaproponowano Panu/i pracę, która wymagałaby doksztalcenia lub przebranżowienia, to czy podjął/ęłaby się jej Pan/i?	☐	☐	☐	☐
Czy taką samą decyzję podjął/ęłaby Pan/i, gdyby nie brał/a Pan/i udziału w danym projekcie?	☐	☐	☐	☐

47. Skąd dowiedział/a się Pan/ Pani o projekcie, w którym Pan/Pani uczestniczył/a?

Proszę wybrać jedną odpowiedź z poniższych:

- Instytucja organizująca projekt
- Powiatowy lub Wojewódzki Urząd Pracy
- Instytucje pomocy społecznej
- Instytucje/stowarzyszenia wspierające osoby bezrobotne
- Pracodawca
- Szkoła/uczelnia
- Prasa/telewizja/radio
- Ulotki/plakaty informacyjne
- Rodzina/znajomi/ksiądz
- Internet
- Osoba, która uczestniczyła w projekcie

48. Jak ocenia Pan/Pani skuteczność wskazanego źródła? *

(gdzie 1 oznacza bardzo źle, a 5 bardzo dobrze)

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

49. Proszę powiedzieć, co Pana/Pani zdaniem było barierą/utrudnieniem w projekcie?

(można zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

Proszę wybrać wszystkie pasujące odpowiedzi oraz dodać komentarz, jeśli to konieczne:

- nie zauważyłem/łam żadnych barier
- współpraca z osobami odpowiedzialnymi za rekrutację do projektu
- trudny dostęp (ograniczenie terytorialne)
- brak możliwości dopasowania terminów
- zbyt wąski zakres tematyczny
- zbyt mała liczba godzin/długość trwania projektu
- niekomfortowe warunki zajęć, brak sprzętu
- zbyt niska kwota dotacji
- zakres prac nie został dostosowany do kompetencji stażysty/praktykanta
- brak dostępu/ utrudniony dostęp do informacji o projekcie
- brak podziału grup szkoleniowych uwzględniających poziom zaawansowania
- brak podziału uczestników szkoleń na branżę (w przypadku osób, które otrzymały dotację i uczestniczyły w tym zakresie w szkoleniach)

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- niekompetentna kadra zaangażowana w realizację projektu
- brak możliwości kontynuacji projektu
- zbyt mała liczba tego typu projektów
- koszt uczestnictwa
- Inne, jakie?

50. Biorąc pod uwagę Pana/Pani obecną sytuację, jakiego wsparcia oczekiwaliby/aby Pan/Pani w przyszłości?
Proszę wpisać odpowiedź tutaj:

51. Na koniec ankiety proszę o określenie Pana/Pani statusu materialnego, co również pomoże nam dobrać najlepsze wsparcia z Europejskiego Funduszu Społecznego w przyszłości. Odczytam Panu/Pani kilka stwierdzeń, proszę określić, które pasuje do Pana/Pani sytuacji najbardziej.

- Żyjemy bardzo dobrze - mogę (możemy) pozwolić sobie na pewien luksus
- Żyjemy dobrze - starcza nam (mi) na wiele bez specjalnego oszczędzania
- Żyjemy średnio - starcza nam (mi) na co dzień, ale musimy oszczędzać na poważniejsze zakupy
- Żyjemy skromnie - musimy na co dzień bardzo oszczędnie gospodarować
- Żyjemy bardzo biednie - nie starcza mi (nam) nawet na podstawowe potrzeby

Serdecznie dziękuję za udział w badaniu!

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Indywidualny wywiad pogłębiony z ekspertami zajmującymi się problematyką rynku pracy oraz z osobami zajmującymi się monitorowaniem wskaźników PO KL w Instytucji Zarządzającej PO KL.

Przedstawienie się, podanie informacji o badaniu:

Zachodniopomorska Grupa Doradcza Sp. z o.o. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego prowadzi badanie ewaluacyjne pn. „Analiza osiągniętych wskaźników rezultatu oraz sytuacji uczestników projektów w sześć miesięcy po otrzymaniu wsparcia w ramach Priorytetów VI-VIII PO KL w województwie dolnośląskim”

Jednym z etapów tego badania jest przeprowadzenie wywiadu pogłębionego z ekspertami zajmującymi się problematyką rynku pracy oraz z osobami zajmującymi się monitorowaniem wskaźników PO KL w Instytucji Zarządzającej PO KL.

Pani/Pana udział w badaniu ma istotne znaczenie dla wyników prowadzonych przez nas badań, a tym samym dla rekomendacji, jakie zaproponujemy na ich podstawie. Wyniki ankiety nie będą w żaden sposób wskazywały na Państwa tożsamość, więc może się Pani/Pan czuć swobodnie podczas odpowiadania na kolejne pytania. Zależy nam na szczerych i prawdziwych odpowiedziach.

Czy byłby/Pan Pani skłonny/skłonna poświęcić swój czas i odpowiedzieć na nasze pytania?

Ankieter jest zobowiązany uzyskać zgodę na nagrywanie wypowiedzi respondenta.

Bardzo proszę o możliwość nagrywania. Nagranie służy jedynie jako notatka, jest dokumentem wewnętrznym i będzie wykorzystane wyłącznie do celów niniejszego badania. Państwa wypowiedzi traktowane są jako poufne. W opracowaniu wyników badania myśli i idee prezentowane będą bez powiązania z konkretną osobą.

Pytania dla przedstawicieli IZ PO KL:

1. Czy według Pana/Pani wiedzy kryteria wyboru projektów (systemowy/konkursowy) mają wpływ na osiągnięcie wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL dla Priorytetów VI-VIII? Proszę o uzasadnienie odpowiedzi.
2. Jak Pana/Pani zdaniem można wpływać, a jeśli tak to w jaki sposób, na osiągnięcie wyższych wskaźników?
3. Czy Pana/Pani zdaniem zmiany wprowadzone w wyniku przeglądu śródkresowego wpłyną na poziom realizacji wskaźników rezultatu, w szczególności:
 - Priorytet VI – przyznawanie preferencyjnych pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej;
 - Priorytet VII – wprowadzenie nowych typów działań z zakresu podnoszenia kwalifikacji kadr instytucji pomocy i integracji społecznej (np. studia);
 - Priorytet VIII – wykluczenie z możliwości uzyskania wsparcia dużych firm.Proszę o uzasadnienie odpowiedzi.

Pytania dla przedstawicieli IZ PO KL oraz ekspertów zajmujących się problematyką rynku pracy:

4. Czy może Pan/Pani wskazać jakiego typu wsparcie powinno być oferowane w szczególności:
 - osobom młodym (do 25. roku życia),

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- kobietom (zwłaszcza matkom samotnie wychowującym dzieci lub kobietom wracającym na rynek pracy po urlopie macierzyńskim),
- osobom starszym (po 50. roku życia),
- osobom niepełnosprawnym,
- osobom długotrwale bezrobotnym,
- osobom pozostającym bez zatrudnienia na obszarach wiejskich,

które będą możliwe do wprowadzenia przez odpowiednie instytucje, dzięki projektom realizowanym w ramach EFS na terenie województwa dolnośląskiego?

5. Czy Pana/Pani zdaniem wsparcie osób: bezrobotnych, osób chcących podnieść swoje kwalifikacje, osób chcących zmienić obecną pracę, poprzez organizację m.in.:
- szkoleń/warsztatów/kursów/studiów;
 - staży/praktyk;
 - dotacji na otwarcie działalności;

przekłada się na zdobycie przez te osoby umiejętności przydatnych na rynku pracy? Proszę o uzasadnienie odpowiedzi.

6. Czy zaproponował/łaby Pan/Pani formy wsparcia dla osób bezrobotnych, osób chcących podnieść swoje kwalifikacje lub osób chcących zmienić dotychczasową pracę, inne niż obecnie dostępne w ramach komponentu regionalnego PO KL (m.in. dotacja, szkolenie, staż/praktyka, doradztwo, pożyczka, studia, subsydiowanie zatrudnienia, szkolenia pracowników)? Jeśli tak, to jakie?

7. Czy potrafiłby/łaby Pan /Pani wskazać połączenie form wsparcia, które Pana/Pani zdaniem w największym stopniu zwiększają szansę osób bezrobotnych lub osób chcących zmienić dotychczasową pracę? Proszę uzasadnić odpowiedź.

8. Czy może Pan/Pani wskazać inne, do tej pory nieuwzględnione formy wsparcia w ramach PO KL, które będą wpływały przede wszystkim na wzrost zatrudnienia w Polsce ?

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

**Indywidualny wywiad pogłębiony z pracownikami IP/IP2
(w przypadku IP zogniskowany wywiad grupowy)**

Zachodniopomorska Grupa Doradcza Sp. z o.o. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego prowadzi badanie ewaluacyjne pn. „Analiza osiągniętych wskaźników rezultatu oraz sytuacji uczestników projektów w sześć miesięcy po otrzymaniu wsparcia w ramach Priorytetów VI-VIII PO KL w województwie dolnośląskim”

Jednym z etapów tego badania jest przeprowadzenie wywiadu pogłębionego z pracownikami Instytucji Pośredniczącej, oraz Instytucji Pośredniczącej II stopnia.

Pani/Pana udział w badaniu ma istotne znaczenie dla wyników prowadzonych przez nas badań, a tym samym dla rekomendacji, jakie zaproponujemy na ich podstawie. Wyniki ankiety nie będą w żaden sposób wskazywały na Państwa tożsamość, więc może się Pani/Pan czuć swobodnie podczas odpowiadania na kolejne pytania. Zależy nam na szczerych i prawdziwych odpowiedziach.

1. Czy Pana/Pani zdaniem pojawiają się problemy z osiągnięciem zaplanowanych wskaźników dla Priorytetów VI-VII PO KL? Jeśli tak to jakie? Których Priorytetów/Działań/Poddziałań dotyczą?
2. Czy zauważa Pan/Pani, na obecnym etapie wdrażania projektów, zagrożenie niezrealizowania zaplanowanych wskaźników, do końca obecnej perspektywy finansowej? Jeśli tak to jakie są to wskaźniki i których Priorytetów/Działań/Poddziałań dotyczą?
3. W którym przypadku Pana/Pani zdaniem realizacja wskaźników jest wyższa: projektów konkursowych czy projektów systemowych? Proszę o uzasadnienie wypowiedzi i wskazanie przyczyn takiego stanu?
4. Czy Pana/Pani zdaniem możliwe jest podjęcie dodatkowych działań zapewniających realizację wartości docelowych wskaźników w Priorytetach VI-VIII? Jeśli tak, jakie działania Pan/Pani by wskazał/a?
5. Czy Pana/Pani zdaniem obecnie podejmowane działania takie jak: np. ukierunkowanie wsparcia poprzez szczegółowe kryteria wyboru projektu lub odpowiednie przesuwanie środków, wpłyną pozytywnie na wartość osiągniętych wskaźników? Proszę o uzasadnienie odpowiedzi.
9. Czy Pana/Pani zdaniem zmiany jakie zostały wprowadzone po przeglądzie śródkresowym do PO KL okazały się skuteczne, w szczególności zmiany w ramach:
 - Priorytetu VI – przyznawanie preferencyjnych pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej;
 - Priorytetu VII – wprowadzenie nowych typów działań z zakresu podnoszenia kwalifikacji kadr instytucji pomocy i integracji społecznej (np. studia);
 - Priorytetu VIII – wykluczenie z możliwości uzyskania wsparcia dużych firm.Co na to wskazuje?

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

6. Jakie najważniejsze wnioski/uwagi/doświadczenia wynikające z Pana/Pani pracy zawodowej może Pan/Pani wskazać, odnośnie realizacji projektów w ramach danego Priorytetu: VI, VII, VIII, które byłyby warte wdrożenia w przyszłej perspektywie? Proszę uzasadnić odpowiedź.
7. Czy zdarzyła się taka sytuacja, w której musieli Państwo interweniować, gdyż osoby odpowiedzialne za realizację projektów w ramach komponentu regionalnego PO KL, zgłaszały brak zainteresowania danym typem operacji/pomocy? Jeśli tak proszę opisać zaistniałą sytuację oraz sposób jej rozwiązania.
8. Jakie może Pan/Pani wskazać sposoby informowania osób zainteresowanych realizacją projektów w ramach PO KL, a także osób chcących wziąć w nich udział? Które kanały informacji w największym stopniu przyczyniały się do przekazywania informacji osobom zainteresowanym? Które sposoby informowania o możliwości skorzystania ze wsparcia Pana/Pani zdaniem nie sprawdziły się i dlaczego?

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

FGI - Wywiad grupowy z uczestnikami projektów

Moderator: Przedstawienie się, podanie informacji o badaniu:

Zachodniopomorska Grupa Doradcza Sp. z o.o. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego prowadzi badanie ewaluacyjne pn. „Analiza osiągniętych wskaźników rezultatu oraz sytuacji uczestników projektów w sześć miesięcy po otrzymaniu wsparcia w ramach Priorytetów VI-VIII PO KL w województwie dolnośląskim”

Bardzo proszę o możliwość nagrywania. Nagranie służy jedynie, jako notatka, jest dokumentem wewnętrznym i będzie wykorzystane wyłącznie do celów niniejszego badania. Państwa wypowiedzi traktowane są jako poufne. W opracowaniu wyników badania myśli i idee prezentowane będą bez powiązania z konkretną osobą. Proszę pamiętać o tym, że nie ma tutaj ani dobrych ani złych odpowiedzi. Chodzi nam przede wszystkim o poznanie Państwa opinii.

Następnie moderator dokona krótkiego wprowadzenia uczestników do tematyki i przedmiotu badania.

Rozgrzewka:

Proszę się przedstawić oraz powiedzieć kilka słów o sobie.

Moderator:

Po przedstawianiu się osób przechodzi do zadawania pytań z kwestionariusza.

(Pytanie w fokusie, w którym udział będą brały osoby, które otrzymały bezzwrotne/zwrotne wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej)

1. Jak długo funkcjonują Państwo na rynku? Czy Państwa pozycja na rynku jest stabilna, a jeśli tak to na jakie czynniki sukcesu, mające wpływ na utrzymanie działalności, mogliby Państwo wskazać?
2. Czy Państwa sytuacja na rynku pracy, w porównaniu z czasem sprzed udziału w projekcie, uległa zmianie? Czy bezpośredni wpływ na tę zmianę miał udział w projekcie, czy pojawiły się jakieś czynniki zewnętrzne? W jakim okresie po zakończeniu udziału w projekcie zmiana ta nastąpiła?
3. Jak oceniają Państwo dostępność wsparcia? Proszę ocenić przede wszystkim kwestie promocji projektów, czy informacje na ich temat były łatwo dostępne (czy dostępne były takie elementy jak np.: strona internetowa, broszury informacyjne, punkt konsultacyjny)?
4. Czy ustalone kryteria kwalifikacji osób do udziału w projekcie, stawiane wymagania były jasno opisane?
5. Na co w szczególności zwracali Państwo uwagę przed przystąpieniem do projektu? Które jego elementy były najbardziej znaczące (np. rodzaj wsparcia, miejsce, długość, dopasowanie do indywidualnych potrzeb/umiejętności, rodzaj instytucji udzielającej wsparcia, opinie na ten temat znajomych/rodziny/przyjaciół)?
6. Jakie mieli Państwo oczekiwania względem udziału w projekcie? Czy oczekiwania te zostały zrealizowane w Państwa przypadku? Jeśli nie, to proszę powiedzieć dlaczego?
7. Czy dzięki udziałowi w projekcie nabyli Państwo nowe umiejętności, proszę o wskazanie tych najbardziej dla Państwa istotnych z punktu widzenia swojej pozycji na rynku pracy (np. umiejętności te pozwoliły Państwu na znalezienie pracy, znalezienie lepszej pracy, zdobycie wyższego stanowiska w obecnej pracy)?

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

8. Czy gdyby znaleźli Państwo ogłoszenie z propozycją pracy dla osoby z Państwa kwalifikacjami, ale w innej miejscowości zdecydowałoby się Państwo ją podjąć? Jeśli nie, to dlaczego? Czy taką samą decyzję podjęliby Państwo, gdyby nie brali udziału w danym projekcie?
9. Czy gdyby zaproponowano Państwu pracę, która wymagałaby dokształcenia lub „przebranżowienia”, to czy podjęliby się jej Państwo? Jeśli nie, to dlaczego? Czy taką samą decyzję podjęliby Państwo, gdyby nie brali udziału w danym projekcie?
10. Skąd/od kogo, dowiedzieli się Państwo o projekcie? Jaka Państwa zdaniem jest najlepsza promocja tego typu działań? Czy mają Państwo propozycje innej formy promocji, jakie można byłoby stosować w przyszłości?
11. Czy są Państwo zadowoleni z uczestnictwa w projekcie? Czy zgodzą się Państwo ze stwierdzeniem, że: „Wsparcie jakie otrzymałem/łam w ramach projektu w pełni odpowiadało moim wymaganiom/potrzebom”? Jeśli nie, to dlaczego?

(pytanie dotyczy osób, które w wyniku udziału w projekcie zostały zatrudnione)

12. Czy w Państwa opinii zdobycie zatrudnienia było możliwe dzięki otrzymanemu wsparciu? Czy bez tego wsparcia mieliby Państwo szansę na zdobycie tej posady?
13. Czy brali Państwo udział w więcej niż jednym projekcie realizowanym w ramach PO KL? Jeśli tak, to czy Państwa zdaniem połączenie to było trafne? Czy zapewniło Państwu optymalne korzyści?

(pytanie dla osób, które brały udział w szkoleniach organizowanych w ramach PO KL przez ich pracodawców)

14. Czy Pana/Pani zdaniem odbycie szkolenia miało wpływ np. na jakość, szybkość, efektywność, wykonywania pracy? Jakie usprawnienia wprowadzono w Państwa firmie, których skutkiem było polepszenie wyników pracy?

(pytanie w fokusie, w którym udział będą brały osoby, które otrzymały bezzwrotne/zwrotne wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej)

15. Czy założyliby Państwo własną działalność gospodarczą, gdyby Państwa biznes plan został odrzucony? Jeśli tak, to czy w tym samym okresie i w takim samym wymiarze jak obecna działalność? Jeśli tak to z jakich środków finansowałoby Państwo swoją działalność?
16. Czy są Państwo zadowoleni z udziału w projekcie? Czy Państwa zdaniem projekt był dobrze zorganizowany? Czy mają Państwo jakieś własne uwagi, co można byłoby zorganizować lepiej, aby wsparcie było skuteczniejsze?
17. Czy mają Państwo w tej chwili spostrzeżenia dotyczące tego, jak powinno w przyszłości wyglądać takie wsparcie? Czy należy coś zmodyfikować, czy w Państwa opinii powinno być kontynuowane w taki sam sposób? Jakich innych form wsparcia oczekivaliby Państwo w przyszłości? Proszę o uzasadnienie odpowiedzi.

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Kwestionariusz CAWI - jednostki ekonomii społecznej

Szanowni Państwo,

Zachodniopomorska Grupa Doradcza Sp. z o.o. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego prowadzi badanie ewaluacyjne pn. „Analiza osiągniętych wskaźników rezultatu oraz sytuacji uczestników projektów w sześć miesięcy po otrzymaniu wsparcia w ramach Priorytetów VI-VIII PO KL w województwie dolnośląskim”.

W celu określenia wpływu projektów PO KL na rozwój obszaru ekonomii społecznej na Dolnym Śląsku, badaniem objęte są również podmioty, realizujące projekty oraz korzystające ze wsparcia w ramach Działania 7.2 PO KL.

Jednym z etapów tego badania jest przeprowadzenie ankiety internetowej z beneficjentami i uczestnikami projektów realizowanych w ramach PO KL.

Udział Państwa instytucji w badaniu ma istotne znaczenie dla jego wyników, a tym samym dla rekomendacji, jakie zaproponujemy na ich podstawie w celu skuteczniejszego wspierania obszaru ekonomii społecznej na Dolnym Śląsku.

Wyniki ankiety nie będą w żaden sposób wskazywały na Państwa tożsamość, więc mogą się Państwo czuć swobodnie podczas odpowiadania na kolejne pytania. Zależy nam na szczerych i prawdziwych odpowiedziach. Szczerze liczymy na Państwa zaangażowanie.

CZĘŚĆ I – DANE OGÓLNE

1. Czy Pana/i jednostka brała udział w projekcie PO KL?

- a) Tak, jako Beneficjent
- b) Tak, jako uczestnik*

*Gdy pracownicy (członkowie) jednostki uczestniczyli w szkoleniach, doradztwie lub innych działaniach w ramach projektu współfinansowanego z EFS.

2. W którą z poniższych kategorii, wpisuje się jednostka którą Pan/i reprezentuje?

- a) Spółdzielnia pracy
- b) Spółdzielnia inwalidów i niewidomych
- c) Spółdzielnia socjalna
- d) Fundacja
- e) Stowarzyszenie
- f) Stowarzyszenie jednostek samorządu terytorialnego
- g) Centrum Integracji Społecznej
- h) Klub Integracji Społecznej
- i) Zakład Aktywności Zawodowej
- j) Warsztaty Terapii Zajęciowej
- k) Spółka akcyjna lub spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
- l) inne (jakie?)

3. W której z wymienionych działalności mieści się działalność statutowa Państwa jednostki?

- a) Kultura i sztuka
- b) Sport, turystyka, rekreacja, hobby
- c) Edukacja i wychowanie
- d) Ochrona zdrowia
- e) Pomoc społeczna i humanitarna, ratownictwo
- f) Rynek pracy i aktywizacja zawodowa
- g) Rozwój lokalny w wymiarze społecznym i ekonomicznym

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- h) *Wsparcie dla instytucji, organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich*
- i) *Inne (jakie?)*

4. Gdzie jest umiejscowiona siedziba jednostki?

- a) *Gmina wiejska*
- b) *Gmina miejska*
- c) *Gmina wiejsko-miejska*

5. Czy jednostka prowadzi obecnie działalność gospodarczą?

- a) *Tak*
- b) *Nie*

6. Czy jednostka prowadziła działalność w roku 2011?

- a) *Tak*
- b) *Nie*

CZĘŚĆ II – ZATRUDNIENIE W JEDNOSTCE

7. Czy uczestnictwo w projekcie/projektach współfinansowanego/yh z PO KL miało w Państwa jednostce wpływ na:

- a) *Utworzenie nowych miejsc pracy?*
- b) *Utrzymanie dotychczasowych miejsc pracy?*
- c) *Zlikwidowanie dotychczasowych miejsc pracy?*
- d) *Nie miało wpływu na liczbę miejsc pracy.*

8a. Ile osób zatrudniono*?

Proszę wpisać odpowiedź tutaj:

*proszę uwzględnić również osoby zatrudnione na podstawie umowy cywilno-prawnej

8b. Ile osób utrzymało zatrudnienie?

Proszę wpisać odpowiedź tutaj:

8c. Ile osób straciło zatrudnienie?

Proszę wpisać odpowiedź tutaj:

8d. Jaka była główna Przyczyna utraty zatrudnienia przez te osoby?

CZĘŚĆ III – PRZYCHODY JEDNOSTKI W ROKU 2011 R.

12. Które z wymienionych przychodów ze źródeł publicznych, otrzymała Państwa instytucja w roku 2011? (W miejscu na komentarz proszę wpisać kwotę przychodu z danego źródła.)

- a) *Środki przekazane z publicznych źródeł zagranicznych, fundusze europejskie (w tym w ramach PO KL)*

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- b) Środki przekazane ze źródeł krajowej administracji rządowej (ministerstwa, urzędy centralne, urzędy wojewódzkie, uzyskane m.in. na podstawie konkursów, dotacji, małych grantów, szczególnych sytuacji np. klęsk żywiołowych)
- c) Środki przekazane ze źródeł administracji samorządowej (m. in. urzędy marszałkowskie, urzędy gmin, powiatowe urzędy pracy, ośrodki pomocy społecznej, uzyskane m.in. na podstawie konkursów, dotacji, małych grantów, szczególnych sytuacji np. klęsk żywiołowych)
- d) Inne (jakie?)
- e) Żadne z wymienionych

13. Które spośród niżej wymienionych przychodów, pozyskała jednostka w 2011 r.?

W miejscu na komentarz proszę wpisać kwotę przychodu z danego źródła.

- a) Składki członkowskie
- b) Zbiórki publiczne (np. sprzedaż cegiełek, kwesty uliczne, SMS-y)
- c) Środki z niepublicznych źródeł krajowych (w tym darowizny, granty od fundacji, stowarzyszeń, firm, osób fizycznych)
- d) Ze sprzedaży wyrobów i usług (w tym z umów o sponsoringu)
- e) Środki pozyskane z niepublicznych źródeł zagranicznych przekazane bezpośrednio z zagranicy (w tym darowizny, granty od osób prawnych lub fizycznych)
- f) Odsetki i dywidendy
- g) Nawiązki sądowe
- h) Inne

CZĘŚĆ IV – INFORMACJE O PROJEKCIE

14. Czy w trakcie wdrażania projektu mieli Państwo problemy z osiągnięciem wskaźników?

(pytanie tylko dla osób które w pyt. 1. zaznaczyły odpowiedź a))

- a) Tak
- b) Nie

15. Osiągnięcie, których wskaźników było dla Państwa najtrudniejsze? Dlaczego?

(pytanie tylko dla osób które w pyt. 14. zaznaczyły odpowiedź a))

Proszę wpisać odpowiedź tutaj:

16. Jakie widzi Pan/i potrzeby w zakresie wspierania ekonomii społecznej w regionie?

Proszę wpisać odpowiedź tutaj:

17. Jakimi instrumentami (np. w ramach projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej) powinno się wspierać podmioty ekonomii społecznej w regionie?

Proszę wpisać odpowiedź tutaj:

18. Proszę wskazać w ramach którego Poddziałania realizują/realizowali Państwo projekt? *

Proszę wybrać jedną odpowiedź z poniższych:

- a) 7.2.1
- b) 7.2.2

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tu pytania dla osób które w pytaniu 1. Zaznaczyły odpowiedź b.

19. Jakie wsparcie uzyskała jednostka w projekcie PO KL w którym brała udział?

- a) Szkolenia, warsztaty, kursy
- b) Staże, praktyki
- c) Doradztwo
- d) Inne, jakie?

Przy zaznaczeniu opcji "inne", odpowiedź jakie proszę wpisać w miejscu na komentarz.

20. Czy wsparcie uzyskane w ramach projektu spełniło oczekiwania Państwa jednostki?

- a) Tak
- b) Nie
- c) Trudno powiedzieć

Proszę o uzasadnienie odpowiedzi

21. Czy wsparcie uzyskane w ramach projektu PO KL przyczyniło się do rozwoju Państwa jednostki w obszarze ekonomii społecznej?

- a) Tak
- b) Nie
- c) Trudno powiedzieć

Proszę o uzasadnienie odpowiedzi

22. Jakie mogą Państwo wskazać konkretne efekty tego wsparcia?

(pytanie tylko dla osób które w pyt. 20. zaznaczyły odpowiedź a))

23. Jakiego wsparcia w przyszłości (np. w ramach projektów unijnych) oczekiwałaby Państwa jednostka?

Proszę wpisać odpowiedź tutaj:

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SPIS TABEL

Tabela 1. Struktura próby badawczej.....	28
Tabela 2. Struktura płci w Priorytecie VI	31
Tabela 3. Struktura wieku w Priorytecie VI	32
Tabela 4. Struktura wykształcenia w Priorytecie VI	32
Tabela 5. Status zawodowy uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI w momencie przystąpienia do projektu	33
Tabela 6. Udział osób niepełnosprawnych w próbie dla Priorytetu VI*	34
Tabela 7. Udział osób długotrwale bezrobotnych w populacji dla Priorytetu VI	35
Tabela 8. Status materialny uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI	35
Tabela 9. Struktura płci w Priorytecie VII	36
Tabela 10. Struktura wieku w Priorytecie VII	36
Tabela 11. Struktura wykształcenia w Priorytecie VII	36
Tabela 12. Status zawodowy uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VII w momencie przystąpienia do projektu	37
Tabela 13. Udział osób niepełnosprawnych w próbie dla Priorytetu VII	38
Tabela 14. Udział osób długotrwale bezrobotnych w populacji dla Priorytetu VII	39
Tabela 15. Status materialny uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VII	39
Tabela 16. Struktura płci w Priorytecie VIII	40
Tabela 17. Struktura wieku w Priorytecie VIII	40
Tabela 18. Struktura wykształcenia w Priorytecie VIII	40
Tabela 19. Status zawodowy uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VIII w momencie przystąpienia do projektu	41
Tabela 20. Udział osób niepełnosprawnych w próbie dla Priorytetu VIII	42
Tabela 21. Status materialny uczestników projektów realizowanych w ramach Priorytetu VIII	43
Tabela 22. Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach	43
Tabela 23. Szacunkowa liczba osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach w populacji generalnej.....	44
Tabela 24. Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły samozatrudnienie w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach	44
Tabela 25. Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku 15-24 lata, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach	45
Tabela 26. Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy w wieku 15-24 lata, które podjęły samozatrudnienie w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach	45

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 27. Udział osób w wieku 50-64 lata, zarejestrowanych jako bezrobotne i poszukujące pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie, w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.....	46
Tabela 28. Udział osób w wieku 50-64 lata, zarejestrowanych jako bezrobotne i poszukujące pracy, które podjęły samozatrudnienie w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które zakończyły udział w projektach.....	46
Tabela 29. Udział osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które podjęły pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie, uwzględniając osoby niepełnosprawne, długotrwale bezrobotne, z terenów wiejskich	47
Tabela 30. Wskaźnik efektywności – odsetek beneficjentów, którzy podjęli pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które wzięły udział w projektach	47
Tabela 31. Zmiany zarobków pracowników przedsiębiorstw w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie.....	49
Tabela 32. Odsetek pracowników przedsiębiorstw, których wynagrodzenia wzrosły w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie.....	49
Tabela 33. Odsetek osób, które w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie znalazły pracę, rozpoczęły działalność gospodarczą lub kontynuowały zatrudnienie w dotychczasowym miejscu pracy – w ogólnej liczbie osób, które zakończyły udział w projekcie.....	50
Tabela 34. Podsumowanie wartości wskaźników	51
Tabela 35. Odsetek osób bezrobotnych i poszukujących pracy (w momencie przystąpienia do projektu), które otrzymały daną konfigurację form wsparcia	76
Tabela 36. Odpowiedzi respondentów na pytanie, czy otrzymane wsparcie odpowiedziało na ich potrzeby z uwzględnieniem ich statusu w momencie przystąpienia do projektu.	92
Tabela 37. Sytuacja zawodowa przed i po otrzymaniu wsparcia w ramach PO KL (osoby bezrobotne i poszukujące pracy)	97
Tabela 38. Sytuacja zawodowa przed i po otrzymaniu wsparcia w ramach PO KL (osoby pracujące) .	97

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Bezrobocie wśród kobiet i mężczyzn w województwie dolnośląskim, rok 2011	31
Wykres 2. Miejsce zamieszkania uczestników projektów	33
Wykres 3. Obecna sytuacja - uczestnicy projektów realizowanych w ramach Priorytetu VI (<i>procenty nie sumują się do 100 ze względu na wybór wielokrotny</i>)	34
Wykres 4. Miejsce zamieszkania uczestników projektów	37
Wykres 5. Obecna sytuacja - uczestnicy projektów realizowanych w ramach Priorytetu VII.....	38
Wykres 6. Miejsce zamieszkania uczestników projektów	41
Wykres 7. Obecna sytuacja zawodowa - uczestnicy projektów realizowanych w ramach Priorytetu VIII	42
Wykres 8. Wskaźnik efektywności – odsetek beneficjentów, którzy podjęli pracę w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w łącznej liczbie osób, które wzięły udział w projektach	48

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 9. Trwałość wskaźnika: odsetek pracowników przedsiębiorstw, których wynagrodzenia wzrosły w okresie do 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie	49
Wykres 10. Odpowiedzi respondentów na pytanie: jakiego wsparcia Pan/Pani oczekiwał/a, gdy przystępował/a Pan/Pani do projektu?.....	54
Wykres 11. Odpowiedzi respondentów na pytanie: <i>Czy wskazana przez Pana/Panią forma wsparcia odpowiedziała na Pana/Pani potrzeby?</i>	56
Wykres 12. Odpowiedzi respondentów na pytanie: <i>Jakiego wsparcia Pan/Pani oczekiwał/a, gdy przystępował/a Pan/Pani do projektu?</i>	57
Wykres 13. Odpowiedzi respondentów, którzy do udziału w projekcie zostali skierowani przez pracodawców, na pytanie: Czy obecnie wykorzystuje Pan/Pani wiedzę lub umiejętności zdobyte w trakcie udziału w projekcie?.....	61
Wykres 14. Odpowiedzi respondentów na pytanie: Czy obecnie wykorzystuje Pan/Pani wiedzę lub umiejętności zdobyte w trakcie udziału w projekcie? (wg statusu na rynku pracy w chwili przystępowania do projektu)	62
Wykres 15. Odpowiedzi respondentów na pytanie: Czy obecnie wykorzystuje Pan/Pani wiedzę lub umiejętności zdobyte w trakcie udziału w projekcie? (w podziale na grupy docelowe)	63
Wykres 16. Najważniejsze umiejętności, które respondenci nabyli dzięki udziałowi w projekcie	64
Wykres 17. Najważniejsze umiejętności, które respondenci (kobiety) nabyły dzięki udziałowi w projekcie (podział wg statusu na rynku pracy).....	65
Wykres 18. Najważniejsze umiejętności, które respondenci niepełnosprawni nabyli dzięki udziałowi w projekcie (podział wg statusu na rynku pracy).....	66
Wykres 19. Najważniejsze umiejętności, które respondenci mający 15-24 lata nabyli dzięki udziałowi w projekcie (podział wg statusu na rynku pracy)	67
Wykres 20. Najważniejsze umiejętności, które respondenci mający powyżej 50 lat nabyli dzięki udziałowi w projekcie (podział wg statusu na rynku pracy).....	68
Wykres 21. Odpowiedzi respondentów na pytanie o bariery/utrudnienia w projekcie?.....	71
Wykres 22. Częstotliwość występowania poszczególnych kombinacji form wsparcia, z których skorzystali niepracujący uczestnicy projektów w ramach Priorytetu VI	73
Wykres 23. Częstotliwość występowania poszczególnych kombinacji form wsparcia, z których skorzystali niepracujący uczestnicy projektów w ramach Priorytetu VII	74
Wykres 24. Odpowiedzi respondentów na pytanie, czy łączenie wielu form wsparcia zapewnia uzyskanie optymalnych korzyści?.....	75
Wykres 25. Ocena poszczególnych elementów wpływających na dostępność wsparcia oferowanego w ramach PO KL (1 – najmniejszy wpływ; 5 – największy wpływ)	80
Wykres 26. Przyczyny, które przekonały uczestników do wyboru projektu	81
Wykres 27. Wskazania respondentów na źródła informacji o projekcie, w którym uczestniczyli.....	83
Wykres 28. Odpowiedzi osób niepełnosprawnych na pytanie: <i>Skąd dowiedział/a się Pan/Pani o projekcie, w którym Pan/Pani uczestniczył/a?</i>	84
Wykres 29. Odpowiedzi osób w wieku 15-24 lata na pytanie: <i>Skąd dowiedział/a się Pan/Pani o projekcie, w którym Pan/Pani uczestniczył/a?</i>	85
Wykres 30. Odpowiedzi osób po 50 roku życia na pytanie: <i>Skąd dowiedział/a się Pan/Pani o projekcie, w którym Pan/Pani uczestniczył/a?</i>	86

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 31. Odpowiedzi osób zatrudnionych na pytanie: <i>Skąd dowiedział/a się Pan/Pani o projekcie, w którym Pan/Pani uczestniczył/a?</i>	86
Wykres 32. Odpowiedzi osób samozatrudnionych na pytanie: <i>Skąd dowiedział/a się Pan/Pani o projekcie, w którym Pan/Pani uczestniczył/a?</i>	87
Wykres 33. Odpowiedzi osób bezrobotnych i poszukujących pracy zarejestrowanych w PUP na pytanie: <i>Skąd dowiedział/a się Pan/Pani o projekcie, w którym Pan/Pani uczestniczył/a?</i>	87
Wykres 34. Odpowiedzi osób nieaktywnych zawodowo na pytanie: <i>Skąd dowiedział/a się Pan/Pani o projekcie, w którym Pan/Pani uczestniczył/a?</i>	88
Wykres 35. Odpowiedzi osób uczących się na pytanie: <i>Skąd dowiedział/a się Pan/Pani o projekcie, w którym Pan/Pani uczestniczył/a?</i>	88
Wykres 36. Ocena skuteczności źródła informacji, które dostarczyło wiedzy na temat projektów, w ramach których respondent uzyskał wsparcie (od 1-nieskuteczne do 5-bardzo skuteczne).....	90
Wykres 37. Odpowiedzi respondentów na pytanie: <i>Czy otrzymana przez nich forma wsparcia odpowiedziała ich potrzeby?</i>	91
Wykres 38. Ocena wiedzy/umiejętności zdobytych dzięki udziałowi w projekcie.....	93
Wykres 39. Najważniejsze umiejętności, które respondenci nabyli dzięki udziałowi w projekcie	94
Wykres 40. Odpowiedzi respondentów na pytanie, czy obecnie wykorzystują wiedzę lub umiejętności zdobyte w trakcie udziału w projekcie (pytanie było kierowane do pracowników).....	95
Wykres 41. Najważniejsze usprawnienia jakie wprowadzono w firmie beneficjentów wsparcia w wyniku uczestnictwa w projekcie? (pytanie było kierowane do pracowników).....	96
Wykres 42. Rodzaj zatrudnienia osób, które zyskały pracę dzięki otrzymanemu wsparciu	98
Wykres 43. Odpowiedź na pytanie kwestionariusza: <i>Czy prowadzi Pan/Pani obecnie działalność gospodarczą, którą rozpoczęł/ęła Pan/Pani dzięki uzyskanym środkom finansowym?</i>	99
Wykres 44. Odpowiedź na pytanie kwestionariusza: <i>Proszę o określenie czynników, które umożliwiły Pana/Pani firmie utrzymanie się na rynku (proszono o wskazanie 3 najważniejszych)</i>	100
Wykres 45. Odpowiedź na pytanie kwestionariusza: <i>Jakie były przyczyny zakończenia/zawieszenia prowadzonej przez Pana/Panią działalności gospodarczej?</i>	102
Wykres 46. Odpowiedź na pytanie kwestionariusza: <i>Jak długo prowadzi Pan/Pani działalność?</i>	104
Wykres 47. Odpowiedź na pytanie kwestionariusza: <i>Ile osób pracuje w Pana/Pani firmie?</i>	104
Wykres 48. Postrzeganie wpływu udziału w projekcie na fakt zyskania zatrudnienia. Odpowiedź na pytanie: <i>Czy udział w projekcie przyczynił się do tego, że Pana/Pani sytuacja na rynku pracy zmieniła się?</i>	105
Wykres 49. Postrzeganie wpływu udziału w projekcie na fakt zyskania zatrudnienia. Odpowiedź na pytanie: <i>Czy bez tego wsparcia miał/aby Pan/Pani szansę na zdobycie/utrzymanie obecnej posady?</i>	105
Wykres 50. Mobilność zawodowa. Odpowiedź na pytanie: <i>Czy gdyby znalazł/a Pan/i ogłoszenie z propozycją pracy dla osoby z Pana/i kwalifikacjami, ale w innej miejscowości zdecydował/aby się Pan/i ją podjąć?</i>	106
Wykres 51. Elastyczność zawodowa. Odpowiedź na pytanie: <i>Czy gdyby zaproponowano Panu/i pracę, która wymagałaby dokończenia lub „przebranżowienia”, to czy podjął/ęłaby się jej Pan/i?</i>	107
Wykres 52. Oczekiwania wobec przyszłego wsparcia. Odpowiedź na pytanie: <i>Biorąc pod uwagę Pana/Pani obecną sytuację, jakiego wsparcia oczekiwałby/aby Pan/Pani w przyszłości? (pytanie otwarte)</i>	109

Badanie ewaluacyjne jest współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 53. Odpowiedź na pytanie kwestionariusza: Czy gdyby nie otrzymał/a Pan/Pani dotacji, zdecydował/łaby się Pan/Pani na rozpoczęcie działalności gospodarczej? 112

Wykres 54. Odpowiedź na pytanie kwestionariusza: *W jaki sposób próbowałby/aby się Pan/Pani pozyskać środki na rozpoczęcie działalności?*..... 113